

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΩΝ

Εκκλησίας Ελληνιστὶ μετα-

φρασθεῖσα.

APOLOGIA ECCLE-

sia Anglicanae Graecè versa.

Interprete I. S. Baccin Art.

Πρωτοπόρος συγγραφέας.

OXONIAE,

Excudebat Iosephus Bar-

nesius. 1614.

STARR

ANNOLOGIA THEATRICA

EXAMINATA

1789

APPOLOGIA

the Anglican Church

Interpreted by J. S. B. B. B.

1789

48

1789

Excelsior

1789

1789

1789

CLARISSIMO, DOC.

tissimoq; viro, D. DOCTORI

LANGTON, Collegij

Magdalenensis Prae-

sidi dignissimo.

ON equidem fa-
ciam (Ornatissi-
me Praeses) vt
quando tibi scri-
bo, Graecarum
literarum! cog-

nitionem dilaudare videar. Est
illa jam pervagata satis opinio,
qui harum sit prorsus experts, do-
ctum nequaquam esse perhiben-
dum. Enimvero tantopere no-
strum hoc seculum ijs deditum
esse videmus, vt quū apud prio-
ris temporis homunciones pro-
verbio increbuerit, *Græcū est
non potest legi*; contra nihil ferē
nunc legatur, præterquam aut
ipsa Græcorum scripta, aut quod
eorum oleat disciplinas. Neque

verò præclarum id sibi ducunt
 homines nostri, si quomodo-
 cunq; sic scripta intelligāt, quin
 & ipsi quoq; lascivientes. (vt fit)
 in *θεωσίαις* Græcè scriptūriunt.
 Hinc pridem illæ non tam gem-
 mis distinctæ, quam gemmæ Bu-
 dæi Epistolæ: quas elegantes
 profectò dicerem, nisi meras ju-
 dicassem elegantias. Hinc suum
 nobis pepitum, opus pulchrè Ma-
 gniſidius variegatum, p. 10. 11.
 istis diebus misit Heimſius. Hinc
 etiam ante paucos annos Cot-
 tonus literas ad Camierum (pru-
 riente mirum ni ambitione Iesu-
 iticâ) Græcas dedit. Mitto Ful-
 viam Olympiam Moratam, sexu
 foeminam, ætate puellam, gene-
 re nobilem, hac tamen palæstrâ
 vix vlli secundam. Vident scili-
 cet quod res est; otiosam esse le-
 ctionem: doctrinæ iudicium è
 scriptis faciendum: juxta verus
 hemistichium.

Suidas in
αἰγχα.

αἰγχα

Ἀλλὰ. Proinde quum nuper ne-
scio quibus auspiciis ad hæc me
studia seriò applicuisssem, putavi
non esse prius conquiescendum,
quam illud essem assequutus, ut
etiam Græco idiomate mentis
meæ sensus uterque profarer.
Nam eorum sanè haud probo in-
stitutum, qui seculi laboris radio,
seu insitâ quadam animi levita-
te, seu ἡ φησὶ κοινὴ ἀπορία * Aristot.
multorum adolescentium vitio Rhe. 2. c.
laborantes, defensoriam huius
linguæ navant operam, tantum-
que ponunt in eâ temporis, quâ-
tum satis fore credunt ad popu-
larem ostentationem; solidam
verò & accuratam cognitionem
aiunt se minimè desiderare.

Illud porro exercitamenti
genus omnium pariter honestis-
simum utilissimūq; semper ex-
istimavi, quo sententiam alienâ
nostris verbis interpretamur, &
quod prius Latine dictum est

Græcum facimus. Alioqui sæpe
contingit præ nimio vocularum
aucupio re ipsam negligi: cumq;
politè non possumus dicere, quæ
cogitamus, ea cogitemus, quæ
politè dicere valeamus.

Quippe cujuslibet est liberè
vagari, suumq; sequi impetum;
verum ad certos quasi modos
incedere, & alterius tantum ve-
stigiis inhzrere, mirabor si quis
vnquam temere potuit. Vnde
nemine videmus tam esse felici
ingenio, quin operosius multo
scribat propria, quam intelligit
aliena; vertatque aliena, quam
scribit propria. Interim quod à
præceptoribus dicendi rectè ob-
servatum legimus, * *difficiliora*
debent esse quæ exercent, quò sit
levius illud, in quod exercent; ut
Athleta ponderibus plumbeis as-
suesfaciunt manus, quibus vacuis
& nudis in certamine utendum
est. Hæc vbi satis comperissem,
proxi-

Fab. II.
ap. 2.

proximum fuit dispicere certum
auctorem; nullus autem prius oc-
currit hoc ipso, quem nunc præ
manibus habes, *Iuella*.

Audacler (inquis) factum. I-
tane oportuit ἐν πύθῳ τὴν ἀπαμει-
βήσασθαι? Equidem nō habeo (Vir Op-
time) quod respondeam. Liber-
tatem istē quā divinā ipsius argu-
menti sublimitate, quā proflu-
enti dictionis ubertate, vel exer-
citatissimum quemq; interpre-
tem, Græcæq; linguæ peritissi-
mum torqueret: & verò Stephe-
nus, Whitakerus, Sylburgius,
doctissimi (probè constat) ho-
mines, non nisi minutos quosdā
Catechismos aggrediebantur.
Quid igitur? Ego possum, illi nō
potuerunt? Nequaquam, ita me
ament Musæ; sed ut vno verbo * Eustat. in
expediam, volui, quod Græcis in Iliad A & P
proverbio est, * ἐξ ἀξίῃ ἐύλυσται, vbi etiam
ἐξ ἀξίῃ ἐύλυσται, ut si desperanda esset interpre-
tatio omnis, venia saltem foret
paratior. * 5 At-

Tul ad Atticum L. I.

Atqui multo fortassis habitior, multoq; venustior hæc mea prodiisset interpretatio, si non quotidiana Græcorum authorum lectio, vnde stilus & sanguinem, & colorem trahit; partim afflictæ corporis valetudine, partim rusticæ peregrinatione, partim aliis importunis negotiis, nimis, heu nimis diu abrupta jacuisset. Adde quod in eas redactus sum temporis angustias, ut sanctè affirmare possim, intra spatium unius sesquimenfis totum opus mihi planè confectum. Quare tamen cum * Lucullo non dicam, iccirco me barbara quædam & solœca dispersisse, quò facilius hanc meam probem esse translationem: vereor tamen nequa minus Attica, dum nimium festino, passim irreplerint; adeoq; auctorem arguant vel imperitum, (qualem utiq; me lubens profiteor), vel à tempore saltè imparatum.

Co

Ecce ceterum in primis hic tria vi-
debis verborum monstra, quae
nec Athenis nata sunt, nec illud
apiunt coelum, videlicet: Ἰουβι-
στία, Βέλμας, Ἰνδουγυρτίας. Hæc
autem propterea sunt à me posi-
ta, quòd in amplissimis Græcia
et fundijs, * nulla reperiebā vo-
cabula, quibus isthæc singula
propriè satis enuncientur. Nèq;
verum id cuiquam videri debet.
Enim eruditissima Græcorum
ratio non habeat (attestante
M. Cicerone) quo ineptum ex-
primat; quid? has ineptiarū om-
nium ineptissimas, has amentias,
hæc fanatica delirantium som-
nia, quo tandem nomine appel-
labit? Quinetiam illud scias ve-
rum, tanto pluris apud me fide-
ritatem esse, quam eloquentiam,
ut religiosè caverim, nec ubi for-
tè captandis phrasibus ab Inelli-
gente vel minimùm discedetè.

Itaq;

Nam Ἰουβι-
στία, Βέλμας, Ἰνδουγυρτίας
(quo utun-
tur in OB-
Levit. 25)
hand scio,
an Iubileis
Papisticis
ita quadra-
ret.
* 2. De O-
ratore

*Videor e.
nim per-
multos La-
tinismos in
novo Test.
repperisse.
v.g. Lucæ
12 58. *ἵνα ἵπ-
ποκρίτης ἀπο-
καλυφθῇ* ubi
vel cæcis
manifestū
est Roma-
nū illud:
Dare ope-
ram.

Itaq; verisimile est nonnusquam
Græcæ linguæ me vim intulisse
dum scilicet aciem animi aliorū
sum intenderim. Verū ista quan-
quam defendere liceat * exem-
plis haud vulgaribus; tamen hu-
manitati tuæ condonanda poti-
us relinquo. Non sum profecto
non sum adeo vecors, vt inco-
quicquam hac præsertim ætatē
sine veniā placere putem: nec ita
tui oblitus, vt eam à te vel peto-
re dubitem, vel impetrare despe-
rem. Faxis igitur (Præses Inte-
gerrime) calidum hoc meum &
planè juvenile inceptum, nimi-
rum *periculosa plenum opus aleæ*
boni consulas; & interpretatio-
nem hanc, qualem qualem, certe
quidem observantiæ tesseram
candidè velis interpretari. Quod
si propitium hîc te fuero exper-
tus, aliâ posthac, & alijs ea quo-
que generis me spero allaturum

Nam

Nam tibi, quod nobis superest ig- Aufon. E.
nobilis otî, pigr.

Deputo, siue legas, qua dabo,
siue regas.

Anno 1613. Iulij. 22.

Dignitatitua

devinctissimus

JON. SMITH,

Of the ...
...
...
...
...
...
...
...

...

...

...

9
e
O
l
u
ci
n
fi
N
in
st
ch
cu
lu
pa
ga
in

Lectori *primario*

Cum superiorem scribe-
rem epistolā, nihil pro-
fecto minis cogitavi,
quam de hoc libro in lucem
emittendo. Quare satis habui
Ornatiss. illi viro, cui pro Col-
legij consuetudine aliquod
tunc temporis industriæ spe-
cimen exhibendum fuit, meum
in eo tum suscipiendo, tum per-
ficiendo, consilium probasse.
Nunc autem quando quidem
in tuas etiam manus hoc no-
strum ~~reparatum~~ perventurum
est, oratum te maximopere
cupio, (Lector Candide,) ne
juellus minoris apud te fiat jā
palliatu, quam fuit olim to-
gatus: Non sanè quin multū
inter sit; veruntamen quia idē
viro-

utrobique *Juellus* est, eodem
loco esse convenit. Quanquā
suspicio aliquos minime de
futuros (ita hodie sibi placere
homines aliorum scriptis cē-
sendis) qui me, dum è Latino
Græcum feci, rem novā præ-
stitisse clamitent, atq; adeo
planè supervacuam. Næ isti
nondum vidisse videantur *E-*
rasmum à Caversino, à *Gaza*
Ciceronem, à *Scaligero Catonē*,
Casarem ab *Anonymo* quodā,
ab alijs alios jamdūdum Græ-
cè versos: Alioqui puderet e-
os, vel novum dicere, quod tā
multi; vel supervacuum, quod
tam egregij viri factitârunt.

* *Tull. orat.*
pro Sext.
Re/c. Ameri-
no.

Imò si * *Cassianum* illud v-
biq; sit spectandum, Cui bono
equidem ipse expertus ausim
affirmare, pueros Grammati-
cales

ales, (quibus utiq; meū hoc,
nihil quid est opellæ, destinatū
olo) citiùs è balbutientibus
huiusmodi versionibus, quàm
doctissimis Demosthenis,
Platonisve monumentis Græ-
cæ linguæ scientiam adeptu-
ris. Siquidem nusquam ita
retinet Comici dictum, * à-
disce por & opéresce, ac ubi cum
unculis agitur; qui, si modi-
o præcedas intervallo, statim
cessari solent: sin longiùs præ-
terras, aut nolunt omnino
sequi, aut nesciunt consequi.
At enim fortassis utiliter qui-
dem hoc fieri posse nō negas,
præstantiorem duntaxat re-
quiris artificem. Ita verò si tu
sentis, meū profectò sentis:
nam & ego meæ probè sum
conscijs infirmitatis, & alio-
rum

* Aristoph.
in Ranis è
Bacchi per-
sona.

* Iliad. Δ.

rum vires, quas ignoro, ma-
res esse credo. Quocirca timi-
dus, ac subiavitus Meher-
prodeo, necnon sicut Iupit-
Homericus, * ἐκὼν δὲ κούρῃ
μῶ. Nam quid amabò face-
cùm illi rogarent, qui impe-
re possent? Fallor, aut ipse
temperasles. Et verò, quia
debam Græcarum literarum
studia sic apud plurimos
gere, ut eas prorsus ne-
gant; sic à paucis colī, ut
tantum ac Musis tanentes,
hil in communem vsum pro-
ferāt: putavi hac ratione
illos cohortandos, tum
coarguendos.

Nimis autem vereor (Iam
Lector) ut faciat ad stomachum
tuum, quòd vñ Δία sæpius
dixerim, idq; in opere Chri-

no; non illud quidem ex anti-
quioribus Ecclesiæ patribus petitū,
sed tamen spectatissimis Evā-
gelij professoribus valde vsur-
patum. Nec absq; ratione.
Cum enim Theologi nostri,
etiam qui melioris notæ sunt,
depol, Ecastor, & hoc ge-
nere alia libris suis Latine scrip-
tis inspergant. Ecquid
tamen tantumdem non con-
ceditur? Aut si qua verbis in-
ter religio, quin ergo neges
mysterij vocabulum à profa-
nis & absurdis Græcorum su-
stitutionibus primò fluxisse?
Quid quod ipsi illi scriptores
Exoterici, ὡς Δία (quoad ego
conjecto) sic uti solent, ut affir-
mare magis, quam iurare vi-
deatur? Et nonnunquam cer-
vix vel Adeò tantum signifi-
cat,

cat, & sententiæ notat in-
mentum: vel prorsus vac-
nihilq; aliud, quàm oratio
lacunas explet. Sive igitur
verbum hoc iam inde ab
tio probum fuerit, sive post
longo usu coepit emolliri,
deniq; magnorum authorum
exemplis aliquatū hîc quod
audere liceat: quicquid
non erit profectò cando-
tui, (Lector Optime) non
manitatis, quando de re
tecum planè sentiam, vo-
las meas sollicitius calum-
ri.

ταις, τοῖς Ἀποστόλοις, τοῖς ἁγίοις Μάρ-
 τυσι, καὶ δὴ καὶ τῷ χρεῖσθ' αὐτῷ, παῖσις ποῖ-
 ονείδαις, καὶ καυλοφίαις, καὶ λοιδορίαις.
 ἁλὴ θείας ἐνταμόνης φειδύπυτον, οἰδω-
 μὲν γὰρ το μὴ ὅτι καιρὸν ἢ ἀπίστον εἶναι,
 ἀλλ' ἡδυνάρχων καὶ διὰ πατρίδος εἰδισμέ-
 νον. Καὶ μὴν πολλὰ πλάσιαι ἐκείνο θαν-
 μαστότερον καὶ ἀπίστον ὅτι δόξαται, καὶ
 δὴ ὁ Διάβολος, ὁ παῖς τῆς φευδῶς, καὶ
 τ' ἀληθείας πολέμιος, αὐτίκα μάλιστα
 αὐτῷ φύσιν μεταβαλόμενος ἐλπίσαι
 πρὸς ἀλήθειαν ἄλλως. πως βιάσεται
 πρὸς ἡμᾶς ἢ πρὸς κατὰ φευδῶς αὐτῶν
 εἴποιαν ἄλλως γὰρ τέχραις ὁπλο-
 ερίη πρὸς αὐτῷ βασιλοῖαν ἀσφαλιζόν,
 αἱς ἐξ ἀρχῆς οἱ κίχρη. Ἐπειχέ-
 νον πρὸς λαβῶν ἐκ ἑστίν, ἥτοι αὐξάν-
 μένης τ' ὀρθοκρίας, ἢ καθεστῶν, ἢ ἀπο-
 φρομένης, ἐκ αὐτῶν πρὸς ἀλήθειαν ἐκ
 ὀρθοκρίας ἢ διενότα' οἰργάζοντο,
 ὁ βροστικὸς πρὸς. Συναίνοντες ἐν τῷ ὁ Διά-
 βολος καὶ ὀρθοκρίας τ' ἀληθείας ἀν-
 τὶ καὶ ὀρθῶς καὶ τὰ αὐτῶν σίχον. ἢ πρὸς
 ἐν Διυρῶν. ἵνα γὰρ ἡ φειδύπυτον Πρὸς
 τριάρχειας καὶ Περσῶνται μὴ δὲν ὀπμι-
 δῶμεν, οἱ (καθ' ἑαυτοὺς καὶ γὰρ εἶρη) ἐκ

ἡξάλο eis ἡ τοῦ, καὶ ἀποφασίσως (ὡς
 δὲ πρέπει). καὶ μὲν παρρησίας κερύθειν
 ἡ αὐτῶν, καὶ ἐξομολογεῖσθαι ἐπίσταται,
 αὐτοὺς, ἡ τοῦ τῶν ὅτι δαυὰν δὲ κίνο ἡ
 οὐκ, ὡς περὶ ἡ νόμος, καὶ ἡ Μαυσίως,
 καὶ ἡ γὰρ, καὶ σὺ διὰ ἀνύστα βαρυσ-
 μήσας. ἡ τίς ὁμοῦ μετέδωκε πρὸς τὴν
 παλαιάν, ἡ ψευδολογία ἡ ἱερῶν, ἡ
 φῶν κατέγνωσαν, φάσκοντες ἡσθαι-
 πια, καὶ αἰσῶντα παρὶ ἐλῶς ἐκπεριχέ-
 καὶ τοῦ μὲν τῶν κεκῶ ἡσθόκως καὶ ἡ
 ἡσθόκως ἡσθῶν, τὸν ἡ Παδλὸν συμπα-
 τῶν διεννητο χῆμα, ὅπως ἡ μὲν μαχερο-
 τῶν καὶ ἡ καὶ ἡσθῶν δειληλυθῶντα,
 (καὶ ἡ ἀμύχανον ὡς ἀληθῶς ἀπῆν),
 τίς ἡσθῶν τῶν πατέρων ἡ μὲν τῶν πρῶ-
 τες τὸ ἡ καὶ ἡ ὁμοῦ ἐπιγῆρῶν καὶ ἡ
 μαλοῦσθαι, ὅτι ἡ ὁμοῦ διεβλήθη, ἡ
 συμπαίντες, καὶ καὶ ἡ καὶ ἡ λαθῶν συμ-
 βελεύοντες, καὶ διὰ ταῦτα πρὸς τὸ ἡσθῶν
 χῆμα ἡσθῶν, τῶν νηπάζοντες ἡ πα-
 δῶν αἰσθῶντες ὡς ἡ σπῆρῶν ἡσθῶν
 τῶν ἡσθῶντες, καὶ ἡ ἡσθῶντες ἡ
 μαθῶντες διὰ κίνο καὶ ἀπῶντες, τῶν
 τῶν ἡ ἡ λύχων, ἡσθῶντες ἡσθῶν,
 καὶ ἡσθῶντες καὶ σπῆρῶν αὐτῶν, καὶ μὲν

ταῖς δυνάμεσιν, ταῖς βασιλείαις, ταῖς
 ἐξουσίαις, ταῖς πύξαις, ταῖς κρημνοῖς, ταῖς
 θυροῖς, τὰς πυλῶνας καὶ κλειόμενους καὶ πυλῶνας ὑ-
 πηρεύοντες ἐναυσιπόροι ἐκείνους ἐν
 ζῶντας ἀπὸ φώδους συνελθόντες ματαζῶ
 χλευάζοντες ἀνέφλεγον, ὡς ἄλλοι
 ὑποὺς λογισάμενοι, ὅτι μὴ ῥύπον φαν-
 λότατον, καὶ ἡρώματα, καὶ τὴν πόσιν
 παλαιοῖα. Τοιούτῳ περὶ οὗ ἵκιστον
 πάντα τὰς χρόνους οἱ ἄνθρωποι περὶ
 τοῦ τῆς ἀληθείας εἰσηγητῆς καὶ σω-
 γόρου. Ὡς μάλιστα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκ-
 ἑστίᾳ, καὶ ἡμεῖς τὸ τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ
 μεγαλύνον ἐξομολογούμεντες ὡς οὐκ
 ἔστι αὐτῶν ἐν τῇ διαπορεύσει, καὶ ἡρώ-
 πος ἐν τοῖς ἀνω καιροῖς οἱ προήγοντες
 μέγιστοι, ὅτι οὐκ ἔστι αὐτοῖς ἀναξί-
 μονον ἐφ' ᾧ τι πλεονάζει ἀπὸ τῆς
 ἀρετῆς καὶ διδασκαλίας, σωτηρίας λαο-
 γόμοι, καὶ βλασφημώμενοι, καὶ συ-
 φανίζεσθαι διατελέσωμεν.

Ἀλλὰ γὰρ πολλὰ καὶ σήμερον ἐκείνῳ
 μάλα σφόδρα μαχόμεντες, πάλαι ἡμεῖς
 ἀρετῆς εἶναι, ὅτι πῶς ἐξ ἑσπέραις
 τοῖς τιποσὶν ἡμεῖς, καὶ δόγμασιν ἀν-

Θ ὑποτιθεμένης μὴ δοκοῖν, παρ
κεῖθεν ὁ Ῥωμαῖος Ἀρχιερεὺς
ἐκείνους πρὸς πτωχεύμενους καὶ
ἐκείνους, οἱ δὲ ἀπηνειμένους ὑ-
ποτίθουσιν ἐνσησάμενοι, εἰς τοὺς καὶ μα-
κροὺς λόγους καὶ ἀποσμήσιν, ἵνα καλ-
ομένη ἐκείνη δὴ καὶ διὰ πλείονων ἐξη-
γησάμενη πρὸς ἀπείρους ὅτι ἀνθρώπων
ἐκείνων πρὸς θανάτου. Καὶ γὰρ, ἐκείνων δι-
καστὶ τὰ σφέτερος αὐτῶν παρὰ χόθιν
ἐκείνων πρὸς τὸ χεῖρον, καὶ πρὸς τὴν
ἐκείνων ὅτι καὶ ἀδύνατος γενέσθαι, καὶ ἐκεί-
νων πρὸς πτωχεύειν, πρὸς φρούρια
ἐκείνων μᾶλλον αἰεὶ λυμαίνεσθαι,
καὶ σωζόμενοι φάναι, πρὸς δὲ καὶ μάλ-
ιστα δὲ ἐκείνων σωτηρίας.

Ὡς δὲ λέγουσιν εἰς ἡμᾶς, τὰ μέ-
γιστα φανερὰς ψευδῆ ἐστὶ, καὶ αὐταῖς ἐκεί-
νων, κατεγνωσμένα, τὰ δὲ καὶ πρὸς
ψευδῆ μὲν ὄντα, πιθανότατα μέντοι,
καὶ τῆς ἀληθείας ὁμοίωσιν τινὲς ἀμυσ-
τῶς ἐκείνων, ὥς τὸν ἀφελῶς
ἐκείνων, μέλιστα δὲ ἀνὰ χεῖρτος
ἐκείνων πυγχαῖν, ῥαδίως φρενα πρὸς
ἐκείνων καὶ διαμαρτεῖν τὰ ὅτι, τὰ αὐτά, οἷα

ἡμᾶς ἐχθρῶς ἐξάγουσιν γενέσθαι διὰ
 πλημμελήματα, ἀλλ' ὥς εἶπεν καὶ ἡ
 ἔχοντα ἀναδέχεσθαι καὶ ὑπομένειν.
 Ὡς γὰρ ἐνὶ λόγῳ τὸ κεφάλαιον εἰρη-
 βεῖν, εἴποι διαβάλλειν ἡμέτερα πάλιν
 καὶ τὰ κτήνα διη, ἀλλ' αὐτὸ ἐξαρτῆσαι
 οἰοῖτο εἶναι, μὴ παλὼς αὐτὰ καὶ ὁρᾶν
 πεποιθὲς καὶ ὡς ποιεῖται καὶ ἐν παρῶν
 ἡμῶν ἡ λέγειν, ἢ ὡς ἔπρεπε διωαίαν
 αὐτὸν ὑποπνέων, εἴπω σκαμνὸς τέρας τι λέ-
 γειν καὶ τὰς ὡς ἔξοις παρερμηνεύειν.
 Καί τοι ἐχθρῶς αὐτὸς ἀφελές εἶναι καὶ
 σφύρα καὶ ἡμῶν καὶ ἐυφρονέστερον, ὅτι
 ἀληθείας ἐμελλόντος οὐχ ἔδει. Πάλιν
 ἀληθῶς ἔτι χειροτερεῖας τὸ νῦν ἐπὶ
 λαθροφίως καὶ καὶ παιδεύων ἡμῶν ὅτι
 δύνανται, καταχρώμενοι δὴ πάλιν τῇ
 πολλῶν τυφλότητι, καὶ ἀπαιδευσίᾳ,
 τῇ ἀγνοίᾳ καὶ ἀρχόντων ἐφ' ᾧ
 σιθῆναι μὲν ἡμᾶς, πάλιν καὶ ἀλλόθεν
 ἔδει. Τοιαῦτα μὲν οὕτως σκότος δι-
 ναμῖς, καὶ καὶ ἀνδρώπων, καὶ τῇ
 νοῦν τε πλῆθος ἀναδυσίᾳ καὶ τῇ σκῆ-
 ματι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ φωνῇ
 οἶον, καὶ τῶν δὴ, οἱ (καὶ ἀπὸ φωνῆς)

τράνυμος) τῇ ἀληθείᾳ μύοιτες φα-
 ρῶς ἐντελέουσιν. Ἡμεῖς δὲ διὰ τῆς πα-
 τέρως χάριτος ὁμολογούμεν, ὅτι τοιαύ-
 ται ἡμῖν ὑπάρχουσιν δίκαια ὅτι τῆς τοῦ
 ἁγίου, διακρίναι αὐτοῖς μάλα βυλο-
 γοῖς, ὅμως ἐκ ἑχέου διαβάλλουσιν εἰς
 ἡμῶν, ὅ, π μὴ καὶ τοῖς ἀσίοις πατέροι, καὶ
 τοῖς Προφῆταις, καὶ τοῖς ἀποστόλοις, καὶ
 τοῖς Πάτερσι, καὶ τῷ Πάυλῳ, καὶ τῷ Χριστῷ
 αὐτῷ ἀρμόσειν αἶν. ὅτι τοίνυν αὐτοῖς
 ἔστιν ἐν τῷ κακολογεῖν διηροῖς ἵνα
 ῥητορικῶς ἡμεῖς σιωπῶντες αἰχρὸν ἡ-
 γῶν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης ἰσχυροῦς με-
 τῶν. Τὸ δὲ ἀμελεῖν ὅ, τι, ὅτι αὐτῶν λεχ-
 θῶ, καὶ τὸ σφείρας διδασκαλίας, καὶ τοῖς
 αὐτοῖς ἐν τῷ ἵκῃ, μάλα δὲ ἐπιδεικνύουσιν
 αὐτῶν τῷ διὰ τῆς αἰσιοσύνης, καὶ τῷ ἀλή-
 θειαν ἀνῆλθῃ, τὸ το δὲ πλάσθῃ ὅ, τι μαλα-
 γῶν ὅτι, καὶ ὅ, τι αὐτοῖς περὶ ἀσεβείας καὶ
 ἡδονῶν ὑβριζόμενος περιδιδόντων. οἱ μὲν
 δὲ τὰ ἀδικήματα, καὶ τὰ μέγιστα δὲ
 ἡμεῖς δὲ δυνάμει αὐτῶν ἀνδρὸς κοσμίῳ
 καὶ χριστιανῷ, καὶ αὐτῶν ὅ, τι αἰρέσεως
 ἀκαλῶμενος ἀνέχῃ, τῷ τῷ ὅ, τι Ρωφίνος
 χριστιανὸν εἶναι μὴ φῶσιν. Ποιήσαν
 ἀρε

ἄρχων ἡμῶν, ὁ πάντες ἐτίμευ, ὁ πο-
 ρεύς αὐτῶν μὲν φωνῶν τὸ φῶς καὶ
 εἰς κατένευ, ὁ καὶ χεῖρας δευσιπρὶν καὶ
 τοῖς ὁμοῖοις συκοφαντοῦντες ἡμῶν
 γαίον τὰς μὲν ἐκείνων διαβολὰς δι-
 λυῖται, ὅτι αὐτοὶ αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν
 μὲν παρὶς παρὶς. Ὁ Χρὶς διὰ τὸ αὐτῶν
 θεῖς ὑπὸ τῶν φαρισαίων καὶ γραμμα-
 δαιμόνιον ἔχων πολλαὶ διαπραξαίμε-
 ναι, ἐκείνους ἐκείνους, ἐκείνους, ἐκεί-
 νους, καὶ ἔχων, ἀλλὰ τιμῶν καὶ παλῶν
 ὑμῶν ἀτιμάζοντες καὶ Παῦλόν καὶ
 Ἰαφρονηθεῖς ὑπὸ φήσεως ἀνδραγαθῶν
 μαίνοντες, ὑμῶν αὐτῶν φησὶ, καὶ τῶν
 φήσεως, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ἡ-
 μάλα ἀπορρίπτουμαι. Καὶ οἱ παλαιοὶ γ-
 ραῖνοι ὅτι διεβλόβησαν περὶ τὸ πλῆθος
 ὡς ἀνδρόφθοι, μοιχαῖ, πόρνοι, σασια-
 κοῖνοι, καὶ ὅτι τῶν αὐτῶν τῶν ἐκλή-
 των ἑμαδων καὶ φεῖ τῶν θρησκείας, ἡ
 πηγέλλοντο, μέλλειν διαπονηθῆσαι
 μάλα δ' εἰς φαίνοιντο σιωπῶντες, καὶ
 αὐτῶν αὐτῶν ὁμοῖοι ὁμοῖοι, καὶ πᾶ-
 ῖς ἡ τῶν εὐαγγελίῳ ὁπίσθους ἐμποδίζ-
 ούμεν τῶν πεποιμένων, καὶ σωφροσύνης ἐκ-

αἰς, καὶ πρὸς τὰς ἀνταρχὰς καὶ
 ἀπὸ πλεῖς διελόντο, καὶ παρὰ συδίῃ σφί-
 νων αὐταῖς ἐπήμυνον. οἱ δὲ οὐκ ἔβου-
 λοντο. Οὐ μὲν γὰρ ἐπειδὴ τοιαύτη χλι-
 νὴς τῶν ἀδελφῶν ἢ κατέρων εἶκοιτο, οὐ-
 κεν οὕτως αἱρεῖται παρὰ τὴν διὰ βασι-
 λικῆν χαλεπότητα τῇ ἀληθείᾳ καὶ ὁ-
 ρῶντες, καὶ οἱ ἄρχοντες οἱ ἀνακόπτες
 ἀκούοντες τὸ εὐαγγέλιον μεταξὺ αὐτῶν
 ἐκδιδόντες, πολλὰ σκευωρέμενοι ἰδὲ τίλοι
 ἐπὶ τῇ ἀπὸ πλεῖς ἀπὸ πλεῖς καὶ πᾶς ὁ κόσ-
 μος ἀνεωγμένων ἦδη πόλε τῶν ὁρδανῶν
 οὕτως ἐλέπην ἐκδοῦναι τὰ μὲν ἡ-
 γουμένης ἰσχυρῶς διαμαρτυρηθῆναι, καὶ ὑπο-
 σταθεῖν τομίζοντες, τῶν λόγων ὑπὸ
 τῶν δεινῶν, τῶν πραγμάτων αὐτῶν
 ἐκδοῦναι. Καὶ γὰρ εἰ βέλονται
 ἀνταρχαῖς ἢ καὶ διωκταὶ αὐτὰς τὰς γιγ-
 νώμενα, καὶ τὰς ἀρχαῖς, καὶ τὰς ὁπιδόσεις
 οὕτως ὁρηκταῖς ἡμετέρας ἐκδοῦναι,
 οὐ τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀπαντα σχεδὸν ἀπὸ
 τοῦτο μάλιν, μὴ δὲ ἀνθρώπων βούθει-
 ας ἐκδοῦναι, τὰ δὲ ἡμετέρας ἐκδο-
 ῦναι ἀκόντων μὲν τῶν βασιλέων, ἀκόν-
 των δὲ τῶν αυτοκρατόρων, ἀκόντων ἀρχι-

ἱερῶν, ἀκόντων ὁλίγε διὲν ἀπάρ-
 ηυξήθη, καὶ κατὰ μικρὸν εἰς πάντα τὴν
 κυμένην χωρίαν διῶλθε, καὶ περὶ αὐτῆς
 εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλαίς τε καὶ ἀνα-
 γόρια ἐκείσιν ἐπαδόντες διμαί κατὰ
 τέτων σημείων διαβροῖεν ἢ διὲν ἡμ-
 ἐν συμμαχόμενον, ἢ ἢ σφετέρων ἢ
 μημῶν ἐξ ἑρῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ π-
 αίνω ἔσαν τὴν ἀληθείαν ἢ ἰσχὺν, ὅτι
 ἐδωκάμεθα δυνάμεις ἀνθρώπων, ἐδὲ αὐ-
 τῶν ἀδὸ πύλαι καὶ ἀπολεμεῖν διαί-
 σιν Ὀυδμαῖνον ὅσην τοσού-
 τος ἐλεύθεροι, τοσούτοις βασιλ-
 τοσούτοις ἀρχόντες, οἵπερ τὴν Ρωμαῖ-
 καθίδρα, ἀφ' ὧν τις ἀσυνέστερον π-
 Χριστὸν ἀγαγέτω πρὸς κολλῶν. Καὶ
 ἐκ αὐτῶν εἰ τοῖς ἀρχιερεῦσι μὴ δ-
 μέχει τῆσδε συμβέβηκε ῥολή, τότε
 ἐπιστῆσαι, καὶ τὸν νοῦν προσέχον ἢ
 εἰ φεῖ τινες ἄλλαι ἐν πρὸ παρῶν
 σπουδαῖς ἐπὶ μακείας τὰς πολλὰς
 τῶν ἀπερημέναις ἐδὲ εἰ τοιαύταις μ-
 ἢ ἀρχαῖων φάσται, καὶ τῶν πυχόν-
 θῆναι, πρὸ ἢ ἢ ἀρχιερέων ἀξιώμα-
 μὴ πρίπην ἡγῶνται ἐδὲ τῶν ἐν-
 τῶν

ἡμετέραν διδασκαλίαν κακίῳ
 αἰνέσας χρῆ' ἔδ' οἱ ἐλίπην μὲν ἂ
 ἀλέπαιον, ἵπως ἀπαξιῖσι, τῇ δ' ἀλη-
 θεΐᾳ γνωρίζομένην μάλλον ἀνδιστάται
 προέλοιο· διὰ ταῦτα ἡμᾶς αὐτοῖς
 καὶ παιδαρχῶντες αἰρετικὸς νομιστὸν
 ἔσται. Πῶς τοίνυν ὁ Ἀρχιερεὺς οἱ τοι-
 οῦτος ἂν ἐπύγχαται ἐκ ἐρῶν, οἷον περ
 αὐτὸν περιπαρεῖν δα φιλοτιμείται,
 ἀλλ' οἱ τοιούτοις ἔν ὑπῆρχεν, οἷος ἡ-
 μάς ἢ πρὸ ἀδελφῆς ἐαυτῆ, ἢ καὶ πάμ-
 πλοῦ ἀνθρώπων ὀνηθῆναι, πρὸς τὸν ἂν
 ἐπιμελῶς ἐξέταζε τὰς δικαιολογί-
 ας ἡμετέρας, καὶ τί μ' ὑφ' ἡμῶν, τί δ'
 οἱ ἡμᾶς λέλειπεν, καλεμαίνδανεν ἂν,
 καὶ δ' ἐξ ἀλόγου τινὸς δοκίσεως ὁρ-
 μώμενος τηλικῶτον μέρος τῆς οἰκονό-
 μης, τοσούτους ἀνδρας εὐσεβεῖς καὶ πε-
 παιδευμένους, τοσούτους πολιτείας,
 τοσούτους βασιλεῖς, τοσούτους ἀρχον-
 τας ἐν τῇ ἐαυτῆς διπλώματι, δι' ἣ σὺ
 ἑαυτὸν ἀθροίζεις ἐναλχες προσεποιεῖ-
 σαι, ἔτι περὶ τοῦτο ἔρρηκεν ἀκρίτως
 καὶ ἐρῶν καταγνώσκων. Μή-
 πως ἄρα ἡμεῖς οἱ τυτοὶ τὸν τρέπον
 ὅτι αὐτῷ φανερῶς ἀτιμαζόμενοι, διὰ
 τῷ

τῶν σιγῶν τὰ ἐγχαλέψαμεθα δοκῶμεν ὁ-
 μολογῆσαι, ἀλλῶς καὶ ἐπεὶ δὲν ὁπὶ συ-
 νόδῳ κοινῆς ἐν ἧ μὴδενὶ χαρίζετο τὸ
 ψῆσόν φέρειν ἐξουσίαν, καὶ τὸ γνῶμῶν
 ὑποθήκατο, πάλιν εἰς τις ὁμώσεις αὐτὸν
 αὐτῶ ἐγχειρίσῃ, λόγῳ μὴδὲ μῶς τὸ χρο-
 νικόν (τότε γὰρ καὶ πεπεισάμεθα λίαν ἀ-
 κριβεῖς ἐν τῇ παλαιᾷ Τειλεσίῃ συλ-
 λόγῳ, ἡνίκα δὲ ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἀρχον-
 τες, οἵ τε πόλεων ἐλευθέρων πρέσβεις
 καὶ διολόγοι παντελῶς τῆς συνόδου ἐξ-
 εἰργασίαν καὶ μὴ ὑποῖν διωαίμεθ' ἐν
 ὁπλοαδίᾳ τὸ πρὶν ἰσχυρὸν τεῖπρον περὶ
 κατετίαν τοῖς γεγενημένοις ἀπειπεῖν
 μὴδὲν, ἀλλ' ἡμετέρων λόγῳ τυχεῖν ἐν
 τῇ συνόδῳ, πάλιν εἰς παλινφθίαν
 ἀσθετὶς τῶν γνῶμῶν μεταβαλὼν) διό
 μάλιστα ἐδεξεν ἡμῖν διὰ γεγενημένων
 τῆς πίστεως ἀμελείας λόγον διελόγασθαι, καὶ
 περὶ τὰ φανερώς ἡμῖν περὶ θεοδόμῃ
 φανερώς τε καὶ ἀληθῶς ὑπολογεῖσθαι,
 ἵνα πᾶς ὁ κόσμος κατίδῃ, πᾶς τὸ μέρος
 καὶ τὰς ὑποδείξεις ἐκείνης τῆς διδαχῆς
 ἧς τοσῦτοι καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων τὸν
 ἑαυτῶν βίον ὕστερον ἔδειξαν καὶ δὴ καὶ
 ὅπως

Ἐὰν τίνων ὑποδείξωμεν τὴν πεισ-
 ριστὴν τοῦ θεοῦ ἐναγγέλιον, καὶ τοὺς πάλαι
 ἐπισκόπους, καὶ τὸ πρῶτον ποιεῖν καλῶ-
 σίαν μετ' ἡμῶν εἶναι, καὶ ἡμεῖς ἐκ ἀπ-
 κόπως αὐτοῖς ἐκείνοις μὲν ὑποταξαί-
 ναι, πρὸς τὸν ἀποστόλους δὲ καὶ τοὺς πα-
 λαίους καθεδικὰς πατέρας ἐπακολου-
 θῶν, καὶ ταῦτ' ἐκ ἀμυνρῶν δὲ περὶ τῶν
 ἀλλὰ μετ' ἀγαθῶν ἐσώπον θεῶν σω-
 δήσιως, ἀληθῶς τοῦ καὶ ἀδύνατος φανερῶ-
 ποιῆσαι μετ' ἐκείνοις αὐτοῖς, ὅτι τὰ
 μὲν ἡμετέρας διδασκαλίας ὑπερμαρτυροῦ-
 μεν καθεδικοὶ καὶ λεγόμενοι χρίσται, κατὰ
 δούλον γέννη, πᾶσαι ἐφ' αἷς ἔτι καὶ
 χῶν, τὸ ἀρχαῖον τὸ πρῶτον, καὶ
 μετὰ τὸν, καὶ ἐλαττον αὐτοῖς πρῶτον,
 καὶ τὰ ἡμέτερα καὶ πολλὰ τὸ ὑπερβαίνειν
 διέξεν βεβαιότερα πρὸς τὸν, ἐλαττο-
 νον ἔστιν ἡ σωτηρία ἔτι καὶ ἀμελῶς ἐ-
 ξον, ὅστις ὁ διακρίψῃ πρὸς ἐαυτὸν μὲν
 τὸ γνησίον ἀκρίβειαν, ὁποτέρων καὶ
 μάλα γινώσκει. Ἀμείνων οὖν ἡ μέντοι
 λίστα ἰσχυρογνώμων ἡ, καὶ σωτὴρ πάντων
 ἀνθρώπων. ἐκ αὐτῆς μεταμελήσκει αὐτῇ,
 τῇ ἡμῶν Ἀπολογία τοῦ πρῶτον, καὶ

ποῖν, ἅτα μὲν ὑφ' ἡωρ λόγῳ, ὡς
κεῖα ἔχουσιν ὁμοφωνα τῷ ἱερῷ χειρισ-
μῷ θρησκείας.

Ἐπειδὴ γὰρ αἰρετικαί φασιν ἡμᾶς
ῥησαι, τὸ τοιοῦτον τὸ ἔγκλημα ὕτω χαλε-
πὸν ἔστιν, ὥς ἐμὴ δὲ πνεύματι πρὸς
ἀνθρώπου χειριστῷ, πρὸς αὐτὴν ἡ σωφροσύνη
καὶ ἀρετή, καὶ πῶς ἱερῷ χειρὶ δακ-
τύλοις οἷον ψηλασθῇ. ἔστι γὰρ ἡ αἵρεσις
ἡς σωτηρίας ἐρημία, καὶ τὴν θεῖαν χάρι-
τος ἀποβολή, καὶ ὑπόστασις ὑπὸ τῆς σώ-
ματι, καὶ τῷ πνεύματι. Ἡ χρεῖς. Καὶ
καὶ τῷ τοῖς αἰσὶ πᾶσι δὲ καὶ γενναίως
αἰνον, ἥτις τις τὰς αὐτῶν ἀλλοδοξίας
ἀλέγχειν, καὶ τὴν ἐνσέβειαν ὑποκαθιστά.
ῥησαι πρὸς ἡμᾶς, τὴν ἐνδοξίαν ὡς καιροποιεῖν
καὶ ἐκαστὸν ἐκαστὸν τὴν αἰρέσιν ἐκαστὸν
ῥησαι. Χριστὸς δὲ ἔστιν ἄλλο Σαμαρεῖτης
ἡρῶν, πάλιν ὅτι ἀφροσύνην φέρει αἰ-
ρεσίν τινα καὶ ἔντιμω θρησκείαν ἐδύκει.
Παδὸν ὁ ἱερῷ χρεῖς ὑπόστασις ἐπὶ τῷ
κατηγόρητο τὴν αἰρέσιν, ἡνεγκάστο
λόγον διδόναι, φάσκων, ὁμολογῶν τὰ
σοι, ὅτι καὶ τὴν ὁδοῦ, ἡν ἀλέγκουν αἵρε-
σιν, ὕτω λατρεύω καὶ πατρίδι διῶ, π-
σέου-

Θ

εὐων πᾶσι τοῖς καὶ τὸν νόμον, καὶ
 Προφήταις ἱερωμένοις. Ἐκ καταλα
 δ' εἰπὼν, αὐτὴν ἔρησκει αὖ πᾶσα, ἥν τι
 νωέχον ἐπαγέλλοι. οἱ χριστιαν
 τινὲς ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ ἐθνῶν αἰρεσι
 πορευομένην. Τοιαύταις διηγεσάμε
 ναι τὰ τοῦ ἀρχιερέως τὰ διατεθέν
 αὐτοῦ, ὅπως ἐκ δόξης προεβλήθη μὴ
 μισῶντες ἡμᾶς, καὶ πάντα, ὅσα ὑπὸ
 αὐτοῦ λέγοντι ἀναιρέτως καὶ εἰς αἰσ
 τομίζοντες, τινὲς τῶν πραγμάτων καὶ
 ἡμῶν ἐκείνων γράσιν. Ἀποκρίσας
 Ἄνδρες, ὅσοι περ τοῦ ἑλληνισμοῦ τὸ δὲ
 λιπώτερον καὶ δεινότερον τυγχάνει
 τοσούτω καὶ πλείοσι, καὶ φανερώτερον
 ἀπιδεικνύον ἐλάνθοις ἀλλὰ καὶ
 τοῖς δευτέροις καὶ οἰκιστοῖς, ὅτι πᾶσι
 τοῖς αὐτῶν χρησμοῖς ἡττον. πρὸς
 ἡξάντο, καὶ τὰ δόγματα πολὺ ἀκ
 ρέστερον ἐξελάττειν. ἑτέρως γὰρ ἐκ
 παλαιῶν παιδευέ. οἱ δὲ θεοὶ καὶ οἱ
 παλαιὸν, ὅτι τὰς τοῦ ἀρχιερέως
 ματικῶν ὑποτάσσει ἐν μέρει. ἐναγέ
 λιν πάντες ἐτίθει. καὶ πᾶσα θρη
 σκεία τὴν κείων ἐξουσίαν γυμνῆς ἤρκει.

ἡ ἐπιπολόζουσα αἱ ἱερὰ γράφαι,
 ταῦτ' Ἀποστόλων καὶ Πρεσβυτέρων
 ἡμῶν, δι' ἧν ἀλήθεια μὴ ἅπαντα
 διδασκαλία καὶ δοκίμη βιβλικοῦ
 καὶ ἁγίων, ἅπαντα δ' αἵρεσις ἐξελεγχ-
 οῦται. Ἐπειδὴ οὖν ταῦτα μὴ θεωρεῖ-
 τες, ὁμῶς αἰρετικὸς ἡμᾶς ἀποκαλεῖται
 ὡς ἔτι τῶν ἁγίων, ὡς ἔτι τῶν ἀποστόλων, καὶ
 πρεσβυτέρων ἀφιστάται, ἀδικῶν δὲ καὶ
 μάλ' ἐβελίζουσι ἡμᾶς. Ταῦτα μαχαί-
 ρησις ἀπὸ λαοῦ τῷ διαβόλῳ ὡς
 καὶ ποιεῖται. Ἰδὲ περὶ ὁποῖον καὶ
 αἰρετικὸν δὲ πᾶν ἰσχυρὸν ἐπιτερόμενον
 τῷ θεῷ. Πᾶσι γὰρ (φησὶν ὁ Παῦλος)
 ἐκ τῆς θεοῦ πνεύματος ὁφείλομεν εἰς τοὺς
 διδασκαλίας, τοὺς ἐλεγχον, τοὺς ἐπα-
 ῖρδωσαν, πρὸς παιδείαν πλὴν ἐν δικαιο-
 νίᾳ, ἡμεῖς ἅγιοι. ἢ ὅτι, θεὸς ἁθροῦς
 τοὺς πᾶσι ἐργῶν ἀγαθῶν ἐξηρτυμένους.
 Οὐτως οἱ ἄλλοι πατέρες αἰεὶ καὶ αἵρε-
 τικῶν ἐπολέμησαν, ἐκ ἀλλοθεν, ἢ ἐκ τῶν
 ἁγίων γράφων. Αὐτοῦτος τῷ Πετρί-
 νῳ πρὸς τὴν Δοκίμην αἰρετικῶν διαλε-
 γόμενος, μὴ φησὶν ἀκκῶς πρὸς ἡμῶν ταῦ
 τὰ ῥήματα. Ἐξώφρημι, ἢ θυφῆς, μάλ'

λον ὅ, φησὶν ὁ Κύριος· ἐκεί τινὲς ἐκ
 οἱαν ζητῶμεν· ἐκεί τινὲς ἀμφισβή
 ἀνακρίνωμεν· Ὁ ὅς ἱερῶν μαρτυρῶν· ὅτι
 εἰς τῆς ἡμῶν γενομένης μαρτυρίας οἱ
 εἰς τῶν ἀποστόλων ὁρῶντες οὐκ ἔχουσιν
 ρεῖ, ταῦτα, εἰσι, πάντα διακρίνει
 τῇ τῇ δι᾽ ἡμῶν μαχίῃ. Πρὸς τούτοις
 Ἀμφοτέρους τῶν Γραμματέων τῶν Ἀπο
 κρῆστοις διαλεγόμενοι, ἐρωτῶμεν
 οἱ Ἀπίστολοι, φησὶν, ἐρωτῶμεν
 Προφῆ, ἐρωτῶμεν ὅ, ὡς χεῖς εἰς· Ὅ
 ἡ πόρευσιν δὴτα οἱ τότε καθολικοὶ καὶ
 ρεῖς καὶ ὁπίσκοποι τινὲς ἡμῶν διδάσκοντες
 ἡμῶν ἐκ τῶν δι᾽ ἡμῶν γενομένης μαρτυρίας
 ἀποδείχθωσαν μηδὲ τινα πρὸς ὅ, ὅ
 ρεῖν ἐκ τῶν ἀποστόλων ἀποστρέφοντες καὶ οὐκ
 ὄντες τὰς αὐτῶν ἀλλοδοξίας ἐκ τούτων
 ἡμῶν γενομένης ἐξελέγχουσιν. ἡμῶν γε
 τὸ τῷ Παύλῳ, καὶ τινὲς ὁρῶντες, ἦν λέγου
 αἰρεσιν, ἔτω λαβέντομεν τῶν δι᾽ ἡμῶν
 πατρὶ τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ
 οἷς πάντες τοῖς καὶ τῷ νόμῳ, καὶ τῷ
 πνεύματι, καὶ τοῖς ἀποστόλοις ἑστῶ
 μένοις. Ὡς αὖ ἡμεῖς μὲν ἀγνοοῦμεν
 αὐτοὶ ὅ, καθολικοὶ, καὶ οὐκ ἔχοντες
 μὲν

Ἰδοὺς ἀξιούσι, πῶς ὑπομιμνήσκουσιν, ὅτι τοῦ
 κατέλαβεν καθολικὴς ὁρῶντι παποικηκό-
 ντες; πῶς ἐκ ἐλέγχουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς
 ἡμῶν γενομένης; πῶς ὑπελπίσιν ὅτι τὰ
 ἡμῶν κατεθέσθαι; πῶς ἐκ ἐπισκευάζουσιν
 ὡς τὰς Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἁ-
 γίων πατέρων; τί ὁκοῦσιν; τί φεύγουσιν; καὶ
 ἡ ἀμφοτέρωθεν ἐστὶν ἡ δόξα ἐστὶν δὲ
 ἡ δὲ αὐτῶν ἐδείχθησαν τὰς ἐκείνῃ ῥή-
 ματι ἐπιτρέψουσιν; Εἰ τοίνυν ἡμεῖς αἰρε-
 τικοὶ ἐσμὲν, οἱ πάσαι τὰς ἀμφοτέρωθεν
 καὶ τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἐπιτρέπον.
 αἱ, οἱ πρὸς φωνὰς τὰς αὐτὰς, αἱ οἱ-
 αὐτῶν ὑπὸ τῆς θεοῦ σφραγισθεῖσαι, πρὸς
 αὐτῶν, καὶ τέττοις ἄλλα πάντα, ὅσα
 τῶν ἀνθρώπων δύναμις ἐπὶ νοῦν ἔχει,
 ἡμεῖς τιθέντες. τίνας δὲ αὐτὸν ἡ πο-
 τὴν ἐκείνῃ χρεῶν, οἱ οἱ ἱερῶν ἱερα-
 τῶν, ταῦτα, αὐτῶν τῆς θεοῦ, ἐν τῇ κτίσει
 παραστῆναι, καὶ τὰ ἐκείνῃ ἐνύπνια καὶ
 ὑπερτάτα πλάσματα ἐκείνων ἐφοί-
 τῶν, καὶ οἱ οἱ σφραγισθέντες παραδόντες ὅ-
 τι καὶ τῆς Χριστοῦ καὶ τῆς ἁγίας ἐκείνων ἐν-
 πολλὰς πολλὰς ἡδὲ ἀσώτους ὑπερπλη-
 ρῶν; Σοφοκλῆα τὸν Τραγικὸν προσέ-
 πειν

Τερον γὰρ μένον καταγορεύει αἰφραδίᾳ
 τῇ ἡμῶν οὐκ παροφθαλμίζοντα καὶ ἀντι-
 ἠγορῶντα αὐτῷ χεῖρμα παρὰ ἡμῶν ἀφ' ὧν
 εἰς τὰς ἐμὰς καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἡμετέρων
 μῶνον ὅπως ἄρα ταύτῃ διακρίνεται
 καὶ ἡγορίαν, λέγει τοῖς δικασταῖς καὶ
 ἰσορροφῶντας καὶ τὰ βασιλεῖς καὶ
 ἀποκρίσας καὶ αὐτοὺς, πᾶσι ταῖς ἐν τῇ
 ἡγορίᾳ καὶ ἐν τῇ ἡγορίᾳ καὶ ἐν τῇ
 φειτῇ καὶ μάλα χαλεπὸν τὸ γινώ-
 σκοντες, ἐκείνοις διεξιὼν ἐπὶ τῇ
 δύμῳ εἰπας. ὁμοῦ παροφθαλμίζον-
 τας ἐν τῇ. Τὸν αὐτὸν νόμον καὶ ἡμεῖς
 περὶ τούτοις μαρτυροῦμεν, καὶ
 αὐτῶν εἰς αἰρεσιν διαβωμένους, οὐ
 δὲν ἐτι μὲν ἡμῖν τῷ Χριστῷ καὶ τῷ
 ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ μετὰ πάρεργον ἡ-
 σασθῶν, ὅτ' ἀποφάσκει τὸ παρρησιασθῆναι
 καὶ εἰς τὸ ἐξαγορεύειν ἐν τῷ τῷ αὐτῷ
 εὐνομεῖν, καὶ τῷ ἐλπίδι παρὰ τὸν αὐτὸν
 μεν ἐπ' Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ πᾶσι δι-
 ἁμα μὲν ἴσως ἐπὶ τῷ αὐτῷ, καὶ
 καὶ μὲν τῷ Χριστῷ καὶ τῷ αὐτῷ
 ἡμεῖς ἀναστρέφονται ἐχούσης, εἰ
 πῶς, ἡν τοῖς τε τῷ Χριστῷ ῥήματι,

ἡ ἐποδόλων συγγράμματα, καὶ τὰ καθολικά
τῶν πατέρων ὑποβύτιας, καὶ διὰ πολλὰν
ἀνεῶν παραδείγματα ἀφ' ὧν ὁ βεβαιω-
θεῖται, εἰπερ ἄρα ἡ πίστις ἥδε μηδὲν ὅτι
οὐ λύσει τί, ἐστὶ μαυρομένων καὶ αἰρε-
τικῶν σύστασις.

Πιστεύομεν διὰ μίαν εἰς φύσιν καὶ ἑνὴν
καὶ δαμονίαν, ὡς περ διδόν ὀνομαζομένου
καὶ ταύτῃ εἰς βεῖς ὑποστάσεις διακριθεί-
σας πατέρας, καὶ τὸ ὕδον, καὶ τὸ ἄγιον πνεύ-
μα πάντας ἐποδυάμεν, ἐπολύμεν, συ-
αῖδεις, τὸ αὐτῆς θεότητι καὶ ἐσῆαι. Εἰ δὲ
βεῖς ἐκείναι ὑποστάσεις ὅπως περὶ
ἀλλήλων διατέλλοντες, ὅτε καὶ πατέρων καὶ ὕ-
δου καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ τὸν ὕδον τὸ ἄγιον πνεύ-
μα, ἢ τὸ πατέρα πάλιν ἀλλὰ τὸ διδόν ἑα-
στάρχειν, αὐτὸν τε καὶ τὸ ὕδον ἐκτελε-
σαι, καὶ πάλιν αὐτὸ καὶ πάντα ὅ, ὅσα περὶ ἑα-
σάντες ἐμπεριέχον.

Πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ μονογε-
νὴς υἱὸς τῷ πατρὶ εἰς ἰδίαν, καὶ διὰ τῆς σαρκὸς
γένον ἐπεὶ καὶ περὶ τὸν κόσμον καταβάντες, ὃ
καὶ περὶ τὸν τοῦ πλήρωματος τὸν Χριστόν, τὸ
ἄρα προσείληφεν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀνθρώπου
φύσιν ἐκ τῆς ἀμαρτίας καὶ μακα-

ρίαι παρθένη, τὸτο μὲν, ἐπὶ τῷ τοῖς αἰ-
 θρώποις διαγγέλλειν τὴν ἀπορρήτον αὐ-
 παρθε αὐτῆς βέλησιν, ἥ τις ἀπὸ κρυπ-
 τοῦ ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ γενεῶν σέλοῦ, ἐφ' ᾧ
 ἐπιτελεῖ τὸ μυστήριον τῆς ἀπολυβώσεως
 ἡμῶν ἐν ἀνθρωπίνῃ σαρκί, τὰ τε ἀμύρ-
 ματα ἡμέτερα, καὶ τὴν συγγραφήν τῆς κα-
 τὰ ἡμῶν τῷ σωτῆρι προσηλωσάσαι. Ἐτι
 πιστεύομεν αὐτὸν ἡμῶν χάριν τιθηνέ-
 ναι, ταφῆναι, κατεληλυθέναι εἰς ἡμέραν,
 τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ διὰ τῆς θεῆς δυνάμεως
 αὐτοῦ αὐξῶν γινόμενον ἀνεστάναι, καὶ
 βλεπόντων μὴ ἡμέρας πεσασσάκοινα τῶν
 μαθητῶν εἰς ἐρανὸν ἀνεληλυθέναι, (ὅ-
 πως πάντα πληρωθῇ,) καὶ τὸ σῶμα, ἐν ᾧ
 ἐγένετο, ἐν ᾧ ἐβίωσεν, ἐν ᾧ κατεγλά-
 δη, ἐν ᾧ ἀεινοτάτας μὲν βασάνους, κα-
 τὰ τὸν νόμον τοῦ νόμου ὑπέμεινεν, ἐν ᾧ ἀν-
 θρώπινον ἐπὶ τῷ πατρὶς δεξιᾷ, τὸτο τοῖς
 αὐτοῦ ὑπακούοντες πάντες ἀρχῆς, καὶ ἐξου-
 σίας, κυριότητος, καὶ κυριότητος, καὶ πα-
 τὸς ὀνόματος ὀνομαζόμενοι ἐμὸν ἐν τῷ αἰ-
 ὶνι ἵσταται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἐπὶ δε-
 ξίᾳ καὶ αἰσθητοῦ τοῦ θεοῦ καθεσθῆναι. Καὶ
 νῦν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν κατὰ τὴν ἐξουσίαν

καὶ τὸ ἄπαρτων σωτηρίαις· οἱ δὲ καὶ τῶν
 αὐτῶν δόξα καὶ θεοδόξης πάσῃ διακίχουσι,
 ὅμως τὸ σῶμα αὐτῶν κατὰ Αὐτοῦτον
 ἐν τῷ πᾶσι δεινῶν ἐστὶν· Χριστὸν γὰρ τὸ μὲν
 ἰσχύοντα σώματι δόξαν ἐπιδεδωκέναι, καὶ τὸ
 μακρυὸν φύσιν ἐκ ἀφῆρηκέναι· μήθ'
 οὐ Χριστὸν δεδόντα ῥητέον, ὥστε ἀρετῆς
 ἰδὼν ἐκ ἀνθρώπου ὑπάρχειν. Ἀλλὰ
 αὐτῶς φησιν ὁ Μάρτυς· Οὐίβιλιθ) καὶ
 Χριστὸν κατὰ μὲν καὶ ἀνθρώπου αὐτῶν
 σιν ἡμᾶς ὑπολελειμέναι, κατὰ δὲ
 οὐ θεῶν ὑδαμῶς· καὶ δὴ αὐτὸν ἡ μὲν
 ἰσχύοντα, ἀπῆναι, ἡ δὲ θεός, διὰ πᾶσι τοῖς
 ἰσχύοντα παρῆναι. Ἐντεῦθεν γὰρ μὲν πᾶσι
 αὐτὸν μέλλειν ἔρχεσθαι τοῦ καὶ κατὰ
 ἰσχύοντα, καὶ κοινῶς τοῦ καὶ κατὰ τὸν ζών-
 τος καὶ κατὰ νεκρῶν.

Πιστεύουσα τὸ ἄγιον πνεῦμα, ἡγουμένη καὶ
 τῆς Τριᾶδος ὑπόστασις, ἐστὶν δεδόντα αὐ-
 τῶς, ὑπόστατον, ἀκρίστον, ἀγέννητον, ἐξ
 οὐρανῶν τῶν πατέρων καὶ τῶν υἱῶν τῶν
 τινὰ πᾶσι ἀδελφόν καὶ ἀνεκδιή-
 κτον ἡμῖν γὰρ τοῖς θνητοῖς, ἐκπορεύ-
 ον. Ἐκείνου δὲ ἔργον εἶναι τὸ μα-
 κρύνειν τὸ σκληρότητα τῆς ἀνθρώ-
 που.

πίστεως καρδίας, ὅπνιταν ὑπερδύωρ
 τὰς ἡδὴ αὐτῶν, ἥτοι ὡς τὸ σωτηρι
 οὖν τῶ ἐναγγελίῳ κέρνυμα, ἢ ἄλλως
 πωσῶν· Εκείνον φιλίζεν ἡμᾶς καὶ ἐ
 γῶσαι ὅτι τὸ θεῶ γινώσκον, καὶ πᾶσι
 λήθειαν, καὶ πατρὶς τοῦ βίου ἀνισχύοντες
 καὶ τὸ τέλος, ὅτι τὸ αἰώνιον ἐλπίδα
 τηρίας.

Πιστεύομεν μίαν εἶ) θεῶ ἐκκλησίαν
 ταύτην ἐχίνω, ὡς τὸ παλαιὸν ἐγ
 νετο παρ Ἰουδαίοις, εἰς ἕνα τόπον
 βασιλείαν καθειργαδι, ἀλλὰ καὶ
 κινὸν ὑπάρχουσιν ἐξήκειν εἰς ὅλην
 οἰκουμένην, ὥς ἐμνησθῆναι ἐν εἰ
 ἡμῶν, ὡς ἐμνησθῆναι, ὅτι ὑποκλείεται,
 μὴ δυνάται ἐγγράφεται τῇ ἐκκλη
 καὶ τῇ λαῶν θεῶ. Προσέτι πιστεύομεν
 ἐκκλησίαν ταύτην βασιλείαν τε καὶ
 μα, καὶ νύμερυν τοῦ Χριστοῦ εἶναι, καὶ
 βασιλείας μὲν Χριστὸν μόνον εἶ) τὴν βα
 λείαν, τοῦ σώματος εἶ) Χριστὸν μόνον
 καρδιᾷ, τὴν νύμερυν Χριστὸν μόνον
 νομφίον. Τῶν εἶ) τοῦ πλὴν ἐκκλη
 λητευγῶν πολλὰς τύξεις ὑπερδύωρ
 καὶ τοῦ μὲν αὐτῶν διακόνας εἶ), τοῦ

ρεσβυτέραις, τοὺ δ' ἐπισκόπους, οἱς
 ἐπὶ τῇ πνεύματι ἡ τε τοῦ λαοῦ διδασκαλία
 καὶ ἡ θρησκεία ἐπιμέλεια, καὶ διοίκησις.
 ἡ δὲ ἐκ ἐκείνων ἕνα πρὸ πάντων ἀ-
 νδραγαθῶς ἐπισταίειν. πῇ μὲν, ὅτι ὁ Χρι-
 στός ἀεὶ πάρεστι τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ μὴ δεῖ-
 ναι τοιούτους ἐπιτρέψαι, ὅστις ὅλον αὐτῷ
 ἄλλορον διαδίδεται· πῇ δ', ὅτι τῷ ὀνόματι
 τοῦ κυρίου, οἱ πλείονες ἐκκλη-
 σίας ἀπασαν, τυτῆσι πάντα μίση τῆς
 ἐκκλησίας πρὸς τὸν ὁφθαλμὸν, μήτε
 ἐκείνους διατάξῃ, καὶ ἐκείνους
 ἐκείνους διατάξῃ. Τὸς ὑποκόλλας τῆς αὐ-
 τῆς πάντας ἐξουσίας γινώσκουσαν ἐκείνην
 ἐκείνην ὁ Κυριακὸς· καὶ τοὺς ἄλλους
 ἐκείνην πρὸς τὸν Πέτρον διδωσάμεν· πᾶ-
 ν ἐξ ἑκείνης εἰρησάμεν τὸ, πρὸς αὐτὸν· πᾶ-
 ν τὸ, πρὸς αὐτὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον·
 πᾶσιν, ἐναγγελίζετε· καὶ (ὡς περὶ τῆς
 ἐκείνης ὁ ἱερώς υἱος) τοὺς ἐπισκόπους ὁ-
 νουμένους· ἂν διατελῶσιν, εἴτε ἄρα
 ἐν Ρώμῃ, εἴτε ἐν Ἑυγεβίῳ, εἴτε ἐν
 ἑκείνῃ τινι πόλει, εἴτε ἐν Ρώμῃ,
 πάντας οὕτως τὸν αὐτὸν ἀξίαν
 καὶ ἰσχυρὰν εἰληχίαν· καὶ

μίαν μὲν (χρὶ τὸν Κυπριακὸν) ἐπισκο-
 πὴν εἶναι, ταύτης δὲ μέρους πρὸς τὸν
 ἕκαστα κληρονομεῖν ὅλως καὶ πάλιν
 Διόπρην μὲν Ῥωμαῖον ἐπίσκοπον καὶ
 τὴν Νικαίαν σιωπῶν μὴ ὑπερβαίνειν
 τοῦ λοιποῦ Πατριάρχου, τὸν Ἀλεξαν-
 δρείαν καὶ τὸν Ἀντιοχείαν τῇ ἐξουσίᾳ
 τῇ περὶ τὰ ἐκκλησιαστικά. τὸν δὲ
 Ῥωμαῖκὸν ἐπίσκοπον, ὃς δὲ ἐπίσκοπος
 εἶναι αὐτὸν πρεσβύτερον δικαίως λέγει
 πάλιν εἰς τὰ αὐτῶν καθήκοντα πρὸς
 πάντες μυστήρια διοικήσῃ, καὶ τὸν
 παιδεύσῃ, καὶ νεκρώσῃ καὶ διδάξῃ. Καὶ
 ὃς τὸ ἐπίσκοπος ὄνομα πόνοι μὴ πρὸς
 (καθὰ περὶ φησὶν ὁ Ἀνγκλίκος,) ἵνα
 μάταιον ἐπίσκοποι ἔκ ὄντες, οἱ οὐκ ἔχον-
 τες διαφέρειν μὴ φιλοτιμῶνται, συ-
 φέειν δὲ ὅπου ἔδειξαι. Καὶ μὴ
 τῆς ἐκκλησίας ἀπάσης τὴν καθολί-
 κην αὐτὸν ἐκείνον, μὴ δὲ ἄλλαν τινα
 διηλωσάντων γινέσθαι, ὡς περὶ τῆς
 τὸν ~~ἐπίσκοπον~~, ὃς δὲ τὸ φῶς, ὃς δὲ τὴν
 σωτηρίαν, ὃς δὲ τὴν ζωὴν αὐτῆς ὑπερ-
 χεῖν ἐπεὶ ταῦτα μὲν τῶν Χριστῶν ἰδιότη-
 μαί εἰσι, καὶ αὐτῶν κυρίως τῶν καὶ μόνως αὐ-
 τῶν

νομοφίον

ἀπόηεν. Τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐπισκόπων ἔ-
 δινά περὶ τῶν φαυλῶν αὐτοκράτορες (ὅν περ
 ἰδομένην εἰς ἀρχὴν μαρῶν κατασάντα,
 ἀνδρόν δὴ τε αὐτοκράτορα τῶν Μαυρικίῃ
 τῶν κυρίῃ αὐτῷ) τυτέσιν ἔως τῶν ἐξήκοντος
 πεισκαίειν τε ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῆς Χρισ-
 τανίτης, ὀνόματι ἔτω λίαν ἔσθ-
 φάνω ἀνασχέσαι περισσορευόμενον.
 Ἀλλὰ καὶ τὴν σωφρονιστικὴν ἐκκλησίαν ῥη-
 τῶς ἀπειπεῖν, μὴ τις ἐπίσκοπος ἀρχιε-
 ρεὺς κληθεῖν. Τοιγαρὶν τὸν Ῥωμαῖον
 ἐπίσκοπον, ἐπεὶ ἔτις ἀξιόδοι κληθεῖται,
 καὶ διὰ ἀλλοβρίαν ἐξουσίαν αὐτῷ παρα-
 ποιεῖ, πρὸς τὴν φανερώς ἐναντιώσεως
 παλαιῶν σωφρονιστικῶν καὶ πατριῶν, ἔτις,
 (εἰ περὶ ὁ Γρηγόριος ἀξιόπρεπτος) ἐπείκει
 αὐτῷ ὄνομα βέβηλον, ἀλαζονικόν, ἰε-
 ρύσιον, ἀντιχριστιανόν, ὑπεράρχον
 ὑπερηφανίας βασιλείας, καὶ ἐωσφύρον δὴ τῶν
 τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν περικρίνοια, καὶ τῶν
 πῖσιν ὑποβαλεῖν, καὶ πικαλαῖον, τῶν ἀντι-
 χρίστου πρὸδρομον εἶ). Τὸν λεγόμενον φα-
 μεν, ἐν νόμῳ καλεῖται δεῖν, καὶ ὁρῶν καὶ
 τεταγμένως ἐφίσταται τῇ θεῇ ἐκκλησίᾳ.
 μηδέ τινα διορίσει αὐτοκράτορα καὶ αὐ-

θαίρετον βιάζεσθαις ἢ λήθουσαν ἢ δι-
 δίδειν ἢ ἐπὶ πλέον ἀδικῶσιν ἡμᾶς, φά-
 κοντες παρ' ἡμῶν ἐν καὶ καὶ πείξιν ἡμῶν
 ἐν δὲ ἐν, πάντα ἢ χύδην καὶ ἐλαφρόμενοι
 ὥστε καὶ τὸν ἰσχυρότατον ἱερεῖς ἐν, καὶ διὰ το-
 κάλους, καὶ ἐρμηνεύει. Ἐπειτα λήθουσαν
 ἐξουσίαν δεδούκει φαρμένον ἀπὸ Χριστοῦ, δὲ οὐ
 λύσαι, ἀνοίξαι, κλείσαι· λύσαι μὲν, καὶ
 ὅσον ὁ λήθουσαν, ἢ πῶς τοῖς ἀποπλήξαι
 καὶ ἡγεσίως μελαμλομένοις, διὰ τὸ ἢ
 ναγγελίαν κηρύξαις ἢ δικαιοσύνην
 Χριστοῦ φησὶν, ἀφίστην ἀμάρτιαν καὶ
 ζῶν ἀιώνιον ἐπαγγελίαν. ἢ τὸν ἀπο-
 μαρτυρήσει ὁ Θεὸς ἀπομάται τοῖς μὲν ἀδικ-
 οῖς ὡς σαρκοφάγος, τὸ ἢ κοινωνίας τὸ καὶ
 ἐκκλησίαν, καὶ ἢ Χριστοῦ σὺν μαρτυροῦ
 ἐφορείου, μετὰ νοῦντας διδόντας, καὶ πῶς
 ἢ πᾶν χορῶν καὶ ἐνότητι πάλιν ἐξ ὑ-
 παρχῆς ἐπὶ ἰδουσι, καὶ ἀποκαθίσταται ἢ
 ἢ δῶσαι καὶ κλείσαι ἐξουσίαν φαρμένον ἀν-
 ἴδον τὸν ἐμφαίνον, ὅταν ἢ τοῖς ἀπίστοις καὶ
 ἀσκηθείς ἢ δύναται ἢ ἢ ἐρανῶν βασι-
 λείας ἀποκλείει, καὶ ἢ ὁ Θεὸς δεῖν ἐκδίδου-
 σιν, καὶ τιμωρίαν ἀιώνιον ἀσκηλῶν, ἢ δια-
 ῥήδην ἐκκηρύξῃ αὐτοῦ, καὶ ἢ κόλπον

ἐκκλησίας ἐκβάλλῃ. Τὴν γυνάμιν τοῦ-
 ω, ἥν περ ὁ θεὸς λείβεργος ἔτιος ἔπο-
 αίρε, καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς ἐπιψήφισεν ὥστε
 αὐτὸς, ὅτι ἐπὶ αὐτῇ ἐπὶ τῇ γῆς ὑπὸ τούτων
 αἰε, ἥ δέεται, τῷ τ' ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἐ-
 κροῖς λύειν, καὶ δεῖν, καὶ σωσπικυρῶν ἀξ-
 οῖ. Τὰς δὲ κλείς, αἷς κλείειν καὶ ἀνός-
 αὐς πίφυκεν ἢ τ' ἐρατῶν βασιλεία, καὶ
 ἐν χρυσόδομον, ἐπὶ τῇ γῆς φαμέν (εἰ) τ'
 ἐρατῶν, καὶ Τεργίλλιασθον δὲ, τ' τῷ νό-
 ο ἐξήγησιν, καὶ δ' Εὐσέβιον, τὸ ρῆμα
 θεῷ. Ταύτῃ μέρει τ' ἐξουσίαν τοῦ
 κριστὸς μαθητὰς ἐκ. ἐληφέναι τ' ἀκῶσαι
 τὰς τ' λαὸν ἐξομολογήσῃς, καὶ ψιδυρισ-
 αῖς περὶ τῇ γῆς, ὅτι δὴ νῦν ἐκείνους πάν-
 τες οἱ ἐρεργοὶ ποιῶσιν, ὁ δὲ μὲν οἱ δὴ τὰ ἐν
 ἐτῷ κείνῳ πᾶσι τ' κλειδῶν, τ' περὶ τῇ
 σιν, καὶ τ' ἐνέργειαν ἀλλ' ἐνεκα τῆ πο-
 ρεύειν, τῷ διδάσκειν, τῷ ἐναγγε-
 λίζειν, τῷ γίνεσθαι πῖς μὲν πνεύματι
 ὁσμὴν ζῶντος πρὸς ζῶντος, τοῖς δ' ἀπο-
 σῶσιν ὁσμὴν θανάτου πρὸς θάνατον,
 ἵνα αἱ μὲν οἷον εὐσεβῶν ψυχὰι πρὸς
 σωθῶσιν οἷον πρὸς βιωμένηων καὶ
 B 5 ψευ-

ψευδοδοξίων ἐπισημέναι, ἐπειδὴ
 φῶς τοῦ εὐαγγελίου καταδόν, εἰς τὴν
 χεῖρ ὡς πιστεύειν ἄρξων, καὶ οὕτως
 δύραται ταῖς κλεισίαν, ἔτω καὶ κλεισάται
 ῥήματι τοῦ θεοῦ ἀνοίγων. ἀσεβεῖς ὅτι
 ἀπειθεῖς οἱ μὴ θέλοντες πιστεύειν καὶ
 ἐπαγίναι εἰς τὴν ὁδόν, οἱ οὖν κλεισάται
 τες ἀφ' ὧν, καὶ ὡς κοκλίωσιν ὅτι
 χεῖρ, ὡς φησὶν ὁ Παῦλος. Τὸ περὶ
 τὸν εἶναι τῆς κλεισάτης ἔτω καὶ τὰς ἀν-
 θρώπων σωτηρίας ἀνοίγει καὶ κλει-
 εῖται. Τὸν ἱερέα τῆς κλεισάτης μὴ εἶναι, καὶ
 τὸν Ἀμβρόσιον ἐξουσίαν ἔχειν μηδὲν
 αὐτῶν. καὶ ὁ χεῖρ τοῖνυν ἐλέξων τὴν Γραμ-
 ματέων καὶ φαρμακείων ἐν τῷ διδασκα-
 λείᾳ, ὡς πῶς ἐπέλιμνησεν αὐτοῖς
 Οὐαὶ ὑμῶν Γραμματεῖς καὶ φαρμακοί,
 ὅτι ἤρατε τὴν κλεισάτην τῆς γνώσεως, καὶ
 κλείσατε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἔναντι
 ὑμῶν. Ἐπειδὴ οὖν
 κλεισάται ἢ ἀνοίγεται ἡμῶν τὴν βασιλείαν
 θεοῦ μηδὲν ἄλλο τυγχάνει εἶσα, πλὴν
 τὸ ῥῆμα εὐαγγελικόν, ἥ τε τοῦ νόμου
 καὶ τῶν Γραφῶν ἐξηγήσεις. διὰ ταῦτα ὅτι
 τὸ ῥῆμα ἐκ ἑστίν, ἐκ τῆς μηδὲ τὴν κλει-

ἀφ' αὐτοῦ ὑπάρχειν. Εἰς ἣν, ἐπεὶ ἐν πα-
 ροῖς ῥήματι καὶ μὴ πάντων ἡ κλείς,
 μία ὁμοίως εἶναι τῇ ἐκκλησιαστικῇ
 πάντων, ὅσον γε πρὸς τὸ ἀνοίγειν καὶ
 κλείειν, ἐξουσίαν. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀρχιε-
 ρέα καὶ αὐτῷ μάλιστα δωπνπκῶς ὑπερ-
 βύσιν οἱ πατέρες· δώσω σοι τὰς κλείας
 τῆς βασιλείας τῇ ἐξουσίᾳ, ὥς πᾶν τὰς
 ἐκείνῳ μοιῶν περὶ κλείας, τῇ ἢ ἄλλων
 ἰδενί, ὅμως εἰ μὴ ἀπεδάσῃ, ὅπως αἱ ἀν-
 τειδήσεις. ἀνθρῶπων ἐπιτάμπτωνται
 καὶ τῷ ῥήματι τῷ θεῷ ὑποπίπτωσιν, κερ-
 μέναι αὐτὸν μήτε κλείειν, μήτε πα-
 ράταρ τὰς κλείδας ἔχῃν· εἰ ἢ καὶ τὸν
 λαὸν διδάξῃ, καὶ μαθητεύσῃ (ὅσοι ὁ-
 φελον ἡδὴ ποτὲ ποιήσασθαι, καὶ τῷ τοιοῦ-
 τῷ πρὸς τὸ αὐτῷ καθήκοντι νομίσαι-
 το.) πλὴν ἀλλὰ τὴν ἐκείνῃ κλείδα τῇ
 λοιπῶν ἐδὲ κρείῃω, ἐδὲ μεῖζον ὑπάρ-
 χειν· τίς γὰρ ἐξείλετο; τίς ἐδίδαξεν ἢ πε-
 χαιρὲς εἶναι ἀνοίγειν, ἢ βέλπον ὑπολύ-
 ει τῇ ἀδελφῷ.

Περὶ τὸν γὰρ αὐτὸν ἐν ᾧ πασὶν ἀν-
 θρῶποις ὑποτασσάμενοι ἢ τῷ θεῷ, ἐν
 Πατεράρχαις, ἐν Προφήταις, ἐν Απο-
 στόλοις,

τόλοις, ἐν ἁγίοις μάρτυσι, ἐν λειτουργί-
 ροις ἐκκλησιῶν, ἐν ἐπισκόποις ἱερῶν
 τίμιον εἶναι φάσκομεν, καὶ χεῖρ τὴν χρυσί-
 σον, ἐξεῖναι γαικεμένους ἐπισκόπους
 γινώσκοντες, καὶ ὅτι Σωζόμενοι ἐπὶ Σπην-
 δίωτος, καὶ Ναζιανζηνῶν ἐπὶ πατρὸς αὐ-
 τῶν, εὐσεβῆ καὶ φιλόπονον ἐπίσκοπον ἔδει-
 μον ὡς τὸ χεῖρον, μάλλον ὅτι παλιν-
 ἄμεινον καὶ λυσίτελέστερον ἐν διαίρεσι
 τῇ λειτουργίᾳ. Νόμον ὅτι βίβλος αὐ-
 τῶν περὶ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην
 φάμεθα, καὶ διὸ ἀκόντας ἀναγκάζον-
 ται περὶ τὴν εὐεξίαν, ὅτι τὴν δύναμις καὶ τὴν
 Παύλου διδασκαλίαν εἶναι δαιμονίαν,
 καὶ (ὡς Αὐκεστίνος ὁ ἐπίσκοπος, θαβῆς,
 Αββάς, Παρορμιτανός, Λατίνος, τὴν
 τριμερὲς σύγγραμμα τῶν διούρων π-
 μῶν ἢ σωμάτων προσεδίον, ἄλλοι τέ π-
 ρος ἢ τῆς Ἀρχιερέως ὑπεραποστῶν,
 καὶ διὸ αὐτὸ τὸ πᾶν, καὶ πᾶσαι ἰ-
 στεύειαι σωμολογῶσιν.) ἐντεῦθεν ὑ-
 περβύς τι χρῆμα τῆς αἰδέας καὶ π-
 νηρίας καὶ πάσης ἀιχερευργίας πῆς
 οὗ θεοῦ ὑπέρταται ἐπιπρυκέναι, κα-
 λῶς τε Πῖον τὸν διούτερον, Ρωμαίων ἰ-
 στί-

τίσκαπον εἰπεῖν, ὡς ἄρα πολλὰς
 καὶ κατεῖδεν αἰτίας τῷ ἁγίῳ χρῆ-
 ναι διατελεῖν τὸν ἱερέα, ἐπεὶ δὲ
 πλείους καὶ μείζους τῶ γρηγορίου. Πά-
 ρας ἀποδεχόμεθα καὶ εὐεργόμεν τὰς
 κανονικὰς γραφαίς, τὰς τε τῆς παλαι-
 ας, καὶ τὰς τῆς καινῆς· πρὸς δὲ
 καὶ τῷ θεῷ ἡμετέρῳ χάριν οἴδαμεν,
 ὅτι φῶς ἐξέγειρεν ἡμῖν διὰ παντὸς
 ἔχον πρὸ τοῦ ὀρθοῦ, ἵνα μη-
 δὲ τοῖς ἀνθρώπων σπρίσμασι, μηδὲ
 τοῖς δαίμονιν πνευμάσμασιν εἰς μύ-
 θους καὶ ψευδοδοξίας ἀπαγόμεθα·
 ταύτας τοίνυν γραφαίς ἐρανίας φωνάς
 ὑπάρχειν, διὰ ὧν ἐμήνυσεν ἡμῖν ὁ θε-
 ῖος τὸ αὐτῷ δέλημα· ταύταις μόνους οἱ
 ὄντες εἶναι τὰς ἀνθρωπίνων ψυχῶν πλη-
 ροποιηθῆναι ἐν ταύταις ἀπανθ' ὅσα
 πρὸς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν ἀναγκαῖα τυγ-
 χάνει ὄντα, καὶ δὲ περὶ Ὁριγένους, Ἀβυσ-
 νίου, Χρυσόστομου, Κυρίλλου ἐπίσκοπου, ἰ-
 σχυρῶς καὶ διὰ ἀφρόνων ἐμπειρίας· ἐ-
 κείνας ἐν δυνάμει θεοῦ εἰς σωτηρίαν, ἐ-
 κείνας ἐν τῇ διμέλειᾳ τοῦ πατρὸς, ἐφ'
 οἷς οἰκοδομεῖ ὁ θεὸς ἐκκλησίαν, ἐκείνας
 τῶν

τὸν ἀκρίβεστατον κανόνα, πρὸς οὗ, εἴ-
 τάχα διαμάρτη καὶ πλανηθῇ, δεῖον αὐτῷ
 ἐξετάζεσθαι, καὶ πᾶσι τὴν ἐκκλησιασ-
 τικὴν διδασκαλίαν σαθεῖν. παρ' ἐκ-
 τας ἕτε νόμῳ, ἕτε παραδόσει, ἕτε ἔθ-
 ὄθωμιν προσεκτίον, ἐδ' ἢν αὐτῷ
 Παῦλῳ, ἐδ' ἢν ἄγγελῳ ἐμπεδύ-
 ῃ ἐρχόμενῳ ἐπεροδιδασκαλῇ. Στέρ-
 μιν τὰ τῆς ἐκκλησίας μυστικα, τοῖς
 ἁγία τινὰ σύμβολα καὶ τελεταί, αἷς ἰ-
 μαῖς ὁ χριστὸς ἀξιοῖ χεῖρ, ὡς οὕτως
 τέταν, τὰ τῆς σωτηρίας ἡμετέρας μυ-
 στικα πρὸς τὸν ὁρθότατον ἡμῶν καθεστῶ-
 καὶ τὴν πίσιν ἡμῶν, τὴν ἐπὶ τῇ αὐτῇ
 αἰματι μᾶλλον σφριζῇ, καὶ τὴν αὐτῇ
 χάριτα ἐν ταῖς ἡμῶν διανοίαις, οἷον
 ἐπ' ἀφ' ἧς καὶ ταῦτα κατ' ἑρμηνείαν
 λιανέν, Ωριγένην, Ἀμβρόσιον, Αυ-
 γῆνον, Ιερώνυμον, Χρυσόστομον, Βασι-
 λεῖον, Διονύσιον, ἄλλους τε καθεολικὰς
 πατέρας, ἁγία, σημεῖα, σύμβολα, πί-
 πτες, ἀντίτυπα, μορφᾶς, σφραγίδας, χα-
 ρακτῆρας, ὁμοιωμάτα, παραδείγματα,
 εἰκόνας, ὑπομνήματα, μνημύσιν αὐτῶν
 σαφροῦς οὐκ ἐδ' ἐυλαβέμεθα σὺν ἁν-
 τῇς

οἱς ἐκείνοις εἶπεν, ὅτι ταῦτά ἐστιν ὁ-
 γὰρ ἅπαντα ῥήματα, δικαιοσύνης χαρά-
 ῃς, σύμβολα χάριτος· καὶ διαῤῥή-
 νων ἀναγγέλλομεν, ὡς ἄρα τὸ δευ-
 τεῖον ἀληθῶς παρέχει τοῖς πνεύμα-
 τι τὸ πᾶν καὶ αἷμα τὸ κυεῖν, τὴν σάρ-
 κα τὴν υἱοῦ τοῦ θεοῦ τὴν ζωοποιῶσαν τὰς
 ψυχὰς ἡμῶν, ἵδον σὶ τον ἀνωθεν ἐλθόν-
 τα, τὴν ἀθανασίαν ὑφ' ἡμῶν, χάριν, ἀλη-
 θεαν, ζωὴν· καὶ ὅτι τὰ τὸ ἐστὶν ἡ κοινω-
 ρία τῆς σώματος καὶ τῆς αἱματος τῆς κυ-
 εῖς, ἡ μεταλαβόντες ζωοποιήματα, καὶ
 ευφρανόμεθα, καὶ βοσκόμεθα πρὸς ἀ-
 θανάσιον, καὶ συζευγνύμεθα, καὶ ἐνέμε-
 θα, καὶ τὸ πᾶν τινὰ ἐσωματεύμεθα τῶν
 χριστῶν, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἐν ἐκείνῳ, καὶ κείνον
 ἐν ἡμῶν διαμένειν. Δύο ἡ μυστήρια κυ-
 ρίως μελετόμενα περὶ αἱμάτων, τὸν βαπ-
 τισμὸν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν· ἐπεὶ το-
 σαῦτα κατέγνωμεν ὑπὸ τοῦ χριστοῦ πα-
 ραδοθέντα, καὶ κατερωθέντα, τοῖς δ' ἄρ-
 χαίοις καὶ πατέρων τῶν τε Ἀμβροσίου
 καὶ τῶν Λυγυσίνων δεδοκιμασμένα. Βαπ-
 τισμὸν μὲν δὲ σημεῖον ὑπάρχειν τῆς
 ἀμαρτιῶν ἀφέσεως, καὶ τῆς ἀπολυτρώ-
 σις

σιως ἡμεῖς τῆς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ χρι-
 στοῦ καὶ τούτου ποιῶν μηδένα ὅστις ἀνὴρ
 λογιῇται χριστιανὸς εἶναι, μηδέ πο-
 νησίως τοῦ χριστιανῶν παῖδας εἰρηλι-
 ον ἐπειδή περ ἐν ἀμύρῳ φέρονται, καὶ με-
 ρος δὲ τι τυγχάνουσιν ὄντες τοῦ λαοῦ τοῦ
 θεοῦ. Τῶν δ' εὐχαριστῶν μυστηρίων εἰς
 τελείαν, σίμβολον ἐναργὲς τοῦ σώματος
 καὶ τοῦ αἵματος τοῦ χριστοῦ ἐν ᾧ δὴ παρίσταται
 ἡμῶν ὡς ἂν τροφὸν ψυχῶν ὁ ὅτι Χριστὸς
 θάνατον, καὶ ἀνάστασις, καὶ πάντα ἡ-
 σα περ ἀνδρῶν ὧν ἐποίησεν, ἵνα τῆς
 ἐκείνου τελειότητος, καὶ τῆς ἡμετέρας ἀπο-
 ληψώμεθα χάριν ὁμολογῶμεν, καὶ συ-
 γῶς χρώμεθα τοῖς μυστηρίοις ὁσημέραι
 τοῦ αὐτοῦ ὑπομιμησώμεθα, καὶ πρὸς
 ἀληθινῶν τοῦ Χριστοῦ σώματος καὶ αἵματος
 πρὸς τὸ ἀνάστασις καὶ τὸ αἰώνιον ζῶν
 ἐλπίδα βεβαιώμεθα. Τελειώμεθα, ἵνα τε-
 λείως πληροποιηθῶμεν, ὡς ἀνὰ λόγον
 ἔχουσιν ὁ, τε οἶνος καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν
 σώματος ἡμετέρου Θεόν, καὶ τὸν ὅτι Χριστὸς
 σῶμα καὶ αἷμα πρὸς τὸ ψυχῆς. Περὶ
 πάντων αὐτῶν πῶς ἐνωχίαν δεῖν παρα-
 χρίσται τὸν λαόν, ἐφ' ᾧ τε πάντας ἀ-

ὡς συμμεταλαβόντας φανεράν κα-
 ῖται τὴν τε πρὸς ἀλλήλους κοινω-
 νίαν, καὶ τὴν ἐπὶ Ἰησοῦ Χριστῷ ἐλπίδα.
 καὶ ἡν περ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς παρο-
 ντος Ἐκκλησίας, ὅς διὴ θεωρῶς μόνον
 ἐνεῖξ ἐβέβαιο, μεταλαβεῖν ὃ ᾧ ἡ-
 γου ἀνήνετο, τῆτον οἱ παλαιοὶ πα-
 ῖτες καὶ Ῥωμαῖοι ἐπίσκοποι, δηλονό-
 τῳ ἐπὶ πρὸν ὀφειλόμενον τὴν ἐν ἡμῶν
 ἐδουλοῦ καὶ παμμίαρον ἄντα ἐξε-
 ῖτον. ἐδὲ περ τῆς κατὰ τὴν χριστιαν-
 ῖαν ἐξίεσθαι τοιῶν ψυχῶν θεωρῶν-
 ῶν, αὐτὸς κατ' ἐλπίαν μετασχῆν. Οὐ-
 περ χάριν καὶ πάλαι διέταξεν ὁ Κα-
 ῖς, μετὰ τὴν καθιέρωσιν ἐπιτελε-
 ῖσαν, ἅπαντας μεταλαβεῖν, πλὴν
 οἱ ποσὲλπτοι τῆς Ἐκκλησίας ἀπα-
 ῖα πλὴν ἀποσερηθῆναι. καὶ γὰρ
 (φάναι αὐτὸν) ἔπω τὲς τε ἀποσόλους
 γινώσκοντες, τῇ τ' Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ γε-
 νομένης. πρὸς ὃ λαὸν πρὸς ἱερὸν τοῦ
 δεῖπνον ἀφικνεμένην σωμαφόρον τῇ
 ευχαριστίας μέρος ᾧ ἡμεῖς ἐσμεν. ἔπω γὰρ
 , περ χριστὸς ἐκέλευσεν, ὅτι τε ἀπίστοι
 παρταχῇ τῆς ἀικνεμένης εἰσὶν γήσασιντο,
 καὶ

καὶ πάντες οἱ παλαιοὶ πατέρες, καὶ ὁ
 κοπὸι καθολικοὶ παρεκλήθησαν· ἢ
 δὴ τις ἐτέρως ποιήσῃ, ἢ τὸν (καθάρ-
 καὶ ὁ Γελάσιος) ἱεροσυλεῖν οὐκ ἔμελλεν
 νῦν ἄρα τοῦ ἡμῶν ἀντιδίκου, ὅτι
 δεπίσαντες καὶ ἀκυρώσαντες τὴν κα-
 τὰ τὴν τελειότητα, ἀνευ ἢ θεοῦ ῥήματος
 ἀνευ σωδὸς παλαιᾶς, ἀνευ καθολικῆς
 τινος πατρὸς, ἀνευ παραδείγματος
 παρὰ τοῦ πνεύματος ἐκκλησίας, καὶ δὴ παρὰ
 πασιν ἀλόγως ἰδίᾳς μίστας καὶ πλῆθος
 μυσηίων καὶ κράτος ἐπιτιθεύουσι, μὴ
 μόνον τῷ ἢ χριστῷ παραγυλέματι
 ἐπιτολῇ, ἀλλὰ καὶ πάσῃ, τὸ ἔπος ἐπι-
 ἀρχαϊότητι φανερώς ἐναντιωθέντι
 διὰ ταῦτα τοῖσι μαρτύροις κακέρ-
 γαις ἀμα ἢ ἱεροσύλῃς ὑπάρχουσιν.

Τὸν ἄρπιν καὶ τὸν δινον μυσηρίαν
 καὶ εἶναι ἐπεράνια ἢ σώματος καὶ ἢ αἵ-
 ματος ἢ χριστοῦ, κακεῖνα ἡμῶν αὐτῶν
 τὸν χριστόν, τὸν ἀληθινόν αἰώνιον ζῶν-
 ἄρπον ἔτι παριστάναι, ὥστε ἀληθῶς ἐ-
 μᾶς ἢ τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ἢ αἵματος
 διὰ πίστεως μετέχειν· ἐμῶν τοιούτων
 τρόπως, ὡς ἀνείνομίζοιμεν τὴν ἢ αἵ-

καὶ οἷνε φύσιν παρ' ἅπασιν μετὰ βάλ-
 λου καὶ ἐξουθενήσας, καθάπερ ἱκανοὶ
 πρῶτον ἐνυπνίσαν, οἱ καὶ μέχρι τῆς δε-
 κατῆς ἐνυπνίσαντες πρὸς σφᾶς αὐ-
 τοὺς ὁμοιοῦν ἐδωκάν. Ἰ. Χριστὸν γὰρ τέ-
 τε μετὰ σοχάσας, ὅπως ὁ σιπῶν ἀρ-
 τος ὑποβαλὼν τὴν ἑαυτοῦ φύσιν εἰκότι-
 πάτινα καὶ καὶ φιλίᾳ, μάλλον δ'
 ὅπως ἡμεῖς ἀλλάξῃ, καὶ κατὰ Θεοφύλακ-
 τον εἰπὴν, εἰς τὸ αὐτὸ σῶμα μετασoi-
 χηώσῃ. Ἐπεὶ τίς ἀν' ἀνθρώπου σαφές ε-
 ρον, ὅφησιν ὁ Ἀμβρόσιος· ἄριστος καὶ οἷ-
 νος ὁ περὶ ἡσσαν διαμένοντες, καὶ μετὰ βάλ-
 λου καὶ γὰρ εἰς ἄλλο; ἢ ὁ Γελάσιος· ἢ
 ἐστὶν ἄριστος, ἢ τε ὁ οἷνε φύσιν ἔσται με-
 τὰ πᾶν; ἢ ὁ Θεοδώρητος· ἐστὶν γὰρ καὶ
 ἀγιασμὸν τὰ μυστικὰ σύμβολα τὸ οἰκεί-
 ας ἐξίς αὐτοῦ· μένει γὰρ ἐπὶ τὸ πρῶ-
 τόν τε καὶ ἐστὶν καὶ τὸ γήματι καὶ τὸ εἶδος; ἢ
 ὁ Ἀνδρεῖος· ὁ μὲν ὁρᾷτε, ἄριστος ἐστὶ καὶ
 κύλιξ, ὁ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπαγγέλλου-
 σι· τὸ δὲ τῆς πίστεως ὑμετέρων ἔρεσι-
 μα· ἐστὶ γὰρ ὁ ἄριστος τὸ σῶμα Χριστοῦ, ἢ τε
 κύλιξ τὸ αἶμα; ἢ ὁ φησὶν Ωριγένης· ὁ
 ἄριστος ὁ διὰ τὸ ῥήματος θεῶν ἡγιασμέ-
 νος

ἡμετέρας, ὅσον γε πρὸς τὴν αὐτὴν ὕλην ἐν
 κοιλίᾳ χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφελῶνα ἐκβαί-
 λευ, ἢ ἔχρισθες αὐτὸς μὴ μόνον μὲν τῆς
 τῆς κύλικος κυθιέρωσιν, ἀλλὰ καὶ μὲν
 μυστήριον ἐπιτελεῖν. ἐκείνῃ μὴ πῶς
 τῷ γεννῆματος τῆς ἀμπελῆς, ὅλον γὰρ
 τὴν ἀμπλον δινον, ἀλλ' ἔχῃ ἅμα ἰσ-
 νῆται. Καὶ μὴ ταῦτα λέγοντες ἐκείνῳ
 ὅπως ἐκφραζόμεθα τὸ κυριακὸν δῶ-
 ρον, ἢ ψυχρὸν πνεῦμα πλετὴν εἶναι δι-
 δασκομένη, καὶ πάντων ἀγνοητοῦ. ἅπα-
 ρ' ἐννοιοι κατὰ ψευδομαρτυρῶσιν ἡμῶν
 ἀλλὰ τὸ χριστὸν φάμεν ἐν τοῖς αὐτοῖς
 μυστηρίοις ἀληθῶς παρῆναι ἐν βαπτί-
 σμῳ, ἢ ἐν αὐτὸν εἰσδύσασθαι, ἐν δὲ πνε-
 υμῷ διὰ τὸ εἶναι πῖσι καὶ πνεύματι φάσμεν,
 καὶ διὰ τὸ αὐτὸν σαρκοῦ καὶ αἵματος τῆς ἀν-
 θρώπου ζωῆς ὁπτιώμεθα. Καὶ ταῦτα ὅμως
 μόνον μέχρι τῆς λέγειν καὶ ψυχρῶς
 ἀλλὰ τῶν καὶ ἀπεχρῶς ἰσχυρῶς. Εἰ γὰρ
 τὸ χριστὸν σῶματος ὁδοῦσι καὶ γράδοις καὶ
 ἀποδόμεθα, ὅμως πίσι, καὶ διανοίᾳ, καὶ
 πνεύματι κατέχονται. ἔκοντες ἀνταφελῆς
 πίσι, ἢ τις ἄρα τὸ χριστὸν κρατεῖ, ἢ
 ψυχρά τις ὁπίσθια, τὸ διανοίᾳ, καὶ π-
 ν,

η, καὶ πνεύματι φιλαλεῖν. Διότι δι' ὃ
 χρῆσθες ἐν τέτοις μυστηρίοις ὁλόκληροι
 ἐκτείνετε τῇ μῶν καὶ τῷ θεῷ, ὡς ἡ-
 μῖς σαφῶς εἰδέσθαι σὰρξ ὄντες ἐκ τῆς
 κείνου σαρκός, καὶ ὅσα ἐκ τῆς κείνου ὁσῶν,
 καὶ τὰ χεῖρὸν μένειν ἐν ἡμῖν, καὶ ἡμᾶς ἐν
 αὐτῷ διὰ τοῦτο τῶντων ἐν τῷ ὀπιτελεῖν
 τὰ μυστήρια τάδε, πρὶν ἢ γενέσθαι τὴν μα-
 τιχλὴν, ὁ λαὸς ἐν θρόνῳ ὑπομιμνήσκε-
 ῖται τὰς καρδίας ἔχειν, καὶ τὰς δια-
 νοίας ἐκθυώειν εἰς ἔρανον· ἐκεῖ γὰρ αὐ-
 τὸν ὑπάρχειν, καὶ ἡμᾶς ἐμπίπλασθαι χερῶν,
 καὶ ἐκωχεῖσθαι. Καὶ ὁ Κύριος, ὑποβλη-
 τίον, φησὶ, τὰς ἀπλᾶς ἐκθυμήσεις με-
 ταξὺ τοῦ τὰ μυστήρια γινόμενης. ἢ τε
 οὐκοῦν καὶ Νίσιαν (καθὰ πρὶν
 ἑλληνιστὶ μετέγραψαν) ἀπαγορεύει
 διαρρήδην μὴ ἐκτελεσθῆναι τοῖς πα-
 ρετιθεῖσιν, ἢ γὰρ τῷ ὄρει, καὶ τῷ οἴνῳ.
 Ὡστερ' οὖν καὶ εἰρηκεῖν ὁ Χρυσόστο-
 μος, τὸ μὲν χεῖρὸς σῶμα πῶμα φάρμακον
 εἶναι, δεῖν δ' ἡμᾶς ἀετὲς γενέσθαι, ὥς
 μαθεῖν, ὅτι ἀνίπτασθαι χερῶν, εἴπερ
 ἄρα μέλλομεν τῷ χεῖρὸς σῶματι
 ἐφικνεῖσθαι· τῶν γὰρ ἀετῶν εἶναι
 τὴν

τῶν βαπτίζαν, ἐχὶ τῶν κολοῦν καὶ κυπε-
 ανδῶν· ὅτι ὁ ἄρτος τῆς διατροφῆς ἐστὶ σῖτος,
 ἀλλὰ μὴ τῆς κοιλίας· καὶ Αὐγυστίνος· ὅτι
 ἐπλήψομαι σὺ σπόγγος; ὡς ἐν
 ἑσπέρῳ ἐρατὸν ἐκτενῶ τινὶ χεῖρ, ὥς
 τὴν ἐκείῃ καθεζόμενον δραξάσθαι; ἐκ-
 τενε, φησὶ, τινὶ πίσι, καὶ ἐδράξω.
 Πάλιν, τῆς τῆς Μισσῶν κατὰ πλείους,
 καὶ τῆς τῆς ἁγίας περὶ φορέας καὶ περὶ κυ-
 νήπεως, ὅλων τε εἰδωλολαβρικών καὶ
 βλασφημῶν φλυαριῶν, ὧν ὅτις ἂν ὁπ-
 δειξέῃ τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς ἀποστόλους αὐ-
 τοῖς εἰσηγήσασθαι τὸ ποίησαν ἐν τῇ ἡμετέ-
 ρῃ ἐκκλησίᾳ μὴ δὲ μὴ ἀνεχόμεθα
 δικαίως δ' ἐπιτιμῶμεν τοῖς Ῥωμαίοις
 ἐπισκόποις, ὅτι χωρὶς τῆς θείας ῥύματος,
 χωρὶς τῆς αἵωνης παλίντρον χάριτος, χω-
 ρὶς τοῦ θεοῦ μαρτυρίου, ἐμόνον καὶ νομῶμεν
 Ἐυχαιστικὸν ἄρτον, ὡς θεὸν ὄντα, καὶ
 λατρεῖν προσκυνοῦν παρὰ τὴν θέαν, ἀλλ'
 ὡς πάλαι τὸ Περσικὸν πῦρ, ἢ τὰ τῆς
 Ἰσίδος ὄρη, καὶ πλῆθος καὶ νῦν, ἐφ'
 ἡσπετινὸς ἐυβελῆς, ὅποιον ποτὶ
 πορεύουσι, συμπεριφέρει καὶ τὸ πν, καὶ
 τοῖς χριστοῦ μυστηρίοις ἐκ' ἀμύδι ἢ πρὸς
 ὅτι.

πείθειξιν καὶ πομπήν, τόλμην ἔχον,
 καταχρῶν ὡς ὅτε ἐχρῶν ἡ Χρι-
 στὸς θάνατον ἀναγγέλλει καὶ διαμνημο-
 εἶναι, καὶ τὰ μυστήρια τῆς ἡμῶν ὑπο-
 κυφώσεως ἀγίως τε καὶ ἐυλαβῶς ἐπι-
 τελεῖσθαι, ἐν ταύτῃ δὲ ἰδὲν ὅτι μὴ ἀ-
 νοήτοις τισὶ θεάμασι καὶ παιγνιώδει
 ῥυαξία ψυχαγαλῆσαι τὸ θεωρεῖντας.
 Οὐ μὲν ἄλλ' ἐπεὶ λέγουσι, καὶ δὴ καὶ πεί-
 θουσιν ἐν ὅτε τὸς ἀβελήρεις, διώκοντάς
 σφας διὰ τῆς μισῶν σφετέρων ὑποτι-
 μεῖς καὶ πρὸς ἀπείρην τοῖς ἀνθρώποις,
 πολλάκις, καὶ Δία, μὴδ' ἐν θυμυμένοις,
 μὴδ' ὅλως τὸ γινόμενον εἰδότες πάν-
 τα τὰ θανάτου Χριστοῦ ἐργατήματα τῶ-
 στο δηλονότι γελοῖόν τε, καὶ ἐθνικόν, καὶ
 πάνυ ἄτοπον τυγχάνει. Πίστις γὰρ ἡμετέρα
 ἡ Χριστοῦ θάνατον καὶ ταυρὸν ἡμῖν προσ-
 ἔπειν ἔοικεν, ὡς δὲ ἡ θ' ὁ ἱερεὺς. Ἡ πίστις
 ἡ ἐπὶ τοῖς μυστηρίοις, ἐκ αὐτὰ τὸ μυσ-
 τήρια δικάζει, καὶ ἀφῆσιν Ἀγγλιστίνος.
 ἔστι καὶ τέτις ἀδελφόν, τὸ ἡμετέρας.
 Ἐκείνῃ ἱερεὺς, καὶ ἱλασμός καὶ θυσιὰ ἐ-
 στί, ὅς τε ἱλασμός διὰ τῆς πίστεως ἐκείνου
 προσγίνεται. Οὕτως ὅμως τῆς Χριστοῦ

μυ-

μυσταίων μὴ ὅτι τὸ πῶς περὶ τὰς, ἀλλ' ὅτι
 δὲ τὸ ζῶντας χωρὶς μερίστας ἀπορ-
 ρῶς τι δοκῶμεν.

Ὅσον ὅτι πρὸς τὸ πλουθύνειν
 ἐκείνο καθαρίσκειον, τὸ ἐπὶ καὶ σαφὲς ἐ-
 πιστάμεθα, ὡς περὶ μὲν ἐχέμεν ἑρξά-
 φαισιν, πλὴν ἀλλ' εὐηθὲς τε καὶ ἑρ-
 ῶδες ὅτι πλάσμα. Ὁ Αυγυστίνος πρὸς
 μέν φησιν ἔν) τόσον τινὰ τοιούτων,
 ποτὲ ὅμῃ ἀρετῇ, ὅτι ἐν δὲ χροῖ' αὐτῷ,
 πρὸς δ' ἀμφιβάλλει· ποτὲ δ' αὖ πῶς
 τὰ πασιν ἐξαρῶ γίνε, καὶ νομίζει τὸ
 ἀνθρώπων ἐπὶ τ' αὐτῶν φιλοφροσύ-
 ας παλάτης. καὶ τοι τοσούτον ἐξέφυ πλῆ-
 θος ἐρεργῶν ἐκ μιᾶς ταύτης ψευδο-
 δοξίας, ὡς μιᾶν ἐκασταχὺ φανερώ-
 περὶ μένων, τὰ θεῷ τιμὴν καὶ πηλὴ
 πῶς καὶ χρηματιστήρια ἐγένετο, καὶ λα-
 ὅς ἐπείθετο μὴ ἐν το παρὰ πᾶν περὶ
 μαί πρὸς ὑπάρχειν, ἀμέλει τούτοις ἐ-
 δὲν ἦν λυσιτελέσμεν. Εἰδότες δὲ ὅτι
 Ἀυγυστίνον τὸ πλῆθος ἡμῶν ματαίων π-
 λετῶν δευρῶς κατὰ μεμφομένην, πολλὰ
 μὲν ἐκείνων φεικῆται, ὅσοντις ὑ-
 αὐτῶν τὸς τε τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας

οὐκ ἐκκλησίαν βαρυνόμενῳ· ἐνίας
 δὲ καὶ διαφυλάττομεν, καὶ τιμῶμεν,
 ὡς μέγιστον αἰσιν ἐπιστάμεθα πρὸς τὴν ὑποστάσεων
 παραδοθείσας, ὅλλὰ πρὸς ταύταις καὶ
 τινὰς ἄλλας, ὅν γε δὴ καὶ χῶρον μενε-
 σῶν, ἢ ἐκκλησία μηδὲν ἐδόκει ζημιω-
 θήσκει· ἔστι γὰρ βουλομένοις ἡμῶν (ὡς ὁ
 Παῦλος κελεύει) πάντα τὰ πρὸς τὴν
 ἀγίαν συνάξιν καλῶς καὶ κατὰ τὰς
 διοικήσεις. ὅσας μέντοι συνεισφέρουσιν
 ἡτοιμίαν δεισιδαίμονας, ἢ ψυχράς,
 καὶ ἀνωφελεῖς ἔσας, ἢ ἀισχράς, ἢ
 ἡμελείους, ἢ ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς ἐν-
 αρτισουμένους, ἢ καὶ ἀνθρώπων σωρο-
 γύτων ἀταξίας, ὅσας δὴ μυρίας ὄρεται
 τοῖς Πάσχασι καὶ ἐν ἑσπερίῳ, ταύτας
 συμπάσας ἀδυνατῶντες καὶ ἀσθενε-
 ῖς ἡμετέρας, ὡς ἀφαιρῶντες δηλο-
 γῶντες τὴν θεῶν λαλῶσαν τοῖς τοῖς ἀλλο-
 γοῖς πλέον μεμιασμένῳ. Προσδεχόμε-
 να ἐκείνη τὴν διαλέκτῳ, ἢ ὡς ἐκεῖ,
 πάντες ἡμετέρας συνάξιν, ἵνα καὶ τὸ
 Παῦλος ὡς ἀγγελία, κοινῇ τῇ κοινῇ
 ὑμῶν ὁ λαὸς ὑπολαύσῃ, (καὶ ἀπὸ

καὶ πάντες οἱ πατέρες εὐσεβεῖς καὶ ὁ-
 σκοποὶ καθολικοὶ, μὴ μόνον δὲ τῆς
 παλαιᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς κενῆς διαδο-
 χης, αὐτοὶ τε καὶ ἰδίαν εὐξαίοντο, καὶ τὴν
 λαὸν εὐχεῖσθε πρὸς βέλαν, μὴ ποτ' οἱ
 φησὶν ὁ Αὐγουστῖνος ἀδελφὰ φθίγγαν
 δοκῶμεν, ὁμοίως τοῖς ψιττάκοις, καὶ
 κοστούροις. Μεσίπῳ δὲ καὶ παρακλητῇ
 δι' ἧς πρὸς τὸν θεὸν ἐπιτελέω, μηδὲν ἔχο-
 μεν ἄλλον, πλὴν ἢ χριστὸν Ἰησοῦν,
 μόνον πρὸς ὀνόματι παντὸς ὑποτασσόμε-
 νον ἐστὶ παρὰ τῷ πατρί. Αἰχρὸν δὲ καὶ
 πάντες ἐθνικὸν τὸ ἐν ταῖς ἐκείνων ἐκ-
 κλησίαις γινόμενον πᾶσι μὲν, ὅτι τῷ
 παρακλητῇ ἀπειρόν τι πλῆθος ἀξί-
 σιν ἔχειν, καὶ τὰ ὅσα διὰ τοῦ αὐτοῦ
 ῥήματος αὐθεντία, ὥστε (καθόφησιν
 Ἰερεμίας) τὸν αὐτὸν θεὸν ἀριθμῶν
 ἐξιστῶν ἑαυτὸν, μᾶλλον δὲ ὑπερέχον
 τὸν αὐτὸν πόλεον, καὶ πρὸς αὐτὸν αἰ-
 νώπῳ ἀπορεῖν, πρὸς ὃν δεῖ μάλιστα
 τρέπεσθαι. πᾶσι δὲ, ὅτι αὐτοῖς καὶ συ-
 τοσέτοις ἔσιν, ἐνὶ ἐκείνῳ ἰδίῳ τι ἔ-
 ρον καὶ καθήκον ἀπορέμεσι, τί πρὸς
 θεὸν, τί δοῦναι, τί διαπραξάμεναι, τί
 μα-

τι τῷ ἐπὶ τῶν ἐκκαυχμένων
 τα κατεπράυνεν, ὡς ἔπειτα δι-
 ῆ-μῶς δυσίας τ' ἐφάπαξ ἀνὰ τῶν
 προσεχθείσης ἀπαλῆς παλῆρας
 ἔχαιεν καὶ ἐκπνῆν ἡδὴ μέλλων, Τέλει-
 σαι, εἶπεν, ἀντιπρόθεον δηλοῖται τ' ἔ-
 ἀνθρωπίνων ἀμύλην τιμῶν ὁλοχρῆ-
 ἐκλεπνέειν. Ταύτῃ ἀρα δυσίας εἶ-
 νες ἔχ' ἰσχυρὸν ἡγνῆται, πορευόμε-
 δῆτα ζητεῖ πῶς αὐτοὶ βελτίω. πῶς
 ἀλλ' ἡμεῖς γε σαφῶς εἰδότες, πρῶτον
 μὲν, ὅτι: καὶ νῦν ἐστὶν ἡ μόνη δυσία
 σέργου καὶ αὐτῇ καί περ μία ὕψ' ἡ
 αἰ, ὅτι καὶ ἀπαξ μόνον προσεχθεῖ-
 ναι ἐχρῆν, ἐκ ἀξιοῦσαν αὐτὴν γὰρ
 αὖς· τὸ δὲ βίτον, ὅτι πλῆρης τῆς
 πάντῃ πάντως ἀνενδεῆς ὑπαρχει-
 ναι τινὰς δυσίων διαδοχὰς, κα-
 πεισθῆναι ἐκ δὲ βάλλομεν. Εἰ δὲ
 μετ' ἐδὲ μὲν εἶναι μηχανῶν, ὅσον
 τοῖς ἰδίῳ ἔργοις καὶ πρᾶξι, πῶς
 μὴ ὑπόλλυται ἡμᾶς, ὅμως ἐκ ἐν-
 τὰ πυχόντα σφάττειν, καὶ ἀνέν-
 βιωτὸν φερεμένομεν, ὡς πρᾶξι
 ψιλῶς βαπτίζονται καὶ τὸ πρᾶξι

ὅν εἶη τοῖς Χριστιανοῖς, ἡ δὲ Θεοσηλον
 λέγοντι παρ' αὐτῶν Θεοσεβείᾳ· πῶς;
 πολλῶν καὶ οὕτως· ὅτι καὶ ἡ ἀληθινή πίστις,
 καὶ πῶς ποτ' ἐγχαρῆται αὐτῇ ἀργεῖν.
 Λεγουσὶ ταῦτα διδάσκομεν τὸν λαόν,
 τρωπὴν μὲν, ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς ἐκέκληκεν
 ἡμᾶς εἰς ἀσωπῖαν καὶ τρυφὴν, ἀλλὰ
 (καὶ ὁ Παῦλος φησὶν) εἰς κα-
 λὰ ἔργα, τὸ φειπατῆν ἐν αὐτοῖς.
 Περὶ δὲ, ὅτι ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ
 τῆς τοῦ σκότους ἐξουσίας, ἵνα πρὸς
 τοῦ ζῶντος λατρεύωμεν, ἵνα πάντα
 τῆς ἀμαρτίας λείψανα φειμασθῶμεν, ἵνα
 ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ τὴν σωτηρίαν ἡ-
 γήσωμεν ἐργαζόμεθα, ἵνα φανερὸν γέ-
 νῃτο, τὸ πνεῦμα τῆς ἀγιωσύνης ὄν-
 ται ἐν μέλει ἡμῶν, καὶ τὸν
 Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ τῆς
 ἐκτελέσεως.

Τελευτῶντες ὅτι σκενύομεν τὴν ἡμα-
 ρτίαν σάρα τὴν αὐτὴν πάντων, ἐν
 τῇ νουῇ ζῶμεν, εἰ καὶ περὶ τῆς
 αἰσῆς κόπον μεταβάλλοιτ' αὐτὴν, ὅμως τῇ
 ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ ἐπαγίνεσθαι μέλειν εἰς
 τὴν ζωὴν, διὰ τὸ Χριστὸν πνεῦ-

μα τὸ ἐνοικοῦν ἡμῶν. Ὡς κὰν ὁπ-
 οῦν ἐνταῦθα μεταξὺ πάροχον ἐκεί-
 νου χάριν, πρὶν αὐτὸ μὲν τοι τὸν χει-
 ρὸν ἐξαλείψειν πᾶν δάκρυον ἀπὸ ὀφ-
 θαλμῶν ἡμετέρων, καὶ δι' αὐτὸν ἡμᾶς
 τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαύσειν, καὶ με-
 αὐτῷ πάντα τὸν χρόνον ἐπὶ δόξης δια-
 πλέσειν. Ἀμὲν.

Αὐταὶ μὲν δὲ αἱ βεβηκυῖαι ἐκείναι
 αἰρέσεις, ἔμπρὸς ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκπρό-
 μος τῆς οἰκουμένης ἀπέδωκεν κατὰ ἡμέ-
 ραν ἐν χειρὶ ὅμοιαν τῷ Χριστῷ δίκαι-
 λα γλῶσσην, καὶ τοῖς ἀποστόλοις, καὶ τοῖς
 ἀγίοις πατέρεσιν. Οὐ μόνον γὰρ ἀπὸ ἐ-
 κείνων ταῦτα σωτέβη, ἀλλὰ καὶ δι' αὐ-
 τῶν σωέσθηκε. Πλὴν εἰ μὴ τὸ χαλί-
 ρον, ὃ καὶ ἐρῶσιν ἐγῶμαι, τὸ χρεῖν
 διατεταχέναι φεῖν τὴν ἐκείναις κοινωνίαις,
 ὡς δὲ αὐτῶν τοῖς πιστοῖς διανεμένη, ἡ
 τοῦ Χριστοῦ ἀποστολή, καὶ τοῦ ἀρχαίου
 πατρὸς ἀνδράμον, ποτὲ μὲν δὲ καὶ, ποτὶ
 δὲ εἰκοσιν ἔτι δὲ μίαν εἰρηκεῖται καὶ
 ἐκείναις τῇ ἑαυτῶν γωνίαις ἢ χρεῖν
 καὶ τοῦ ἀποστόλου καλεῖσθαι τὸν λαόν
 τὸ συμβόλου τῷ αἵματι μετασχῆναι

ἢ ὅπως αὐτοὶ νυνὶ ἐχέουσιν ποιῆσαι, καὶ ἔτι
 ὅπως ποιῶσιν, ὥστε οἱ ἐκείνων κατακρίνουν
 τὸν ἑτέρου ποιῶντα, τῷ ὅτι ὑπὸ Γελασίῃ
 σφετέρῃ, μὴ ἔχοντες πύλιναν ὀνομασθῆ-
 ναι· ἢ Ἀμβρόσιον, Λυγυσιῖνον, Γελάσι-
 ον, Θεοδώρητον, Ωριγένην, Χρυσόστομον
 ἢ ἄλλους, καὶ τὸν δῖον πατέρα μέ-
 νειν ἐν τοῖς μυστηρίοις, καὶ καὶ πρότερον
 ἦσαν· τὸ βλέποντες ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῆς
 πίστεως αἴροντες εἶναι τὴν ἐξουσίαν τῷ ἄρτι, καὶ
 τῷ ὁδῶν φύσει μὴ διαφθείρεσθαι· καὶ
 αἴροντες τὴν ἐξουσίαν καὶ φύσιν ἢ μεταβάλλεσθαι,
 ἀλλ' ὅπως πρὸς τὴν ὑλήν, εἰς κοιλίαν
 χωρεῖν, καὶ εἰς ἀφιδρώνα ἐμβάλλεσθαι·
 ἢ τὸν χριστὸν, τὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ τοὺς
 ἁγίους πατέρας εὐχόμενοι μὴ πεποιθῶτες ἐν
 τοιαύτῃ διαλέκτῳ, ἢ κατανόησιν ὁ
 λαός· ἢ τὸν χριστὸν διὰ τὴν θυσίαν τῆς
 ἐφ' ἧς περὶ τὴν ἐκείνης ἢ πάντα τι-
 πλεῖν· ἢ τὴν ἐκείνην θυσίαν ἐν δει-
 γμῇ, ὥστε δεῖσθαι ἡμᾶς ἄλλης πνεύματι
 τῆς πατρὸς.

Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα ῥητέον αὐ-
 τοῖς, ἢ μὴ ἴσως περιέλονται εἰσέτιν,
 οἱ πάντες μὲν ἐξουσία, πάντα δὲ δι-

μιν εἰς τὸ σὺν ᾧ τῷ Ἀρχιερεῖ, οἷον
 εἰς Διόκλητον πρὸς ἡμετέρας, καὶ
 (ὅπερ πάλαι περὶ ἡμῶν αὐτῶν κοινὰ
 καὶ ᾠδασίων ἐκ ἐυλαβείας φέρεται,
) ὡς ἐξουσιάζει τῶντι ὑποσώ-
 λων, καὶ ἡμῶν σωβάνων, καὶ δὴ καὶ
 ἡμῶν κατόνων ἡμῶν ὑποσπλικῶν, ἀνυ-
 πεύδων ὑπάρχων πῶς εἴδει, καὶ
 ᾠδασίμασι, καὶ νόμοις, Χριστοῦ.
 Ταῦτα μὲν ἡμεῖς ᾠδᾶμεν Χριστοῦ, καὶ ἡμῶν
 ὑποσώλων, καὶ ἡμῶν ἀγίων πατέρων μα-
 μαθήμεν· ταῦτα δὲ καὶ τὸν τῷ Διὶ
 λαὸν διδάσκον· ἀνδρῶν αἰσθητικῶν
 πρὸς ἀρετὴν ἐνδύμεθα ὑπὸ τῷ τῆς θρησκεί-
 ας οἷματι βροβιζομένους. Ἡρώκλειος· μὴ
 ἄμα Χριστὸς αὐτὸς, οἱ τε ἀπόστολοι,
 καὶ τοσοῦτοι πατέρες ἅμα πάντες ἐ-
 πλανήθησαν; Ἀλλ' οὐκ ὧν Ὀριγάνης,
 Ἀμβρόσιος, Ἀυγουστίνος, Χρυ-
 σόστομος, Γελάσιος, Θεοδώριος
 τῆς πίστεως καὶ οὐλομένης ἀπίστησαν, ἀλλ'
 οὐκ τοσοῦτων ὁμοσκόπων καὶ πεπαι-
 δευμένων ἀνδρῶν ὁμοδοξία μηδὲν
 ὅλως ὅτι μὴ σύμπας ἡμῶν ἀρετῶν ἐ-
 σιν; ἢ τότε ἐπηγγέλλομαι ἐν ἐκείνοις,

ὡς κατηγορεῖται ἐν ἡμῶν; καὶ τὸ ἐν
 μέτοις καθολικὴν δοκοῦν, τοῦτο
 καταπειθόμενον μόνον ἀνθρώπων
 αἴφνης γέγονε χρισμαλικόν; ἢ ὅπως αἰ-
 νηδὺς ἦν τὸ πάλαι, τῷ ὅτι αὐτοῖς
 παρίσκει, παραχρῆμα νῦν ψευδὲς γί-
 νηται; Τοιγαροῦν ἄλλο περιφρονῶν ὁ
 ἀγγέλιον, ἢ τὰς αἰσῶν μελερόντων, δι-
 οτι τὰ τοσούτοις ἦδη χρόνον τῷ τῷ θεῷ
 ἐκκλησίαι σωθήσονται ὅντα καὶ δεδωκε-
 νά μιν νῦν ἄρτι καταλελυθῆς χρε-
 ῖς. Ἡμεῖς δὲ δὴ ἐκείνο τὸ ῥῆμα, ὁ
 παρὰ μὲν τῷ χριστῷ ἐξεφάνθη, πα-
 ρὰ δὲ τῷ ἀποστόλῳ διεδόθη, με-
 νόπομεν αὐταρχῶς ὅτι πρὸς τὴν πλῆ-
 ρηθειαν ἡμῶν, καὶ πρὸς τὸ φα-
 ναν τὴν μὲν ἀλήθειαν κατασκευά-
 ναι, τὴν δὲ αἵρεσιν ἀπελίγξαι.
 Ἐκ τούτου δὲ μόνου κατακρίνο-
 μεν τῷ παλαίῳ αἰρετικῷ. (ὡς ψευ-
 δολογοῦσιν ἡμᾶς ἐξ ὑπογείων ἐπα-
 καλίσαι) καὶ πρὸς Ἀθηναῖς, Ἐυ-
 χρανῆς, Μαρκιανίτας, Εβιωναί-
 τας, Ουαλεντινιανοὺς, Καρποκρά-
 τιστοὺς, Νουαλίανους, καὶ πάντας

τὸ ἔπος εἰπεῖν, τοῦ ἡπιοῦ τοῦ ἡπιοῦ
 πατρὸς, ἡ τοῦ ἡπιοῦ τοῦ ἡπιοῦ, ἡ τοῦ ἡπιοῦ τοῦ ἡπιοῦ
 πνεύματι, ἡ τοῦ ἡπιοῦ τοῦ ἡπιοῦ ἄλλοι μὲν
 χριστιανικῆς θρησκείας ἀποπόρτι καὶ
 νόστον φανταζομένους, ἐπειδὴ τὸ ἡπιοῦ
 χροῖον τὸ εὐαγγελίον, παμμάχους
 καὶ ἐξωλεσάτους ἀποφαινόμεθα μνηστῆρας
 μὲν οἱ δὲ θέντες ὡς ἄλλοι πύλας ἡ μόνον
 ἀλλὰ καὶ ἵππος ἀλίτκοις τοῦ πνεύματος
 γρηγόρες, ἡ νομίμως καὶ πολιτικῶς τι
 μωσίαις ἀφειδῶς καὶ ἀποτόμως κολάζου-
 σιν. Πλὴν ὁμολογῶμεν καὶ ὅτι γὰρ
 αἰρέσεις τοῖς ἐμπεσοῦσιν χρόνοις ἀγνο-
 οῦντες ἐνθὺς μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐκπο-
 κίνας, οἱ, Ἀναβασίτας, Ἀλιβερίτης
 Μειτωνίης, Ζευγκφελδιανὸς ὁ μὲν αἰ-
 λαὶ τῶν θεῶν ἡμετέρων χάριν οἰδαμεν, ὁ
 τι πᾶσι νυνὶ δὴ λον γένηται, τέτων
 περὶ τῶν ἡμῶν ἐθ' εὐρετὰς, ὁ δὲ διδα-
 σκάλης, ὁ δὲ σωτηρότης ὑπαρξάν-
 φέρει δὴ ὡς ὅτι, ἀνὰ γνώσιν τὰς εἰδὼς
 ἡμῶν, (ὅτι καὶ πανταχὺ ἐπιπολάζου-
 σι) τί πώποτε γέγραπται ἡμετέροις
 ὁ φανερῶς ἀντὶ τῆς τέτων μαρτίᾳ συμ-
 ριστοῦ καὶ ἡμῶν ἡμῶν καὶ ἡμῶν

ταῖς ἑταῖς χαδαρεύει τυπὸν τῆς λοιμῆς
 ὡς ἐν αἷς τὸ εὐαγγέλιον εἰληκρινῶς
 καὶ παρρησίᾳ διδάσκει. Καίτοι ἦν ἐπι-
 στήσαντες ὁρῶντες ὡς τῶν διασκέψε-
 δων βυληθεῖεν, σημεῖον ἂν ἔχῃ τὸ τυ-
 χὸν δοκοῖν, ταύτῃ τῇ πλὴν τῆς Εὐαγγε-
 λικῆς ἀλήθειαν, ἥς ἀντεχόμεθα νῦν ἡ-
 μεῖς. Ἀνευ γὰρ οἷον τὰ ζιζάνια φύεται
 καὶ φιλεῖ, μηδὲ ἄχυρα χωεῖς πυρεῖ. Διδ-
 ούμεν καὶ ὑποσώλεις, ἐπειδὴ τὰ χριστι-
 ανιστὰς τὸ εὐαγγέλιον, τίς ἐκ δίδω τὸ πλῆ-
 ρος τῆς αἵρέσεων τῆς ὅπῃ τὸ αὐτὸ ἀνα-
 τελλόντων; τίς πρότερον ἤκουσεν τῆς Σί-
 μωνος, Μενάνδρου, Σαλαρινίου, Βαζιλί-
 δου, Καρποκράτους, Κηρίνου, Ἐβρίνου,
 Οὐαλερίνου, Σεκέντου, Μαρκοῦ, Κο-
 λορβασίου, Ησαυλέωντος, Λευκιανῆς, Ση-
 βόρου; καὶ τί τέτοις διηγόμεθα; Εὐφραν-
 ος ὁ γυνώσκωντα μὲν, Αὐγουστίνος ὁ πλεί-
 ος ἐπ' αἵρέσεις καταλέγει; πάσαι μὲν
 αἰρέσεις ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ἡ τῆς εὐαγ-
 γελικῆς συναγαγόμενης. Εἴτε τὸ εὐαγγέ-
 λιον ἐκ τῆς εὐαγγελίας, ἢ ὅτι σὺ αὐτῶν
 ἐξέφυγες αἵρέσεις; ἢ ὡς ταῦτα Χριστός
 ἢ ὁ Χριστός; Καὶ μὴ ὡς εἴρηται τόδε
 τὸ

τὸ ἔπος ἐπεί, τοῦ ἡπὶ θεῷ τῷ
 πατρὶ, ἢ θεῷ τῷ Χριστῷ, ἢ θεῷ τῷ
 πνεύματι, ἢ ὅρι τινι ἄλλῳ μίση
 χριστιανικῆς δραστηείας ἀποπόρτι
 νόσιον φανταζομένους, ἐπειδὴ ὁ
 χρόνος ὑπὸ τῆς εὐαγγελίης, παμμάχου
 καὶ ἐξωλεσάτης ὑποφαινόμεθα μνησ
 μνοι δὴθεν ὡς ἄλλῃ πύλαι· ἐμὴν
 ἀλλὰ καὶ ἵππος ἀλίτκοις ὅπως εἰσ
 γρηγόρες, τῇ νομίμῃ καὶ πολιτικῇ
 μωρίᾳ ἀφειδῶς καὶ ὑποτόμως κολά
 ζομαι. Πάλιν ὁμολογῶ καὶ ἄλλοις γέ
 νους αἰρέσεσι τοῖς ἐμπαροῦσι χρόνοις ἀγ
 νους εὐθύς μετὰ τὸ εὐαγγέλιον ἐκπο
 κίνει, οἷον, Ἀναβαπτιστῶν, Ἀλιβερίτων
 Μεινωρίων, Ζευγκφελδιανῶν καὶ ἄλλων
 καὶ τῶν θεῶν ἡμετέρων χάριν οἰδαμέν, ὅ
 τι πᾶσι νυνὶ δὴλον γένηται, τέτων
 τερασίων ἡμᾶς εἶθ' εὐρετὰς, ἐδὲ διδα
 σκάλας, ἐδὲ σωτηρίας ὑπαρχού
 φέρεται ὡς αἶψα, ἀνάγνωσι τὰς εἰς
 ἡμῶν, (ὧν καὶ πανταχῶς ἐπιπολά
 σι) τί πρόποτε γέγραπται ἡμετέροις
 ὁ φανερώς ἐν τῇ τέτων μαρίᾳ συμ
 ριτοῦ καὶ ἄλλον ὅμηδμια χεῖρα ἰδοῦ

αὐτὸν καὶ ἀρεῖται τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου·
 ὡς ἐν αἷματι τοῦ εὐαγγελίου ἐκκλησιαστικῶς
 παρρησίᾳ διδάσκει. Καίτοι ἦν ἐπι-
 στήματα ὁρῶντες ὡς τῶν διασκέψε-
 ων βυβληθεῖεν, σημεῖον ἂν ἔχῃ τὸ π-
 ρὸν δοκοῖν, ταύτῃ τῷ εὐαγγε-
 λίᾳ ἀλλήθως, ἥς ἀντεχόμεθα νῦν ἡ-
 μέρας. Ἀνευ γὰρ οἷου τὰ ζιζάνια φύεται
 καὶ φιλεῖ, μηδὲ ἀχυρα χωεῖς πυρεῖ. Διδ-
 ούμεν καὶ ὑποσώλεις, ἐπειδὴ τὰ χιτῶνα δι-
 δόσθαι τὸ εὐαγγέλιον, τίς ἐκ δίδω τὸ πλῆ-
 ρος τοῦ αἵματος τοῦ ὁπὶ τὸ αὐτὸ ἀνα-
 πείλωντων; τίς πρότερον ἤκουε τῶ Σί-
 μων, Μενάνδρου, Σαλέρνιου, Βασιλεί-
 ου, Καρποκράτους, Κηλέου, Ἐβρίνου,
 Οὐαλερίου, Σεκέντου, Μαρκοῦ, Κο-
 λορβασίου, Ἡρακλέωντος, Λυκίου, Ση-
 βόρου; καὶ τί τέτοις διηγόμεθα; Ἐπιδεί-
 νωσθε ὁμοθυμῶντα μὲν, Ἀυγουστίνος ἢ πλεί-
 ον ἐπ' αἱρέσεις καταλέγει; πᾶσαι μὲν
 ἀλλήλων ἀπερριμμένας, ἀλλὰ ἡ τοῦ εὐαγ-
 γελίου σωτηριαδοθεῖσας. Εἶτα τὸ εὐαγγέ-
 λιον ἐκ ἡν εὐαγγέλιον, ἀπόρριπτε αὐτῶ
 ἐξέφυγε αἱρέσεις; ἢ ὡς ταῦτα Χριστός
 ἢ ἡν ὁ Χριστός; Καὶ μὴν ὡς εἴρηται τόδε
 τὸ

τὸ λῆϊον ἔκ ἐν ἡμῶν βρύει, οἱ τινες ἄν-
 τιμεις καὶ παρρησίᾳ διδάσκοντες τὸ εὐ-
 ευαγγέλιον, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις
 ἐν τυφλότητι καὶ σκότῳ, οἱ τοῦτο πῶς
 λοιμῶν ἀρχεσθαι τε καὶ πρὸς τὸ πλεί-
 ον ἐπιδέναι πύκαζιν, ἢ δὴ ἡ ἀλή-
 θεια, ὑπὸ τυραννίδος καὶ ὠμώπλοτος βι-
 ἀζειν, καὶ λόγου τυχεῖν ἔκ ἔχει πάλιν ἡ
 λάθρα καὶ συλλόγεις τιζέει κρυπτοῖς.
 Ἐπει λαμβάνει πῶς πεῖραν, αἰοῦν-
 ται πάντα τὰ ἐμποδῶν τῷ ευαγγελίῳ,
 λαμβάνει ἡ ἀλήθεια τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ,
 καὶ πάντῃ τὰς ἀκτῖνας αὐτῆς ποιεῖται,
 αὐτίκα δὴ μάλ' ὄφονται ταυτοῖς πῶς
 σκιὰς ἐνώπιον τοῦ ευαγγελικῆ φω-
 τὸς, ἔκ ἄλλως ἢ τὸ σκότῳ τυλπι-
 νδὸν πρὸς τῇ ἡλίου ἀφανισθείσας. Ἡμεῖς
 γὰρ πάσας ἐκείνας αἰρέσεις, αἱ συκο-
 φαντοῦντες ἡμᾶς τρέφειν λέγουσι καὶ
 ὑπερασπίζουσιν, καὶ ἐκείνων ἐκκόπ-
 τοις ἀπιδείνομεν, αὐτῶν μεταξὺ
 ἀναιμῶν τε καὶ παντάπαζιν ὀλιγά-
 ρως ἐχόντων ὥστε τοῖσιν φάσκουσιν ἡ-
 μᾶς οἷς παντοδαπὰς εἴσεις διεσφάναι,
 καὶ τοῦ μὲν Ἀνθρακὸς, τοῦ δὲ Ζευγυ-
 γλιανὸς φιλοτιμεῖται πολεμεῖν.

μέγας, μὴ δὲ λυάσθαι ἕως τῆς σήμερον
 ἡμέρας· ἐπεὶ ἤν' τῆς διδασχῆς καρ-
 λάων ἐπὶ ἀλλήλους ὁμοδοξεῖν· πῶς
 ποτ' ἔλεγον· ἀλλ' εἰ σύγχρονοι τοῖς τε
 ἀποστόλοις καὶ τοῖς πατέρας ἐγνωθή-
 σαι; ὅτε ὁ μὲν ἔφη, Παύλε ἐμὴ, ἡ δὲ
 Κηρᾶ, ὁ δ' Ἀππλῶ; ὅτε Παύλῳ μὲν
 σὺ Πέτρος καλεῖσθαι, Βαρνάβῳ δὲ τῷ
 Παύλῳ ἐκ διαφορᾶς πρὸς ἀπεχώρη-
 σιν; ὅτε (καθὰ περ ῥησὶν Νικηίου)
 οἱ Χριστιανοὶ ἕως ἐσαζίζον πρὸς
 ἀλλήλους, ὥς τὸ μὲν ὄνομα Χριστιανοὶ
 κοινὸν διαμένειν, κατ' ἄλλο δὲ μὴ δὲ
 τοῖς Χριστιανοῖς αὐτὸν προσοικεῖναι;
 ὡς ὃ λέγει Συκράτης) ἤν' διαφορᾶν
 καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν δημοσίᾳ ὑπὸ ἤν' πολ-
 λῶν ἐδιδασκείοντο; ὅτε (καθὰ φησὶν
 ὁ Κωνσταντῖνος Ἀυτοκράτωρ) τοσαύ-
 τα τὸ πλῆθος ἔειδες καὶ ἀμφισβητή-
 σεις ὑπὸ ἡρχον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὥς
 ταύτῃ συμφορὰν ἀπαρῶν ἤν' πρῶ-
 τιον γεγενημέναν βαρυτάτῃ δο-
 κεῖν; ὅτε Θεόφιλος, Ἐπιφάνιος,
 Χρυζόστομος, Αυγουστῖνος, Ρωφί-
 νος, Ἰερώνυμος, πάντες Χριστιανοὶ ὄν-
 τες, πάντες πατέρες, πάντες ἐκκλησιαστικοί,
 ὁμοῦ

ὁμως πικρότατα καὶ παντάπασι ἀδιό-
 λாகτως πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονείκουν;
 ὅτε (καθὰ φησιν ὁ Ναζιανζηνός) τὰ μί-
 λη τῶ αὐτῷ σώματι ὅσον ἀλλήλων δι-
 φθείροντο; ὅθ' ἔφαθ' ὁ ἐκείνῳ τῷ Εὐαγγελίῳ
 αἰετὶ ζυμίτε καὶ πάσχα μυδαμῶς δι-
 διν ἀξιολόγων αἰτίων; ὅτε ἀνὰ ἐχθρὸν
 σωός σου χεῖρὰ πρὸς σόμβολα, χεῖρὰ πρὸς
 ὁδογμὰτα συνηχῶς ἐψηφίσθη; τί ἀνέτι
 τότ' ἔλεγον; τίσι μάλιστ' ἀποστολικῶν;
 τίνας ἔφενον; τίνοι εὐαγγελίῳ ἐπίστευον;
 τίνας μὲν αἰρετικὸς, τίνας δὲ καθευκὸς
 ἐνόμιζον, τὸ δὲ νῦν ἔστι), δυνάμεινον ὀνόμα-
 τα Λεωθῆρον καὶ Ζεῦγλιον θαυμάσιον ἡ-
 λίκον ἐκβαλόντες, ἵνα ἐπειδὴ ἄρ' ἔ-
 τοι δύο καθ' ἑκάστα σφίσι ἀντιοῖς ἐχθ-
 ροδοξήσῃ, διὰ τῶν δὲ ὑπεράβωτον,
 ἄμφω μὲν ἀποπλανήσας, καὶ ἐχάτερον, τὸ
 εὐαγγέλιον ἐπιτυχῆν, καὶ ἀκισθύνων καὶ
 ῥησιώως διδάσκειν.

Ἀλλὰ πρὸς τὸ παναγάθον θεὸν ποί-
 οί πνέες εἰσιν, οἱ δὲ ἡμεῖς ἐπιπαλήττον-
 τες διχοστασίαις; ἢ ἄρα πάντες αὐτοὶ
 πρὸς ἀλλήλους ὁμωγνυονῆσιν; ἢ σαφῶς
 διδὲν ἔστι ἕκαστος ποῖ δεῖ τραπῆναι;
 παρ'

παρ' αὐτοῖς ἐδεμία πώποτε μαχὴ δοξ-
 ῶν, ἐδεμία γέγονε διαφορὰ; διὰ τί οὖν
 οἱ Σκωτσάι καὶ Θωμασαὶ φρὶ τ' ἀν' ἰδιό-
 σιως, τ' τε καὶ ἀπειθεῖς καὶ τῆς κατ'
 ἐπίκειαν, φρὶ τ' ἐμφύτῃ ἀμῶντιαι, τ'
 ἐν τῇ μαχερίᾳ παρθένω, φρὶ τ' εὐχῶν,
 φρὶ τε κοινῇ καὶ τ' ἰδίᾳ γινομένων ἀλλή-
 λους ἐχ' ὁμονοῦσι; διὰ τί τὰς ἀπορήτους
 ἐξομολογήσεις οἱ μὲν Καρονικοὶ φασιν
 ὑπ' ἀνθρώπων μόνον γενομισμένας, οἱ
 δ' ὅ Σχολαστικοὶ τὸν ἀντὶλον ὑπὸ θεῷ; διὰ
 τί Ἀλβέρτες Πίχθ Καϊηταῖ, Θωμάς
 Λομβάρδου, Σκώτθ Θωμά, Ὀκκάμους
 Σκώτθ, Αἰλιακήλθ Ὀκκάμους, φρὶ
 Περίματωδων οἱ Ονοματῶδες Διαφέ-
 ρον; Ὡς δ' ὁπωπαῖν καὶ μὴ λέγειν τὸς
 διαφορὰς φρὶ Ἀδελφιδίων, καὶ φρὶ Μο-
 ναχῶν, ὧν ἐν ἰχθύσι, οἱ δ' λαχά-
 ροις, οἱ δ' ὑποδήματι, οἱ δ' σαρδαλίοις
 οἱ δ' λιναῖς ἐδῶσιν, ἐι δ' ἐειώδεις με-
 ρῶσι πλὴν ἀγνοώλω καὶ φειπαῖσι οἱ
 μὲν λαλαῖς, οἱ δ' μελαίναις, οἱ δ' πλα-
 πύτερον καθαυμένοι, οἱ δ' σειώτερον, οἱ δ'
 ἐπὶ κρηπῖτι, οἱ δ' γυμνοὶ τοὺς πόδας,
 ἐι δ' ἄλζωσι, οἱ δ' ἐζωσμένοι· τέτων ἔν
 ἀρε-

ἀφειδόντων · μισνῶμαι χεῖ ἀυτοί, πρὸς μὴ σφετέρων φάναι τὸ χεῖ σῶμα φουσκῶς ἐν τῇ σωάξει παρῶναι, πρὸς ἣ πάλιν ἀρνεῖται, πρὸς μὴ θρῦπτεται αὐτὸ, καὶ σωτεῖβεται τοῖς ὁδῶν ἢ μὴ · πρὸς ἣ καὶ τὸ ἀρνεῖται, πρὸς μὴ, τὸ ῥῶμα τῆ χειρὸς ἐν Ἐυχαιρίᾳ πεπνῆσθαι, τινὰς ἣ πάλιν αὐ καὶ τὸ ἀρνεῖται, τινὰς μὴ φάναι θεῖα δυνάμει τὸν χεῖρον καθερῶσαι, τινὰς ἣ τῇ εὐλογίᾳ, τινὰς ἣ ταῖς πάντε φωναῖς ὡς μέναι, πρὸς ἣ τῇ τέτῳ ἐπεσπλήσει ἐτι πίνω, ἐνίς μὴ ἀξίον πλὴν ἀντωνυμίας ΤΟΤΤΟ μίαν ἔσαν ἢ πάντε, σημαίνει τὸν ἄρτον ῥιπῶν, ἐνίς ἣ μάλλον ἀτομὴν τι ἀδιωρεμένον, ἐνίς μὴ λέγειν, ὡς κυνὲς καὶ μῖς ἀληθῶς καὶ οἷτως φάγαντ' αὐτὸ σῶμα τῆ χειρὸς, ἐνίς ἣ ῥόδοι λίαν ἀποφθῆναι, ἐνίς μὴ φάσκον πρὸς συμβεβηκότα πρὸς ἄρτον καὶ πρὸς οἶνον τρέφειν δυνάμει, ἐνίς ἣ πλὴν ἐξίσαν ἐπαίερχοι. Καὶ τί δὲ πλεόνων; ματρηδὴν γδῆν, καὶ πῆρυ φορτικὸν τὸ ἔντα

απαριθμῶν ἐπὶ σίματα τῆς τέ-
 ταις θρησκείας καὶ διδασχῆς οἷον ἑστῆς καὶ
 παύσεως, ἁδυναθ' ἔτι καὶ νῦν καὶ
 ἐμριτθῆτησι μεθ' τυγχάνει τοῖς αὐ-
 τοῖς ἐκείνοις, παρ' οἷς ἐφύτι καὶ ἠνξή-
 σῃ· ὥστε ἔχουσιν ἐπίποτον ἀλλήλοισι
 ἡμογνωμονεῖσι πάλιν ἢ καὶ πρὸς τὸ
 παλαιὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι,
 οἱ Πελάτοι καὶ Ἡρώδης, δουλοῦντες ἐπὶ
 τὸν Χριστόν. Διδόραυδίζετε τὰ σὺν-
 τερ' αὐτῶν πρῶτον ἐκδοκῶσιν· Ἐνδύ-
 νηται καὶ ἐκδοκῶσα τῇ ἐν ἑβραϊᾷ φωνῇ-
 κει, ὅθεν ἐν τοῖς μάλιστα, ὅμως ὁσημέριον
 ἰδίον καὶ ἀσφαλὲς τῆς ἐκκλησίας ἐχ-
 οῦπάσχει· ἦν γὰρ ἡ πᾶσι ὁμοδοξία
 πρὸς τὸν μόνον ἡγεῖσθαι φωνῶν ἡ-
 ἑαρεῖ, καὶ τοῖς παμπληθεῖσι παύσεσιν
 κακοφρόνι κατ' Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ πᾶν
 πρὸς τὸ ἡγεῖσθαι. Καὶ μὲν ἐδ' εἰ Κορίνθιος
 πρὸς ἑαρεῖ αὐτὸν ἐσαΐαζον, ἐδ' εἰ
 Παύλου τὸ Πέτρον, ἢ Βαρνάβαν καὶ
 Παύλον, ἢ Χριστιανοὶ κατ' ἑαρεῖ ἀρχὴν
 τῷ Ἐυαγγελίῳ φεῖ τινθ' ἀλλήλων
 δισφύροντο. διὰ τὸ ἐνδοξὸν ὑποληπτέ-
 σαι, ὅτι ἐκ ἡγ' αὐτῶν ἐκείνοις ἢ ἐκκλησίας.

Πάλιν

Παλιῶν ὅς ἐπιπράζοντες τοῦ Ζω-
 γλιανὸς καὶ Λευθεριανὸς ἀποκαλύπτει, ἀ-
 πόττεροι τῶν ὄντων Χριστιανοί ἐσσι, καὶ πο-
 ἀλλήλους φίλοι τε καὶ ἀδελφοί· ἐφ' ἡμῶν
 τὰ κεφάλαια, εἴτε καὶ διμέλια τ' ὅσον
 κείας ἡματίας, ὡς τ' ὁ δὲ, αὖτε τ' Χρισ-
 τὸς τὸ ἄγιον πνεῦμα, ὡς τ' ὁ δὲ δι-
 σκωσι τὸ πνεῦμα, ὡς τ' ὁ δὲ αἰώνιον ζῶν, ἐ-
 μία πρὸς ἑσπιν ἀνθρώποις διαφορά· καὶ ὅ-
 ὅ μόνον, ἐπὶ τῶν ταυμάτων ἔχον ῥοσ-
 διχογνωμονεῖσι. Καίτοι μετὰ ταῦτα ὅτι
 πῶς οὐκ, μᾶλλον ὅτι ὅλοις ἀνθρώποις
 ὁμοδιξίαν ἐς τὰ χθονήσια, καὶ πῶς
 ἐτέρως ἢ ὡς πρὸς φρονεῖσιν ὡς πρὸς
 χαίρειν ἔασι τὰ τε πάθη καὶ τὰ ὀνόματα,
 δεῖν δὲ πνεῦμα ὡς ἐπὶ τῶν, ὡς τ' ὁ δὲ ἀληθινὰ
 ἀκρίβεις εἰς ἐξιστάσεις, ἀπασαν τὴν
 εἰδὼν ἀφορμαὶ καὶ ὑποδείξεις ὅτι ἐκεί-
 νη· τὸν (καθ' ὅσον πάσαι ἐν τῇ χαλκ-
 δονίᾳ συνόδῳ) καὶ εἰς αἰὲς ἀμνησίαν
 βήσονται.

Τὸ δὲ πάντων δεινότερον λέγειται ὅτι
 μᾶς ἀσβεῖς ἔστι, καὶ μηκέτι μέλει ἡμῶν
 τ' ὁ θρησκευτὴς ἐδὲν χαίρει πῶς καὶ δειν-
 δοκεῖν, ὅ καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ λέγοντες αὐ-
 τοῖς

ὡς ἰπασι διαβολῶν ἔχ' αὐτοὺς ἀντή-
 μα; Γράθη μὲν ὁ ἰουστίνος ὁ Μάρτυς,
 ἔτε πρῶτον ἐκπερύχθη τὸ εὐαγγέλιον,
 καὶ τὸ χεῖρ ὁνομαζόμενον ἐγὼ γὰρ, πάν-
 τας τοὺς χριστιανούς ἀδελφούς προσεφθόμην·
 καὶ τὸ Πολυχάρων διαζόμενος, τὸ Ἀνθύ-
 πατον παροξυνθῆναι ἐπὶ τὸ σφαλεῖ καὶ
 πανωλεθείᾳ τῆς εὐαγγελιστοῦ ἰσχύος
 τὸ πείξ' λαῶν συνεχῶς ἀναβοῶντος Ἀ-
 γίου τοῦ ἀδελφούς. Οὐχὶ ἡ ὥς τοὺς χριστι-
 ανοὺς ὄντως ἀδελφούς ὑπάρξαντας, ἀλλ' ὅτι
 αἰδοῖς καὶ ζύλους, πρὸς αὐτὰς θεοῦ κο-
 μιζόμενοις προσκυνοῖν ἀπὸ ξιῶντος.
 Πάλιν ἔτι ὡς ἦδη πάντες κατεῖδον, ἀπὸ
 πρὸς τῶν ἡμῶν τε αὐτοῖς, καὶ οἱ ἡμέτε-
 ροι τὸ θρησκευτικὸν ἐνεκαμόνον, καὶ τὸ θεῶν ἡ-
 μετέρων πικρὸν θαμνὸν δισμολιγείας, ὅθεν
 σι, πυρραῖς ἡμᾶς κατέκρινον, ἐν τῇ πρὸς αὐ-
 μαίς ἡμῶν ἐνεκυλίωσιν, ὅθεν διὰ μοι χεῖρ
 ἡ λησείαν ἢ ἀνδροφονίαν, ἀλλὰ μόνον
 διότι ἀσπαζόμενοι τὸ χεῖρ εὐαγγέ-
 λιον, καὶ ἐλπίζοντες ἐφ' ἐνὶ θεῷ μέμψιν
 ἐμμερόμεθα, διευθάνω θείας καὶ ἀληθῆς,
 τίνα; ταῦτά, ὅτι παροξύνοντες ἐνεκὶν ἀ-
 νομίᾶν καὶ ἀνομιῶν, ὅθεν θεῶν νόμος
 ὑπε-

ὑποφθῆ, καὶ ὅτι οἱ ἡμῶν ἀντίδικοι πο-
 λέμιοι εἰσι τῷ εὐαγγελίῳ, καὶ τῷ Χριστῷ
 ἐχθροὶ, ἅτε δὴ καὶ προαίρεσιν καὶ ἐξ-
 πίπτες εἰς τὰ τῷ Θεῷ παρεγγέλματι
 ὑβρίζοντες. Εὐ πίνω εἰδότες πῶς δι-
 δαχθὲν ἡμετέραν ἀνεπίληπτον ἔπαυ-
 γράμῳ ἐποίησαν τοὺς ἡμῶν τρέφους
 διασύρειν, λέγοντες, ὡς ἄρα φέγομεν
 τὸ κελεύειν, καὶ τὸ ἀκολάστοις τῇ
 ἐπιθυμίᾳ ὁιοῦντες δύρας ἀνολίγωμα, καὶ
 λαδὸν ὑποβέπημα τὸ ὁμιλιούμενων, τὸ
 ἀρετῆς ἐχομένων. Αἰεὶ δὲ ἔγωγε πρὸς
 φύλασιν οἱ ἄνθρωποι διὰ τοὺς ἄλλους καὶ οἱ
 Χριστιανοί, ὥς τε τοὺς πάντων ἀρίστους, καὶ
 ὁσιωτάτους, ἀλλ' οὐκ αἰτίαν τίν' ἀμω-
 γήτως χωρεῖν καὶ πάντες τὸ ἔργον ἐπὶ
 ῥεσέειν συγχάουσιν εἰς ἑακοῦθιαν καὶ
 ὑποψίαν, ὥς τε κεχαρισμένους ἀνδράσι,
 καὶ δὴ καὶ περὶ τοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 πῶποτε, ἐδὲ τῷ εἰς νοῦν ἐλθόντι. Καὶ
 ὡς περὶ ὅτι λευκοτότης ἐδὴ τὸ ῥαδίως
 καὶ σμικρὰ καλῶς διαγιγνώσκεται τὸ
 αὐτὸ, βόπιν ἐν βίῳ καθεστῶτάτῳ καὶ
 πυλὸς ἀπὸ τοῦ καταφανὸς γίνῃ. Οὐκ ἐν
 ἐν ἡμῶν ὁ γένεσις ἐν νομίζομεν, καὶ ἡ

ἡπαί ἀμνηστίας πολιεύουσιν, ὅτι οὐκ ἔστι
 ἡ πόλις ἡ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία·
 ἡ δὲ δὴ αὐτὸ ἐπὶ τὰς πύλεις ἢ πύλεις, ὡς
 εἰ μὴ αἰδιόφρονος ταχέως ἐπὶ πύλιν
 ἡμεῖς καὶ ἐλαχίστης μέμψεως ἀξίον· ἢ
 ἐμνηστίας, ὡς ἐπὶ λαβείας τε καὶ ἢ δεξ-
 ιὰν λαβὼν ἢ ἐπὶ κείνῃ ὡς ἀποβλέπῃ
 εἰς ἐαυτὸν, καὶ τοῦ ἡμεῖς ῥόπης πρὸς τοὺς
 σφετέρους δοκιμαζέτω. Εἰ δὲ δεῖ ἀνῶθεν
 ἀρξάμενους πρὸς πάντων ἐφεξῆς δια-
 λαβεῖν, εὐρήσομεν καὶ πῶς τὸ ἀποδόλων
 χερόνους Χριστιανὸς ἱνα; γινομένης, ὡς
 εἴτε καὶ ἐβλασφημεῖτο τὸ ὄνομα θεοῦ,
 καὶ κακῶς ἔκουε πρὸς τοῖς ἔθνεσι. Τῷ
 πρὸς δὲ Αυτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἐν
 Σωζομένῃ σχετιάζων διηγέται, ὅτι
 ἐκ ἐφθησαν πολλοὶ τῆς Χριστιανικῆς
 θρησκείας γευσάμενοι, καὶ πρὸς τὸ χεῖ-
 ρον μεταπώπτευσαν τὸ τοῦ ὁ Κυπρι-
 ανδὸς μάλα θρηνοῦντος ἐμφαίνει τὰ πο-
 νηρὰ τὸ ἐπὶ αὐτῷ ἡδυνῇ. φησὶ δὲ πῶς
 διαγωνίῳ πῶς πρὸς τῶν ἀποδόλων
 πρὸς τοὺς ἔθνεσι καὶ ἀγρίαις καὶ διηγεῖται
 εἰρήνης ἐξίτηλον γένεσθαι, πάντας δὲ
 πῶς πλεονεξίαν ζηλούμεν, καὶ τὸ κα-
 δῶν

δὼν ἀπλήτως ὀρεγόμενοι ὀπλαιοὶ
 ὧν ἐποίησαν μὲν οἱ πεισθέντες οἱ χριστιανοὶ
 Ἀποδόλους, δίκαιοι δὲ εἰσὶν ὡς ἐκείνοι
 τε ποιεῖν· ἐκ τῆς εὐσεβείας ἐν τοῖς ἱε-
 ρεῦσιν, ἐκ τῶν ἐν διακόνοις, ἐκ ἐλευθ-
 ἐρῶν, ἐκ ἐκράτειας ἐν ἡγεσίαις· ἀλλ'
 οἱ μὲν οὐκ ἀνδρῶν πύργους καὶ λαμπρο-
 μοῖς, τὰ δὲ οὐκ ἀνδρῶν πρόσωπα ψιμ-
 μυδίῳις διεφθείροντο. Καὶ μὲν καὶ πρό-
 τερος αὐτῶν Τερτυλλίανος ἔτι φησὶν·
 ἀθλοὶ ἡμεῖς οἱ νῦν χριστιανοί, ἐπὶ
 πρῶτα σιζόμενοι τὸν χριστὸν ζῶμεν ἐθ-
 νικῶς· Τελευταῖον δὲ, ὡς περὶ τὰ ἑκεί-
 νη διαίριβειν, τὴν οὐκ ἐκείνην ἐπὶ αὐτῶν
 κατέσασιν ὥς δὲ πῶς ὁ δούρεος Γρηγόριος
 ὁ Ναζιανζηνός· διὰ τὰς κακίας ἡμῶν
 ἀπεχθόμεθα τοῖς ἔθνεσι, καὶ θεία μαρ-
 τύρια μὲν ἐχ' ὅπως τοῖς ἀγγέλοις καὶ
 τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἀ-
 νομίμοις. Οὕτω τοίνυν εἶχε τὰ τῆς ἐκ-
 κλησίας, ὅπότε τὸ εὐαγγέλιον πρῶτον
 ἐπὶ ἡρώδῃ διαλάμπειν, ὅτε τὴν ἑρῆ-
 λωσιν ἐπὶ κατὰ ὑπερβολὴν ἀκμαζέ-
 σης, ὅτε μαχαίρας ταῖς οὐκ ἀνδρῶν
 κεφαλαῖς ὀπλημένης, ὥς περὶ τῆς

δοξον ἐκ ἔσται πως, εἴπερ ἄνθρωποι
διατελῶσι οἱ ἄνθρωποι, καί περ χρι-
στianoὶ κληθόνται. Ἀλλὰ μὲν, οἵτινες
ἔτι σιλαπεχθιμόνως κατηγοροῦσιν
ὑμῶν, ἄρα μηδεμίαν μεταξὺ λαμβά-
νουσιν ἑαυτῶν ἔννοιαν; οἷς τὰ πῦρ ὡς
ἄλγος, καὶ τὰ πῦρ Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν
κατιδεῖν ἐν χωρῇ, πότερον, ἢ ἀτεχνῶς
ἀμνησῶσιν, ἢ ἐλέπεν ἀδυνατῶσι τὰ
ἐν Ρώμῃ πεπραγμένα; ἄρα πρὸς τέ-
των κατηγορέμεθα, ὧν δὴ περὶ τὸν βίον
ἐκ ἔσιν ὅσις ἐκ αἰχλὺν δεινὴ διεξίει; Ἡ-
μεῖς γένοιτο ἐνταῦθα μὲν πειρασόμεθ'
ἐκείνους λέγοντες φανερὰ καθιστάναι, ὧν-
περ ἡμεῖς ἄμα σὺν αὐτοῖς ταρῆ-
ται ἐν χρίστῳ. ἐκ ἔστι τὸ τῆς θρησκείας
ἡμετέρας, καὶ σωτηρίας, ἐκ αἰδῶς. ὁ-
μως ὅσοις ἑαυτὸν ὁ Χριστὸς ὁπίσθον,
καὶ τὴν ἐκκλησίαν κεφαλὴν συναγορεύ-
εως καλεῖται, ὅσις ἀκούει ταῦτ' ἐν Ρώμῃ
γενέσθαι, ὅσις ὁρᾷ, ὅσις ἐξῆ, (μὴ γὰρ
τὰ πεπραγμένα φήσαιμεν) φασίως
αὐτοῖς ποῖα τυγχάνουσιν ὄντα πρὸς ἑαυ-
τὰ ἐνθυμηθεῖν. Ἀναμνηθεῖτω τοίνυν
καὶ ἐνθυμηθεῖτω δὴ, ὅτι οἱ ἀπὸ αὐτῶν

Κατοικητοὶ τῶν ἁγίων ποταμῶν
 λεγον ἀμφοτέρωθεν εἶναι· μαρτυροῦνται
 μαι παρὰ τῷ Κομηνῷ Μιπώνος, ὅτι
 εἰς ἀμάρτημα μὲν τὸ Δία, τοῦ νεανί-
 κες πορνεύειν· ἐνθυμηθεῖτω ὅτι τισὶ
 τῶν ἀποτὸν αὐτὸν εἰδὼς, τὸ ἐρεῖα μηδε-
 μῶς ἐνεκα μοιχῶας· ἐκκεῖτες εἶναι
 Μνηστῆρυν Καρδινάλιον Καμπύγιον,
 Ἀλβῆστον Πίμον, ἄλλους τε παμπό-
 λους τῶν περὶ αὐτὸν διδάξαι, ὡς δὴ ἰ-
 ἱερεῖς οἰκταῖς παλλακίσιν συζῶντες
 ὁσιώτερον καὶ ἀγνότερον διάγουσι τῶν
 ἐν νόμῳ γαμήσαντων. Ἀλλὰ μὲν καὶ
 κείνο αὐτὸν μηδέπω ἀμνημονεῖν ἐλ-
 πίζω, ὅτι ταυτὸ ἐν Ρώμῃ πολλὰ τῶν
 ἑταίρων καὶ δημιουργῶν τοῖς χιλιάδαι,
 ὡς δὴ βιάκοντα τῶν δεκάτῶν χιλιά-
 δας ὡς περὶ εἰς τὸ γνησιώτατον πρόσοδον
 κατ' ἔτος εἰσπράττεται· μηδ' αὖ ἐ-
 πικραδάνειος διωκτὴν ἀν' οὐρανῶς
 αὐτὸς πορνοβοσκῶν ἐν τῇ Ρώμῃ, τῷ δ'
 ἐντεῦθεν κέρδους αἰχίσυ τι ὄντος, καὶ
 μικροτάτῃ εἰς τρυφὴν ἀπολαύων. ἄ-
 ρα πάλιν τὰτ' ἐπὶ Ρώμης ἀγίως καὶ
 ὁρθῶς εἶχεν, ὅποτε ἡ Ἰωάννη γυνὴ
 μᾶλ'

μᾶλλον ἐν τῇ τῇ ἡλικίᾳς ἢ καλοχαρακ-
 τὲς ἀκμῇ ἦσαν. Πάσῃ παρὰ ἀποδείχθη,
 καὶ δὴ κεφαλὴ τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι προ-
 σποιεῖτο, καὶ διεπᾶν ὅλῳ ταῖς ἀκο-
 λάσοις τῇ ἄλλων ἐρωτομανίαις ἐαυ-
 τὴν, ὅ,τι ἐβύλοντο, χρῆσθαι παροσχῆ-
 σα, πλεονάζοντα μεταξὺ κατ' ἑξῆς πε-
 ριστεύοντα τὴν πόλιν, ἐταυτίον τῇ τε
 Καρδινάλιων καὶ τῇ ὀπισθοκώπων ἀντι-
 κρυσ ἐν τῷ φανερῷ ἀπεκύνθη; Πλὴν
 τί λέγω τὰς παλλακίδας καὶ κερνοβόσ-
 κους; κοινὸν μὲν γὰρ καὶ ἐπισημικὸν ἦν ἐν
 τῇ Ρώμῃ, καὶ μάλιστα ἀνδρονιτὸν ἐστὶ
 τῷθ' ἀμάρτημα. καὶ γὰρ ἐχρὶ τὸ νῦν,
 ὥσπερ τὸ παλαιόν, αἱ ἐταῖροι κα-
 θύοντα ἐκεῖ, ἔξω μὲν τῆς πόλεως,
 κειραυμέναι δὲ, καὶ περιδεμέ-
 ναι τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ κατοικῶσι
 μὲν ἐν ταῖς παλατίοις, ἀπερι-
 κελύπτω δὲ περιώσῳ κατὰ τὴν ἀ-
 γορὰν ἀλύνουσιν, ὡς ἔ μόνον ἐξέρ-
 αλλὰ καὶ σόφρα μάλ' εὐδοκιμοῦν τὸ
 πορνέειν. Τί δὲ πλειόνων; αἱ γὰρ ἐκείνων
 ἀκολασίαι πᾶσιν ὁπουδήποτε διατε-
 λῶσι κατὰ δόλοισι γιγνόμεναι, ὅ,τε ἄγιος

Βερνάρδος μηδὲν ὑπέμεινος ἀληθινῶς
 ἐπὶ τῷ Ἀρχιερέως διερασίᾳ, καὶ δὲ
 καὶ ἐπὶ αὐτῷ ἁρχιερέως φησὶ τοίνυν,
 ἢ αὐτὸς σε σπουδαίως διέχευε, ἢ ποιῶν
 ὅτι κακοὶ γὰρ περὶ σέθεν ἐκείνῃ, καλοὶ δὲ
 καὶ ἀγαθοὶ ἐγκόπιον. καὶ κειῖνος ὅτι
 συγγράψας τὸ τεῖμερὲς βιβλίον τὸ τῷ
 ἐν Λατερανῶ σωτῆρι περὶ διδασκάλου,
 τοσαύτῃ ἀσωτίᾳ καὶ τρυφῇ ὥσπερ
 εἶναι, μὴ μόνον ἐν τοῖς κληρικοῖς καὶ ἱε-
 ρεῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπισκόποις καὶ
 τοῖς ἀνωτάτω ἁγιοῦ, ὥς δὲ ἐκείνῃ
 εἶναι καὶ τὸ φιλοσοφῶν. Καὶ ταῦτα
 ἔχοντες εἰσώδετα, καὶ διὰ τὴν συνί-
 δεαν καὶ τὸν χρόνον διδοκίμασθαι
 τυγχάνουσι (καθάπερ καὶ τὰλλα τέτοι-
 α πάντα) πρὸς δὲ καὶ περὶ παλαιόθεν
 καὶ σαφῶς κομίδῃ. Τίς ἐκ ἐπὶ δὲ τοῦ Πά-
 τρος Ἀλοίσιον ἁγίου Παύλου βίτη, πᾶσι
 ἔδρασε ἁγίου Κόσμον καὶ ἁγίου Φανάσιον ἁ-
 γίου Πίσκοπον, ἱεροτάτην καὶ ἁγίου ἀρχι-
 πίσκοπον Βερνάρδον, καὶ ἁγίου ἀρχι-
 ερέως πρὸς τὸν ἑνὸς πρὸς αὐτῶν
 διδόν ἔγραψε ἐπὶ μέσους ἁγίου
 μαρτυρίας, ὡς ἐκείνῃ λόγους ἔχοντες

καὶ αἰχμαλωτίαι, καὶ πωλοὶ καὶ ἡμετέροις
 ἡμετέροις, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμετέροις ἡμετέροις
 ὅτι τὸ ὄνομα; Τίς ἐκ ἐπύδων τὸν Αλ-
 ρωνσον Διάζιον Ἰσθρον, ὅτι τέτρω ἐς
 τὸν μαρτίαν ὑπὸ Ρώμης σαλάντα, ἐρ' ὅτε
 τὸν ἐνσιβέστατον καὶ χρηστότατον ἄν-
 θρωπον, τὸν Ἰωάννην Διάζιον ἀδελφόν
 αὐτοῦ διαχειρίζεσθαι; ἡμετέροις μὲν οὐκ ἔ-
 ποίησαν αὐτὸν, καὶ πάντως ἀνόσιον, μέγαν
 δὲ τὸ τὸν Χριστὸν εὐαγγέλιον ἀποκα-
 λυφθῆναι, ἐκ ἧς καὶ ὡς Ρώμης αὐτοῦ
 ἔσαν, ἐνταῦθα οὐ μὲν ἀλλ' ὑπολέγουσι ἄν-
 θρωποι, ταῦτα καὶ πολιτείας ἀεὶ καὶ κα-
 τὰ τὴν ἐκείνου συμβαίνειν ἀλλ' ἔ-
 σονται, ὅμως νόμοι καὶ ταῦτα τὸν ἐκείνου τί-
 νωνται. φέρε δὲ, ταῦτα τὸ ἄγνόν
 καὶ ἐκείνου ἐκείνου; Ἡμετέροις ὁ Α-
 λεισιος, δὲ καὶ ἡμετέροις ἐκείνου ἡ-
 μετέροις, αἰὲν καὶ αὐτὸν πατεῖ, καὶ Παύλον
 εἰτὶν περὶ τὴν ἐκείνου διδασκαλίαν
 Διάζιον καὶ σαφῶς τὸν ἀδελφόν
 ἡμετέροις ὅτι ὑπὸ τῶν νόμων κινδυνεύει πα-
 ρεῖν τὸ ἀρχιερέως. Ἰωάννης δ' ὁ
 καὶ ἐπὶ καὶ τῶν ἡμετέροις, καὶ ταῦτα
 τῶν Ρώμης, καὶ δὲ καὶ ἐκείνου

τῆς ἀγιοτάτης. Τῶν μὲν ἀδελφῶν
 μετέρων καὶ μυρίαις ἀνείλοντο, μόνον
 τι ἀληθῶς καὶ γησιῶς ἐπίστευσαν ἐν
 Ἰησοῦ Χριστῷ. τοσούτων δὲ πόρνοι
 ταιρῶν, μοιχῶν τίνα πώποτε μὴ
 ἀνείλοντο, ἀλλὰ τῆς ἱερῶν κοιναῆς
 ἀπείρξαντο, ἢ τὸ παρῶσαν σωτηρίαν
 σι; πῶς δα; μὴ ἄρα λαγνῆσαι, μοιχεύειν,
 πορνῶν θεωρεῖν, περνεῖν, συγγνω
 φέοντες, κοιναῖς σωκοῖσαι, πορνῆς καὶ ὁμο
 τέτων ἐπ' χεῖρνα, μὴ ἐν τῇ Ρώμῃ ἀ
 μαρτήματα ἐκ εἰσίν; εἰ δὲ εἴς τινος εἶναι, πῶ
 οὐκ ἐν Ρώμῃ τῇ τῆς ἀγιοτάτης ἀπο
 σης ἀκροπύλαι, ὅπου Χριστὸς ἐπὶ τῷ
 καὶ Πέτρῳ διὰ δόχου ἔπος αὐτῶν
 δίδωκε καὶ ἀνεπαχθῶς οἶδε φέρειν, ὅτι
 εἴαν ἀμαρτήματα μὴ ὄντα; ὅτι ἀ
 φαιεῖσθαι καὶ γενοματεῖς οἱ ταῦτα
 ἐκ εἰδότες ἀμωσώλω. ὅτι τῆς πίστεως
 καὶ τῆς ἀγιοτάτης καθολικῆς. ἐπὶ τῷ
 ὁ Πέτρος ἐν Ρώμῃ ἐδίδαξεν. ἐκ τῶν
 ὁ Παῦλος ἐν Ρώμῃ ἐβίωσεν. ἐκ τῶν
 βοσκοῦν ἐκεῖνοι. ἐπὶ τὰς ἐπαύρις
 πόρνον ἢ τέλει εἰσέπραξαν. ἐπὶ τῷ
 Χριστῷ, οὐ φοβέας πειθεῖσθαι ἀπ' αὐτοῦ

ἡ ἀρετὴ καὶ εἰς φιλίαν, ἡ συμβεβηλωμένη, ἡ
 δικίαν, ἡ δὲ ὅλως εἰς τὴν αἰὲν ἡμετέραν
 σωτηρίαν. Οὐκοῦν ἐχρυσὸν αὐτοῦ τὸν
 ἡμῶν εἶον ἐπὶ τοῦτον ἐκτραῶσαι,
 μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν πλάνην αὐτῶν, εἰ τὸν
 αὐτῶν ἢ πρὸς σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις,
 ἢ ἀσφαλέστερον καὶ κρύπτοιοντο. Καὶ ὅτι
 ἡμεῖς μὲν νόμους χρῶμεθα τοῖς παλαι
 κειμένοις, καὶ ὅσον τὸ νῦν ἐφικτόν, ἐπὶ
 τοιούτων καμῶν τε καὶ βλάβων καὶ τῶν ἄ-
 λων καταποδοῦναι, ἢ ἐκκλησιαστικῶν
 παιδαγωγίαν ἐξακριβώμεν πορεύειν, ἢ
 καὶ τῶν ἐταρῶν, καὶ παλλακίδων, καὶ κοι-
 τῶν ἀγάλας ἢ ἐχθρῶν, ἢ δὲ μοιχείαν ἢ
 ἐν νόμῳ ὁδηγούμεναι πορνεῖν, ἢ δὲ
 χρῶμεθα πορνειῶν, ἢ δὲ καὶ τῶν
 πορνολογῶν, ἢ δὲ τὰς οἰκίαν καὶ γένος
 πορνεύοντων σωτηρίαν, ἢ δὲ πρὸς τὴν
 λαοφιλίαν, ἢ δὲ Αἰοισίους, ἢ δὲ Κασσιίους,
 ἢ δὲ Διαζίους τῶν συγγενῶν αὐτοῦ χεῖρας
 ἀδυνάτους ἀφίστηναι. ὅτι τῶν αὐτῶν ἢ
 μεθ' αὐτῶν ἢ ἡμᾶς ἐκείνων, παρ' οἷς
 ἐπιχωρεύει καὶ λίαν ἐνδοκίμοι τῶν
 παιδῶν, ὅτι δὲ τὸ ἀρχικὸν ἀφελόναι
 ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ σαφῶς ἐγνωμὴν

[illegible]

τοῦτο διαβεβημένους. Ὁ χριστός ἦν
 καὶ ἐδίδαξε τῶν Καίσαρος ἐπιδόωσα,
 ἀντὶς ἐν Καίσαρος ἰδὼν ἀγία ἔχου
 σιάζειν, καὶ καίνοτε μείν, καὶ τῶν βασιλέων
 ἀνδρῶν πᾶσι μετέρχεται ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν
 δικαστηρίων πανδρμὴ καὶ αὐτὸς ἰδὼν
 σαν, ἔατο τῶν ἐπολύσας, ἐκ τῶν φίλων
 τῶν Καίσαρος. Ὅτι Ἀπόστολοι καὶ μαρ-
 τὶρ διδάσκοντες δεινὴν σοφίαν πῶς ἐν
 οὐρανῷ, καὶ πᾶσι ψυχῶν ὑποτάσσονται
 τῶν ἐκτελέσας ἐξουσίας, ἐμὸν δὲ
 τὸ ὄφελος καὶ ἰσημερίαν, διὰ καὶ σωτηρίαν
 ὅμως ἐλέγοντο τὸν λαὸν καὶ τὴν
 τὸ ἀπειθεῖν, καὶ ἐπὶ πάντας ἀκαρτέρη-
 ζειν. Ἐκ τούτου δὴ μάστιγα ὁ Ἀμαρτὴν
 τε γένοιτο καὶ τὸ ὄνομα τῶν Ἰουδαίων ἐν
 μῖσθῳ κατέστη τῶν βασιλέων Ἀσσυρίων,
 δηλοῖ ὅτι λέγων αὐτῶν λαὸν ἀπειθεῖν καὶ
 δυσκάρδιον εἶναι, καὶ τὰ τῶν ἀρχόντων
 ὡς αἵματα ὑπεριδεῖν. Ὁ ἀνόσιος
 βασιλεὺς Ἀχάβ τῶν ἡλίων τῶν δι᾽ ὅσον
 φήτη Σὺ, φησὶν, εἰ αὐτὸς ὁ δυνάστης
 τῶν Ἰσραήλ. Ἀμασίαν ὁ τῶν Βεδθαλ ἱερεὺς
 σωωμοσίας καταπύρησε τὸ Ἀμὸν ὡς
 φῦτλιν ἐμπεσθεῖν τῶν βασιλέων Ἰεροβο-

ἀμὲν, φάσκων, συστροφὰς ποιῆσαι καὶ
 σὺ Ἀμὼν ἐν μέσῳ οἴκου Ἰσραὴλ. ὅπως
 εἰς τὸν, ὁ Τερτκλιανδὸς ἀπαλλάξῃ
 σι τοὺ ἐπ' αὐτῷ χειρουργεῖται κοινῇ καὶ δι-
 μοσίᾳ κατηγορήσῃ ὡς περὶ τῆς, ὅτι
 γένεας ἀνθρώπων ἐχθρὸς καὶ πολέμιος
 ὑπάρχοιαι. Τοιούτοις ἦν καὶ νῦν ἡ ἀλή-
 θεια ἡ καὶ ἀκέραια, καὶ ἡ αὐτὴ ἔσα τ' αὐτῷ
 ὄν. πύλαι, βόποι ὑβριδῶν, τ' ἐπαχθίς
 μ', καὶ ἀηδὲς, ἐμὲν τοι καὶ νῦν, ἡ ἀηδὲς δο-
 κοῖν. Πρὸς τὴν ἀκακίαν μ' ὁμοῦ ἐστὶν ῥά-
 διον ἦν αὐτῶν τὴν αὐτῶν καθ' ἡμῶν κακα-
 λοσίᾳ συμπλάττειν καὶ ὡς ἀσκαδίζεσθαι
 ὅτε πρῶτον ἡρξάτο διον φῶς πρὸ ἀλγῶ-
 συ καὶ ξένῃς ἀληθείᾳς ἐκφαίνεσθαι, ὅτε
 Μαρτῖνος Λεθῆρος, καὶ Οὐλδερικός Ζη-
 ἴλλιος οἱ πάντες, καὶ πρὸς τὴν ἀκακίαν τ' οἱ
 κυμένῳ διδοῦσιν, πρῶτοι πρὸς τὴν ἀκα-
 λίᾳ ἐπιβάλλουσιν ὅτι, τὸ μὲν ὡς ἡμεῖς κα-
 ρὸν ἦν, ἰδοὺ ἀποβηστέον ἀδελφόν, εἰς
 τὸν ἀνθρώπων διάνοιαν καὶ ὑπὸ θαύματος
 τρόπον τινὰ ἐμβεβεστημέναι, τὰ δὲ
 ὅσα πρὸς τὴν ἀκακίαν ἀναπλησμένα, καὶ
 μηδὲν τὸ λημέριον ὑπὸ τῶν ἀβόλων ἐπιτε-
 εῖσθαι ἡμεῖς αὐτοὶ ἂν, ὅ, τι ἡμεῖς πρὸ
 λαῶν πειθεῖν διὰ τὴν κακότητα τῆς

πρεσβυτέρου, καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ῥη-
 τῶν αἱρετικοῦ τῷ Εὐαγγελίῳ ἐχθροῖ, Σίμ-
 μαχος, Κέλσος, Ιούλιανος, Πορφύριος καὶ
 χριστιανὸς πάλαι σάσαις τε καὶ περὶ αὐτῶν
 ἐπειρώστω καταργεῖν, ὡς καὶ τοῦ ἀρχι-
 επισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν πνευματικῶν οἱ χρι-
 στιανοὶ μέντοι, ἢ πῶς ἐπηγγέλλοντο, ἢ πῶς ἐ-
 πιστεύον, ἢ πῶς ἐβέβηκον, ἀντιτάσσοντες ὅτις
 Νυνὶ δὲ περὶ ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ ἡμετέρας
 ἐκείνων, καὶ μετὰ τὴν ἐξαρνήσασθαι δυνάμεναι,
 μὴ ἔχοντες ἡμᾶς ἐν πᾶσι λόγοις τε καὶ συγ-
 γραμμασιν ἡμετέροις τῶν λαῶν ἀπὸ τῶν
 δόξων ὑπομνήσαι, ὅπως περὶ αὐτῶν
 τοῖς βασιλεῦσι, καὶ τοῖς ἐν τέλει, καὶ ἐν
 τῷ ὅλῳ ἀποβῆις ὅστις ἐπειδὴ τῶν
 ἡμῶν πρεσβυτέρων μὲν αὐτῶν τὸ πρεσβυ-
 τῆρας, ἔπειτα καὶ πάντες ἀνδρες
 πνευματικοὶ, καὶ ὁ πᾶς πᾶσι ζῶντες ἰ-
 σχυρῶς συμμάρτυρον ἀρετῶν φιλικοῖ ἀν-
 τὶ τὰς ὁρμῆς ὁρμῆς, καὶ διὰ τὸ ὅτι
 νέων ἐγκλημάτων καὶ πονηριῶν ὑπο-
 ρεῖν, τοῖς ἀπὸρχαμένοις τοῖς δὲ ψυ-
 χασιν ἡμᾶς ἐν μῶσιν καταστάντες. Τῷ ῥη-
 τῶν ἡμετέρων (ἔμιν ἐστὶν ὁ ἀπὸ τοῦ
 χαλκῶν ὁμολογῆσαι, ὅτι ἐν ἀπάσαις βα-

σιλείαις, καὶ ὀπικελείαις, καὶ πολιλείαις,
αἵτινες τῷ εὐαγγελίῳ προσεχώρησαν,
ὡς ἐν πρώτῳ τοῦτον ἐπ' ἡμέραις φε-
δισμα' μηδεμίαν βασιλείαν ἀνάστασιν ἐ-
ποίησάν, ὡς ἐνδεὶς ὀπικελείας ἢ δυνά-
σειαν ἐμώσαν, ὡς ἐμίαν πολιλείαν ἐ-
παρξάμεν, μένουν ἐτι καὶ χώραν ἐν ᾗ τῷ
προσόντι τιμαῖς οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας
ἡμετέρας, τῆς Δανίας, τῆς Σουηίας, τοῦ Δούκας
Σαξονίας, Κόμητες Παλατίνοι, Μαρχίω-
νες Βοσνιαντικοί, Λατίνες, Ἡσίο-
αι, αἱ πειλείαι τῆς Ἑλληνίαν, καὶ Ρήτων,
αἱ ἐλεύθεραι πόλεις Ἀγγλίου, Βασί-
λεια, Φερδινανδία, Οὐλμ, Λυγύση,
Νοιμβέργη, πᾶσαι ἐπὶ ταύτης ἐξουσι-
αι καὶ καταστάσεις ἥς καὶ περιέχονται μάλ-
λον δ' ἐπ' αἰμίονον, ὅσον δύνανται τῷ
λαῷ διὰ τὸ εὐαγγέλιον εὐπειθεῖν
χεῖρον. Πορθέωσαι ὁμοῖον, ὅπερ νυνὶ
θεῷ φιλανθρώπων τὸ εὐαγγέλιον ἀκρί-
τως· πῦ πλέον σιμνότης; πῦ ἐλαττον
τύπος καὶ πλεονείδης; πῦ ἄρχοντες μάλ-
λον διαφερόντως διαπύον; πῦ λαὸς
ἐλαττον ὀχλαπύει; πῦ πύποθ' ἡσυ-
χαίτε· διεγείρετε ἢ τὰ κοινὰ, ἢ τὰ ὅτι
πάν

τῶ ἐκκλησίας; Ἀλλ' ἵππερ φήσιν ὅτι
 τις τῶ πολλὰς ἀπαιταχὺ τ' Γερμανί-
 αι κακὴν ἴσθαι τε καὶ τειροβηκίαν καὶ
 τὰς ἀρχὰς τ' διδασκαλίαι ταύτης
 εἶεν ἀλλὰ Μαρτίνας καὶ Λαζάρους ὁ παύ-
 τω εἰσργέμεν. Πολλὰ καὶ ἄλλων
 ἔγραψε καὶ μάλα εὐόδοι διατηρούμενος,
 πέλας ἢ καὶ εἰς εἰρήνην καὶ σπουδαχίαν
 αὐτοῦ ἀφείλεται.

Ὁ δὲ λέγειν εἰσάδασιν ὅτι ἄσπεροι φέ-
 ρει τ' Ἐλευθέρων μελαγχολίας, φέρι τ' Ἀε-
 οπόλιν τ' Αὐγεῖας Δευκὸς ἀναιρεθέντος
 καὶ τ' παβίδος ἐλάθερωθείσης τῷ τῷ μί-
 κα ὅς ἐξ ἀπασῶν ἰστοριῶν δὴ λὸν ἐστὶ
 περὶ διαλοσίαν ἐξήκοιτα ἐν αὐτῇ
 ἐξ ἐνάλο ἐπὶ τ' Βοριφαλίε τ' ὀγδόν, ὅτε
 μάστιγα μὲν ἡμαῖς τὰ τ' Ἀρχιερέως,
 διακδοσία ἢ πρὸτερον ἔτη φρίν τ' Οὐλ-
 θερικὸν Ζεῖγγλιον ἢ διδάσκειν τὰ ἐναί-
 γέλιον ἐπιχειρῆσαι, ἢ καὶ πάλιν πρυ-
 κῆναι. Ἐκ τούτου ἢ τῷ χρόνῳ πάντα τῷ
 καὶ ἡσυχῇ παρ' αὐτοῖς φέρεται, μὴ μό-
 νον ὅσον εἰς τῶν ἐξω πολεμίων, ἀλλὰ καὶ
 τὰς ἐμφυλίους ταραχάς. Καὶ μὴν εἰ τίς

ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ τῶν πατέρων ἡ ἐξωθεν
 διασώμενος, ἄλλως χαλεπῶς καὶ πυρ-
 ρικῶς καὶ ἀδελφωμένῳ, ἀπαλλάξαι
 πάλιν ἐκ τῆς ἐγνωμένης, ἐκ τῆς εὐλογίας, ἥτοι
 ἡμῶν τὰ λόγια, ἥ ἐκείνοις τῇ
 προφύτῳ ἀναλίσθῃσι πλημμελήμα-
 τα.

Εἶτα πρὸς τὸν ἀδελφόν. Διὸ ὁ
 Ῥωμαῖος ἐπὶ σκοπὸς ἡμῶν πάλιν πρὸς
 τοὺς ἐγγράστους; μὴ ἐκείνῳ δι-
 δάσκει τὸν λαὸν πείθειν καὶ ὑπα-
 κοῦν ταῖς ἀρχαῖς; μὴ ὅτι
 ἐκείνῳ τῇ ἀρχόντων μέλει; καὶ πῶς
 οὐκ ἔστι μὴδὲς πώποτε τῇ Ῥωμαίων
 ἐπισκόπων ὡς ἐπὶ πείραχεν, ἀξιο-
 οἶ πάντας τῆς γῆς βασιλεῖς καὶ
 δυναστείας ἐαυτῷ δόκους γινέσθαι,
 καὶ τῇ κυριεύοντων κυρεῖν ἀνέ-
 χεται ὑπὸ παρακλίτων λεγόμενῳ;
 διὰ τί ἀλαζονεύεται τῇ βασιλείᾳ
 βασιλεὺς εἶναι, καὶ ἐπὶ ἐκείνους
 διοικῶν ἀρχομένους ἐξουσίαν ἔχον;
 διὰ τί πάντας μονάρχας καὶ αυτο-
 κρατορας εἰς ἑαυτὸν ὁμνῶν ἀνα-
 γράζει; διὰ τί τὸν τῷ αυτοκράτορι
 με-

μεγαλειότητος τοῦ εἰαυτοῦ ἐβδόμηκοι τῶν
 ἐπὶ τῇ ἐλάτῃ τῇ κενυχῇ, καὶ ταῦτα
 μάστιχα, ὅτι δύο φῶτα ὁ θεὸς ἐν ἑαυτῷ
 ἐποίησεν, καὶ ὅτι πάντα ἐν μιᾷ ἀρχῇ,
 ἀλλ' ἐκ ἐνὶ οὐνοῖς ἐκλήθη; διὰ τὸ ἐκείνῳ
 ἅμα τοῖς ἀμφὶ αὐτὸν τῷ Ἀναβαπτιστῇ
 καὶ Λιβερτίνων δίκῃ, ἐφ' ὅτι ἐξυστασ-
 κώτερον καὶ ἀδελφώτερον πάνθ' ὅσα βίβλῃ
 ποιῶν, τὸ ζῶν ἀπιστεῖσαι, καὶ πᾶσι
 πολιτικῆς δυναστείας εἰαυτὸν ἐξείλετο;
 διὰ τὸ τὸν εἰαυτῷ πρέσβεις ἡρώων κατα-
 σκόπους πανεργολάτους οἰοῦναι λοχίῃ
 εἰς τὰς ἀνλὰς καὶ τὰ βυλάπεια, καὶ τὰ
 οἰκημάτια τῶν βασιλέων ἀπάγειν; διὰ
 τὸ, ὁδῶν αὐτῷ, τὸν χριστιανὸν ἀρχον-
 τας ἀλλόλοις συγκρέει, καὶ πῶς οἰκου-
 μένῳ εἰς τὰς εἰρήσεις ἐμβάλλει; διὰ τὸ τῆς
 ὁκλησίας ὑποκινεῖται, καὶ τοῖς ἐδικτοῖς
 καὶ Παγανοῖς ἐγκαταλέγει τὴν χριστι-
 ανὴν ἀρχόντων τὸν τὸ αὐτῷ ἐξουσίας ὑπο-
 σόντας, θαυμασίους δὲ τινὰς Ἰνδολη-
 τίας ὑποκινεῖται πῶς ὁπωςδύνῃ τὸν
 αὐτῷ ἐχθρὸν διαχωρμένοις; ἀρ' οὐκ ἐ-
 κείνοις τὰς ἀρχὰς, καὶ βασιλείας σῶζῃ;
 εἰ τινα τὸ κοινὸν εἰρήνης πρεσβείαν ἔχῃ

Ἀρεμῇ.

μίσσηται ὅτι, ὡς αὐτῶν, ἃ ὑποκώμῳ τῶν τα-
 ριμύπερον καὶ σωλὸν ἄτιρον διελαθεῖν, ἢ
 περὶ τὰ τοῖς διολογῶν. Τοσαύτη γὰρ τῶ
 περὶ τῶν αἰκῶν, καὶ ὑποπεριουκῇ καὶ ἀ-
 κελῆς ἐνδοτῶν Ἀρχιερεῶν τῶν περὶ τῶν
 ὁρεξῶν, ὡς ἐκ ἐλχωρεῖ ἀλλως πῶς ἐπὶ
 περὶ τῶν ἀφῆσιν αὐτῶν. Ἐκείνους γὰρ ἐπὶ
 κοινῆς σωλὸς φανερώς ἐπὶ λῆμα λείπειν,
 ἐαυτῶν παῶν τῶν τῶν βασιλέων ἐξυσι-
 αν ἐκκρέμας. Ἐκείνους γὰρ ἐπὶ τῶν φιλοτι-
 μίας καὶ τῶν πόθων τῶν κυριεύειν, τῶν μὲν
 Ῥωμαίων ἀρχὴν δίδεσθαι, τῶν τῶν χρι-
 στιανῶν ἀπασαν ἐκκλήσιν τε καὶ ἐλυμή-
 νατο Ἐκείνους γὰρ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν
 Ἰταλῶν, καὶ τῶν καὶ ἐαυτῶν τῶν ὀρκωμοσίαι
 τῶν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν Αυτοκράτορα πε-
 ποιημένης ὁρᾶσθαι ἀφῆκε, τῶν τε
 ἀρχομένων περὶ ἀπόστασιν παρῶν-
 μητε καὶ τῶν Κάρολον Μάγνον Μάρτιν-
 λον ἐκ Γαλλίας οἱς Ἰταλίαν μεταπιμ-
 ψάμεν. Ἐκείνους γὰρ Αυτοκράτορα καὶ τῶν ἰτα-
 λῶν ἀπὸ τῶν ἑλθόντων. Ἐκείνους γὰρ τῶν
 βασιλείων χαλπίσκον ὡς ἐκ τῶν ὀπτα-
 τῶν, μόνον ὅτι ἀπὸ τῶν αὐτῶν, τῶν
 βασιλείων ἐξέταλε, καὶ τῶν Πιπίνον ἀντι-
 στε-

κλέεσθαι. Ἐκείνῳ τῷ Φιλίππῳ Πά-
 ρει, ὅσον γ' ἐστὶ αὐτῷ, πῶς τῇ Γαλλίᾳ
 βασιλείαν ἀφ' ἑρηνικῶς, εἰς Ἀλκυόνιον τῇ
 Ῥωμαίων βασιλείᾳ αὐτὴν μετεβί-
 σαιτο. Ἐκείνος δ' ἐν δαίμονες αὐτῷ πᾶσι
 δ' αὐτῷ παρίστα, φλωρελίαν ἡγεμονίαν
 ζετο, καὶ τὸ πρὸς πρὸν ἐλδοδέραν ἔχ' καὶ ἡ-
 συχίαν ἀλκυόνιον, ἐνὶ ἀνδρώσῳ. χεῖρ δ' ἡ
 ἐβύλοιο ἐνεχείρεισιν. Ἐκείνος διεπεί-
 αλο ταῖς αὐτῷ πρὸς ἀλκυόνιον, ὥστε δ' Σα-
 βαυδίαν ὅλῳ τῇ μὲν ὑπὸ τῷ Ἀυτοκρά-
 τορος Καρόλου πέμπει, τῇ δ' ὑπὸ τῷ Φρι-
 δρίκῳ τῷ Γάλλων βασιλέως ἀδελφώ-
 τα πρὸς αὐτῷ, καὶ τῷ πλαισώρῳ Δου-
 κηδεμίου πόλιν εἰς ἀλκυόνιον ἀποκ-
 λείφει. Τῶν μὲν οὖν πρὸς ἀλκυόνιον ἀ-
 λει μᾶλλον δ' ὑπερκόρως ἔχοντο, ἔχον
 δ' πάντα τῇ Ῥωμαίων Ἀρχιερέων πλ-
 μήματα κατεβυθίσαντες. Φέρε γὰρ, τίνες
 καὶ ποδαποὶ ἦσαν οἱ τῷ Ἀυτοκράτορος τὸν
 Ἑρρίκον ἑβδόμον ἐν ἐυχαιεσίᾳ δηλητη-
 εῖοις ἀναρέπαις; οἱ τὸν Οὐίλνελον
 Πάππαι ἐν ἀγία κύλικι; οἱ τῷ Ιωάννῳ
 τῆς Ἀγγλίας ἡγετίρας ἐν πρεσβυτε-
 ρῷ ἐκπώματι; Οἵ τινες ἄρα, καὶ ὅποιοι δὴ

ποταμῷ, Λεωθρονοί γε καὶ Ζεῦ γυλιανὸν
 ἡλονότι ἐκ ἡπαι. Τίς τήμερον ποῦ
 πάνυ βασιλεὺς καὶ Μονάρχαι κατὰ φε-
 ραίαι τοῦ ἑαυτοῦ πόδας τοῦ μαγεί-
 ας δὴ πυνδιν ἀξιοῖ ; τίς καλεῖται τὸν
 Αὐτοκράτορα μὲν εἶδ' οἱ ὅτι χαλινῶν,
 τὸν δ' ἐκαλεῖ βασιλέα ὅτι τῷ ἀνα-
 βολέως ; τίς φεραγνίσκεος Δάιδε-
 λον ἑνέτιαν Δῦρα, Κρήτης τε καὶ Κυ-
 ρου βασιλέα, ἱστακυσίαν ὑπὸ πλὴν ἑ-
 αὐτῷ τρέπεται ὅσα φανερὰ ἀνάγκη
 εἰ καὶ τῶν δ' αὐτοῦ βασιλέων ; τίς
 εἰς Ῥώμην καὶ Ἑρρίκον ὅκτω Αὐτοκράτο-
 ρι ἐχειρὶ ἀλλὰ ποδὶ τὸ διάδημα ἐπι-
 θεκε, καὶ πάλιν καὶ αὐτῷ ποδὶ κατέβαλε
 δάσκων ὅτι οἱ εἶδ' τό, τι ἐχθιστάται εὐ-
 τοκράτορες, καὶ τοῦ καθεστῶτος πυνδιν
 εἰ ἀρχῆς ; τίς Ἑρρίκον ἦδ' ἐπὶ τὸν Ἑρρί-
 κον Αὐτοκράτορα τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἐ-
 ρώπλην, καὶ ἐποίησιν, ὡς ὑπὸ τῷ ἦν ὁ
 πατὴρ αἰχμαλωτίζεσθαι, καὶ σπεινέμε-
 ρον ὅ καὶ ὑπερβόλῃον ἐγκαλεῖσθαι τὴν αὐ-
 τῶν εἰς Μοναρχίαν, καὶ καὶ ὁ εἶον ὑπὸ
 ὁ ἄσαν δυνάμει, καὶ τῆς ὅς καὶ ἡ-
 μέραν ἐνδείας ἀδελφῶς κατεστρέφεται,
 τίς

Τίς τ' Αὐτοκράτορες φρενείκην σφί-
 χηλον ἀισχυρῶς ἐπάτησε, καὶ ὡς φ' αὐτῶν
 ἔχοντων μὴ δοκῆν, πρὸς ἐξουσίαν αὐτῶν
 Δαβὶδ Ψαλμῶν ἐπ' ἀποδοῦ καὶ βασι-
 λίσκον ἐπιβύση, καὶ λείοντα καὶ δράκοντα
 καταπαλήσεις; Τοιαύτως μὲν οὖν ὁ
 βρεν καὶ προπλάκυσμένον αὐτῶν ἀρχόντων
 μυθῶνα πόποι δῖμαί μου δ' ἀκηνοῖται
 φρενείκην καὶ δόξαν, ἀλλ' ἢ ταμι-
 λῶν τῷ Σκύθῃ ἀγρίῳ καὶ βαρβάρῳ
 ὄντι, ἢ τῷ Σαπῶρι τῷ τῷ Περσῶν
 βασιλεῶς. Πάντες ὅσοι Πάτριον
 ἴσαν· πάντες τῷ Πέτρῳ διαδόχῳ
 πάντες ἀγῶνισται, ὧν διὰ τὰ ρήματα
 χρεῶν ἡμῶν Εὐαγγέλια νομίζουσιν. ὡς
 πένω ἡμεῖς πρὸς θεοῦ ἐσμὲν, οἱ τοῦ ἀρ-
 χόντος διραπνεύοντες, οἱ πάντες ἐκείνου
 διαρροῦ διὰ τὰς θείας γραφὰς ἔχοντες,
 προσεμένοντες, οἱ δὲ δόμοι καὶ αὐτῶν
 πῶς δὴ θελίον ἐκείνου, οἱ μὴ μόνον ἔχοντες
 ἔαν πάντα τὰ προσημείνα, ἀλλ' ὡς καὶ
 λῶς καὶ δόουσι, περὶ χθὲν ἡ σωτηρί-
 εσαν, ἀρ' ἔτι τῷ λαῷ διδάσκουσιν τοῦ
 ἐν ἀξιώματι τιμᾶν; εἴτε πῶς ἔκ ἀισ-
 χυῶν ἰσάσιν, καὶ παραχῆς, καὶ δορυ-
 βον.

βον, καὶ προδοσίας ἡμῶς ἐξαλουῦντες;
 "Οὐτι γὰρ φησὶν Ἰωάννης ἡμεῖς, ὅτι Κα-
 σιλείας κινῶμεν, ὅτι βασιλεῖς ἡτοιμα-
 σάντουσιν, ὃ καὶ παρῶμεν, ὅτι τὰς ἀρχὰς
 μεταλίθεμεν, ὅτι καὶ τὴν Κασσιλείαν ἡμετέ-
 ρας τὰ θανάσιμα τῶν φαρμάκων ποτίζο-
 μεν, ὅτι πόδας ἐκείνοις τῶν κατὰ φιλεῖν
 ἕνεκα παρέχομεν, ὅτι τοῖς αὐτῶν
 τραχύλοις ἀεὶ ἐπιβαίνομεν. Μᾶλλον
 ὅτι τὰ πνεύματα πνεύματα καὶ διδάσκουσι
 πᾶσαν ψυχὴν, ἡτισσὼν τὸ γὰρ ἔκ-
 κλην Μοιράχου, καὶ Ἐυαγγελιστῆ, καὶ
 Προφῆτου, καὶ Ἀποστόλου, ὁμοιωτοῖς Κα-
 σσιλείας, καὶ τοῖς ὁμοιωτοῖς αὐτῶν ἐποπτεύ-
 οντες, καὶ ὁμοιωτοῖς αὐτῶν τῶν Ἀρχιερέων, ἢ μὴ ἴ-
 ρα ἴδωμεν τὸν Προφῆτην, καὶ τὸν Ἐυαγγελι-
 στῆν, καὶ τὸν Ἀπόστολον μοιζῶν δοκί-
 βουληθῆναι, τῶν Ἀντιοκεράτορα κύριον αὐτῶν
 ὁμολογεῖν τε καὶ προσκαλεῖσθαι διῆσαι,
 ὅτι οἱ παλαιοὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπισκό-
 πων ἐν καμνοῖς πολλὰ κρείησιν ἀν-
 ποιῶν ἐν ὁδοῖς περὶ τὴν διδασκαλίαν
 ἔτω χρῆναι τοῖς Ἀρχιερεῖς ὡς ἀκύν-
 ῳ, ὡς ἀνθρώποις θεοπύμπτοις τῶν ἡγε-
 τῶν αὐτῶν αὐτῶν τῶν θεῶν διαλαγῆναι

θεσάφαι. Ταῦτα μὲν δὴ τὰ ἡμῶν ἔστι
ὅπου τοι δεύματα παύτ' ἐν βίβλαις ἡμῶν
ραῖς, παύτ' ἐν ὁμιλίαις, παύτα καὶ τοῖς
ἑλαῦτοτέροις καὶ σωφροσυλῇ φανέρα.

Ἐπεὶ ὅλειςιν ὑμᾶς τῇ τ' Ἐκκλη-
σίᾳ καὶ πολιτικῇ ἐνόησι μακρὰ χαίρειν
εἰρηκέναι, τὺτο δὴ μὴ μόνοι ἐπαχθεῖς,
ἀλλὰ καὶ ὡς ἀληθεῖς ἐκ δὴ τῇ ἀληθείᾳ
παρόμοιον γε δοκεῖ. Καὶ μὴν πρὸ λαῶν,
τοῖς τ' ἰδιώταις ἐμόνον τὰ ἄντως ἀλη-
θῆ περὶέπει, ἀλλὰ καὶ τὰ ὁπωσούν ἀ-
ληθεῖς ἐννοεῖται. Διότι τοφισαῖς καὶ πα-
τέρους ἀπὸ τῶν ἀληθῶν ἀπορουῶντας
τοῖς ἐν δόξοις χρωμένους ὁρῶμεν, ἵνα
τῇ περὶ ἀνότητι καὶ τῇ τῆς ἀληθείας ὁμο-
ιότητι ῥᾶον προσάγωνται πρὸς μὴ λίαν
ἐξαινεῖντας. Οὐκουὶ πάλαι μὲν οἱ
καταρχαὶς Χριστιανοὶ, οἱ πατέρες ἡμῶν,
ὅτι πρὸ θεῶν εὐχόμενοι ὡς πρὸς τὴν ἡ-
λίαν ἀναλλοτῶν σοφᾶς αὐτὰς κατίσχευαν
ἐπιδείξεν δὴ τὸ ἥλιον σέβειναι τε καὶ ἐκ-
θεῖναι ἐκ ἐλέργου. Ἐπειδὴ δ' ἔφασκεν,
ἔστιν εἰς τὸ αἰώνιον καὶ ἀθάνατον ζῶν,
ἀλλὰ χόρην ἔχον, ἡ ἀρετὴ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ
τῆς αἱμαλῆς τῆς ἀσπίλῃς ἀγίῃς τῆς Ἰησοῦ

Χριστοῦ

Χριστῷ, οἱ φθονοῦντες καὶ τῷ Χριστῷ σαυροῦ
ἐχθροὶ μηδὲν ἄλλο πρὸς θυμὸν ἔχοντες, ἢ ὅ-
πως ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἐν πατρίδος
τρίπερ γε καὶ ἀκέραια, καὶ λαὸν ἀνέπεισον,
ἐκείνους ἀσβεῖς καὶ βδελυροῦς ἔσθω, καὶ τοὺς
ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης σφάλλειν, τὸ
τῶν ἀνθρώπων αἵματι πίνειν. ἐπειδὴ
δὲ ἔκαστον ὡς αὐτὸν μὴδὲν διερέγκαι
τὸ ἄρρεν τῆς θηλείας, μηδὲ εἶναι τινα,
ὅσοις περὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης ἐπι-
πυγχαίνειν, ἀνθρώπων διακρίσειν, ἐαυ-
τοὺς δὲ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς προσήκοῦς
οὐκ ἐντιθέντες ἑαυτοὺς μάλ' ἐν κοινῇ
τῇσαν, τοῖς χριστιανοῖς περὶ ἐαυτοὺς
ἐλάνθωσιν ἡλικίας, ὅτε γένους διαφέ-
ρουν, ἀλλὰ πάντας ἀγαμίζοντες
ἀλλήλους σωτηρίας ἀλλήλοις. ἐπειδὴ
δὲ τῆς σωτηρίας χάρις, καὶ τῆς τοῦ Ἐυαγ-
γελίου ἀκροάσεως ἕνεκα πλάκας ἰ-
δίαι καὶ ἀσφᾶς αὐτοὺς εἰς κρυπλὰ καὶ
μυχὰς τινὰς ἐροῖτον, ὅτι καὶ ὡς συ-
νωμοτήσιν ταῦτ' ἵνα γινώσκωσι φιλεῖ, τοῖς
ἐκείνους περὶ λόγῳ διεκρίνησεν ἐς τὰς
δὴμας, ὡς ἄρα σωσάμενον περὶ
ἀλλήλους, καὶ σωθελεῦοντο δυοῖν
θά-

δάπρην, ἥτοι ἀγαιρεῖν τὰς ἀρχάς, ἐκ-
 τάσας ποῦ πρὶν τὴν παρβίδα· τὸ δ' ἔτι.
 λθ', ἐπειδὴ τὰ ἄγια μυστικὰ ὁπι-
 λῦντες ἄρτω καὶ οἶνω ἐχρῶντο καὶ τὰς
 χεῖρας διατεγλῶ, πολλοὶ ὑπὸ πλάστον ἐ-
 κείνους ἔχεισαν, ἀλλὰ διόρυσεν καὶ δὲ
 μηλοστίβεισθαι, διότι καὶ πρὸς τοῦτο ἐδου-
 λῶν καὶ τὴν βιβηλον αὐτῶν ἐδελοθε-
 σκεῖαν ὡς αὐτοὺς ἔτοι θεοὶ τῶν τε ἄρτων
 καὶ τῶν οἶνων τιμῶν. Ταῦτα ποῦ ποῦ ὁπ-
 τεύετο ὑπὸ πολλῶν, ἐχὼν ἀληθῆ τὴν
 ὁρὰν ὑπὲρ ἑαυτοῦ (τί γὰρ ἀδυνατῶμεν;) ἀλλ'
 ὅτι διὰ τὸ ἐνδοξον, καὶ τὴν ἀληθείαν ἐ-
 μοιόηται, ῥαδίως ἐλάττανεν ἐξ ἀπο-
 τῶν τῶν ἀκούοντες. Τὸν αὐτὸν τρεῖς
 ποῦ ἔτοι συκοφαντοῦντες λέγουσιν ἡμᾶς
 αἰρετικοὺς εἶναι, ὅτι τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι τὴν
 χεῖρας κοινωρίας ἀφισπικίνας, μὴ ὡς ἀ-
 ληθῆ ταῦτα νομίζοντες (ἔδ' ἐγὼ δια-
 φέρει αὐτοῖς) ἀλλ' ὑπολαμβάνοντες
 τοῖς ἀπείροις καὶ ἀνθρώπων ἀμωσχί-
 πους ἂν ἀληθῆ φανήσεσθαι. Αφισπικίνας
 καὶ ἡμεῖς, ἐμὲν τοι καὶ ὡς αἰρετικοὺς
 ἐδοκίμασεν, ἀπὸ τῆς χεῖρας ἐκκλησίας,
 ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν σπουδαίους ἀπα-

πιν, ὑπὸ τῷ ᾧ οὐκ ἔστι οὐκ ἔστι οὐκ ἔστι
 μολυσμῷ. Καί τοι θαυμασίως ἔτοιμα
 εἰμυνοῦνται, φάσκοντες ἐκείνῳ ἔσθαι
 τὴν ἐκκλησίαν, ἐκείνῳ τῷ χριστῷ ὑμ-
 φῶ, ἐκείνῳ τὸν εὐλογητὴν τῆς ἀληθείας,
 ἐκείνῳ τῷ Νῶε κιβωτῶν, ᾧ παρ' ἑξω μνη-
 σμῶν ἐστὶ σωτηρία ἐλπίζουσιν. ἡμεῖς δὲ
 ὑποσώμεθα, τὸν τε χριστὸν χριστὸν διασ-
 χίσαι, καὶ τῷ σώματι τῷ χριστῷ παρε-
 σῶμεθα, καὶ τελευταῖον τὴν πίστιν ἔσθαι.
 Αἰκλῶν πρὸς τοῦτον. Πάλιν ἀποστολὰ λέγον-
 τες, ὅσα ἔσθαι ἡμῶν ἐν λέγειν, ὅτι ψευ-
 δῶς, ἢ συκοφαντωδῶς, τὸ τοῦ λέγειν ἐκ
 ἔχουσιν, ἡμεῖς ἡμεῖς τὸ ρῆμα τοῦ, ἢ πρὸς
 χριστῷ ὑποσώμεθα, ἢ τὴν προαίρεσιν
 ἐκκλησίαν καταλελειφέναι. Καὶ μὴν δὲ
 τὴν τῷ χριστῷ, καὶ ᾧ Ἀποστόλων, καὶ ᾧ
 ἀγίων πατέρων τὴν καταρχὰς ἐκ-
 κλησίαν ἀπὸ καδολικὴν ἡγήμεθα, καὶ
 ταύτην ἐκ ἐυλαδύμεθα τῷ Νῶε κιβω-
 τῶν, τῷ χριστῷ ὑμφῶ, τῆς ἀληθείας
 εὐλογητὴν καὶ εὐφροσύνην προσαρρεῦν, καὶ
 ἐν τῇ πίστει τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἐλπί-
 δας ἔχουσιν. Ἐστὶ μὲν οὐκ ἀπὸ τοῦτον τὸ ἐξ-
 ἔσθαι τῆς σωτηρίας, ἄλλως καὶ τῆς
 ᾧ

θρωπών, καὶ ζῆλον ἡμᾶς τῶν θυμῶν καὶ
 ἐκκλησίας ὁ νόμος καὶ παπολαμεῖν. ὅσα
 τοῖς ἀρετῆς ἀλλόθιον οἶκον πρὸς τὴν ἰσχυ-
 ρότητα, καὶ τὸ οἰκοδομῶν πῶς ἡτοῖ ἀποκρίσεις,
 καὶ πρὸς βίαν ἐξωστῆναι, εἴτε αὐτῶν
 ἐκείνων ἐξεδιοποιεῖτο, καὶ τὸ ὑδὸν τῆς κυρίας
 καὶ κληρονομίας ἀποστρέφειν· ἢ ὡς πρὸς τὸ
 Ἀντίχεις πρὸς τὰς λαλῶν τῶν δι᾽
 ἑαυτὴν φήσας· εἶναι, καὶ μηκέτι
 τῶν χειρῶν πρὸς τὴν. Οὗτοι γὰρ ἐκ
 ἐκκλησίας δι᾽ ἐμὴν ἐκκλησία, παρεμ-
 ρεῖς ἀπολείπεις, ὅμως τὴν ἐκκλησία· ὅ-
 πρως αἱ, καὶ πρὸς τὴν δοκίμην ἀξιῶν
 ἀδελφῶν καὶ τὸ παλαιὸν ὁ Γράμμος ἡ-
 μῶν τοῦ πρὸς τὸν μετὰ τὸν δυνάμει καὶ
 ἀπαύταις ὑφ᾽ ἡμετέραν αὐτὴν ἐκκα-
 τας. Οὐδὲν γὰρ τὸ ἐπίπαν ὅπως ἀνδ-
 ρον ἢ ἄτοπον πλῆθος ὅν, ὅτ' ἐκκλησίας
 νόμος κρυπτοῦσιν ὅν ἐν ὁφθαλ-
 μῶν γένοιτο. Καὶ γὰρ καὶ σφῶντες κη-
 ρία, καὶ οἱ ἀσθενεῖς συλλήθεις ἔχουσιν
 τῇ δι᾽ ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἰσχυ-
 ρότητα ὅς πάντες οἱ λέγοντες τῇ δι᾽
 ἀδελφῶν, καὶ τῇ δι᾽ ἀδελφῶν ὅπως ὑπάρ-
 χουσιν· ἔθ' ὅς ἐκ πᾶσιν Ἰσραὴλ πάντες
 Ε οἶσιν

εἰς τὴν Ἰσχυρήν . Ἀρσενιοὶ μὲν ἐαυτοὺς
μόνους καὶ δουλοῦς ἔφασκον, τοὺς ἄλλους
ἅπαντας δὲ μὲν Ἀμβροσιανούς, ὅτι δὲ
Ἀθανασιανούς, ὅτι δὲ Ἰωαννίτας ὑπο-
λάμβανον· Νεστέριους δὲ καὶ αἰρετικούς οὖν
(καὶ δὲ φησὶν ὁ Θεοδώρητος) ὁμοῦς δὲ ὁρ-
δοδοξίας περιχέματα κατεκάλυψεν ἐαν-
τόν· Εβρίων δὲ συνδραμῶν τοῖς Σαμα-
ρείταις (ὡς φησὶν ὁ Ἐπιφάνιος) χει-
στάνους μέντοι περιπαρορείεσθαι ἐβύλατο·
Μαωμηταῖοι δὲ σήμερον εἰ καὶ φανεροί
ἐκ πασῶν ἰσοριῶν ἐκείνους εἰς τὴν διε-
παιναν Ἀγὰρ, τὸ ἰγνῶσθαι ἀνεργηκῆναι,
μὴ δὲ αὐτοὶ τῶν ἑξαρετίων διότι τὸ ὅτι
"οὐκ οὐκ" ὡς τὸ Σάρρα καὶ ἐλὰς δέρας, καὶ
τὸ Ἀβραάμ γυναικὸς ὑπόγονοι ὄντες,
χαίρουσι μᾶλλον Σάρρα κλητοὶ λεγόμενοι
τῶν ὀνόματι, τῶν γένους ἔσταν· Ὁ
συνύτως ἐκείνους οἱ ψαλμοὶ φησὶν, ὅτι πᾶς
τὸν Θεὸν Προφήταις, πᾶς Ἡσαΐα, πᾶς Ἰερ-
μίας, πᾶς Χριστῶν, τοῖς ἀποστόλοις αἰδι-
σάμενοι μὴ δὲν ἔτι φεικομπαίξουν αὐ-
τοὺς ὡς τὸ ἐκκλησίαις ὀνομα· μὴ δὲ
ἄλλο πᾶν ἐκείνους λοιδορεῖται ἔκτακτον ὄν-
την καὶ ἀποστάτας καλῶντες, ἢ ὅτι

αὐτῇ κοινονίᾳ ἀπείχοντο, καὶ ταῖς ὁ-
 ρογόνων ἐδεσιν ἐμμένειν ἐκ ἡθελον.
 Ἐπὶ τοίνυν εἰς τοὺς παρεχόμενα τῆς ἐκ-
 κλησίας ὄρεσες ὧται ἀποβλέπω μόν-
 ον, ὅτι διὰ, καὶ τὸ αὐτῷ ῥήματι,
 καὶ ὅτι ἄλλων ἀπάντων μεταξὺ ἀμα-
 λήσωτες, ἀναμφοισβήπητον δηλονότι
 φανείη, τὸν Ἀπεστόλῃς ὁρθῶς καὶ δικαί-
 ως κατεγνωσμένους πυχάνειν, ἅτε δὴ
 ὅτι ἱερέων, καὶ ὅτι Ἀρχιερέων, τυτίστ,
 τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀφειση-
 κότας, καὶ ὅτι πλεὺς ἐκείνων γράμιν
 πολλὰ ὡς ἐθρησκείαν κακαιοτομηκώ-
 τας.

Ὡς περὶ τὸ πάλαι τὸν Ἀντίον
 ἐξ αἰριδιὰ φαζι δεῖσθαι τῆς γῆς τῆς
 αὐτῷ μητρὸς, ὡς ἡ τῷ Ηερακλῆος ἡτ-
 τὰ δὲ αὐτῷ καὶ τὸν ἡμετέρους ἀντι-
 δίκας τῆς αὐτῶν μητρὸς, ἡρουν ὅτι
 τῆς ἐκκλησίας ἀπορήματι, καὶ σαρῆς,
 ἐφ' ἡ μέγα φρονῖσιν ἀποπαῖς ἀνάγ-
 αη ἐπὶ ἐκείνῳ ἄλλως τῷ δεῖν ῥήματι ἐν
 ὁδῶν. Τοιγαρὶν ὁ ἱερεῖας μὴ φουσιν ἐ-
 πὶ τοῦτον γαυριῶν, ὅτι παρ' οὐμῖν ἐστὶ ὁ
 θεὸς δι' οὗ μάλιστα αὐτῇ πεπείσθους ἐ-

Ⓢ

καίνα γὰρ ἡμεῖς φάμεν ἐς τὰ ῥώματα. Καὶ ὁ
 Ἄγγελος ἐν ἀποκαλίψει, λέγουσι, φασίν,
 ταυτὸς Ἰουδαίος ἐστίν, ἀλλ' εἰσὶν ἡ σωασι-
 νὴ Σατανᾶ. Καὶ ὁ Χρῆστος, τῶν φαρισαίων
 ἐφ' ᾧ τῶν γένους καὶ σπέρματος. Ἀβραάμ
 λαζονδόντων, ὑμεῖς, φασίν, ἐκ τῶν πατρῶν
 τῶν διαβόλων ἐστὶν, καὶ γὰρ τῶν Ἀβραάμ τοῖς
 ἱεροῦ ταύτ' ὀμιῖται ῥόπον ἰσχυρὰ λέγων· ἐκ ἐστὶ
 ὁ πατὴρ ἐξ ἐκείνων, τῶν ἡμεῶν διὰ περ-
 φάσεων ἐν τῶν πατρῶν ὡς ἀποκρίσει, καὶ ἡ
 ἐκκλησία οὐδὲν καὶ καὶ χριστοῦ τοῦ
 ὁρίως ἐκκλησία λυμαίνεσθαι. Διὸ χρὴ
 αὐτὸς τῆτο σαφὲς καὶ ἀληθὲς ποιεῖται
 ὑποδεικνύειν, ὡς ἐστὶν ἡ νυνὶ ἐκκλησία
 Ῥωμαϊκὴ γνήσιος καὶ ὁρθόδοξος τῶν θεῶν
 ἐκκλησία, καὶ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ ἐν τῶν πατρῶν
 ἡμεῶν αὐτῶν διοικεῖ, ἡ καὶ αὐτὴ ἐκ-
 κλησία συμφωνεῖ, τῶν Χρῆστου, καὶ τῶν Ἀ-
 πστόλων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, ἡν δὲ κα-
 τολεκεῖται, ἐκ ἐστὶν ἡμεῶν ὡς ἐστὶν, ὅστις
 ὑποδείσκειν αὐτὸν.

Εἰ μὲν ἔν ἡμεῖς ἀγνοοῖαν, ἀπατίαν, δι-
 στυμονίαν, εἰδωλολαβείαν, εἰ τὰς ἀν-
 θρώπων ἐνρίσεις, καὶ ταύτας (ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ) τῶν ἁγίων χαρακτῆς ἐσθλίστοις
 ἡμεῶν.

ἱκανὰς ἐνομιζομέν, ἢ πρὸς τὸ τῆς θεῆς
 ἑνότητας, ἢ τ' αἰωνίου ζώης ἰοικυεύς,
 εἴτε πνεύμα διοίτ' ἐν ἑαυτῷ τὸ ρῆμα θεῶ
 μόνον ἐπὶ χεῖρον τινὰ γράφειν, καὶ
 μετὰ πειρὰ χαίρειν ἰατρίαν· εἴτε τὰς ἐν-
 τολάς θεῶ κεινὰς ἐπ' ἀνθρώπων ἰω-
 ληται, ὡς δ' ὅ, π' ἀνέκεινται πρὸς αὐτὸν, ἀ-
 κωρον δὲ κεινὰς, ἢ μὴ ἀρετὴ καὶ ὁ Ρω-
 μαῖος ἐπίσκοπος τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν
 ζῶν ἀξιώσει, τὰ πάντα πίνων ἐν ἐλπί-
 χοις· ἡμᾶς πείθειν, ἢ ἐπὶ τῷ πνεύματι
 ὁμολογῶντες ἀναγινώσκοντες τὸν λόγον· καὶ
 ἡμεῖς κοινωτὴν ποιούμεθα. Ἐπειδὴ δὲ
 τὸ ἐκείνης ἀρετῆς καὶ ἐκκλησίας, ἢ
 πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀποστασάντων, καὶ τῶ
 θεῶ ρῆμα τῶ ἀφ' ἑκείνης, ὡς καὶ ἐν
 αὐτῇ, καὶ μάλιστα, ἢ ἐκείνης
 πλεονῶν, καὶ φειδόμενων, καὶ τὰς ἐκ
 δορυβαδίας, ἐπ' ἀναγκάτως, ἀλλ' ὡς
 ἐν ἡμῶν ἡμεῖς, καὶ σφραγίσαντες, διπλοῦν
 καὶ τὴν ποιήσαντες ἡμῶν ἀφ' ἑκείνης
 Χριστῷ ἢ τοῖς ἀποστόλοις. ἢ ὅτι τὸ θεῶ
 ἐκκλησία ἐκ ἑκείνης διὰ μὴ ἑκείνης
 λαμβάνει μολυσμὸν, ἢ ἀνέπνοτε μολυ-
 μαί· δὲ τὸν ἐκκλησίαν ἐκείνην· ἐπὶ τῷ

ἴδω τοσούτων συλλόγων καὶ συνόδων, οἱ
 ἄνθρωποι καὶ πολικὴν πίσιν ὁ Ἀλβιδιός ἐκ-
 σιν ἐσυνεστάναι; ὅσα κίς γὰρ διαλείψουσιν
 αἱ συνόδοι, τοσαυτάκις ὡς καὶ Χρυσῶν τῶν
 ἐκκλησιῶν ἐξαρτολεῖται. εἴτ' αὖ κί-
 δωθ' ἐκ ἐστὶ ζήμιον τῶν ἐκκλησιῶν,
 τί ἄρα δεῖ καὶ δαΐσιν οὐκ ἔστιν ἵππαρ' αὐ-
 τοῖς καὶ τῶν φιλοῶν ἐπισκοπῆς ὀνομα-
 των; διὰ τί ποιμῖνες αὐτοὶ ἐχρηματίζου-
 σιν, εἰ τρέβατ' ἐκ ἔστιν, οἱς ἐγγυα-
 ριστοῦσιν; διὰ τί φρενοῖ, ἢν ἄρα ἀνδ-
 ρία πάλαι ἀλλοῦται διώκοντο; διὰ τί κί-
 νηται, εἰ μηδὲν δίδου καὶ ἀρρεῖν; ἐκθίον
 τόνοι αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ τῆς θεῆς ἐκκλησίας
 ὑπερῆξαι, χρηγυμῆν μὲν πρὸς ῥήματα
 ἐπὶ τῶν αἰώνων, ὅθεν ὁ θεὸς αὐτοὺς ἐκπύει
 ἵνα εἴπω χρηγυμῆν ὅς τ' ἀγία π-
 λυταῖς, χρηγυμῆν ὅς τ' αὐτῶν πύ-
 ματι, χρηγυμῆν ὅς τοῖς πατέσιν καὶ
 καὶ τῶν φημι, καὶ ὅς τ' αὐτῶν δὲ ἐκθίον
 Χριστὸς ἐφακέραιεν αὐτοὺς ἐν οὐρανῷ
 θεῶν. Ἀλλὰ πρὸς τῶν ἀθανάτων θεῶν, π-
 σάκις ἐν τῶν μετὰ τὸ χροῖον, καὶ ὡς δὲ τῶν
 ἡμερῶν καὶ ἡλίου καὶ τοῦ πῦρος καὶ τῶν καὶ
 καὶ τῶν καὶ τῶν, ὅτε πᾶσι σὰν ἐκθίον

αὐτῆς ὁ δὲν ἐπὶ τῇ γῆς; πῶς ἐφίετο, ἢ
 εἰς ἐξ αὐτῶν τῶν ἀγγλῶν ὁ κλῶ μόνον ἔδ' ἐ-
 ἴςτος καθ' ἕνα ἕκαστον ἐνσιβεῖς καὶ αἴνους
 ὁ δεὸς φειγνέσθ' ἐβέλετο μὲν τὴν παρὰ
 λαθρίαν, καὶ τὴν κοινὴν διαφθοράν; πῶς ὅτ'
 Ἡλείας μάλα πικρῶς οἰμῶζων καὶ ὁλοφυ-
 ρόμενος φησι μὲν ὅτι ἐξ αὐτῶν τῶν λο-
 πῶν ἐστὶν, ὅστις αὖ ἀληθῶς καὶ προσεκόντως
 τὸν δεὸν σέβεται; πῶς ὅτ' Ἡσαίας τὴν
 ἀργύριον τῆς λαοῦ τῆς θεῆς ἀπαλάσσει, τὴν ἐκ-
 κλησίαν μεταβεβλήσκει φησὶν εἰς σκω-
 ρίαν, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἐν τοῖς ἐμπρο-
 σθεν χρόνοις πάλιν ὑπάρχουσιν γινέσθ' ἐν
 πόντῳ, καὶ ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν με-
 χειρὸς πάλιν κείνησαν κατὰ τὴν αὐτὴν
 μνηστὴρ ὑμῶν ἐστὶν; πῶς ὅτε Χριστὸς ἔφη τὴν
 δικὴν τῆς θεῆς παρὰ τοῦ ἱερέως καὶ φαρι-
 σαίων ἀπὸ λαοῦ λησῶν πεπεισθῆναι; Ἡ ἐκ-
 κλησία δὲ πάλιν κατὰ τὴν ἀρετὴν, αὐτὴν μὴ ὑ-
 χροῦσθαι ἐν ἑαυτῇ, καὶ ἐκπορεύεσθαι, καὶ
 ἐργάζεσθαι, καὶ διεσπάρδεσθαι, ἀλλ' ἐν
 σίλει, τειβόλῃ καὶ ζιζάνιον, καὶ κίβητος
 βρύει. Οὐ γὰρ ὁ δεὸς ἀπέστειλε συ-
 ρεχῶς ἀρετῆς τε καὶ ἀποστόλας, καὶ τι-
 λωταῖον τὸν αὐτὸν Χριστόν, ὅς ἐπαπαγα-

γῆν τὸν λαὸν εἰς ἰδὸν, καὶ πῶς ἐκκλη-
 σίαν ἀκοικοδομησάτω τὴν ὅτι ἐνδύ-
 πω πικρυνόμην. Ὅπως ὁ μνηστὴς εἶπεν,
 ταύτ' ἐν τῷ νόμῳ μένον, καὶ τῇ σκίῃ,
 καὶ τῇ, ὡς ἐπὶ εἰπὴν, παιδαγωγῶν
 ἡλικία, συμβεβηκέναι, ὅτι ἡ ἀλυσία
 κύπρις πρὸς καὶ τὰς ταῖς κατεκαλύψθη-
 το, καὶ μνηστὴς ἐπὶ τελείως ἐπληρῆστο, ὅτι
 νόμος ἔχει ταῖς ἀνθρώπων καρδίαις,
 ἀλλὰ τοῖς λείδοις ἐνεχαράττετο, (καὶ
 ἔτε μολοῖσιν αὐτὴν φαίνοι, ἐπειδὴ
 αὐτὸς ἦν πέτα διδοῖ, τὸ αὐτὸ πνεύ-
 μα, χρῆσθαι ὁ αὐτὸς, ἢ αὐτὴ πί-
 στις, ἢ αὐτὴ διδασκαλία, ἢ αὐτὴ
 ἐλπίς, καὶ κληρονομία, καὶ δι-
 αθήκη, καὶ δυνάμις τοῦ ῥήματος τοῦ θεοῦ,
 καὶ ὡς φησὶν ὁ Εὐσέβιος, πάντες οἱ π-
 σοὶ ἀρετῶν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, τὰ
 ὅντι χειριστοὶ ἦσαν, καὶ περὶ ἑχέ-
 τω λεγόμενοι) πλὴν ἀλλ' ὅπως με-
 λῆς ταῦτα φάσκει· Παῦλος Ἀπόστολος
 ἡδυνάστευεν ἐναγγελίᾳ, ἐν σωτηρίᾳ, ἐν φω-
 τισμῷ, παρ' οὐνοῦ πλάσμα καὶ πλάσας κα-
 τεύοντι ὥστε καὶ πάντας αὐτῶν ἀναίσχυν-
 τῶς, καὶ τὸν Γαλάτας καὶ τοὺς

φρόντερον ὑπὸ αὐτῷ καὶ ἡ χυμίνης ἔτω
 πυργάρεν· φοβῆμαι μή πως εἰκὼ κα-
 κοπία καὶ εἰς ὑμᾶς, καὶ ὑμῶς εἰκὼ τὸ ἐ-
 ναγγέλιον ἀκηκόατε· τεκνία μου, ὅς πα-
 λιν ὠδίον αἰχρὶς ἢ μορφῶθῃ ὁ χριστὸς
 ἐν ὑμῶν. Περὶ ὧν τὸ Κορινθίων Ἐκκλη-
 σίας, ὡς ἄρα αἰσχροῦς ἐμελῶν τι δει-
 με καὶ λέγουσιν· εἴπα τὰς ῥῆς Γαλαθῶν καὶ
 Κορινθίων Ἐκκλησίας πλῆθι καὶ σφάλα-
 ρα διωκτῶν, ἢ ὧν ῥῶμαίων μὲν
 παντάπασιν ἀσφαλὲς καὶ ἀπορίσκοτος
 διατελεῖ· καὶ μὴ ὁ χριστὸς φεῖ τῆς
 αὐτῆς Ἐκκλησίας ποσὶτα· πορεύονται
 πρότερον τὴν ἐρήμωσιν μέλλουσιν πο-
 εῖναι ἐν τῷ ἀγίῳ τόπῳ· καὶ ὁ Παῦλος
 ρησι τὸν Ἀντίχριστον μέλλειν καὶ ἐν τῷ
 αὐτῷ οἰκῶν ἐν τῷ ῥ. δεῦναρ πῆξουσιν·
 καὶ καὶ ἀνθρώπους τῆς μὲν ὑμῶν ὁμο-
 διόδοι καὶ οὐκ ἀποδομένους, ὅτι
 οὐκ ἐν τῷ μύθῳ ἐκτραπησομένους·
 καὶ ὁ Πέτρος ἐν τῷ χριστοῦ Ἐκκλη-
 σίας φενοδοξασαμένους φασὶν ἐπιδεῖ.
 Δανιὴλ δὲ ὁ προφῆτης καὶ ἐν χά-
 ρι καὶ τῷ Ἀντίχριστῳ καὶ διὰ τῶν
 ὧν, ἢ ἀλήθεια φασὶν, βλασφημῶνται, καὶ

κατὰ πατρίδα πρὸς τὴν γῆν. Ὁ χειρὶς
 ποσὺν τὴν γνήσιον αἰ φησι ταλαιπωρία
 καὶ σὺλχυσιν αἰ πάντων, ὥστε καὶ ἐκλει-
 πὸν, εἰ δυνατὸν, πληρηθῆσιν, καὶ τὰ πα-
 πάντα μὴ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς καὶ Τύρ-
 κοῖς. ἀλλὰ ἐν τόπῳ ἀγλῷ, ἐν τῷ τῷ
 δεῦτερον, ἐκκλησίᾳ, ἐν ὁμίλῳ καὶ κοι-
 νονίᾳ τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Χριστιανῶν
 εἶναι. Εἰ δὲ καὶ τὰ μόνα φρονήματα
 ἐξαρκήσιν αὐτῶν ὅτι μὴ λαοδάνειν
 αὐτοὺς ἔγωγε δελεαζέμεναι ὀνόματι τῆς
 ἐκκλησίας, ὥστε πρὸς αὐτοὺς μηδὲ τὰ πα-
 ρέσαν πυθίον τῷ δεῦτερον ἡμῶν
 αἰδῶν συγχροῖ τῇ πατέρων ἅμα μὲν
 σβεῖς, ἅμα δὲ παιδευμένοι ἄνθρωποι
 δεινῶς ἀπωλοφύροντο πάντα τὰ φρονή-
 ματα καὶ ἐπὶ αὐτῶν τυμβεθῆναι. Ὁ
 δεὸς γάρ τοι ἐκείνους τῷ σκεπτικῷ ἐπι-
 κρίσει πνευματικῶν ἀρχαῶν, οἵτινες ἡμῶν
 πφανερὸν καὶ πλανητικῶς παραχρῆμα,
 σπινθηρὶς γὰρ πνευματικῶν, οἵτινες ἐν
 πῶς ἐκείνους κατὰ τοῦτον. Ἰακώβ
 γὰρ τῶν ἐπὶ καὶ ἀνεραίων ὅτι τῶν
 ὅλων, ὅμως κακῶς εἶναι πρὸς τοῖς
 σπουδαῖς, κακῶς ἐκείνους καὶ ἐκ-

γαίς τίω δέῃ ἐκκλησίαν τιμᾶτε· καὶ
 ὅτι τούτων τὸ ὄνομα τῆς εἰρήνης ὀνομά-
 ζετε· ἅρ' ἐκ ἀρενδορίας ἐστὶ τ' Αἰτί-
 χριστον αὐτόθι καθεδεῖται· ἐμοί γε τὸ
 ὄρη, καὶ ὕλαι, καὶ λίμναι, καὶ φυλακαί, καὶ
 βάραθρα πολλοὶ ἀκινδυνώτερα, παρ'
 ὅσων ἐν ἐκείνοις οἱ Προφῆται ἠμίοντες
 ἐδεονόησαν, ἢ ὑπὸ τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ
 καταβυθισθέντες περιήτευσαν. Γρη-
 γόριος· ὅς ὡσεὶ καλιδὼν, καὶ τῇ διαφορᾷ
 προφητῶν τίω ἐσπένειν συμφορὰν
 πρὸς Ἰωάννην τῆς Κωνσταντινουπόλεως
 ἐπίσκοπον, ὅς ἐν ἀρετῇ ἐκέλευσε καί
 τῷ ὀνόματι, τῆς ὅλης χριστῆς ἐκκλησίας
 ἐπίσκοπος· προσηγορεύει δ' ὡς ἀπί-
 στευεν· Ἐὰν ἀφ' ἐνός ἡ ἐκκλησία
 κρέμνται, ὅλη καταπίσεται, καὶ τίς ἐκ
 οἷς τῶν καὶ πρόπαλαι μνησθέντων· τῶν
 γὰρ ἐπισκόπων Ῥωμαίων πρόπαλαι
 τίω ἐκκλησίαν ὅλην ἐξ αὐτοῦ κρε-
 ματύνειν φιλοτιμήσαντες, οὐ χεῖρ
 δαυμάζειν εἰ καὶ πρόπαλαι καταπί-
 σται.

Βερκάρδης πίνων τῷ Ἀββᾷ πᾶσι
 ἐκκοσίοις ἡδη ἔτ' ὧδε γέγραπται·

ἐκ...

ἡ ἐκείνη ἐκείνη ὕμνος ἐν τῇ κλήρῳ τοῖς
 ἀρχαῖς ἀμφοτέρωθεν ἀνθρώπων ἀποκαλυφ-
 θῶναι καὶ ὁ αὐτὸς ἐν τῇ σὺν Ἀλφειῶ Παύ-
 λῳ ὁπισθοφῇ, δοκεῖ, φησὶν, ὁ Πρωτοπρε-
 σβύτερος παύσθαι, ἀλλὰ νῦν ἀρχὴν λαμ-
 βάνει ἀπὸ τοῦ τῆς ἐκκλησίας πρωτι-
 νότων· οἱ φίλοι καὶ μελισταῖ σοι προσή-
 κοντες καὶ σὺ ὕμνισαι καὶ ἔσθω· ἀπὸ
 ποδῶν ἕως τῆς κεφαλῆς ἡ ἐκείνη ὁλο-
 κληρία. ἐξ ἧλθεν ἀνομία ἐκ πρεσβυ-
 τέρων κριτῶν καὶ τοῦ Σε ἐπιτρόπου οἱ
 ἐδόκουν κυβερεῖν τὸν λαόν. Νῦν ἡ
 ἐν λέγειν, ὡς ἐστὶν ὁ λαὸς ὕμνος καὶ ὁ ἱε-
 ρεὺς ἐπεὶ τοῖς ὁ λαὸς ἡ ἐκείνη ὡς ὁ ἱε-
 ρεὺς. Οἱμοὶ κύριε θεός· ἐκεῖνοι γὰρ τῇ
 δώκεν Σε πρωτινόσιν, οἵτινες ἐξέ-
 ρι τῆς σὺν ἐκκλησίας ἀρχὴν καὶ πρω-
 τεῖα φέρεται. Καὶ ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ἄσ-
 μα τοῦ ἁσμάτων· πάντες φίλοι, πάν-
 τες ἐχθροί, πάντες ὀικτιροί, πάντες
 πολέμιοι· πάντες τῷ Χριστῷ δούλοι τῷ
 Ἀντιχρίστῳ δουλεύουσιν· ἰδοὺ ἐν τῇ
 εἰρήνῃ μου ἡ πικρὸς ἐμὴ ἐστὶ πικρὸς
 τάπη. Ρογῶντες ὁ Βασιλεὺς εἰς τοῦ ἐν-
 δόξου, ἐπειδὴ τῷ ἐφ' ἑαυτὸν συμφο-
 ρῶν

ῥῶν σφόδρα λίαν καὶ ὑψάτω, τοσαύταις
 φησὶ, πλάσαι καὶ ὑψοῦσθαι τὸν Ἀν-
 τίχριστον ἐφθάνουσιν. Γέροντες δὲ μέμ-
 ρεται πῶς κατ' αὐτὸν χρόνους, ὅτι
 παῖδες τῆς ἱερᾶς Θεολογίας ἐν ἐν-
 γυαίᾳ εἰς φιλόδοκον τινα ἐνφυΐας ἐκ-
 δεῖξιν, καὶ οὕτως καὶ εἰς αὐτὴν πῶς συ-
 ρισθῶσιν καταπεπτωκέναι. Ἐτι ποίνων
 οἱ ἀδελφοὶ Λαυδαναῖοι ἀνδρες ὁ-
 σοντες πρὸς πῶς οὗτος ἐν τῇ Θεαίρεσιν
 ἀνεπίληπτοι ὄντες, πῶς Ῥωμαίων ἐκ-
 λησίαν (ἥ πάντες τότε ὡς καὶ ἐ-
 χρησμοῦ τινι φεῖ' ἐκείνων συμβου-
 λεύοντο) πῶς τε πόρρω βαβυλῶντος
 πῶς ἔτι φανερώς ἐν τῇ ἀποκαλύ-
 ψει περιημιέντων, καὶ οὕτως τὸ ἴδιον δαυμό-
 των ἐκ τοῦ κητήριον ἴδιον παρρησίᾳ διήχ-
 ρίζοντο.

Ἀλλ' εἰς πῶς τῶν αὐθιγ-
 νῶν παρ' ὧν ἐν ἡγῶνται τί δυνάμει
 καλῶ μαρτυρῶν, οὗς ἔδωκε αὐτοῖς
 περισπωμένης, τίς αὖν ὑποδείξω τ' Ἀδρι-
 εῖον, ἐπίσκοπον ὄντα Ῥωμαίων, πάν-
 τα ταῦτα ἐκυσίως ὁμολογήσειν, ὡς
 ἄρα

ἄρα τῆς ἀρχιερέων ἐνεκα σωείρη; Πί-
 ρει μὲν ὅτι τοσούτο φησὶν ἡμῶν ὄντων,
 ἐφ' ὅσον πολλὰ καὶ ἅπαντα εἰς τὴν Μίαν
 τὴν Διανοήσασθαι πάντων ἱερῶτατον αὐτῶν
 δοκῶσαν εἰσενηνόχασιν. Γέροντες δὲ, ὅτι
 διὰ τὸ πλῆθος ψυχρῶν τελευτῶν, πᾶ-
 σά τι δυνάμεις τῶ ἀγίου πνεύματος,
 ἢν περ ἐνεργῆσαι ἐν ἡμῖν εἶδει, καὶ πᾶσαν
 εὐσέβειαν παντελῶς ἀπίσβησαν. Πρὸς
 τούτοις καὶ Ἑλλὰς ἅπασαν, καὶ Ἀσίαν, ὅ-
 τι οἱ Ῥωμαῖοι Ἀρχιερεῖς τῇ τῆς κα-
 θαρτηρίων, καὶ Ἰουδαίων καὶ
 λαῖα τῆς ἀνθρώπων τὰς τε σωτηρί-
 σεις ἐβιάζοντο, καὶ τὰ χρήματα ἐπι-
 εσίλων. Τὴν δὲ τυραννίδα τῆς Ῥο-
 μαίων ἐπισκόπων, καὶ τὴν Περσι-
 κὴν τυραννίδα (ἵνα τὸν ἄλλαν παρὰ
 λείπωμεν, ὅς τε τάχα ἐν μοίρᾳ τῆς πε-
 λεμίων ἄρουνται, διότι μηδὲν ὑποσκη-
 λάμφοι παρρησία, τοῖς αὐτῶν ἐπι-
 πλεῖσαν ἀμαρτήμασιν) αὐτοὶ ῥωμῶν
 ἐκείνην, οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ τῇ ἀγίᾳ πό-
 λει, καὶ ὅτι ἐν ὧν πονεῖ ἀγνοῖά τε παλαιὰ
 διαπέσαντες, οἱ πάντα τὰ ἀπὸ ῥῆγος
 αὐτῆς σωθεῖσθαι, μηδὲ πώποτε τῆς κα-

Σολικῆς πίστεως ἀφειῶτες, ὁ Λαυρέν-
τιος Ὀυαλλᾶς, Μαρκίλιος Παλιβῖνος,
Φραγκίσκος Πετράρχης, Ιερώνυμος
Σαβαναρωλᾶς, Ἀββᾶς Ἰωαχῖμος,
Βασίλειος Μανικαῖος, καὶ πρότερος τέ-
των ἀπάντων, ὁ Βερνάρδος Ἀββᾶς
πρὸς καὶ δεινὰ καπιμέμεστο, καὶ
αὐτὸς Ἄρχιερέα, αὐτὸς ἀληθῶς, αὐτὸς
ψευδῶς (εἰ γὰρ τὸ τό μ' ἐν τῷ παρόν-
τι) ἀλλὰ φανερῶς τὸν Ἀντίχριστον
εἶναι ἐφηνίπιστο.

Καὶ μετὰ τὸ ἐταῦ πρὸς παῖδ' ἀ-
παντῶν διόντες, ὡς ἄρ' ἐλεῖνοι. Λυθῆ-
ρε, ἢ Ζειγγλίς μαθηταὶ γηρότατοι· ἐ-
πεί τοι μὴ μόνον ἐν ταῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν
οἰκουμένῃς πρότερον ἐπὶ ἔξεναν, ἢ πύκνους
τὰ σύμψαν πεφυκέναι. Σωσφρόνους δι-
τες καὶ τότε πλάνας εἰς ἑκκλησίαν
παροισδύσαι, καὶ κείνας ἐπανορθῶν
φροῦθυμήσαντο. Καὶ τί θαυμαστόν,
εἰ τοῦδε ἡ ἐκκλησία πεπλανῆται,
ἄλλως τε ὅτε μήθ' ὁ Ῥωμαῖος ὀπίσκο-
πος ὁ τοῦ ὁλῶν ὀπίσκειν, μή τι τις ἄλ-
λος τὸ αὐτὸ ἐκδηλὸν ἤτοι ἐπιδείξει, ἢ
ἐκπύσειτο; ἴσως γὰρ ἀπείκει τέτων

κοιμωμένων καὶ σχολῶν ἀγόντων, ὡσπερ
 τως καὶ τὸν Διάβολον πάντα τὰ
 μεταξὺ χρόνον κακῶς διατίθει καὶ
 χολακίαν. Ἀλλὰ γὰρ ὅπως ἐκείναι
 τότε διέκριντο, καὶ πῶς τῆς τοῦ Θεοῦ
 οἰκίας ἐπεμλοῦντα, ἵνα ἡμεῖς κατα-
 σιωπῶμεν, ἀκούετωσαν μόνον τοῦ Βερ-
 νάρδου σφειπέου. Οἱ ὀπίσκοποι, φησὶν,
 οἱ γὰρ πᾶς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ὀπι-
 τετροσμένοι, οὐ διδάσκαλοι εἰσιν,
 ἀλλὰ ψευδοδιδάσκαλοι, οὐ πιμέναι,
 ἀλλὰ φέρονται, οὐ φροσάται, ἀλλὰ
 Πιλάτοι. Ταῦτα μὲν ὁ Βερνάρδος
 φεῖτε ἐκείνῳ τοῦ ὀπιπόπου, ὃς ὑπερτα-
 τῶ λέγεται ἐφίλοπμειτο, καὶ ἀπὸ ἀλ-
 λων δὴ τὴν τῆς ἐκκλησίας διοίκησιν
 τὸτ' ἐγκαχεισμένων. Οὐχὶ δὲ Λι-
 θεργάνος ἦν, καὶ ἀρετικὸς, καὶ ἀφαισθήτης
 τῆς ἐκκλησίας. ποῦτον ὅμως καταδύρ-
 ρασιν, ὅσον καὶ πνικαδὲν ὀπισκόπου
 ψευδοδιδασκάλους, ἀπατιῶνας, Πιλά-
 τος ἀπικάλει. Ἐπιπίνων, ὅτι ὁ λα-
 ὸς φανερῶς ἐξηπατήθη, καὶ ἐφρακίζοντο
 οἱ χειριστοί, καὶ ὁ Πιλάτος διέκρινε ὡς
 τότε χειρὸν, καὶ τὰ αὐτῶν μέλη πνεύματι
 μα-

μαχαίρας κατέκρινε, πῶς ὁ θεὸς πῶς
 οὗτ' ἔχει τὰ πρὸς τὸ χρεῖσθαι ἐκκλησίαν;
 καὶ περὶ πάντων καὶ πληρέτων ἀμάρ-
 τημάτων τί ποθ' ὑποματῖρ' ὑμῶν;
 ἢ ὅπως τί ὀπιγνώσκει καὶ ὁμολογεῖν ἠβου-
 λήθησαν; ἔπειθ' ἡ μέντοι καθολικὴ
 ἐκκλησία ὁλοκληρῶς ἀφ' ἑαυτῆς
 διατείνον, καὶ ἡμεῖς δ' ἄτι αὐτοῖς μὴ
 συμπερονοῦντας αἰρετικὰς θεωροῦμεν
 αἰσιν· ἴδι δὲ οὗτοι ταύτης διαλάβωμεν
 τὴν ἐκκλησίαν ὅτι πᾶσι ἐστὶ τῇ τοῦ θεοῦ
 ἐκκλησίᾳ περιμεροῦς, καὶ οὐκ ἔστι
 τῆρας αὐτῇ κοινὸς κέντητος· Τίτω μὲν
 οὖν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν οὐκ ἔστι πάντες
 δουλοὶς εὐρεῖα, τοῖς καὶ μὴ σπουδαῖς
 καὶ ὀπρὸς αὐτὴν ἀναζητῶσιν· ἐφ'
 ὑψηλῇ γὰρ καὶ φανερωτάτου βέβη-
 καν, ἰδρυμένη μὲν ἐν ὄρεσι κορυφῇ,
 οἰκοδομουμένη δ' ἐπὶ τοῖς θεμελί-
 οις τοῦ ἀποστόλου, καὶ τοῦ πνεύματος
 τοῦ ἁγίου (ἐπεὶ ὁ Ἀγγλικὸς
 ἐκκλησίαν ζητῶν, ἐ-
 κκὴ τίτω ἀμφισβήτησιν διακρίνω-
 μιν· Ἀλλὰ καὶ δὲ φησὶν ὁ αὐτὸς· τὴν
 ἐκκλησίαν ὁρίσασθαι ἐκ τῆς ἱε-
 ρείας

ρῶν καὶ θεονοικῶν γενομένων· ἦν δ' ἐκείνη
 ἐντελέθει ἀποδεικνύουσα, ἐκκλησίᾳ μὴ
 πυχάνει. Οὐ μὲν ἀλλ' ἐκ δίδου, πῶς
 ἄρα διατιθέντες, πότερον ἐυλαβείας ἐ-
 νεκεν, ἢ σωεὶς διότις πᾶσι τοῖς, ἢ τ' εἰς
 πᾶσι τῶν ἀπογόνους, ἀλλ' οὐκ ὅτι
 διεῖρημα, καὶ ἀπὸ λησῆς τ' σωρὸν, ἀπὸ
 εὐρύγυσι καὶ ὁρῶν δ' ἔστιν· εἰκότως ἐν τῷ
 ἀλήθειαν. ὡς περὶ τ' ἐκείνου φασὶν
 ῥηδὶως ἐκλιπῆν, καὶ ἐξαποδηήσασθαι
 ὁποδυσάμην, καὶ τὸν μύρον ὅτι ἐυοσμο-
 τάτω. ἔτι καὶ καὶ τοῖς τ' διδουχίω σφει-
 ραν ἐγνοῦσα ὑπὸ τοῦ θεοῦ ῥήματι· ἀπὸ
 δηλητηρίου πνός ἀναιρεῖται τ' μὴ μὲν
 καὶ καταπίνεσθαι. Οὐκοῦν πᾶς παναλλίως
 γενομένης, αἱ δ' οὐκ ἔστιν ἡμῶν· ἡσυχίας χει-
 ρὸς ἐμὸν ἐκείνου διὰ τὸ μακάριον ἔχειν,
 ἀλλὰ καὶ πλάττειν πρὸς αὐτὸν αἵματι· ἐ-
 πισφράχοντες, ἵνα μᾶλλον τ' λαὸν ἀπὸ
 ῥύκωζιν αὐτῶν ὅτι ὁπκινοῦσιν καὶ βλα-
 βερῶν χεῖρα· γεράμματα ψυχῶν, ἀπὸ
 λον, ἀχρηστον, κωφόν, τοιεύον, καὶ ἐκείνους
 καλῶσιν· ὅτι τὰς οἰμαὶ τυγχάνει πρὸς
 λέγειν αὐτὰς μὴ δόλως ἐστίν. Πάλιν καὶ ἐ-
 μόνωσιν φέρωντες ἐπὶ πᾶν τὸ ἀρμόδιον

Θεοποιῶντα. ὅπ δ' ἦν καὶ ἡ ἐκ κηρῶ
 ῥίνα παρ ταχότι πειράσειν αὐτὰς ἐς, καὶ
 ὅπ συλλαμβάνει πασιν ἐκάστοις ἡ ἐ-
 πιβολῆς. Μῶν ἄρα ὁ Ἀρχιερεὺς ἀγορεῖ
 πῶτα ὅτι τὸ ἀμφὶ αὐτὸν λέναν; μὴ
 ἐκ διδὲ πύττης ἔχων σιωπῆς; ἐν τῇ
 ζοίῳ γοῦν ὡς πρὶν ἦν δεοσίαι καὶ ἐπι-
 βῶς Ὁσιόετις Πολωνὸς ἔγραψεν, ἀ-
 νήρ, καὶ μὲν τὸ αὐτὸ μὴ ὑπερὶ ὁπίσκο-
 πος, τῇ δ' ἀληθείᾳ φεινός τ' ἀέρι καὶ πε-
 παιδ' ἀμείνῃ, καὶ σιωπῶντατος ἦ, καὶ ἐρ-
 ρωμὸν ἔσται τοῦ ἡνὶ ἑσπερας τῶν Θαν-
 μάσιν τίνων, ὡς δὲ καὶ, οἱ πῶς διόνησιν ἀν-
 δρωπον ἐυσιβῆ πρὶν τὴν ῥήσιν, αἷς
 δὴ σαφῶς ὑπὸ καλῶς δὲ δὲν αὐτὸν φθεγξ-
 ἀμφοῖν, ἔτωσιν ἢ ἀσιβῶς γινώσκων, ἢ
 ὑβείσιν καὶ γράφον· μάλιστα καὶ καὶ
 ἐπειδὴ ἔχ' ἐαυτῷ μόνον καὶ ἐλπίαν, ἀλ-
 λὰ καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῷ σιωπῶσιν τὰς τὰ
 αὐτὰ καὶ ἡ δὲ δόχθαι πειρατοῖς. λέγει
 γὰρ ἡμεῖς τὰς γράφας, αἷς τοῦ ὁρῶμεν
 μὴ μόνον διαφύγει ἐξηγήσεις, ἀλλὰ καὶ
 ὑπερῶς αἱ ἀλλήλαις ὅτι δεχομένης
 χαίρειν ἐάσας, αἰετὸς μὲν τὸ δεῖν φθεγ-
 γόμενον μᾶλλον ἀκρίειν, ἢ πρὸς τὰ δὲ ψυ-

χρεὶ γράμματα γεγράφωσι πρὸ ἡμῶν
 σωτηρίαν ἐκείνων ἀναστῆσαι. Οὐχὶ
 τῷ νόμῳ καὶ τῇ Γραφῇ ἐμπεριγενήθη, ἀλλὰ
 παρὰ τῷ Θεῷ διδαχθῆναι. Μακάριος ὁ
 πόντος ὁ ἐπὶ ταῖς Γραφαῖς· αἱ γραφαὶ γὰρ
 κτήνεις εἰσὶ καὶ πτωχὸν σοιχεῖον. Ταῦτα
 μὲν ὁσποιοῦν, τὸ αὐτῆς διανοοῦν γράμματα καὶ
 πνεύματι· ἐχθροὶ παρὰ πάντα Μοι-
 τήν· ἢ Μαρκίον, ὅς φασὶ τὸ ἀγίων γε-
 ρῶν ὑποκρίνοντας λέγειν εἰσθῆναι, πολλὰ
 πλαστοῦ καὶ φθόρου πλεονεκτεῖν τῶν τε
 γὰρ καὶ τῶν ἀποστόλων γινώσκον. Τί δὲ
 πρὸς ταῦτα ἐγγύς; οὐ γὰρ τὸ θρησκείαν
 οὐδὲ τὸ Χριστὸν ἐκκλησίας πρὸς ὧς; αἱ
 δὲ ὅπως εὐπεθεῖτε τὰ ἐπὶ τῷ ῥήματι
 Θεῷ; μὴ τὰς ἱερὰς γραφάς, αἱ δὲ ἡ-
 καὶ Παύλου θεοπνεύματος λέγει, αἱ δὲ
 διδοὺς πύτοις ὁπισώπιον σημείοις, αἱ
 οὗτοι ἰχνη ἀπὸ τῶν Χριστῶν ἐσαργίσει· ἡ γὰρ
 χαρά τῃ, αἱ σύμπαντες οἱ ἄνθρωποι παύ-
 ρες, αἱ δὲ ἀπόστολοι, αἱ δὲ ἀγγελοι, αἱ
 αὐτοὶ ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμεῖς, οἱ περὶ τὰ
 διήσκει, μαρτυρεῖ παρὲς, μὴ δὲ ἀπὸ τῶν
 τὰς διατὸν ὑμῶν φιληκοῦτας ἀναξίως λο-
 γιζόμενοι χαίρειν εἰσθῆναι; ἡ γὰρ μὴ
 αὐτῶν

αὐτῶν διὰ τὴν σιγήν φράσεις πρὸς ἐν τῇ Γρα-
 ραίᾳ ἀνικνους πρὸς ὑμᾶς διαλαγμέ-
 νων τὸ ῥῆμα ἐκείνου, ὅτι (καὶ ἀποστολὴ
 Παύλου) μόνον διήλλαξεν ἡμᾶς πρὸς
 ἡμᾶς, καὶ κατὰ τὴν Δαβὶδ περὶ ἡμῶν, ὅσον καὶ
 ἔγνω ὑπάρχον ἀπὸ τῆς καὶ χεῖρον δια-
 τικτοῦ, καὶ ἀπὸ μὴδὲν ὅτι μὴ πῶχον καὶ
 καὶ χεῖρον ποιῶν ὀνομάσαι; καὶ καὶ ἐπὶ τῇ
 χεῖρὸς ἐκείνου ἐπιμαλῶς ἐρεῖ τῶν, καὶ
 διηγεῖται περὶ ὁρθαλμῶν ἔχειν, ποῦ
 ἐντε μάλιστα ἐν τῷ ἡμῶν σπεύδω ἀ-
 παύει ἐρεῖτε; καὶ τὸν Χεῖρον δὲ σὺ
 τοῖς ἀποστόλοις, ὅτι παρελαύω το τὸν
 αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐρεῖ τῶν γεγραμμάτων, ἵνα
 ἡμῶν ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ ἐπιστήμῃ
 θεωρεῖται, καὶ τὸν ἀνθρώπου φρενα-
 ῖζειν βουληθῆναι; Τοιγάρτοι θαύμα
 καὶ ἐκ ἐστὶν, ὅτι ἐν, οἱ γὰρ ἡμῶν, καὶ
 αὐτῶν τῶν ἡμετέρων καταφρονεῖν, οἱ
 ὄντι θεοῖ, τὰ τε αὐτῶν θεωπίσματα ἔ-
 πως ἀπὸ ἀντιζοντες ἡλίδιον δὲ ὁμῶς ἐπὶ
 τῇ ἡμετέρᾳ βλάβῃ τοσαῦτα καὶ παλιν
 αἰς τὸ θεῶν ῥῆμα ὑβεῖν. Καίτοι ἐν
 καὶ τὸ ὑπὸ χεῖν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τὸν πᾶ-
 ναι βδελυρὸν βασιλέα τὸν Ἀζάν, ἡ
 αὐ-

Ἀντίοχον, ἡ Μαξιμίον, τὰς ἱερατικὰς
 καὶ οἷον γενομένης, τῇ αἰρετικῶν βίβλιν
 αὐτὰς προσεγγεύουσιν. Ὁ δὲ ἡ-
 παῖρ, ταυτὶδὲν εἰσάγει πρὸς τοὺς μέλους
 τὸ πάλαιον Ἡρέδης ἐνεκα τῆς αὐτοῦ
 ἀρχῆς βεβαιῶσαι καὶ Ἰουδαίαν ἐπι-
 στήν. Ἐκείνος γὰρ ἅμα μὲν Ἰουδαίῳ ἀν-
 αλλότῳ, ὅτε γένετο καὶ τῷ ἀντίματι
 τῷ Ἰουδαίῳ, ἅμα δὲ βυβλικῶς Ἰουδαί-
 νομιᾶν, ἐφ' ᾧ μᾶλλον ἐαυτὸν καὶ πᾶ-
 ῖν αὐτῷ ὑποβόλῃς κατασφαλίζοντι τὸ
 τῷ Ἀλφίῳ Καίσαρι καὶ χερσὶν ἐκ-
 σιλείαν, πᾶσι τὰς γενεὰς τὰς αὐ-
 τῶν ἐκείνων ἕως ὑπὸ τῷ Ἀβραάμ ἐν τῷ
 ἀρχαίοις μὲν σπυρίδης διαφυλαχθεῖς
 ἐξ ὧν τὸ ἐκάστῳ γένος φάδιον ἦν ἐν-
 φλέγοντι καὶ πᾶσι τὰς ἀφάνιζε-
 τήσασκε, δηλοῦσι τῷ μηδὲν εἰς τὴν
 μιλίεσσι καὶ χεῖρον ὡς ἀλλότῳ ὡς ἐν-
 ἐλέγχοιτο κατὰ λαοὺς φάσαι. ὁμοίως
 ἔτσι, ἐπειδὴ τὰ ἐαυτῶν ἀπ᾽ αὐτῶν οἷον
 ὡς τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν χερσὶν ὡς
 δοθέντα διὰ τιμῆς ἅμα δὲ φιλοτιμίας
 μήπως τι πεινρήσει, ὅς ἂν τὰς τὰς
 οὐραίας καὶ ψεύδῃ ἐξελείχῃ διωκόμε-
 νος.

μιν, τὰς αἰγίας γραφὰς ἤτοι κατα-
 ναι, ἢ τὸν γε λαὸν αὐτὰς ἀφαιρῶσι. Πρὸς
 εἰς ὧν εὖ ἔχει καὶ ἀρμολογίως πρὸς τὰς χρι-
 στόςμω γράμματα ὅτι οἱ αἰρετικοὶ τὰς
 δόξας ἀποκλείουσι τῇ ἀληθείᾳ, συναι-
 δότες (ἐμοὶ δοκεῖ) τέττοις ἀνεφγμένων
 εἰ εἶναι σφετέρην ἑκκλησίαν. Καὶ Θε-
 οφύλακτος Ἰδρῆμα, φησὶ, ὅτι θεὸς λύχνος
 ἐστὶ πρὸς ὃν φωρᾷ ὁ κλέπτης. Καὶ Τερ-
 τυλλιανδρ, ἡ ἀγία Γραφή τὰς κλοπὰς καὶ
 σοφίσματα τῶν αἰρετικῶν ἐλέγχει. Τί γὰρ
 ἀποκρύπτεισι, πῶς ὑποπτεύουσι τὸ εὐαγ-
 γέλιον, ὃ περὶ ὁ χριστὸς ἐπὶ τῷ δωμα-
 τῷ κηρυχθῆναι ἐβέλει; τί φῶς ἐκεί-
 νο τιθέασιν ὑπὸ μύδιον, ὃ ἐστὶν αἰ-
 χρῆν ἐπὶ λυχνίαν; τί πεποίδασι μάλα-
 λον ἐπὶ τυφλότητι καὶ ἀσολίᾳ πιτυρωμέ-
 νου πλήθους, ἢ πάλιν οὗτοι τῶν διδασκα-
 λίας; μὴ γὰρ τὰς αὐτῶν μηχανὰς ἐκ οἴ-
 ονται ὁρᾶν; ἢ καὶ τυφλοὶ αὐτοὶ ἀφανῆς
 φειπαλεῖν οἰοῦνται, ὡς περὶ τὸν Γύ-
 γε δακτύλιον ἔχοντες; Σαρῶς ἦδη
 σαφῶς πάντες ἐπίστανται ποῦ ἀπὸ διαβο-
 οῦ ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἅγιον ἱερὸν
 εἰς σημεῖον ὡς ἔχει καὶ προσσηκίως
 ἔχει

ἔχει τὰ ἐκείνων· ἐπειδὴ περὶ διδασκαλίας
ὑποπίπτει δὲ δικαία τυγχάνει ἔσα, ἵ-
τις ἄρα τῷ ἑαυτοῦ καὶ τῷ ὅλῳ ὑπο-
δουλοῦν. Πᾶς γὰρ ὁ φάσμα πρῶτον (κα-
τὰ φησιν ὁ Χρῆστος) μισοῖ τὸ ὅλῳ, ὁ δὲ
ποιοῦν τὸ ἀλήθες ἐρχοῖται πρὸς τὸ ὅλῳ,
ἵνα φανερωθῇ αὐτῷ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν δυνά-
μει εἰργασμένα. Οὐκ οὖν ἐπὶ τοσούτοις
εἰσι τυφλοὶ, ὥστε μὴ ἰδεῖν, ἢν ἄρα πο-
τῶσιν αἱ Ἱεραφαὶ τῷ σφείλει βασιλεῦ-
αν ἐκ τῶν διαλυθῆσεν καὶ ὡς τὸ πᾶν
λαὶ τὰ εἰδωλὰ τῶν δαιμόνων οἷς τίς
ἄνθρωποι μόνοις πρὸς ἐκείνων ἐχθρό-
το, παρὰ χρῆμα τῷ Χριστῷ ὁπορευομέ-
νῳ, φρεσὶν αὐτοῦ ἐγένετο· ἀσπίτως καὶ πρὸς
τὸν Χριστὸν τῷ Ευαγγελίῳ, τὰς αὐτῶν
πέχους ἀντίκα μάλιστα κακῶς ὑπολά-
δαι. Καὶ ἵνα ἐκ αὐτῶν τῷ Ἀντίχριστῳ
καταργηθῇ ἐκδέχεται, πλην ἢ τῷ
ὁπορευομένῳ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας.

Ἡμεῖς τοῖσι καὶ καταφεύγομεν
ἐπὶ τὰς πυράς, ἀλλὰ τὰς γραφάς
ἐπὶ μαχαίραις πολιορκῶμεν αὐτοῦ,
ἀλλὰ τῷ τοῦ Θεοῦ ῥήματι· Ἐκ τού-
του (κατὰ πρῶτον οὖν τὸν Τετυλλαντῆ) τῷ
πίστη

πίσιν τρέφομεν, ἐκ τέτε πᾶς ἐλπίδα
ἀναζωπυρεῖται, ἐκ τέτε κραταιοῦμεθα
πρὸς πίποιθυσιν. Τὸ δὲ Ἰησοῦ χριστοῦ
εὐαγγέλιον οἶδαμεν τῷ θεῷ δυνάμει
παράγειν εἰς σωτηρίαν, καὶ αὐτῷ εἶναι
τὸ αἰώνιον ζῶν. καὶ κατὰ τὸ Παύλου
εὐαγγέλιον, ὃ δὲ ἂν ἄγγελος ἐξαγόμενος
ἐρχόμενος παρὰ πάντων ἐλπίδων ὑμᾶς,
ὡς περὶ σόμαθα· μᾶλλον δὲ (καθὰ θεῶν
αὐτῷ φησιν ὁ ἀγέτατος Ιουστίνος Μάρ-
τυς) ὃ δὲ αὐτῷ τῷ θεῷ πιστεύουσιν ἂν, οἱ
ἀρεθὶ διδάξεν ἡμᾶς ἑλλοί εὐαγγέλιον.

Ὅτι δὲ ἐκεῖνοι πᾶς ἰσθὺς χαράς
οἷα κωφὰς καὶ ἀποφελῶς χαίρειν ἐωρῆκε
πρὸς τὸ θεῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ταῖς συ-
νέδοις αὐτὰ χρηματίζομενον, ἵνα τίς,
πρὸς τὰς ἐαυτῶν νόμους καὶ δοκίμους
ἐξακαλύνεται, ταύτην γὰρ πᾶν ἀλή-
θειαν ἐξευρεῖν, πρὸς τῷ σφαλερὸν εἶ-
ναι καὶ ὁποκίνδυνον, ἔτι πολλῆς ἀβελ-
τηρίας δοκεῖ, μηδὲ τι πᾶν ἀρέσκει
πρὸς ἀγίοις πατέρας. Φησὶ γοῦν ὁ Χρυ-
σόστομος, ὅτι πολλοὶ μὲν καυχῶντο περὶ τῷ
ἱερῷ πνεύματι, ὅσοι δὲ τὰ σφόδρα αὐτῶν
ἐγυσε, ψευδῶς ἐκεῖνο φρεσποιῦνται.

Καθὼς γὰρ οὗτοι χεῖρας ἐκ ἑφ' αὐτῶν ἐξή-
 λαντο, ὁππότε ἐλάλησαν ἐκ τῆς νόμου καὶ
 τοῦ πνεύματος. ὅταν τοῦτο εἴπω, ὅτι τὸ πνεῦμα
 εὐαγγελίου ὡς ἐξ αὐτοῦ πνεύματος ἐκ-
 φέρει ἡμῶν, πνευματικῶς μιμησάμενοι τὸ
 πνεῦμα ὡς ὁ χεῖρας πλήρως ἐστὶν
 νόμος καὶ τοῦ πνεύματος, ὡς αὐτοὶ καὶ τὰ
 πνεύματα τῆς εὐαγγελίας πλήρως
 τυγχάνει. Τοσαῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος

Εἰς τὰς ἱερὰς γραφὰς ἐκ ἑχνοῦ
 ἐμὴν ἀλλὰ ἴσως τὴν γὰρ πάλαι διδά-
 σκαλον, καὶ τοῦ ἀγίου ἐχουσι πατέρας.
 Αἱ γὰρ τὸ τοῦ πνεύματος ἐκ κομπαζόντες, ὡς
 ἄρα πάντες οἱ ἀρχαῖοι, καὶ ἡ διηγε-
 τὰς γενεῶν συμφωνία πρὸς αὐτῶν
 εἰς τὰ δ' ἡμέτερα πάντα καὶ τὰ
 σφατα, χεῖρας καὶ πρὸς ἐξουσίαν
 Καίτοι τῆς τῆς θεῆς θρησκείας ἐκ ἐν-
 νότου πνεύματος, ἢ τὴν καὶ τὴν
 ὡς περὶ γὰρ ἐν αὐτῷ θεῷ, ὅτι καὶ τῆς
 τῆς θρησκείας πνευματικῶς ἐν εἰναι
 νότον. Πάλιν ἀλλ' ἐκ αὐτοῦ ὅτι
 νότον, καὶ ἐξ αὐτοῦ πνευματικῶς
 ὡς ὁποῦν οὗτος θεὸς οἷον ἀνθρώπου καὶ
 ἀνθρώπου, ἐξήφθη ἡ ἀλήθεια, ὡς

μὴ μόνον ἀρχαιοτάτη, ἀλλὰ καὶ αἱ Ἀθ-
 ῦπαλυσχάρη, ὅμοιαι πρὸς τῆς ἀσπερῶν καὶ
 ἐχθρῶν νέαι καὶ πρόσκαιροι ἤκουσαν. Ὁ
 ἀπὸ βῆς καὶ φορικὸς Ἀμαρ, ἐφ' ὅτι εἰς
 μῖτος καθίσταται τοῦ Ἰουδαίου, ὡς δὲ αὐ-
 τοῦ ὅτι τῆς βασιλείας Ἀσασίης κατα-
 γόρει· λαὸν ἔχεις ὡς βασιλεῦ, καὶ τοῖς
 μένισι νόμοις χρῶμενον, τῆς δὲ σὺν ἀ-
 πάντων ἀφηνεάζοντα, καὶ καταφρονῶν-
 τα. Παύλος δὲ, ὅτε πρῶτον ἤρξατο τὸ εἰ-
 σαγγέλιον Ἀθήνησι κηρύττειν, καὶ φανε-
 ρῶς ἐκκηρύττειν, ξένων δαιμονίων, εἰ-
 πουσι ξένης θεοσκείας ἐρρέθη καταγγε-
 λεὺς καὶ λέγουσι γὰρ· διωάμεθα γινῶσθαι
 τίς ἡ καὶνὴ αὕτη ἢ ἡ τοῦ σὺ λαλῶμένη
 διδασχὴ; Παραπλησίως καὶ ὁ Κέλσος
 ἀντιφύει καὶ τῆς χρεῖς γὰρ ἀμφοῖς, τὸ
 ἐκείνου εὐαγγέλιον ὡς καὶ τοῦ ἀποστό-
 λου, μὴν ἔφη τοσέτων ἐτὶ διεληλυ-
 θότων ὅφρα ποτε νυνὶ ὑπεμνήσθῃς τοῦ
 Καὶ Εὐσέβιος φησι πλὴν χειρὶ ἀνελ-
 θησκείας χλευαδεῖσθαι αὐτὸν ἀρχῆς
 νέας καὶ ξένων ὀνομάτων. Τὸν αὐτὸν δὲ
 βόπον ἔτι πάντων τῶν ἡμετέρων ὡς ξέ-
 νων καὶ νέων καταχρησάσκουσιν, ἐξ ἑαυτῶν.

αὐτῆς τὰ σφέτερά των σύμπαντα οἱ ἀρ-
 χαῖ καὶ τὰ βέλοισι ἐκωμιάζεσθαι. Κα-
 δὰ περ ἐν τῷ παρόντι οἱ Μάρτυρες καὶ ρα-
 μακεῖς οἱ τοῖς καὶ τῷ συνομιλῦντες εἰ-
 δασὶ λόγῳ, τὰς βίβλους, τὰ τ' ὄρνια πέ-
 τε, καὶ τὰ ὑπόκρυφα μυσθήσια παρ' Ἀδα-
 ρασίν, καὶ Κυπριανῷ, καὶ Μωϋσείῳ, καὶ Ἀ-
 γήλῳ, καὶ Ἀδάμῳ, καὶ δὴ καὶ πρὸς Ἀρχι-
 αλλέλου Ραφαήλ σοφῶς ἔχοντες ἐφ' ὧ δὴ σι-
 πῶντες τ' τέχνῳ ὑψιλοτέρῳ καὶ θεοφί-
 ραν δοκεῖν τοιούτων εὐρεῖται καὶ σωηδόν
 τυγχάνει. Οὕτω καὶ αὐτοὶ τ' σφετέρῃ
 θρησκείᾳ, ἣν δὴ σφίσι αὐτοῖς ἐναρ-
 χήσαντες, τοῖς ἀνοήτοις τ' ἀνδράσιν
 καὶ τοῖς τὰ μὲν ὁμολογεῖν πάντες πλοῖζο-
 μένοις ῥᾶ ὅν τ' καὶ μάλλον ἀρέσκον, καὶ
 Ἀυγουστίνῳ, καὶ Ιερωνύμῳ, καὶ Χρυσοστόμῳ, καὶ
 Ἀμβροσίῳ, καὶ τ' ὑποστόλων, καὶ αὐτῶν ἡ-
 χεῖς ἔφεκον εἰληθεῖναι ὡς σαφὲς δὴ δὴ
 εἰδότες τοιούτων ὀνομάτων ὑδὲν πιθανό-
 στερον, ἢ τ' πλήθους ἐπαγωγώτερον ὑπαρ-
 χῖν. Ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς, εἰς τὴν αὐτὴν ἀν-
 τοιχιστὰ δοκεῖν ἀξιῦσι, παλαιὰ τῶν
 τι εὐρεθῇ, καὶ ἀναπαλιν ἀπαντα γὰρ
 αὐτῶν ποσῶντες εἰς τὴν παλαιότητα

ἐπαινεῖται, μετ' ἀκριβείας ἐξετασθέν-
τα καινὰ καὶ ὑπόσφραται ὡς ἀληθῶς
φωτίζεται ; Ἀμέλει πρὸ νόμου καὶ
τιλετάς τῶν Ἰσραηλίων εἰ καὶ ὁ Ἀμὲν
καυνοῖται κατηγόρησεν, ἀλλ' οὐκ ἔχ-
οῦντι ἢ καὶ νέες δοκεῖν τῶν γὰρ ὁρῶν καὶ
νευχερόντως ἐπισήσαντι· ἐπειδὴ πλαξί
παλαιότηται ἐνεχαράσσοντο. Καὶ ὁ
χριστὸς δὴ, καὶ περιστοιχισθεὶς ὑπὸ πολ-
λῶν τῶν τῶν Ἀβραάμ, καὶ τῶν ἀρχαίων πα-
τέρων ἀρεσκῆσαι, καὶ εἶναι πρὸ πάντων τῶν ἰ-
δίῳ ὀνόματι θρησκείας εἰσαγγεῖν, ἀλη-
θῶς μέντοι ἀπεκρίθη, εἰ ὅπως εὐεπε
Μωσῆ, ὅπως εἴτε αὐτὸ ἐμοὶ διδασκαλία
γέμει δὲ καὶ ἐστὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων· καὶ ὁ
παλαιότατος τῶν Ἰσραηλίων, ἐπεὶ ὁ μὲν
πατὴρ ἀξίος περὶ ἐμὴν ἔγχεσεν. Ὁ-
μοίως καὶ ὁ Ἄγιος Παῦλος· τὸ τῶν Ἰησοῦ
χριστοῦ εὐαγγέλιον, εἰ καὶ παρὰ πολλῶν
καινὸν ἐπείληπτο, ὁ μὲν μὴ ὑπερβῆναι, φη-
σὶν, ὑπὸ τῶν πόρων καὶ τῶν περὶ τῶν.

Ἡ μὲν οὖν ἡμετέρα διδασκαλία, ἢ
τῶν χριστῶν καὶ θεολογικῶν διδασκαλίων ὁρ-
ῶν αὐτὸν καλοῦμεν, ποσὺν δὲ καὶ καὶ ὑ-
πάρχειν, ὅτι ὁ θεὸς ὁ ἀρχαῖος τῶν

ἡμερᾶν, ἃ τῷ Ἰησοῦ χρεῖς ἔτε κατεῖχε ἡμῶν
 πατρὶς λέλοιπεν αὐτῷ ἡμῶν πῖς πα-
 λαιοτάτοις ὑπὸ μνήμασι, τοῖς τῷ π
 θεωρητῶν, τῷ τε Ἀπεόλων βιβλίῳ
 πειρηλημμένῳ· οὐκ ἄρα οἶόντι κα-
 νὼ δοκεῖν, πλὴν οἷς τὰ τῷ θεωρητῶν
 συγγράμματα, τό, τ' εὐαγγέλιον καὶ
 χρεῖς αὐτὸς καὶ οὐκ ἄρα δοκεῖ. Τὴν δὲ σφε-
 τίσαν θρησκείαν, εἰ ἀτεχνῶς ἔτω πα-
 λαιὰ πλῆθει, ὥστε δὲ θεωροῦνται,
 πῶς ἐκ ἀποδεικνύουσιν αὐτῷ ἐκ τῷ ἱ
 πρωτοτύπῳ ἐκκλησίας ὡς ἀποδείκνυται,
 ἐκ τῷ ἀρχαίων πεπρωτων, ἐκτε τῷ πᾶ-
 λαιωτάτῳ; πῶς ὑπόθεσις ἔτος ἀρ-
 χαία μηδὲν ἐπὶ σωτηρίας εὐρετο;
 Πρόχειρον μὲν ἀπὸ τὸ πῦρ, καὶ μάχαιρα
 τῷ δὲ παλαιῶν σωμάτων καὶ παλαιοῦ
 ἔδ' ὅναρ πᾶσι ἐμνήθησαν. Καίτοι
 ἄτοπον ἐστὶν ἢ Δία πσαύτη χρῆσθαι ὁ.
 μόνῳ, ἐξδὲν ἐπιεικέστερον καὶ σφοδρότερον
 διανύειν. Εἰ γὰρ πᾶσι τοῖς ἀρχαί-
 οῖς διαρρῶσι μὴ μόνον σφοδράτως χά-
 ριν, ἵνα τί δὲ ἐκείτι πολλὰ ἐν αὐτοῖς
 Ἰωάννης ὁ Κλήμης Ἀγγλ. ἀποσπασ-
 μένῳ πρὸς τῷ ἀρχαιοτάτῳ πατρὶ,

καὶ ἐπισκέψατο ἑλληνικῶς τὴν Θεοδωρή-
 τε, ἐν οἷς ἀπεδείχθη φανερώς ἡ τῆς
 ἀρετῆς οὐσίας ἐπὶ τῇ εὐχαριστίας καὶ ἀφα-
 νιζομένη, οἰόμεθα ἄλλο ἀντίτυ-
 πον οὐδαμῶς τῆς γῆς περιεῖναι, δι-
 ἐρῶν, καὶ εἰς πῦρ ἔβαλεν, ἀξιοπύσων τῶ-
 ν καὶ χαλῶν ἀνδρῶν τὸ μνημόνεον ἐ-
 δόντων; ἵνα τί Ἀλβέρτος ὁ Πέμτος ἀρ-
 νείται τὸ Ἀυγουστίνον παλαιὸν ὄντα πα-
 τέρα καὶ ἀληθῶς περὶ τῆς ἐμφύτης ἀμάρ-
 τίας ἐγνωκέναι; καὶ περὶ τοῦ γάμου τῆς
 μητ' ἐπαγγελίας τελευτήσαν, ὅτι φη-
 σὶν ἐκ κήρυος κυρίως εἶναι καὶ ἀμαρτανό-
 τες, ἵνα τί διαμάρτανται τὴν ἀληθείαν κα-
 πνορεῖ αὐτόν, καὶ ψεύδεται, καὶ ὁρῶν
 γίγνεται; ἵνα τί πατέρα παλαιὸν Ωρι-
 γένειον εἰς τὸ τῷ Ἰωάννῃ εὐαγγελιστῇ
 ὑπογύως ἐκτυπωσάμενος, τὸ ἑκα-
 φάσιον, ἐν ᾧ δὴθεν ἐπίδοξος ἐστίν,
 μάλλον δὲ φανερός πολλά τῆς εὐ-
 χαριστίας πέρι σφίσιν ἀπάδοντα δι-
 ελεγμένον, ὁλοτελὲς φασγάνον;
 αἰρούμενοι δ' ἡτοῦ τῶν κρίσεων ἐλλειπῆ
 μάλλον ἐκδοῦναι, ἢ ὁλόκληρον μέν,
 τοιαύτῳ δὲ, ὅταν τὸς αὐτῶν ψευδο-

δοξίας ἐλέγχειν· ἡ δὲ αἰτία τούτου ἐστὶ πῶς ἀρ-
χαίοις διαρρήσαι, τὸ πρὸ ἀρχαίων πα-
τρῶν συντάγματα παραθέειν, ἐφα-
ρῆσαι, λαβῆσαι, κατακαίειν; Ἀλλὰ μὴ
πρὸς γὰρ τι γένοιτο αὐτῶν, ἐπεὶ ἡμεῖς
συνιδέειν, καθ' ὅσον πῶς ἀρχαίοις τῶν
πατέρων, οὓς δὲ καυχῶνται μὴ ἐπι-
στῆναι, περὶ τῆς θρησκείας ἐμολο-
γῆται· Ἐδοξε τίνα μὲν Ἐλισβερίτην πα-
λαιᾶ συνιδέειν, ὅτι πρὸς τὴν λαί-
σβεταί, ζωγραφῆσαι ἐν τοῖς τοῖς
καὶ ἐπὶ ἐπιφάνειᾳ πατέρων παλαιᾶ
δεινῶν καὶ ἀπαράτητον ἀτομίαν εἶναι
φασιν, εἴ τις καὶ ἱερατικῶν μόνον, καὶ
τῶν χριστῶν αὐτῶν εἰκόνα ἐν τοῖς τοῖς
καὶ χριστιανῶν καταστήσειν· Ἐκείνοι δὲ
τοὺς τοῖς αὐτῶν ἀπαιτεῖς ὡς εἰκόνας
καὶ ἀγαλμάτων ὑπερεξέπλησαν, ὥστε
ἡδυνάτον χωρὶς τοιούτων θρησκείας
τίν' ὑπάρχειν· Ἐπεὶ δὲ, οἱ μὲν παλαιοὶ
πατέρες, Ὀριγένης, καὶ Χρυσόστομος
παροξύνουσι τὸν λαὸν ἐπὶ τῇ τῇ ἱε-
ρῶν γραφῶν ἀνάγνωσιν, ὅπως βίβλεις
ὡνητάμενοι αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους, γυ-
ναῖκες μὲν πρὸς τοὺς ἀνδρας, γυναικες δὲ
πρὸς

πρὸς τὰ τέκνα περὶ πραγμάτων ἱε-
 ρῶν οἴκοι διαλέγονται· Ἐκκῆνοι δὲ τὰς
 γραφὰς οἱα νεκρὰ σοιχεῖα καταερί-
 νουσι, καὶ τὸν λαόν, ὅτι δυνάμεις, αὐτῶν
 ἀπίργουσι. Πρὸς τέτοις, οἱ μὲν παλαιοὶ
 πατέρες Κυπριανοὶ, Ἐπράν, Θ. Ιε-
 ρόνυμοι, τῶν πρῶτον μὲν ἀγῶν διαζῆν
 καὶ παρδινεύειν ἐπαγαλλομένων, ὅτερον
 δὲ σκολασῶντι, καὶ ἔξ' ὀπιδυμῶν ἡτ-
 τυμένῳ, τοιούτῳ αἰρετώτερον εἶναι φα-
 σι, τὸ γήμαντα σωφρονεῖν ὅπῃ τῆς συ-
 ζυγίας· καὶ ταύτῃ δὲ συζυγίαν ὁ Αὐγα-
 εῖνος καὶ αὐτοὶ θαλαιδῶν πατήρ, κυ-
 ρίαν τε καὶ βεβαίαν εἶναι ἀξιότι, μηδὲ
 προσήκειν διαλύεσθαι· Ἐκκῆνοι δὲ τὴν καὶ
 παξ ἐν ἐξ' ὁμῶν, ἐδ' εἰ πυρῆ, ἐδ' εἰ
 πρηνεύε, ἐδ' εἰ παρ' ἐρῆζε, ἀσπλ-
 κῶν καὶ ἀκαθαρσίαν, ἐδ' ἔτω χαμῖν ἐῶ-
 σιν, ἐδ' ὅτι τυχὸν ἐῶσιν, ὁμῶς τὸ συ-
 ζυγίαν ἐφάσκειν εἶναι, ἀλλὰ πολλῶν
 φασι βέλτιον καὶ ἀμώτερον διάγειν
 τὸν λαὸν ἐταίραις καὶ πῶμακίσι συζῶν
 Ἰα καὶ Αὐγεῖνος μὲν οἱ παλαιῶν
 πατέρων τὸ πλῆθος ἐμμέριον πλε-
 τῶν ἐῶν τὰς ἀνθρώπων διαγοίας

χριστιανειδύσεως πνευματ' ἡ δὲ πικρο-
 σῶν· ἐκείνοι ἡρώσει μνηστέος ἄλλο πᾶν
 θεῶν πλὴν τούτων ἐμάλει, τ' οὐκ· πλεονέ-
 κτεινόν· θαυμάσιον ὅπου ἐπέτυχον,
 ὥστε σχεδὸν μνηστέον ἄλλο ἐν τοῖς αὐτοῖς
 ἱεροῖς ὑμνοῖς ἔτι φελλείπει. Ὁ ἀρ-
 χαὶ Θεοπάτρης Αὐγουστίνος ἐδεδιμὸν ἦν
 λέγει, τ' Μοναχὸν ἐν βαθυμίᾳ διάγει,
 ὑπὲρ ψαλῶν προσοφασίζοντα τ' ἀμωσύ-
 νῳ ἐξ ἀλλοτείων βιοτεύειν· τὸν ἡ ἔπε-
 ριστεύοντες ὁ πατριάρχης πατὴρ Ἀπολλο-
 νιος τοῖς ἀρετῶν ὁμοίους εἰναί φησι·
 Ἐκεῖνοι ἡ Μοναχῶν ἔχουσι ποίμναι,
 φράσω, ἡ ἀγέλας; οἵτινες ἐφ' ὅλους
 περὶ ποντίους, ὑπὲρ μέχει τ' προσφάσεις,
 ἀλλ' ἐφ' ὅς τ' ἀμωσύνῳ προσηγορευόμε-
 νοι ὁππότε δύνειν, ὁρῶς ἐξ ἀλλοτείων μὴ
 ζῶσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν βυβλώσι. Πρε-
 σβύτερι δέ, ἡ μὲν παλαιὰ σαυροῦσι· Ῥωμα-
 ῖα καλύπει μνηστέον τοῖς ἱεροῖς παρῆ-
 ναι, τοῖς ὑπ' ἱερέως ὁππότε λειστοῖσι τοῖς
 ἔτε, ὅς ἀνδρῶν οἱ πατριάρχιδας βί-
 φων· ἐκεῖνοι ἡ τὰς τε πατριάρχιδας τοῖς
 ἱερεῦσιν ἐκμιθεῖσι, καὶ τὸν ἀνδρῶν
 ὁππότε τὰς τέτων ἱεροσολίας βίβη προσ-
 ζον.

γον. Οἱ μὲν δὲ πῶμαιοι χερόνες ἦν
 ὑποβλῶν τ' ἐπίσκοπον, τ' αἶμα μὲν τ' πο-
 λιτικῶς ἀρχῆς, αἶμα δ' τ' ἐκκλησιαστικῆς
 ἀντιστοιχίαν, ἐκκρίνεας τ' λειτουργίας
 καλεῦσιν ἐκείνοι δ' πῶ τ' ἀρχὴν αἰ-
 πολίαν ἀρχῆς, καὶ ἀρχὴν βιάζον, μᾶλ-
 λον δ' τ' διατίνας, τῆς αὐτοῖς μάλιστα
 προσκλήσεως ὑδαμίαν ὁπμίλειαν ποιῶ-
 νται· ἀλλ' ὅμως ὑδαίς ἐπὶ τέτοις ἐκκρί-
 νεας αὐτοῖς καλεῖται. Καὶ μὴν καὶ ἡ πάλαι
 Γαγγρησία σωὸδ' αἶμα παρορῶν μὴ τ'
 ἀγαθῶν ἱερῶν πρὸς τ' γαμήλιον ἔργον δι-
 ορίζει, ὥστε τ' παρθενίαν ἐνεκεν ἀγνώ-
 στερον δάπτειν δαπτέρη ὑπολαμβάνεας·
 Ἐκείνοι δ' ἔργον χωρίζουσιν αὐτοῖς ἀπ'
 ἀλλήλων, ὥς· ὅσον· πάντα τὰ ἱερὰ ὑ-
 ἀνδρὸς γαμέτιν βεβηλῶν, καὶ οὐ σκε-
 δῶδες τε καὶ ὅσι· ἦ. Ὁ πῶμαιος Ἀντο-
 κρότωρ. Ἰστοριανδὸς πρὸς ταῖς πᾶντα
 ἐπὶ τ' λειτουργίας, παρ' ὅσον ἐγχορεῖ,
 τεσσῶς, καὶ λιγυρῶς, καὶ φωνῇ μάλισ-
 ἐξακῶς γαμῶν· ἐκείνοι δ' τ' τ' λαδὸν
 μηδὲν ἐπαίειν, ἐκ ὅπως αἰμαυρῶς καὶ ἡ-
 ρεμῶς φωνῇ, ἀλλὰ καὶ γλώσσῃ ἀλλοτρίᾳ
 καὶ βαρβάρῃ τὰ σφίτιντα πάντα ὑποπ-
 τυρίζου.

Συρίζουσι. Τελειώον, ἡ μὲν παλαιὰ οὐ-
νοδος ἢ Καρχηδονία μηδὲν ἐκείνου ἀ-
ναγνωθῆναι ἐν τῇ ἱερᾷ συναλεύσει,
πλὴν τῶν κερωνικῶν γραφῶν· Ἐκεῖνοι δ'
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίᾳ ἀναγνώσκου-
σι, ὅτι ἐν τῇ ἀμφοτέρωθεν αὐτῇ μὴ
ψεύδῃ καὶ λήρῃ, καὶ μυθῷ (ἔνθ).

Ἐπίσης ἄρα ταῦτα μὲν ἀδινῇ καὶ φάλα-
γῃ, ὅτι δὴ ἐστὶν· Ἀυτοκρατόρων μό-
νον, ἢ ὁπισκόπων τῶν ἰσχυόντων, καὶ σω-
δῶν ἐπὶ πάντας πολυπληθῶν ἐν τῇ ἐκ-
κλήσῃ· τῇ Πάπῃ οὐνόματι καὶ ἐξουσί-
ᾳ ἡμεῶν ἐκαστοῦ ἐκ τῶν μὲν ἱερέων· ὁ
Πάππας ῥητῶς ἀπαγορεύει, μή τις ἱε-
ρεὺς μεταξὺ τῶν ἁγίων μυστήρια ἐπιτελῶν
τῷ ἄρτον εἰς τὴν κύλικα βαπτίζῃ· Ἐκεῖνοι
τῷ ὁρῶντες τὸ ἐν τῇ ἐκκλήσῃ τῷ ἱερέϊ
Πάπῃ, τῷ ἄρτον διελόντες βαπτίζουσι.
Δεύτερον τῇ Κλήμει, ὁ Πάππας ἀρνεῖται
ὅτι ἐκ τῆς δέμης τῇ ἐπίσκοπον ἀμφοῖν
χρηστὴ μαχαίρῃ· εἰ τῇ δέμῃ ἐπὶ τὸν ὁρ-
θῶν, ὅμα μὲν οὖν ἐξ ἀπὸ τῆς δέμης, ὅμα τῇ
τῇ ἐκ τῆς ἀκροαμένης. Νῦν μέντοι ὁ Πάπ-
πας ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ ἐφεπρίξει, καὶ
χρηταῖ· ὅτι ἐστὶν ἀνυμμάζον ἐν τῷ ὁρ-
θῶν

Κλήμεις λεβέμον ἀκολουθεῖ, δη-
 λοῦντι ἐκείνον ἅμα μὲν ἑαυτὸν, ἅμα
 δὲ καὶ τοὺς αὐτοῦ ἀκροατὰς ἐξαπαλῆσαι.
 Τὸ δὲ τρίτον, Πάππας Λέων ἔφη
 ἔχειναι ἐν τῇ αὐτῇ ναῷ καὶ μιᾷ ἡμέρᾳ,
 πλείους ἢ μίαν Μίσσαν λεχθῆναι. Ἐκεί-
 νοι δὲ ὁρμήναι ἐν ἐνὶ ἱερῷ, ποτὲ
 μὲν διέειπον, ποτὲ δ' εἶκοσι, ποτὲ δὲ
 τριακόσια, ἔειπεν καὶ τέσσαρες πλεί-
 ον ἐπὶ μίσσας λέγουσιν, ὥστε τοὺς ἀθ-
 λῆνους διατὰς ἀπορεῖν, ποῖ δεῖ ὁρᾶν
 τραπῖδαι. Ἐπὶ τούτοις, ὁ μὲν Γελασίος
 Πάππας, ἂν τις τῶν Ἐυχαισίων
 διελθὼν δαΐτερον μὲν αὐτῆς μέ-
 ρος ὡς ὁρᾶται, δατέρη δ' ἀπέ-
 χηται, τῆτον φερεῖ πονηρίαν, καὶ δὴ καὶ
 ἱερὰς ὑλίας ἐργάζεσθαι. Ἐκείνοι δὲ μὴ
 ὅτι τῇ Πάππας Γελασίῳ, ὅλλα καὶ τῇ
 τῇ δευτέρῳ ὅσοντι ἐμῶν, δατέρη
 μέρος τῆς Ἐυχαισίας μόνον τῇ
 λαῷ μεταδιδόναι, ὅθεν δὴ καὶ τοὺς
 ἱερεῖς σφετέρους ἱεροσυλῶν ἐπαγαγ-
 ῶνται.

Ἀλλὰ μὴ εἰ ταῦτα πάντα διὰ τὸ
 σωῆναι ἤδη παλαιῶναι φήσεις καὶ γε-
 νῶνται.

κρὰ γίγνεσθαι, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς νυνὶ και-
 ρὺς ἀνέκειν, ὅμως τῷ πάντας εἰδέσθαι ἐφ'
 ὅσον χρεὶ πτερεύειν ἐκείνοις, καὶ ἐφ' οὗ ἐλπί-
 δι συλκροῦται πρὸς τὰς σωόδους, φέρε, πρῶτα
 μετὰ διὰ βραχέων ἰδέσθαι, πῶς ἄρα ἡμῶν
 γεσιν οἷς ἔφευ πολλῶν ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ
 νεως καὶ μηδὲ πρὸς πῶς τὸ μῆνις ἐμῶν
 ρας ἐν κοινῇ σωόδῳ καλῶς καὶ κατὰ βόαν
 ἐπαίθεσθαι, ὡς ὅτι ἀκρίβεια τῆς ἀ-
 ἐψηφίσαντο. Ἐν γὰρ τῇ ὑποψύσει τῆς Τρι-
 δωίτης σωόδου, ἁπλῶς πτωχεύει καὶ διὰ
 πρὸς τὸ ἐπὶ, παρὰ πλεονεξίαν, μηδὲν
 εἶναι σωόδου ἐπιτεβάζειν ἰερωσύνης
 πρὸς τὸ νυνὶ τῷ πρὸς τὴν ψήφισμα; ἄρα ὅσον
 ἔτι ταχέως καὶ κείνο πρὸς παλαιῶν, καὶ
 νεκρὸν γέννη; ὡς ἔδωκε μόνον ἰερω-
 σύνης, ἀλλὰ καὶ πλείον ἐν ὅτι μοναστήρια
 καὶ ἐπιποπὰς ὅτι μὲν δύο, ὅτι διὰ βίαις,
 ὅτι ὅτι πτωχεύει ἐν ἐλπίσει, καὶ τῷ
 τῷ πολλάκις ἐν Δία σφαπασκῶν, μή πρὸς
 καὶ παιδεύει. Ψηφίζεται δὲ καὶ ἡ αὐ-
 τὴ σωόδῳ πάντας ὁπιοκόπους τὸ ἐ-
 ναγγελιστὸν χρεὶν διδάσκειν ἐκείνοις ὅτι
 μήτ' ἐναγγελίζονται, μήτε περίσπιν
 ὅτι τὸ βῆμα, μηδὲ ὅλον τῷ πρὸς τὴν ἐκ-
 βάλ-

βέλλεν οἰονται.

Ποταπὴ οὐκ αὐτὴ τῆς ἀρχαιοτή-
 τος ἐπίδειξις; τί φεῖ ἡμῶν ἀρχαίων
 πατέρων καὶ Συνοδῶν, ἡμῶν τε πα-
 λαιῶν καὶ ἡμῶν ἐναγγέλιον γενημένων ἀ-
 λαζονεύονται; τί προσποιῶνται τῇ τέ-
 των ὡς θεντρία διαρρηῖσαι, εἰς ὁπόταν
 αὐτοῖς ἐστὶ βυλομένοις, δι' ἡδονῆς π-
 μῆς ἔχουσιν; Πλὴν ἡ δέως αὐτοπροσώ-
 πῳ τῶν ἀρχιερέων διαλεξιμότης, παρ' αὐ-
 τοῖς βροχέῃ ἀπὸ πυθόμιμω. Ἰδι πίνω
 Ἀρχιερέων Πίε, ὅ τὰ ἀρχαῖα πάντα αὐ-
 χόμιμος, ὁ φάσκων σοι μόνον πάντας
 συμπεριφέρεις, τίς πώποτε τῶν παλαιῶν
 πατέρων ἢ τῶν Ἀρχιερέων, ἢ τὸν καθόλου
 ἐπίσκοπον, ἢ τῶν ἐκκλησιῶν κεφαλῶν
 εἰς προσήγορον εἰς; τίς ἐλεξεν ἀμφο-
 τέρων σοι μάχαιραν διδόναι; τίς ἐξουσί-
 ας τῶν συνοδῶν ποιῆσαι; τίς ὅλον τὸν
 κόσμον πᾶσι εἰς διοίκησιν ὑπαρχειν;
 τίς ἀπαρτὰς ὁμοσκόπους ἐκ τῶν σὺ πλη-
 ρώματα λαμβάνειν; τίς σοι παῖς ἐξ-
 αχρεΐσθω αἷμα ἐν τοῖς ἕρασιν
 καὶ ὅτι τῆς γῆς; τίς σὺ μὲν ὑπὸ τῶν βα-
 σιλέων, μὴ δὲ ὅλον τὸ κλήρε, μὴ το σὺ μ-
 παλ -

παλῶς τῷ λαῷ δικαίως ἂν κειδῆται;
 τίς βασιλεὺς καὶ Αυτοκράτωρ καὶ τὸ
 δέλημα καὶ διατηρῶν τῷ Χριστῷ ὅτι
 πρὸς ἀρχαίς λαμβάνειν; τίς ἔτι σιμα-
 δηματικῶς καὶ πάνυ ἀπικειβομένης
 ἐξουσιαστικῶς ἐπὶ τὰ μείζων τυγχάνει
 ἢ ὅτι μεγίστων βασιλείων; τίς ἐξουσίαν
 σιμαδῶ παρὰ τοῦ ἄλλου Πατριάρχου
 διδοῖ; τίς σε ἢ κύριον ἔχει; διδοῖ, ἢ μὴ
 φιλοῦν ἄνθρωπον, ἢ πρὸς ἄνδρα καὶ
 δεῖν σωεσθῆναι; τίς σε πᾶσι ἀπὸ τῆς
 δυναστείας παρῶν; τίς σε τῷ καθαρίῳ
 πυρὸς ταμίαν; τίς σε δυνάσται τῶν
 θεῶν ἀγγέλοις, ὅσα βέλαι, ὡς τὰ ἄλλα;
 τίς σε βασιλεία ἢ βασιλείων, καὶ κύριον
 ἔχει ἢ κλειδόντων ἐλεξεν; Ὡς οὕτως καὶ
 οὐκ ἔστι λοιπῶν ἐστὶ διεξελθεῖν. Τίς σε
 πάντων ἢ παλαιῶν ὀτικόντων καὶ πα-
 τέρων ἐδίδαξε, τῷ λαῷ παρῶν ἰδὲ
 πρὸς αὐτοὺς λέγειν; ἢ πᾶσι εὐχαιροῦν
 ὑποτάσσον τῆς κεφαλῆς ἐπαίρειν; ὅτι
 δὴ τὸ νῦν εἶναι πᾶσι θεοσεβεία καὶ
 φοβέσθαι; ἢ τὰ τῷ Χριστῷ μυστήρια λο-
 γισθῆναι; καὶ ἢ ἐκείνου διὰ ταῦτα φανεροῦ
 ὑποβαίοντα τὸν λαόν τῷ ἑτέρῳ μίση
 αὐτοῦ

αὐτῶν ἀποπερῆσαι; ἵνα ὃ λήρω πυ-
 ρὸς αὐτοῦ. Τίς σε πάντων τῶν πατέρων
 διδάξει, τό, τε αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ κα-
 λὰ τῶν ἀγίων ὑπὸ τῶν ἐργαταμιδιτικῶς
 πιανέμεν, καὶ τὰς Ἰουδαϊκῆς, καὶ τὸ
 καθολικόν ὅσον ἀγορᾷ πωρεῖται;
 Ἐστὶ μὲν οὖν ἔθνος αὐτοῖς τὸ πᾶν τῶν
 παιδείας, καὶ τὸ ποιῶν τῶν ἀναγνωσ-
 τῶν καὶ ἀκούων ὅπου κομμάζειν. Τοι-
 οῦτοι καὶ εἰς αὐτὸν νόμον εἰπάτω-
 ν, ὅπως νομῶ ἀνεγνωκέναι καὶ ὅτι
 ἡ ἀδελφότης. Αἰνέσει καὶ ἡ ἀδελφότης
 αἰνέσει, καὶ μάλ' ἐν τούτοις ἐν πᾶσι κύ-
 λοις, καὶ ταῖς ὁρῶν χυδαίων λαχοῖς,
 καὶ ἅρα πάντα μέρη τῆς αὐτῶν θρη-
 σίας πηροῦν ἐστὶ, καὶ μὴ μόνον πολλοῖς,
 ἀλλὰ καὶ πᾶσι τῶν ἀνθρώπων φύλοις,
 ὅτι πάντα τὸν χρόνον ἀποδεχθέντα
 οὐκ οὐκ διεξάτωσαν ποτε ταυτέν
 ὡς ἀρχαῖότητα, φανερά ποιείτωσαν,
 μαλακώτερον τοῦτο φασι μῆκος
 γυνεὶ κατελθόναι, δηλοῖται
 αὐτῶν θρησκεία πάντα τὰ Χριστιαν-
 ῶν ἐστὶν ἐν τῶν ἐξέταται. Ἀλλὰ γὰρ
 εἴρηται, τὰ σφίσι ἀντίς διδογμένα
 σφί-

ὡρίενται, καὶ τὰ νεωστὲς πάντ' αἰῶνα
 ψηφιδέντα, βραχυώπια χέρον διδύ.
 πόντες ἀκυρεσι πάλιν. Τί δὲ ἐκείνου
 μιγαροῦν ἐπὶ τοῖς παβάσι, ἢ τὸ πᾶν
 αἰς σωόδοις, καὶ τῷ θεῷ ῥήμα πωροῦ
 καὶ ἐκ ἑχουσι, μὲν δὲ ἀλήθειαν ἄφ' ἑχ
 ἀλαζονεύον, ἐδὲ τὸ ἀρχαῖον, ἐδὲ τὸ
 χρυσοδικόν, ἐδὲ χέρον, ἐδὲ ἐνὶ αἰ
 πάντων ὁμοδοξίαν. Ἐστὶ καὶ ταῦτα πρὸ
 βλῶαι φεῖ παντὸς τιμήσαι το αἶν, ἀλλ
 ἕκαστος, μάλλον δὲ λαθραίας ὁμο
 λοῦσιν αὐτά. Διότι τὰς τὸ πᾶν αἰς
 ἰδὲ καὶ τὰ, ἢ τὸ παλίν. ψηφισμαῖα, τα
 αὐτὰ φασιν εἶ, δια μεταβολῶν ὅτι
 χέρον, καὶ ἄλλοις τὸ ἐκκλησίαις χέρον
 ἀλλὰ καὶ ἄλλα βέλιον ἀρμόζειν. Οὐ
 δὲ τῷ τὸ ἐκκλησίαις ὁνόματι φεικλυ
 δέντες δειλαίαις ἡμᾶς θυγὰν μάλλιν
 φεικλῶσι θαυμάζω, εἰ φεῖ αἰδρω
 πύχαιουσιν ἢ ἕτω πφλοῖ, ἄς ταῦτα
 διωκὰς χελιδεῖν, ἢ ἕτως ἐνύθει, ὅ
 χελιδόντας πρῶως καὶ αἰς παχθῶς φέρ
 Οὐ μὲν ἀλλ' ἐπὶ δὲ φεῖ ὁκείνα ὡς δὲ
 πᾶν, καὶ ἀπὸρχαίωμένα ἡκύνω, τ
 χα πᾶν ἐπὶ τινὰ βελίω καὶ λυσιπλ

θρησκείαν, τέπειτα φανερὸν ὅτι θεοὶ ἰσχυροὶ
 καὶ δυνάμεις, τέτοις τοῦ Δαίμονος ἀπλῶς
 γενομένοις, τέτοις ταῖς ἐν αὐτοῖς ἀνθρώπων
 ἐκδηλώσεσιν κατασηρίζεσθαι. Ταῦτα δὲ ὅμοια
 τὰ χρώματα καὶ μυροθήκας τῶν χριστιανῶν
 θρησκείας ἐς τὰ παλαιὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἀρχαῖα
 μέγαρα, καὶ ἀρόσχοι τὰ παλαιὰ τῶν τιμῶν
 καὶ τῶν ἁγίων Χριστοῦ ἐντάλματα καὶ τὰ
 ἀποστόλων ἀδελφῶν. Καθὼς οὖν οὐκ
 παλαιὸν ὁ πνευματικὸς βασιλεὺς Ἰησοῦς
 βοᾷ, ἐπειδὴ τῶν θεῶν λατρείαν ἀντι-
 μέτωπον, ὅτι τοῦ χριστοῦ μόχθος τῶν
 ἐκείνων, ἵνα λοιπὸν ἄβυσσοι δια-
 λαύσιν, καὶ μηδὲ πώποτ' ἐκταλαίμακτοι
 γινώσκοντες ὡς ἱερὰ παλὴν ἐπιστάσι
 πάντες ὡς τῶν θεῶν ἐν τῇ ἐκείνῃ, ὅτι τοῖς
 παρ' ἡμῶν καρτερεῖν διὰ πλεόντων αὐτῶν
 παρ' ἐκείνων φρόσμων, ἔτοιμον Ἰσχυρὸν
 θεοὶ σὺν τῷ ὁ ἡμέτερος θεὸς εὐσεβεῖ
 αὐτῶν ἐκείνων δυνάμεις καὶ παρ' ἐκείνων
 ἡμῶν τοσαύτην ἰσχύος ὁ δὲ πρὸς τοὺς
 καὶ ἡμῶν εἰς τοὺς ἱεροσολύμους
 ἐπιστρέφειν καὶ προσκυνεῖν τῶν θεῶν
 ἀναβαίνειν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
 οἱ, τῶν παρ' ἐκείνων σφείδων ἐκείνων

ἐν ῥόμον ὑποκυρώσαντες, μή πως ὁ λαὸς
 ὑπάλιν τοῦ ὀφθελμῶν αἰνοῖξιν, καὶ αὐ-
 τὸν ἐξιστάμενος ἀλλὰ χρεὼν τῇ σωτηρίᾳ
 αἰνῶντος ποσάκις κακράσας· ἰαυτῶν ἔν)
 ἡλιαδύμιον πρὸ θεῶ λαβεῖν, ἢ αὐ-
 τὸν ἡμᾶς ἀπαλεῖν, καὶ ὑπὸ ἡς ἰλασῶς γένοι-
 αῖ, εἴπευ ὁ ἁγιογράφος τὴν χηρὴν τῶν ἐξ-
 ὀφθελμῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῶν τοις ἐξιλιάσκε-
 ραῖς ἀμύρῃς, τὰς τε σωφροσύνας. γα-
 ρ· ἔνθα, πρὸς τῇ, ἢ ἡν ἰς ἰαδὸν ὑποβέβη,
 ἡ δὲ μίαν εἰσαυτῶν ἐλπίδα τῆς αἰῶ-
 νος σωτηρίας ἔχειν ἀνίσταται τῇ λαῶ, καὶ
 ἀνυποφωτιστὸν ἔνθα, τὸ εἰς τὴν Χριστόν, καὶ
 τοῦ ὑποσώλυν, καὶ τοῦ ἀρχαίου πατρός
 προβλέψαν, καὶ διηρηκῶς τῇ καίνοις δι-
 ορμῶν καὶ πρὸς ἰαμῶν φερνίζειν.
 Ἡ δὲ αὖτε τῇ ἐστὶ τῇ θεῷ λαὸν ἀπάγειν
 πρὸ τῇ ἀδελφῶν τῇ κόσμῳ σοιχείων, ἀ-
 νότη τῆς τῇ γράμματων καὶ φαρμακεί-
 ον ζύμης, καὶ ἀνθρώπων παρελθόν-
 ον; μὴ τέτοις ἐδέχθη τὰ τῇ Χριστῷ καὶ
 τῇ ὑποσώλυν ἐντάλματα ὑπεκχωρεῖν;
 Διὰ ταῦτα ὁ θεὸς, καὶ μάλ' ἐυλόγη αἰτίαι,
 ὅτι ἢ ὁ διμαί τῇ παλαιᾷ διδασκαλί-
 ας τῇ ἢ ὁ συχρὺς αἰῶνας διημαρτί-
 ον

σης πεπαυμένης, καὶ ἐν αὐτῇ δρησκήσας
 αὐτῇ τῇ θεῷ ἐκκλησίᾳ ἐπισημα-
 σάσῃκεν. Οὐ μὲν ἀλλ' ὅπως τῶν ἐχ-
 τὰς, ὅμως αὐτοὶ διαβοῶσιν ἐδὲν
 νητέον τέτις γὰρ τὰς διανοίας ἡμῶν
 δρώπων ἀρκεῖται, καὶ τὰς ταῦτα ἡμῶν
 μαίαν ἐκκλησίαν ἐγνωκίνα, πῶς δὲ
 ἀναμάρτητος ἔσται. Φησὶ μὲν δὲ Σι-
 σὴρ Πειερίας πῶς Ῥωμαϊκῶν ἐκκλη-
 σίας τῆς ἀληθείας κατόνα, καὶ σάδμου
 πέρχειν, καὶ τὰς ἀγίας γραφὰς ἀσ-
 κείνης πῶς τε πῶς καὶ τὸ κῶς ὅ-
 βάσειν. αἱς ἀπολεξεί γὰρ τὰ ῥή-
 ματα εἰπεῖν. Ἡ τῆς ἐκκλη-
 σίας Ῥωμαίας διδασκαλία τῆς πί-
 στως ἀπὸ πᾶσι ἐστὶ σάδμου, καὶ
 ἀγίας γραφὰς βεβαιῦται. Πά-
 τας Ἰνδουαγίας, φησὶν, ἡμεῖς γὰρ
 φῶν ἀυθεντία μὴ παρέστησεν ἡμῶν,
 ἥ τις ἐστὶ πολλῶν κρείστων, ἡ δὲ Ῥω-
 μαϊκῆς ἐκκλησίας, ἡμεῖς τε Ῥωμαίων ὁμο-
 των. Ὁ δὲ Πίρις εἰς τοσούτων ἡμε-
 ρων, ὥς λέγειν, ὅτι ἐδὲ τὰς σαφ-
 ταις ἡμεῖς γενοῦν πιστεύειν χρὴ
 γὰρ μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ Ῥωμαϊκῇ

πρὸν ἥτις Λατινισὶ φθιγγαῖς κα-
 τὰς αὐτῶν καὶ διὰ τῶν ἐκ παλαιῶν διωγμῶν,
 ἔχει τινὲς μέντοι καθάπερ ἔθθη
 τοῖς χυδαίοις ὁπίσθον ἀδύνατον ἐμύλλε-
 σθαι καὶ γλωττίσσοφιν ἐγνοῶντες, εἴτα
 διὰ χυρὶζοῖο πάντας δεῖν τὸ αὐτὸν λα-
 οῦσαι βόπον, ὃν πάσαι αὐτὸ Μαμμῆρε-
 ῖς καὶ καθολικῶν, ταυτὶ δὲ τὸ ἄγ-
 αίων συρφετὸς λαλεῖσι· καὶ ὅτι αὐτῶν
 ἀγῶνα νοεῖται αὐτῶν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις
 ἐξαρκεῖται, ὥστε γλοῖον εἶναι, καινῶν
 τινὰ τὴν λέξεως ἰδίαν ὅτι νῦν εἰσφύ-
 ροντα πᾶσι τοῖς λοιποῖς πρᾶγματα
 παρέχειν, καὶ τὴν παλαιὰν τὴν Κικέρωνος
 Καίσορος διώκειν ἐνέπειαν. Τοσούτων
 ἔρα τῇ ἀγοίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ τῇ πρόθεν
 χρόνων ὀφείλουσι· πολλὰ (φησὶ τις) ἀ-
 νὸν ὅσον τιμῇ, δι' ἄλλο μηδὲν, ἢ ὅτι ἀρε-
 τὴν ποιεῖ τοῖς νεοῖς τῇ δεινῇ· παρ-
 μοίως καὶ τῇ μαρτυρίᾳ, πολλὰ τέτυκε ὁρῶντες
 ὑποδεχομένους, καὶ περὶ πλείους ποιημέ-
 νους, ἔχοντες τῇ τελειότητι ἐπ' ἀληθείας
 αὐτὰ τιμῶν, ἀλλὰ μόνον ὅτι εἰδισ-
 μένα τυγχάνουσι, καὶ ὡς εἰπὴν, πᾶσι τῷ
 διὲν αὐτῶν ἀγαπιδίντα.

Καὶ

Καὶ μὲν φάσκουσιν, ὅτι, τὸ ἡμι-
ραν ἐκκλησίαν ἐκ ἐσθ' ἡμεῶν παλαιὰν
τῆτο ὅ ἔτι οὐκ εἶμαι λέγουσιν, ἄσπι-
παλαὶν οἱ Λακιδαιμόνιοι λέγουσιν
δειξ' μηδὲν ἐν τῇ σφετέρᾳ πολι-
μοιχὸν ἐνυδαῖναι, ὅπου γε μᾶλλον
παντες ἀν' μοιχοὶ ὑπάρχον, καὶ ἡ τῶν
ἀλλήλων γυναιξὶν ἐνδιαφορῶνται
καθ' ἅπας τοῖς Καρυνικοῖς ἔδος λέγου-
σιν τῇ Πάπᾳ, ὅτι ἐπειδὴ κύριος πᾶ-
χαίνει πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν χ-
μάτων καὶ προσόδων, εἰ καὶ τὰς ὁπιο-
πας, καὶ τὰ Μοναστήρια, καὶ τὰς ἱερου-
πμῆς πωροῦσιν, καὶ μηδὲν ὅλως δω-
αὶν χαρίζηται, ἀλλ' ὅμως τέτοιον ἐκεί-
ρημά των ὄντων, ἐκ ἑστὶν αὐτῶν, ἐδ' ἡ
συνόδος ἐκείνη, Σιμωνίαν ἐργαζομένη
ἡμεῖς γὰρ μὲν πότ' ἀληθῆς, καὶ τὸ ἀ-
λεθὸν τῶν δὲ τῶν λέγων ἐδίπλωσάν
μεν ἢν μὴ ἴσως καθ' ἅπας παλαὶν οἱ
Ῥωμαῖον φέρουσι τῇ Νίκῃ, ἔτι καὶ
καὶ νοὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἐπειδὴ ὡς αὐτοὶ
παρῆλθον, οἷς προσέτιν στερηγί-
κατισπάσωντο, ἵνα εἰς τὸ πλὸν ἀπο-
δῶ ἐκ ἑχρ' Τί δαί, ἀν' οὐκ εἶναι εἰς

ἡμεῖς (αὐτοὶ τὸν εἶρη) ταῦτα
 φεύγουσιν ῥήματα ἵνα, ὡς τοῦ αὐτοῦ
 ἡσυχία τοῦ ἀμπελον τῷ κυρίῳ λευομένων
 δαί, καὶ διεσπάρκεναι, ὡς ἀμπελὺς
 ἵνα ἐχλῶ; τί ἂν ὁ χριστὸς ὁποῖος φαίη
 τῷ κυρίῳ ναὶ πνευμάτων σπῆλαιον λη-
 γῶν, ὡς ἔστι τῷ ναὶ ἐξαιρέτως ὁπμιελή-
 ὄναι; Εἰπερ δὲ τῷ Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ
 διαμῶνται ἐλαμῶν ἐν Νίχῳ, ἀνάγκη
 τοῦ πᾶσι ἐκείνης ἐννοίας καὶ ταῦτα
 αἰζῶ τὴν τέτων φρονήσεως ὑπάρχον
 τοῖς τοῖς ὅ τῶν βίος, διδάχῃ, ὅτι
 εἰληα, ὡς ἔνακ' αὐτῶν ἐχθρὸς πᾶσι
 ἐκκλησίαν διαμῶνται ἐγχαρῆ, ἀλλὰ
 ἀπὸ τῶν ἀνατρίψεαι, καὶ ἄρ-
 ῶν ἐξ ἀνθρώπων ἀφαιρίζεται. Ἀ-
 ἰεὺς τοῖνυν, ἐὰν ἐκείνῳ ἐξαμαρ-
 τάνῃ οἶον πᾶσι ἐκκλησίαν, ἢ τῷ θείῳ
 ἡματῷ, ἢ τῷ τοῦ χριστοῦ ἐνο-
 ῶν, ἢ τῷ ἀποστολικῷ ὁπμιελήμα-
 ῶν, ἢ τῷ τῷ πνεύματι ἐκκλησίας
 ἀφαιρέματων, ἢ τῷ παλαιῶν κα-
 ῶν τῷ καὶ σωβδῶν, ἢ τῷ ταῦτα ἴα-
 ῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν, καὶ μηδὲ νόμοις
 καὶ οἷς, μήτ' καινοῖς, μήτ' ἰδίῳις, μήτ'

ἀλλοτρίοις, μήτ' ἀνδρωπύοις, μήτ'
θεοῖς ἐμμένειν ἀξιοῖ. δὴ λονότι ἡ Ρο-
μαία ἐκκλησία μὴ δυνάμει μόνον ἐξ-
αίρειται, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἡδυνάιστοιο
ἀπονεδίστως ἐξήμῃτι.

Ναὶ, ἀλλ' ἡμέτεροι μὲν τὸ πρῶτον
ἦτε, τοῦ ὧ μεταβαλόντες ἀφ' ἡ-
μετέρας. Αἰετοῦμεν μὲν δὴ ἐκείνους, ἀν-
δρεῖς ἄμα μὲν τῷ θεῷ χάριτας ὁμολο-
μεν, ἄμα ὧ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εὐδαίμων-
μεν· τὴν ἐκκλησίαν μὲν τοὶ ὧ πρῶτον
ἐξ' ἡμῶν Ἀποστόλων, καὶ τῷ χειρὶ μὲν
ἐξάπαντες ἀφ' ἡμῶν. Ἡ γὰρ ἡμεῖς μὲν
ἐν τρεφόμεθα πρῶτον παρ' ἐκείνοις,
σκότῃ ὧ, καὶ τῇ τῷ θεῷ ἀγνοίᾳ, καὶ
Μωϋσῆς ἐν τῷ κόλπῳ καὶ ταῖς παιδεί-
αις Ἀγιοπλῶν. ἡμεῖς ποθ' ὡς ἐμῆς
φροσὶ Τερτυλλιανός, εἰκότως· χρεῖ-
στοὶ γὰρ οὐ φύον, ἀλλὰ γίγνον.

Πάλιν πᾶσι αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐφ' ἡμῶν
ἐφ' οἷς ἡ Ρώμη τὸ παλαιὸν ἔσκε.
ταβάντες, οἱς τὸ ποδὶον τὸ ὀπίσθιον
καὶ ὀπίσθιον ἐξῆσι τάχα διότι
δραχμαὶ ὡς ἀνευ ἑκ ἑστὶν ἐν ἡμῶν
ἀλίσκουσιν ἐκείνους πτωχεύον. Ἀρ-
χαιοὶ

ἀπεροδοσίας. Πειροθεύονται οἱ ἀθλοῦντες
 τῷ πεινῇ καὶ σμικρῇ πινυτὶ θεῖν φιλίᾳ
 σπυγνῆρα, τῷ πρὸς ἀνδρῶν εὐφραίνειν καὶ
 δάλλειν τὰς ἐαυτῶν σωεσθήσεις· ἀλλ'
 ἥδη παντελῶς ἀπίστων, ὥς ἐκ ἡδυνῶ-
 νησαν εὐρίσκουσιν ἑδὲ ἐν. ποιᾶν δὲ οὐ
 ἡ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ ἐλαφρότατον σχῆμα
 τῷ θεῷ ἐκκλησίας, ἀθλίως χωρὶς εὐαγ-
 γελίου, χωρὶς φιλίας, χωρὶς παρομυθίας
 πιστοσύνης φερομένης. Τοιγαῦτα ἡ ἀπο-
 χωρήσεις ἡμετέρας εἰ καὶ λυπηρὰ ἴσως ἐν
 τοῖς γίνονται, ὅμως τῷ ἀναγκαίᾳ παύσει-
 σι τὴν αἰτίαν ἐνδυμῆσαι ἐχρή-
 σαι ἢ φῶς ὅτι τῇ κοινωνίᾳ τῷ πρὸς τὴν
 γεννημένης ὅλως ἐδέμεν ἀποστῆναι, ἡ
 φθάσαι οἶμαι, πρὸς σελήνης, καὶ πρὸς
 ἀποστόλους, καὶ τῷ χρεῖν ἐν ἡμῖν καταγ-
 νώσκοντες. Πῶς γὰρ καὶ ταῦτα ἐπιτι-
 ῶνται, ὅτι ὁ μὲν Λῶτ τῆς Σοφίας,
 δ' Ἀβραάμ τῇ χαλδαίᾳ, ὡς δ' Ἐβραῖοι
 οἱ τῆς Αἰγύπτου, ὁ δὲ Χριστὸς τῷ Ἰου-
 δαίῳ, ὁ ἢ Παύλος τῷ φαρισαίῳ
 ἀποχωρήσιν; εἰ γὰρ ἀπαξ ἀπλῶς κα-
 τὰ φύσιν ἐνδέχεται ἀποχωρήσεις δι-
 καίας εἶναι αἰτίας, οὐ πάντως τοιμα-
 θί.

δάνοι μὲν, διότι μὴ ἐλπίκῃνοι αὐτίως καὶ
 πωπείσμοδ' ἐγκαλοῖντο. Οὐκοῦν
 ἡ περὶ ἡμᾶς διὰ κατακρίνεν ὡς αἰρετι-
 κὸς, ἐπειδὴ τοῖς τέτοις πρὸς τὸν Χριστὸν
 ἐπὶ πρὸς ἡμᾶς, ἄρα ποδ' ἀπὸς ἡ ποίους
 χρὴ νομίζειν ἐκρίναι, δι' ἧς τε χρὴ τοῦ
 ἧς τε ὑπο, ολικῶς καταφρονεῖσιν ἐπὶ
 ταλμάων; εἴπερ ἡμῖς χρυσματικοὶ
 τύτοις ἀποταξάμενοι, πῶς διὰ αὐτῶν
 καλῶντες ὁρθῶς ἐπὶ καλοῖμεν, δι' ἧς
 ἐλλήνων παρ' ὧν ἔπίσιν εἰλήθρισται, δι'
 τῆς πρωτοτύπου ἐκκλησίας, δι' αὐτῆς
 τοῦ Χριστοῦ, δι' ἧς ἀποτέλει ἐπὶ
 πρὸς ἡμᾶς, γένειον ἀφ' ἐκείνου, ὅ-
 σοι γὰρ ἧς Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς παρὲντι
 πρὸς τοῦ Χριστοῦ ἡρηνικία καὶ ἡσυχία
 ἐξομολογοῦνται, καὶ πρὸς πολλὰ μὲν
 ἔχοντες κίβδηλα, ὅμως φυλάτ-
 τουσι μέν τι, ὅν παρὲντι αὐ-
 τοῖς αἱ Ἀπόστολοι. Τὰς γοῦν μύ-
 σαις ἐλπίας καὶ ἀσπερμένα μυστή-
 ρια, καὶ καθαρτήρια, καὶ ἱεροσολ-
 γητίας οὐκ ἀποδέχονται. ἐπὶ πολ-
 λῶν δὲ. Τὰς δὲ πταίς Ἀρχιερε-
 πικὸς, καὶ πρὸς μεγαλοπρεπῆ ἧς ὄντι

μάρτυρ Ἰσοκράτους ἀξιῶσαι πρὸς ἡμᾶς, ὅτι ἡ
 πρὸς αὐτὰ ἐαυτῷ ἐρεπτομένη μὴ-Θ, ἡ
 χρυσοῦς ἐπίσκοπος, ἡ τ' ἐκκλησία αὐ-
 τῆς πρὸς τὰ πρῶτα φιλοτιμοῖτο λέγειν,
 τὴν τὴν μὴ-Θ ὅτι ἐν λαβύροις ἄμα μὴ ὕ-
 πειραν, ἄμα ἢ ὑβριστεῖν εἰς τοὺς λοι-
 πούς ἐπισκόπους τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτῶν, ἄ-
 μα ἢ αἰρετικὸν φῆσιν εἶναι. Ἐπειδὴ
 τοῖσιν φανερόν ἐστιν ὅτι ἡ μὴ-Θ, ἐδ' ἐξαρ-
 τῆται διὰ τὸ ἐστὶν, τέτταρες ἀποδείξεις, παρ'
 ὧν ὅτι πρὸς, παρ' ὧν τὸ ἐναγγέλιον, παρ'
 ὧν ὅτι θρησκείαν, παρ' ὧν τὴν ἐκκλησί-
 ας εἰλήφουσιν, τί ἐμποδὶν τῷ μὴ εἶναι
 αὐτὸν πρὸς ἐκείνους δια- πρὸς τὰς πα-
 γὰς ἐπαγγελίας; τί δὲ ποῦ ἄσπας ἡ
 ἀποδείξεων καὶ ἡ πατέρων μὴ-Θ ἐν
 ἐκκλήτοις, ἔτι πάντων πρὸς ἐκείνους
 ὁμοειδῆτα φοβοῦνται; μὴ-Θ ἡ τῶν φε-
 ρομένων πρὸς ὑπάρχουσιν, ἡ τῶν τῶν
 διὰ τὴν ἐκκλησίαν πλεονεχίζονται ἡ
 ταῦτα ἐν ἐκκλήτοις; Ἡμεῖς μὴ οὐ
 πρὸς τῆς ἀπίστημι ἐκκλησίας, ἐν
 τῇ τοῦ θεοῦ ῥήματι ὅτι αὐτὸς ὁ γνησίως
 ἀκροῖται, ἐδ' ἐπὶ τὰς μυστήρια ἐπιτελέ-
 σαι, ἐδ' ἐπὶ τῷ ἐκκλητικῷ ἔν-
 δει,

δα· ἦν ἀντὶ τῶν πολλοῖς ὁμολογῦντα
 κληπμαλῶν, ἢ μηδὲν ἐνῆν, ὁ τὸν ἐν
 φρονῦντα, καὶ τῆς ἐαυτοῦ σοτηρίας φρον-
 τίζοντα φθαναπύχον· ἄν· πλεον-
 τῆος δὲ, ἀπέστην αὐτῆς αἰς ἐν τῷ
 γυνὴ ὑπάρχει, οὐχ ὡς τὸ σάλας δι-
 στήντο· καὶ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἀπὸ
 τῆς, ὅν ὁ Δανιὴλ ἐξελεύσεν ἐκ τῆς
 σπηλαίου ἔξ' λεόντων· ἢ τὰ τρία παι-
 δία ἐκ τῆς πυρρῆς· μᾶλλον δὲ οὐχ ὅλως
 ἐπίστην, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων ἐπα-
 ραίς καὶ λοιδορίαις ἐξεβλήθησαν. Προ-
 σήλθομεν δὲ αὐτὸς πρὸς ἐκείνῳ τῷ ἐκ
 κλησίας, ἦν ἐπὶ αὐτοὶ, οἱ αὖτε
 ἀναιμῶντος ἀληθεύειν περιέλοιτο,
 φάσκειν αὐν, αἰς οὐχ ὁσίως, καὶ σο-
 φρόνως, καὶ ὅσον ἐφικτὸν ἡμῶν, ἐγγυ-
 τάτω τῶν καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 ταί· Ἀμέλει, παρ' ἀλλήλων ἐξε-
 τάσαντες τὰς ἡμεῖς καὶ τὰς σφε-
 τίρας ἐκκλησίας, ὅψονται σφᾶς μὲν
 αἵματα ἔξ' ἀποστόλων, ἡμεῖς δὲ δι-
 καίοντα ἐαυτῶν ἀφελῶτα· Ἡμεῖς
 μὲν γὰρ τὸν χεῖρον, τίς τι ἀποστόλος,
 καὶ τὸν αἰγίους πατέρας μισοῦμενοι,
 G 4 ὁλο-

ὁλοτελής εὐχαριστίας τῇ λαῷ μεταδίδου· ἡμεῖς οἱ ὅτι πρὸς πάντας τοὺς πατέρας, πρὸς πάντας τοὺς Ἀποστόλους, καὶ δὲ καὶ πρὸς ὅς χριστὸν αὐτὸν ἐναντιώμενοι, μὴ τῆς ἐσχάτης ἐκκορύφου τῆς μετὰ τὴν γεννηθῆναι, θαυμάσιος ὅτι λαὸς ἐκπορεύσιν. Ἡμεῖς πάλιν τὴν Κυριακὴν δεῖπνον καὶ Γελασίον παρὲς τῶν τῶν χριστὸς διὰ ταῖς ἐφαρμάκων τῶν, ὅτι ἐκείνοι κοινῶν, καὶ ἀληθινῶν (ὡς δὲ καὶ νῦν ἐννομεῖται) κοινῶν ἀποφαινόμεθα· ἡμεῖς οἱ ὅτι τῆς χριστὸς διαταγῆς πᾶσι τοῖς πιστοῖς ὁλοκληρῶντες, ἐνθ' ἰσχύος καὶ καὶ καὶ ἰδίαν πρὸς Μίσην ἐκτέλεσται· ὡς δὲ ἡμεῖς μὴ τῇ λαῷ δεῖπνον παρέχον, ἐκείνους ὅτι θεάματι ἀλυσιτελής. Ἐπειτα, ἡμεῖς μὴ σὺν τοῖς ἀρχιερεῶσι τοῖς τῶν πατέρων ἔσθαι ἐκείνους τὸ χριστὸς σῶμα, πλὴν ἐκ τῶν ἐν σιβῶν καὶ πιστῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν τῶν χριστὸς πνεύματος μεταχόντων· ἡμεῖς οἱ ὅτι λέγουσιν ἐκείνους τὸ αὐτὸ ταῦν τῶν χριστὸς σῶμα ἐπ' ἀληθείας, καὶ καὶ αὐτοὺς εἶπεν, ὅπως καὶ ἐστὶν αὐτῶν μὴ μένον ἐκ τῶν ἀ.

σιβῶν καὶ ἀπίστων, ἀλλὰ ὁ ἐν λόγῳ
ἀποτρέπουσιν ἐς τὴν ἐσθλὴν, καὶ κυριῶς
καταβροχθίζονται. Ἡμεῖς ὑποτασσόμεθα
ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὅπως ὁ λαὸς
καὶ τὸ σὺ Παύλε παράγγελμα, ζυννο-
ήσας τὰς ἐυχὰς ὁμοθυμαδὸν ὑποκρι-
θῇ τὸ Ἀμὲν. Ἐκείνοι δὲ ὡς χαλκὸς
ἡχῶν, ἀγνώστους, ἀλλοδαποὺς, εἰ-
σέλους, ἀσήμες, ἀνοήτους φωνὰς ἀλ-
λως ἀναπίμπησιν ἐν τοῖς ναοῖς, καὶ
πάντα ποιοῦσιν, ὥστε ὁ λαὸς μὴ
καταμαθεῖν τῶν λεηρμένων. ἵνα δὲ
ἐλάσας τῶν διαφορῶν μὴ καταπειθ-
μῶμεθα, (ὅπως δὲ ἀχέδον ἀδ-
εξίτηται τυγχάνουσιν) ἡμεῖς μὲν
τὰς γεγραφαίς εἰς πίστις μεταφράζο-
μεν γλώσσας. Ἐκείνοι δὲ μόλις αὐ-
τὰς ἐπιπολάζουσιν ὡς αἱ ἐν ἡπείρῳ.
Ἡμεῖς παρελαλοῦμεν ὁ λαὸς ἐπὶ τῷ
τοῦ Θεοῦ ῥήματι ἀνάγνωσιν καὶ
ἀκρόασιν. Ἐκείνοι δὲ ἀποτρέπου-
σιν ἡμεῖς τὰ μυστήρια τοῦ μυστοῦ πᾶσι
γνωστοῦν εἶναι βουλομένη. Ἄν ἐκεί-
νοι τῷ κρίσει ἀποδιδράσκουσιν.

ἡμῶν τῇ γνώσει διαρρήδην, ἐκείνοι τῇ
 ἀγνοίᾳ ἡμῶν πρὸ φωτὶ πιστεύομεν. ἐκεί-
 νοι πρὸ σκότει. ἡμεῖς χαλῶς ποιούμενοι
 διὰ τιμῆς ἀγορεύομεν τοῦ ᾧ. Ἀποστόλων
 καὶ ᾧ Περὶ τοῦ λόγου. ἐκείνοι καὶ ἀντι-
 γινώσκοντες. Τελούτατον, ἡμῶν μόνον
 δεῖν πρὸς τὸν ᾧ δεῖον ψῆφον ὁπότε
 ποιεῖν. ἐκείνοι δὲ μὴ ἀλλ' ἐπὶ σφίσι
 αὐτοῖς. Εἰ ἄρα καθεστηκότως καὶ φιλο-
 μαδῶς διακείμενοι πρὸς ἐαυτοῖς ταύ-
 τα πάντα σκέψασθαι, μὴ μόνον ὑπολίζ-
 οντο πρὸς τὴν κρίσιν ἡμῶν, ὅτι καὶ πάντας
 μακρὰ χαίρειν εἰσδίδας, πρὸς χριστὸν
 τοῖς Ἀποστόλοις ἐπικαλεσάμενοι, ἀλλὰ
 καὶ αὐτοὶ ἐαυτῶν ἀποσάντες ὡς ἡμεῖς
 αὐτομολοῖν ἐμέλλησαν.

Οὐ μὲν ἀλλ' ἐδέχμετον εἶναι φαι-
 χροὺς ἀγίας πνεύματος οἰκουμενικῆς συν-
 δεῖν πρὸς ἀρχὴν τέτοις ἐπιτηδεύειν ἡ-
 γῶν ὁ κλησίων ὡς ἡγουμένων ἐπὶ
 χριστῶν, ἐκείνους καὶ χριστὸν ὑποχρῶντες ἵσταντες
 αὐτῶν παρούσαν ἐσθλὴν, καί τοις ἐκείνοις
 ἐκδημῶν φειμέναν τις ἀγίαν συν-
 δεῖν, πᾶσι δὲ ἐντάλματα, καὶ πᾶσι τῶν
 ἀποστόλων ὡς ἀρχαῖα διέλυσαν, καὶ

Θεολαβὼν ἐφίω) μονονυχὶ πάντα τὰ
 ἔθνη καὶ δόγματα τὰ περὶ τοῦ πνεύματος ἐκκλη-
 σίας ἀνείλοντο. Ἐπειδὴ τοίνυν λέγουσιν
 ἡμεῖς περὶ πάντων κινήσεων αὐτοῦ σωθῆναι
 τίς ποιεῖ ταῦτα; ἡμῶν ἐνομοθέτησεν; ἢ
 πόθεν ἔκτοθεν τὸ νόμον παρελήφατε; Γέ-
 λωτα μὲν, ὡς εἶπες, πολλὰ ὄφρα βαςί-
 λεὺς ἐκείνῳ, ὃς χρηματίζεται ὑπὸ τῷ
 Διὶ, ἐξ ὑπαρχῆς τῷ Ἀπόλλωνι φεί-
 ται αὐτῷ ἀνεκοίνωσε, πυθόμενος δὲ πνεύ-
 μεν εἰς ὃς τὸν αὐτὸν παῖδα γνώμῳ συ-
 ναγίσσαι. πολὺ μέντοι ἀτοπώτερον ἔ-
 στί' αὖ, εἰ δὴ ἡμεῖς τῷ θεῷ σαφῶς ἀκη-
 κότες ἐν τῇ αἰσίᾳ γενοαῖς λαλῶντος,
 τίωτε αὐτῷ βέλῃσιν, καὶ γνώμῳ εὖ εἰ-
 δότες, εἴτα ὡς τύτῃ μηδὲν ὀφείλῃ, ἀ-
 πώλῃα φέρῃς τὸ σωθῆναι ἀπὸ γυναικός,
 ζητήσοντες ῥόπον τινὰ, εἰ ταῦτον ἀν-
 θρώποις δοκῇ καὶ τῷ θεῷ; εἴτεν ἄνθρω-
 ποι τὰ θεῷ φεραγμένα ταῖς ἐαυ-
 τῶν ψήφοις ἐπικυρωῦν ἀξιόσμεν; ἢ
 πῶς γὰρ λέγεις; αὖ μὴ καλεῖται σωθῆ-
 ναι, ἃ εἰς τὰ ληθεῖς ἔκκεινται ἀληθεῖς; ἃ-
 ρα ὁ θεὸς ἔκκεινται, θεός; Ὁ Χριστὸς ἰσχύει
 εἰς καταρχαῖς μηδὲν διδάσκειν ἢ λέγειν
 πρὸ

οὐρείλετο παρὰ τῶν ὀπισθοπονη-
 μίων, τῶν δὲ διδασκαλίων αὐτῶν τῶν Ἀπταλῶν
 Κατὰ φασιν παρὰ τῶν ἐξ ἑσπέρων, πῦρ τῶν
 κελῶν ἂν ἢ Χρυσταυρὸν πῖστις; ἢ τίς δὲ
 πολὺ ἤκει τῶν Εὐαγγελίων; Πέτρος, ἐφ' ὃ
 δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς μάλλον λαμπρῶς,
 ἢ ἐπ' Ἰησοῦ Χριστῶ, διαπολέων πρὸς τῶν
 ὁρίων σωμάτων ἀντίθετον, φάσκων δὲ
 μάλλον τῶν θεῶν, ἢ τοῖς ἀνθρώποις σὺν
 θεῷ. Παύλος τῶν τὰ χίρια εἰς τὴν τὴν
 εὐαγγελίον εἰσεδέκετο, καὶ τῶν ἐκ αὐ-
 τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώπου, ἀλλὰ μὴ
 τοῦ διὰ τῶν θελήματος θεῶν, μηδὲ συμβα-
 λούσας σαρκὶ καὶ αἵματι, μηδὲ τῶν
 γυναικῶν τοῖς οἰκείοις, ἢ ἀδελφοῖς μνηστῶν
 εὐθέως ἀπὸ τῶν ὀχλῶν εἰς Ἀραβίαν, τῶν
 θεῶν καὶ θεοποιῶν μυστήρια διακηρύττει

Καὶ τοὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν ὀπι-
 σθοπονη καὶ πτωχευμένων ἀνθρώπων σω-
 λούσεις καὶ συζητήσεις ἡμεῖς ἐκ τῶν
 πῶς ἐξ ἑλπίζομεν, ὅτι αὐτὰ τῶν
 τραχέων ἡμῶν ὅπως ἀνὰ ὀπισθοπο-
 νῶν σωμάτων τινὲς διατίθενται. παμπόλλων
 γὰρ τῶν πάντων βελόνην σωμάτων
 καὶ μὴ πάσης ἀκρίβειας πρὸς ἀλλήλους

ἀμφισβητησάντων, ἔγω μόνος πρὸς κατ' ἐ-
 σσηται. Περὶ γὰρ μὲν τὸ σωθῆναι, ἥς τῇ εὐ-
 χῇ Πίος Ἀρχιερεὺς προσποιεῖτο, ἐν ᾧ
 ἀντιπυθεὶς οἱ μὲν τὸ προσκληθῆναι, μὴδ'
 ἀκούειντες, μὴδ' ὁφείντες ἔγω ῥαδίως
 κατακρίνομαι, ἔκ δὲ οὐκ αἰσάντων δυσείκαστον
 ἔστι καὶ προσδοκητὶον ἡμῶν. Ὁ Ναζι-
 σσηνὸς μὲν ἔν καὶ παλαιὸν ὡς καὶ ἀντὶ
 χρίστων σωτηρίας ἀνδράσων ἐν τοιαύταις
 τῷ συνόδῳ ἔγω περὶ καὶ ἰχυροτέρως
 ὄντας, ὡς δὲ ἠπώμενος πατρὶς μάλ-
 λον σοχάζομαι τὴν ἐκκλησίαν ἢ τὴν ἀληθείαν, δι-
 ἀρρήδην ἀπεφώνησα, μὴδε μᾶλλον πώποτε
 σωθῆναι τέλος ἀγαθὸν ἐωρακέναι. Τί δὲ
 ἔλαβεν ἄν, εἰ ἡμέραν ζήσας τὰς τέτων
 νῶν ἔδεν ὁμοφροσύνης; ἐπεὶ τῇ ἐκκλησίᾳ μὲν
 καὶ σφόδρα πρὸς ἐπιλομένην, ἀλλὰ
 ἵετο ἵα εἰς ἀμφισβητήσας ἐξήταζον, καὶ τὰς
 ἐκκλησιαστικὰς τῷ πλάθοντι παμψηφοῖ
 ἐκκλησίᾳ συνάγει. ἔτσι ἡ νῦν ὁδὸς ἐκ ἐσθι-
 σίας ἡμῶν παρρησία διακρίνει, ὡς ἡ
 καὶ τὰς πλάνων καὶ ὁ πτωχὸς πυχρὰ-
 νει, ἀπορῶσαι μὴ βεβύλῳ. Ἔδος
 γὰρ τοῖς ἀναίδυν φλαρῆν, ὡς ἐκ ἐν-
 δέχεται πρὸς ἐκκλησίαν ἑτερόν
 ἀμψ-

ἀμώρτειν, ἡ φαύλως ἔχειν ὅτι ἐπὶ τῇ
αὐτῇ παρελθούσῃ πινθὴ ἡμῶν, ἐκ τῆς
οὐ μὴ ἔτι δόξαν τοῖς ἁββαῖς καὶ τοῖς
ἐπισκόποις. Εκείνους γὰρ ὅτι τὴν ἀνάστασιν
τοῦ ὅλων δίδουσαν, ἐκείνους ἔτι τὴν ἐκ-
κλησίαν τοῦ θεοῦ. Φησὶ πότμος ὁ Λεωτρί-
της ἐκ νόμων καὶ δυνάμεως πόλιν συστήναι
οἱ δὲ δυνάταται τῷ θεῷ ἐκκλησία ἐκ
τοιούτων σωσθήσονται, αὐτοὶ διασκήπτον-
ται. Ἀμέλει γὰρ ἑνομοὶ ἐκ οἰσίνε
ἁββαῖς, ἔθ' οἱ ἐπίσκοποι γνήσιοι. Πάλιν
ἐνεκά γ' ἐμὲ εἴεν ἡ ἐκκλησία, λόγος πῶς
χοιρὸν ἐν τῇ συνόδῳ, μόνοι ἐξουσίαν ἔ-
χουσιν καὶ τῷ ψῆφον φέρειν. Ὅμως μέντοι
τὸ παλαιόν, ὁπνίκα δὴ δεινὴ ἡ θεῷ ἐκκλη-
σία πρὸς τὴν αὐτῶν μάλ' ἑνομοῦτο, καὶ
καὶ Κυβερανδρῶν οἱ πρεσβύτεροι καὶ δέκα-
νοι, καὶ μέγας δὲ π τῷ δήμῳ πρεσβεύοντες
ἐπὶ τῷ τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἀμφοισβε-
τημάτων διάκεισιν.

Τί δαὲ ἐὰν οἱ ἁββαῖς ἐκ τῶν κοινῶν
ἐπίστανται; τί ἐὰν τῷ θρησκευτικῷ ἀντι-
σῶσι, μηδὲ ποίαν χρὴ εἶναι θεῷ γρόμῳ ἔ-
χον διαγνώσκοντες; τί ἐὰν ὁ νόμος
ὑπόληται ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ συνέ-

ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρων; τί ἐάν ὧς φησι
 Μιχαὶθ, ἡ νύξ ἐκείνοις γένεται ἀνθ'
 ἐράμμιθ, καὶ σκότθ ἀντὶ μαυρικῆς; τί
 ἐάν (ὡς φησιν Ἡσαίας) πάντες ἐν
 τῆς πύλεις κατὰ σκοπὸν ἐκτυ-
 φλῶν; τί ἐάν τὸ ἄλκιμον ἐκείνῳ, ὅς
 καὶ τὸ Χεῖρ λεγόμενον, εἰς ἐλὲν, ἐδ'
 εἰς κορείαν ἔυθετον ἴδῃ; Περὶ δὲ τῆς Πάσ-
 πας, ὁμιᾶν, τῆς ἀναμάρτητων ὄντα κατὰ
 ῥάκτιον. Ἀλλὰ τὴν τοῦ πατρὸς μὲν ἀπο-
 ποιήσας, τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐκ τῆς ἱερέας
 συνόδου ἀναζεύξαντες ἐν τοῖς ὅς ἐσθ' ὅχι
 ῥώμης ἵνα, ὅπως εἰς τὰ χαλκὰ διασείεν, ἢ
 καὶ ἀπορήσας φεῖ τε μὴ ἔχον ὅ, τι
 καὶ ἡ τοῖς πατέσιν, ἄλλω τινὶ πνεύμα-
 τι ἐμμενέσας συμβαλεῖται. Καὶ ὅ
 τέτων ἔπος ἔχοντων τί ἐχέω τοσού-
 τες ὁπισθοῦς ὅτι πληκταῖς διαπύ-
 ναις ἔτω μακρὰν ὁδὸν ὡς Τρίδιον
 ἑνὶ πορεύεσθαι; ῥέλιον δὲ καὶ πολὺ, καὶ
 λυσιτελέσας, καὶ σωλομώτερον, καὶ
 πρυμνιότερον πρὸς Πάσχα πάντ' ἀ-
 νατείναι, καὶ λαὸν ἔχειν πνύσας ἐν-
 ονὶ μαρτοῖς πνύς. Ἐπειτα δὲ πῶς ἐν-
 ναὶ πάχοι, ἐάν γε τοσούτοις Ἀββῶν
 καὶ

καὶ ὅτι σκόπων παροφθέντων, εἰς πρὸς ἀν-
 θρωπος βροχούη τὸ δίκαιον ἡμῶν; ὁ λ-
 λως τὸ καὶ ἐπὶ τὸ πρὸς ἡμῶν πολλὰ καὶ τὸ
 μέγας ἐξελόμενος, ὁ δὲ πρὸς μὲν ἀχρεῖς
 μισθὸν ἀπελοῖσάτο, ἡμᾶς δὲ πρὸς τὸ κα-
 λείνεις διδασκῆριον ἀκρίτως κατέγνω.
 Μὲν γὰρ πλάζουμι ταῦτα; Μὲν αἱ συν-
 διαι τοῦ ἔτους ὁ φέρει; ἔκ τούτου, φεῖ πρὸς
 τῶν ἐφείναι εἰς τὸ Πάσχα, ἵνα ὡς περ-
 ρεῖ πλέον ἐκ τοιούτων ψηφισμάτων καὶ κα-
 τὰ τοιούτων ὁ δὲ πρὸς τὸν νόμον, καὶ ἡμῶν
 τὸ ἀντὶ τὸ δοκῶν ἐξ ἡμετέρας εἶναι, μετὰ τῶν
 τῶν, ἐλαττωθῶν, ἀκρωθῶν, ἀποδύχου, χαλά-
 ζην, συσέλκην; ἡ τῶν ἐπὶ ταῖς ταῖς ῥη-
 μαῖα; διὰ τὸ ἐπίσκοποι καὶ Ἀββαί-
 ναίχες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνόδῳ Τριδινίᾳ
 ὡς πρὸς τὰς ταῖς ἐκκλησίαις ἐκκλησίαις τὸ
 Ἀποστολικὸν εἶδος ἐξουσίας αἰεὶ φεῖ
 πάντων ἀκαταίεστος; διὰ τὸ Πάπ-
 πας Παράλεις ὁ δὲ τοῦτον ὁ φέρει καὶ
 φεῖ αὐτὸν χάρις; οὐκοῦν γὰρ ὡς περρρεῖ σὺ-
 νοδὸς πρὸς ὁ περρρεῖ ὁ δὲ ῥαμαίς ἐκκλη-
 σίαι νομοθέτησαν, ἀλλ' ὁ πᾶσι μακάριον
 ὡς ἀντὶ τὸ, ἀμα μὲν ἡ ἐκκλησία, ἀμα καὶ
 ἐκκλησία, ὡς περρρεῖ τὸ φέρει

ἡλιασμάτων ἢ ἢ Ἀρχιερέως διωξείας
 ἐξελείξ. Εἰ ὅρ ἔνταδ τα κύρια ἐύλογι
 ὅ, τί πὸς συμβόλεις ἀλείψουσιν; ἐὰν δ'
 ὅμως, τί αὐτὰ ἐν τοῖς ἐαυτῶν συγ-
 γράμμασιν ὡς εὖ ἔχοντα διαμένειν ἰδοῖς;
 Πλὴν τίθῃμι ἢ Πάππας ὑπὲρ αὐ-
 τῶν πασῶν ἡλίου μέγας τιμῆζον ἢ
 ἀντίθῃμι ἢ ἀμφὲν ὑπὲρ ἀπάντων ἰσ-
 τῶν ἢ θεογνώσι πρὸς ἔχοντα τίθῃμι (καί-
 ῃ ἀντιλέγοντος ἱερωνύμου) μᾶλλον ἢ πό-
 λος ἐξουσία ἢ ἢ κόσμος σύμπαντος
 εἴς ὃν ὑπάρχει. Τί μέντοι αὖτ' ὅρος
 αὐτὰ πᾶσι τὰ πασὶν ἰδούτως ἢ, μὴ δὲ τὰς
 ἰσχυραίας, μὴ δὲ τὰς πρὸς αὐτὴν παρὶ
 αὐτῶν, μὴ δὲ τὰς ἐκ τῆς συμβόλης πρὸς τὴν ἀ-
 γνομάς; τί δὲ, αὖ καὶ ἢ πάλαι Πάπ-
 πας Λεβήριον, αὐτομολῶν πρὸς τὸν Ἀ-
 γνόν; ἢ ὡς ἰωάννης ὁ Πάππας πρὸ
 ἢ ἢ πάντως πολλῶν, ἀσθενῶς καὶ ἀνο-
 ῶς φρονῶν ὅτι ἢ μὴλλον ἢ βίον ἢ ἢ
 ὑχῶν ἀδυνασία; ἢ καὶ ὅτι πάλαι ὁ
 ὅσιμος ἢ καὶ Νίκαιαν συμβόλῃ, ἔτα
 ὁ ὑπὸ καί κείνος ἢ μνησκῶν ἢ ἐαυτοῦ ἐξ-
 ῆσαν, τὰς λοιπὰς συμβόλεις διαφθεί-
 ρει, καὶ τὰ μνησκῶν τοῖς ἀσέβεις παρὰ πρὸ
 εἰς

εἰς τοῦτο ἐλθόντα, τοῦτο ἐκείνοις ἐβί-
 λευκῶς φάσκῃ καὶ διδοῦναι; καὶ ὡς
 Καμωτῆνσις μὲν πρὸς τοῦ Ἀρχιεπί-
 συχῶς ποιῆν εἰσθῆναι, βιάζῃ τὰς
 γραφὰς, ἐφ' ᾧ δὴθεν ἐξουσίαν πλῆρη
 κτῶν; Τί ἐάν τ' Χριστιανὴν πῖστιν ὡ-
 δὲς ἀποστάτης γένῃ, οἷος πολλοὶ τῶν
 Πατριῶν γένεω ὁ Λυκαρὸς φησὶν; Ἀ-
 τὸ ἄξιον πνεῦμα κρείσσει δ' ὁμοῦ αὐ-
 παρὰ χεῖμα τὸ σῆθ' ὡς φῶς σελή-
 ρισι, ὥς κ' αἰνέμα βέλοιστο, ἀναμάρ-
 τητον διαπλῆσαι; ὅρ' ἐκτὴν ὅ-
 πη γὰρ τῶν δικῶν ἀπάντων; ἄρ' οὐ
 ἐκείνῳ καὶ δάσῃ ἐν ταμείῳ τιτὶ πα-
 θσαντες τ' σοφίαι καὶ σωῆσεις ἐν-
 δήπλαι; ἢ ἴετων ἐχ' ὑπερχύλων αὐ-
 ἄρ' ἡλικιέτων παρὰ γμάτων ὅπτι-
 δειθ' καὶ ἱκανὸς εἴη κριτής; ἢ κρῖ-
 νει δὴ τὰ μὲν ὅρα μόνος ἀπαι-
 αῖτ' ἀξιόσους; Τί ἐάν οἱ συνηγο-
 ῖ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Ἀπ-
 ἀποστασίως τὸ εὐαγγέλιον ἐχθ-
 ρῶν, μὴ δέλοντες μὲν ὅρα ὅτι αὐτοὶ
 ρῶσι, τὰς δ' γραφὰς βιαζόμενοι, ἐξ-
 τῆς δ' τὸ θεῶν ῥῆμα κινεῖται ὡς

δ' ὁ ἀλὶαν διατεινόμενοι, ἢ σωόμενοι ἐ-
 κείνῳ, ὅς ἦε Ἰησοῦς Χριστὸς θανάτου
 ὑπεκρίθη, πνεῦμα ὁρμητικὸν ἐσχη-
 ναι, πνεῦμα ἄγιον, πνεῦμα τ' ἀληθείας,
 ἡ δὲ τοῦ Ἐκκλησιαίου εἰρήνη, ἡ δὲ ψαλμοῦ
 εἰρηκίαν, ἡμεῖς ἰδόντες ἔχομεν, καὶ ἡ
 ἰδέμεν ἡμεῖς ὁρμίζει ἀποθανεῖν ἐκείνῳ
 ἢ ὁρμίζει κρίσιν (ἐτασὶ γὰρ ὅσοις γρά-
 ρει) κατεκλίναι, καὶ ἡ χεῖρ ἀνέστη
 θανάτου τετμήνη. Θαυμάζω ἢ ἡ πόλις
 ἔχουσιν ἡμεῖς ἐαυτῶν ἀπολογησάμενοι,
 ἢ σφίεραν βεβαιῶσαι διδασκαλίαν,
 μὴ τὰ χατὰ Ἀννα καὶ Καϊάφα σω-
 ρεῖν ἔμελλεν. Οἱ γὰρ ἢ σωόμενοι ἐκείνῳ
 δικαίαν ἢ καὶ νομίμην ἀποφανόμενοι,
 ἢ χεῖρ ἀνέστη ποτὶ μὲν φεικτῶς αἰκίζου-
 τί τινες ἢ τὰ σωτῆρα κατακρίνουν, πο-
 ποτὶ σωόμενοι ὁμολογήσουσι φεύλῃ
 φράνομον ὑπάρχον; Καὶ μὴ πολλοὶ
 αὐτοῖς ἔχον συγγνώμην ἐπεί φησι
 ται γὰρ ὅτι ἅπασαι αἱ ἐκείνων σωόμε-
 ναι εἰς ἀνάγκης ἔτασεν ἢ Καϊάφα
 Ἀννα σωόμενοι γινώσκουσιν.

Ὁκοῦν ἐκείνοι ἢ ἐκκλησίαν ἀνι-
 κοδομήσουσιν, οἱ αὐτοὶ ἅμα μὲν κει-
 ῶντι

οἷες, ἀμα ὅ φεύγοντες; ἔκουσ' ἰδίαν αὐ-
 τῶν κ' φιλοτιμίαν κατασελῦσιν;
 ἔκουσ' αὐτοὺς ὅς ἐκστάντες χ' ἱεροῦ
 αὐτῶν οἱ ἱεροὶ πλὴν ψῆφον; τοὺς ἑπὶ
 αὐτοὺς μὲν ἀπαυδύτους ἔχοντες, μὴ γὰς ἔρα
 ἰγὰς, μὴ σωρηδὸν τὰς ἱερείας ποι-
 οῦνται, μὴ λαμπρύνονται τῇ βασιλεί-
 ᾳ δ' ἰκλῶ, μὴ πολέμοις ἐγχεσθῶν; ἔ-
 κουσ' τὰ ἀγαπῶντα παιδάκια τῇ Ἀρχ-
 ῇ οἱ Ἀββαὶ λησταίς ἐγγράφου
 τῇ Μοναχῶν, ὅσοι μὴ αὐτοπονητὶ τὰ
 αὐτῶν ἡμέραν περὶζονται, ἢ φήσουσιν ἐκ
 αὐτῶν διμυτὸν αὐτοῖς ἐδ' ἐν ταῖς πόλε-
 σιν, ἐπ' ἐν τοῖς τῇ χυδαίων ὄχλοις,
 ἐπ' ἐξ ἄλλοτρίου διαζῆν, πῶς τοις δὲ
 ἄλλον πρέσβειν τὸ χαμαικοιτῆσαι,
 τὰ πᾶλαια κ' τοὺς ἐρεβίνθους φα-
 ῖν, τῇ γράμματα ἀποστέλλειν, διαλέ-
 γου, πρὸς ἐν χερσὶν, ἐρτάζειν, κ' πρὸς
 τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὁμιλίαις αὐ-
 τοὺς ἐκ πατρός τρόπου παρεσκεύαζον;
 τότε δὲ κ' οἱ Γερμανοὶ ἐν ἰδίᾳ ὅτι
 αὐτῶν τοῖς φαινομένοις ἐν τοῖς κοδομήσουσι
 οὐκ ἔστιν, κ' αὐτοὺς ἀντὶ ληστῶν ἀπὸ λαῶν,
 ἐκ δ' αὐτῶν οἶκον καταστήσαντες. Ἡ δὲ

οὐδ' αὐτῶν, οἱ καὶ πολλὰ ψεύδονται
 κλησίαν κατενόησαν, Ἀδελφάνους ὁ Πάπ-
 πας, Αἰνέας ὁ Συλῆϊος, Πῶλος ὁ Καρ-
 δηάλης, Πίμϑ, καὶ ἄλλοι δὴ τινες ἐ-
 σὶρ· ὅτε τα σὺν ὁδὸν ἐπὶ Τριδέντῳ ἐπί-
 στησαν, ἐνθα καὶ τοῦ καταγγέλλου ὅσων
 ληλύθασιν ἤν' τ' ἐπιτοκόπων, καὶ τ' Ἀ-
 βᾶν, καὶ τῶν ἄλλων, ὡς εἰκός, ἰκανοί
 πληθῶ· χωρὶς ὅ γε νόμοι, αἵτις ἤν' ἰ-
 ματέρων σὺν πάσι ἐξεργάζονται, το-
 δοξάντα αὐτονομίαν καὶ ἀντιπρὸς
 τῶν διεσφάζοντο. καὶ ἐξ ἧς ὅλοις ἐσιν
 τοῦ ἐπὶ μεγάλῃ πρὸς δοκίαν καλῶν
 ψαν, καὶ τοῖς πρώτοις ἐξ ἡμερῶν οὐδὲν
 πρὸς γινῆ τι ποιήσιν, πολλὰ φεῖ τ' ἐ-
 ναλῖε τριάδ' ὅ, ὅτε Πατέρους, καὶ τ' Τῶν
 καὶ τ' ἁγίου Πνεύματος, ἐνσιβῶς ἐπι-
 χροῦντα μὲν, ἐκ ἀναγκαῖα ὅ τοῖς τῆς
 καιρῶς δέταξαν. ἀλλὰ ποσῶν ὡς
 ξὺ ὅτι πολλαζόντων ψευδῶν, ὅτε φαν-
 ρῶν, ὅτε ὡμολογημένων, ὅτε πα-
 ῖφ δὴ λαν, τί πῶπο' ἐπινάριζαν ἐν
 τοι; ποῖαι εἰδωλολατρεῖαι τὸν λαὸν
 ἐσηξ; τίνα φεῖ ἡ κασιδιαι δαυ-
 ρῶν; τί μὲν ὅ τ' σφετέραις πρὸς ἀπὸ
 τῶν

ἡ πρῶτος ἡ ἀνάγκη; Ὡς περὶ τῶν
 τῶν ἡδυσσάων εἰδιότων, ταύτων μὴ
 ἡμῶν, ἀλλὰ σύστασιν ἔχ, καὶ τοῖς ὅτι
 ἡδυσσας, ἡς μεταπύμψαντο ὁ Ἀρχε-
 πύς, ἐδόκευ καὶ σάμπαν ὑπαιτίους
 αὐτῶν γινόμενους, ἐπὶ τοῖς μὲν τι πρῶτ-
 ον ἢ λέγειν, πλὴν τὰ αὐτῶν κατα-
 ῥύμα, καὶ τείνοντα πρὸς τὸ αὐξήσειν τὸ
 αὐτῶν ἐξουσίας; ἢ τίς ἀγνοεῖ τὸ ὀρθό-
 τῳ γινώσκῃ περὶ πλείονος ἐκείνου τιμῆ-
 ος τὸ πρῶτον, καὶ τὸ βέλτιον μέρος τὸ μεί-
 ορος πολλάκις μενοειδῆσαι; Πολλὰς
 ἡ γινώσκουσαν ἀνδρῶς σπευδαίνας ὑ-
 πέρβαντας καὶ διὰ καθολικὰς ὁμοσπό-
 ρους, ἐπειδὴ τοιούτων μὲν συμβῶν πα-
 ραγγελλομένων, φανερώς δέ τινας α-
 νασταζόντων, καὶ φιλονεικούντων ἔγνω
 τὴν ἀπάντησιν ὡς διὰ τὸ ἰσχυρογνώμο-
 νος ὡς καὶ δυσπείθειαν ἔχον ἀντιδίκων,
 οἵτις οἵκῳ μένειν μάλλον προσηϊδαί. Ὁ
 Ἀθανάσιος πρὸς τὸν Ἀντοκράτορα κλη-
 ροῖς ὅτι τὸν Καίσαρα σιωπῶντος, εἰδὼς
 ὅτι ἀπὸ τῶν ἐμῶν ἐς τὸ χαλεπώτα-
 τον ἦν ἀντιδίκων μῖσος, ὑπακούον
 τῶν μὲν ἢ ἡδυσσας μὲν ταύτα δ' ἰλθὼν
 οἷς

εἰς τὸ Συρματιλὸν σωμόδον, ἀνισχυ-
 ῶν πάλιν, ὡς ἐγὼ διὰ τὸ δρασύνη-
 ῶς αὐτὸς ἐχθρῶν ἐδὲν ὄντι
 γυμνασίον. Ἰωάννης δὲ ὁ Χρυσόστομος
 τέσσαρσιν ἐπιστολαῖς ἐπὶ τῷ Ἀυτοκ-
 τορῷ Ἀρκαδίῳ περικαλέσας, ὅτι
 τῷ Ἀρκαδίῳ σωμόδον, ὅμως καὶ χα-
 ρακτῆρ. Μαζίμης ἡ τῷ Ἰωάν-
 νη δασκῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ
 σωμῶν καθίζοντο, ἡρῶν πρὸς
 Παφνύπῳ ἐπὶ λαβόμενος τῇ χειρὶ
 ἐξείργατο φάσκαλον, ὅτι ἀδύνατον
 ἡμῶν μετ' ἀνθρώπων ἀσκήσας εἶπε
 διὰ βελεύεσθαι. Ἐπεὶ τε τὸν Συρματι-
 λὸν σωμόδον, ἥς διὰ μετασχέιν ἐκ ἡμε-
 λιστοῦ, καὶ οἱ πρὸς ταῖς δισμαῖς
 πίστευσι ἐπὶ πλησίον ἐλθεῖν ἀπὸ
 τῶν ὁ Κύνελλος τῆς τῷ Παύλῳ
 σιανῶν σωμῶν φανερός ἐστι καὶ
 γεγραμμένων ἀπὸ γράμματος. Τῷ Μα-
 λαρσίῳ σωμῶν Παυλῶντος ὁ Τρι-
 γύσιος ἐπίσκοπος, ἄλλοι τὸ πολλοὶ
 ἐκ τῆς γένεσιν ἐκ ἐβέλονται, τῷ Ἀυ-
 τῷ δὲ πρὸς παρὰ σλευὴν καὶ δυνάμει
 πορῶντις. Περιττὸν γὰρ ἐκείσε παρὰ

ἑαίσις, ἀλλ' ἐκ ἀλόθια τῷ λόγῳ τεύ-
 ξεν ἂν, ἔτα ἀμφοιβητήσιμα φιλο-
 νηκῶντες καὶ μὴ κρίνοντες· ἐξετάζουσι.
 Καίτοι ἐκείνοις μὲν καὶ πάντοτε χαλε-
 πὺς εἶχον ἀντιδίκες, ἀλλὰ πρὸς ἐρχο-
 μένοις ἐξῆν παρρησία τῷ γνώμῳ ἐ-
 πὶ τῷ σωθῆαι ἀποφαίνεσθαι· Τὸ δὲ πρὸς ἐ-
 χον, τὸ μὲν ὑμετέρων ἐδείξεν ἐκείνους
 ἐλθεῖν, μὴ πρὸς παρρησία λαλεῖν
 ὡς θεοὶ· μόνοι δὲ οἱ τῷ Ἀρχιερέων παρ-
 ρησίας, οἱ Πατριάρχαι, Ἀρχιεπίσκοποι,
 Ἐπίσκοποι, Ἀββᾶ, πάντες σωσιδάμοις,
 πάντες ἐν ταῖς αὐταῖς ὄντες αἰτίαις,
 πάντες σωσόμενοι, τὸ κατὰ καὶ ψῆ-
 ρον φέρειν ἐξουσίαν ἔχουσιν καὶ τὸ πλεον-
 εῖον ὡς περ' αὐτὴν μὴδὲν ποιεῖν δυνά-
 μενοι τῷ Πάσχα τῷ ὅλῳ κρίνον
 πρὸς τανύειν ἐπιτρέψουσι καὶ τῷ αὐτῷ
 ἐλθόντι, ὅπως ἐκείνῳ, ὃν εἶδε μᾶλλον
 περ' αὐτῶν ἀπολογεῖσθαι, οἷον ἐκείνῳ
 εἰ αὐτῶν γνώμῳ ἀποφαίνῃ.

Ἐπειδὴ περὶ οὗτοῦ παλαιὰ ἦν χει-
 ρανῶν ἐλευθερία, ἣν ἄλλοις μὲν
 καὶ ἰσχύειν, μάλιστα δ' ἐν ταῖς
 χειρῶν σιωδῶσις, ἥδη

πῶς τολῶς ἀνέρεται, καὶ φρονίμως δι-
 σκεύη καὶ τοὺς εὐσεβεῖς τῶν ἀνδρῶν ἔχει
 οὗτο ἐν δαύματι ποιεῖται; εἰ ἄρα οὐ
 ἡμεῖς ἐφ' ὁμοίαν θεωροῦμεν μιμησάμε-
 νοι ποσέτες τῶν ἀρχαίων πατέρων καὶ
 θεολογικῶν ὁπισκόπων, ἐπειδὴ λόγων
 τυχεῖν ἐν ταῖς συνάξεις ἔκ ἐστιν, οἱ
 βασιλίων πρέσβεις ἐμπαίζονται, καὶ
 συλλήβδην εἰπεῖν, ἡμῶς ἀπαιτιῶν
 δημοῦ ἐκ ὧν σκαυῖς κατακευθίζονται
 πρὶν ἐλθεῖν ἐς δικαστήριον, εἰ ἄρα οὐ
 αὐτῶμαθα διαμένουσιν οἴκοι, πᾶσι δὲ
 πάντ' ἀναλίσθεται μάλλον, ἢ πρὸς ἐν-
 τὸς ἐκείσε, τ' εἰσβάδ' ἢ πρὸς πρῶτον
 πυγχαίνειν, εἴτε ὅτι πλέον ἐδὲν ποιῶν-
 τας μάττω παλαι ποιεῖται. Ἀλλὰ τῶν
 μὲν οἱς ἡμᾶς ἐπὶ θρησκείας καὶ μετῴ-
 ρως φέρουσιν δυναίμεθ' ἂν· καὶ ὅτι χρισ-
 τὸς ἀνέστασεν, καὶ τοὺς σπουδαίους
 εὐσεβεῖς ἀρχοντας ἵνα τί ἐκκλησί-
 ας συνεδρίῃ σφύγγον; ἵνα τί ἐκκλησί-
 ας οὐδ' οὐ τῷτο μὲν ἔλεγκας, τῷτο δ' ὕβρι-
 στικῶς θεωροῦντες; καὶ ὡς χριστιαν-
 οὶ ὄντες, ἢ κρίνουν γὰρ μὴ δυναίμεθα
 ἢ ἐκείνοι τῆς πρὸς τῷ χριστιανῶν

καίαν ἀμειβόμενοις μεγαύκων, ἔδω-
κεν ἡγοῖσθαι τὴν τῆς σφειέρας ἐκκλησίαν
κατάστασιν; εἰ δὲ τὰ χα πὲρ τὴν αὐ-
τῶν ἐξουσίαν περὶ τῆς δε πραγματού-
ονται, καὶ ποιῶσι δὴ, ὅπερ ἅμα μὲν δό-
νται, ἅμα δὲ καλίουονται, ἅμα δὲ ποι-
ῶν δὲ ἡμοί εἰσιν, ὅπερ τόντε Δαβὶδ, καὶ
τὸ Σολομῶντα, καὶ δὴ καὶ ἄλλες ὅτι-
καὶς ἀρχοντας ἰσχυρὰ ποιηκότας, τε-
τίσιν, εἰ πολλὰ μετὰ τὸ σχολιῶν αὐτῶν
ἀρχόντων, ἢ καὶ μαζὶ αἰδισαμένων, ἐ-
κείνοι τοὺς ἐρέας ἀκολασουῦντας παύ-
ουσι καὶ ἐπιμαγαλίζουσι τὸ δόξα πᾶν-
τας διατελεῖν, εἰ ἀναβέβητες τὰ εἰ-
δωλα, τὴν τ' ἐθελοδρητικὴν ἀφαι-
ρουῦντες, φηρῶσι τὴν ἀληθινὴν τῆς θε-
λαίρειαν ἀποκαθίστασθαι, διὰ τὴν ἐνδὺν ἐκ-
ταβοῶσιν αὐτῶν, ὡς ἅρα πάντα συγ-
χύνουσι, καὶ ἰσχυρότερα φειεργάζονται,
καὶ ὡς περὶ τῶν δὴ, καὶ μάλ' αὐδα-
δὴς ἀπακτῶσι; τί δὲ ποτε μέρος τῆς ἡ-
γίαν γραφῶν ἀπαρτερεύει τοὺς χριστι-
αῖς τῆς ἀρχόντων μὴ τοιαύτης ἐξετάζου
ἀμφισβητήσι; τίς τοῦτε πάλιν ἐρεῖ, ὅτι
μόνον ἐξέσπῃ;

Τὰ χατοίνω ἐρεῖσιν, ὅτι καὶ πολι-
 τικὰς τ' ἀρχόντων τὰ κοινὰ μὲν καὶ
 στρατιωτικὰ μεταχειρίζεσθαι καλῶς ἐ-
 χει, πρὸς δὲ τὰ τ' Θεοσεβείας μνησ-
 πῶν τὰ πασιν ἀπειρεὶς πογχαίρει. καὶ
 τί δὲ νυνὶ ὁ Πάππας ἀλλ' ἢ Μοιάρ-
 χης τις καὶ βασιλεὺς; ἢ οἱ Καρδινάλιοι,
 ἔς ἐν τῷ παρόντι σχεδὸν ἕκ ἄλλοι ἐ-
 γενέσθαι, ἢ καὶ τ' ἀρχόντων καὶ βασι-
 λέων ἱεῖς; τί οἱ Πατριάρχαι, τί ὡς οἱ
 τὸ πολὺ οἱ Ἀρχιεπίσκοποι, τί οἱ ἐπι-
 σκοποὶ, τί οἱ Ἀσβαῖ; ἀλλὰ τί καὶ οὐκ ἐ-
 χέουσιν ἢ Ἀρχόντες, καὶ Ἡγεμόνες, καὶ
 Ὑπουργοὶ μεγαλοφρεπῶς ὅποιοι ὅσων
 πορευθῶσι δρυφορέμφοι, καὶ πολλὰ καὶ
 μισρεπὲς καὶ ἔρματα χρυσῶν φειδύμι-
 τοι; Ἱμαλίοις μὲν οὖν ἔσθ' ὅπως χερσὶν
 πῶν, οἷον τοῖς σωροῖς λεγόμενοις, καὶ
 καυσίαις, τοῖς πετῶσις, καὶ πᾶσις, καὶ
 ἀμπεχοῖς. ἢν δὲ πρὸς φαντασίαν
 παλαιοὶ καὶ ὁπιοκόπων, Χρυσόδομος, καὶ
 γυμνός, Ἀμβρόσιος ἡρόου· χωρὶς
 τέτων, τί διδάσκει, τί λέγει, τί
 ἔχει, ἢ ὅτι πρὸς μὴ ὅτι ὁπιοκόποι
 ἀλλὰ χειρὶν ἀξιοῖς ἢ ἀρετῶν τοῦ
 ἀχαι

ἰχὺς τὰ πνεύματα τῶν ὀνομάτων, καὶ ἡ ψαλμ
 οδοποιία Ἐπίσκοποι, καὶ ἡ μεταβολὴ
 ἰσχύος; Ἀμέλῃ τοῖς ἐκείνῳ ὀφεισμένοις,
 ἐν ἑπίστασι βυλομένοις, ἀλλ' ἐν τῇ
 ἀρεσκείᾳ, εἰ μὴ καὶ ὅσον ἐπιχορηγεῖ τῇ
 αὐτῶν γαστριμαργίᾳ, κηδεμένοις, τέτοις
 οἱ μόνον ἀπαιτῶν ἐγχειρίζουσιν, τύττες
 λειψέμενοι, ἵνα τὰς οἰονεῖ τυφλὰς ἐπι
 σκοπίας καὶ διδρύνουσιν τοῦ ὅτι χριστιανὸς
 καὶ τοῦ ἐν φρεσὶν βασιλεῖς ὡς ἀγαλ
 μάτια παρεστάναι, μηδ' ἐξουσίαν ἔχειν
 τῷ ψῆφον τιθέναι, ἢ γινώσκον ὑποφάνει
 αὐτῶν ἀλλὰ μόνον τοῖς παρ' ἐκείνων προ
 σαπομένοις κεκμηότας ὑπακούειν (ὡς
 σπεραντὶ τῷ πνεύματι, καὶ ὁρθαλμῶν, καὶ
 οὐκ ἔστι, καὶ τῷ φρεσὶν ὁλοσχερῶς ἀπε
 στειμένους) καὶ τὰ κελευόμενα πρῶτον
 μὲν ἀνεκδοκίμως ἀποδέχονται, εἴτα δὲ
 ἀποφασίστως διαπράττειν, καὶ
 βλάβη τυχόν κελεύσῃ καὶ πα
 ρανομώματα, οἷον ἀρδίω τῷ ἐν σὶ
 βησιν ἀναιρεῖν, ἢ αὐτὸν τῶν χριστῶν
 ἀνασκολαπίζον, τοῦτο τοῖσι ἀμαρ
 τήματα, ἀμαρτὴν ὑβριστικὴν, ἀμαρτὴν
 ἄγνωμον, ἀμαρτὴν τοῖς χριστιανοῖς καὶ
 τοῖς

τοῖς εὐφρονῦσι τῷ ἀρχόντων ἐκ ἑσπέρου
 δαμῶς ἀνεκτίγῃ ἢ πρήσσαντες ἄν τις; ἢ
 καὶ ἄφαρ καὶ Ἀννα ταῦτα σωσάντων
 τῶν ἰσχυρῶν, ἢ Δαβὶδ καὶ Ἰζακίαν ἐκείνη
 καὶ Καρθινάλιν ἢ ὁ δὲ στρατιώτης καὶ
 αἷμα πίνοντα ἐδίδεκε φθόνῳ ἐν ταῖς
 καὶ δὴ καὶ, τῷ ἢ Αυτοκράτει, καὶ τοῖς χρυ-
 στανοῖς βασιλευσὶν ἐξέμισον γυνή-
 τας;

Ἐπεὶ τοῖς αὖ ἀρχουσὶν ἡμετέροις ἐ-
 δὲν πᾶσι ἀπονεύμετον, ἢ ὁ, πρὸς τὸ
 ὅτι ἰδοὺ ῥῆμα θεοῦ ἀειάπτου αὐτοῖς, καὶ
 τῷ ἀρίστων πολιτῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐκεί-
 νων. Πρὸς γὰρ τῷ δίδον ἀμφοτέρω
 πλάττει τοῖς ἀγαθοῖς ὅτι βασιλεὺς πα-
 ρεαταπιδεικνύει, ὅπως δηλονότι συ-
 νηδῶσι μὴ μόνον τὰ πολιτικά, ἀλλὰ καὶ
 τὰ ἐκκλησιαστικά ὅτι πραγμάτων ἐπι-
 τραφέντες. ἔτι δέ, περὶ τῷ θεῷ πολ-
 λάκις ἐντίλλει τοῖς βασιλεῦσι τὰ ἀλ-
 σι κατὰ κλήσιν, τὰ ὅτι οἰδῶλον ἔδωκε
 καὶ τὸ βωμὸς ἀνατρέπειν, τῷ ὅτι νόμον
 βίβλοι ἀπογράφειν, καὶ τῷ Ἡσυχίῳ τῷ
 γὰρ καὶ καὶ τὴν ἐκκλησίαν ὀνομάζει
 αὐτὸν ὅτι τέτοις ἄρα πᾶσι, αἱ ἰσο-
 εἶναι

εἰαι δὴ πε, τά τε τῷ βαλίσσον χειρῶν
 ὄφθαι γυμνασία σαφῶς ἐλέγχει τοῦ
 ἐνυσεῖς τῷ ἀρχόντων αἰετῶν ἔκκλη-
 σιαστικῶν ὁπμιλείαι ἀντιπαραπῶσαι.
 Μοσῆς τοίνυν ἄρχων πολιτικῶν ἀρ-
 χῶν, καὶ δημαγωγός τις ὢν, ὅμως τῷ θρη-
 σκείαι καὶ τῷ ἱερῶν ἀπάντων τύπων ἅμα
 αὐτὸς ἐληφεν ἐκ θεοῦ, καὶ τοῖς λαοῖς
 ὄφθαι δίδωκε, καὶ τῷ Ἀαρὼν τῷ ὁπισ-
 κότῳ δεινῶς καὶ μάλ' ἀποτόμως ἐνεῖχε
 τοῦ χρυσῷ μύσχε, καὶ τῷ ἄλλων ὄφθ-
 νομημάτων ἐπιπληξεν. Ἰησοῦς τῷ καί πορ-
 γυμνῶς ὢν πολιτικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ὡς
 πάρεχ' εἰς τὴν ἀρχὴν κατέβη, ὡς αἰν-
 ματὰ τινὰ διαρρήδην εἰς θρησκείαν καὶ
 διδοσίβιαν τοῖνοντα παρέλαβε. Καὶ Δα-
 βὶδ βασιλεὺς πάσης ἔδει θρησκείαι ὑ-
 πό τῷ παμμάρῳ Σαὺλ ἀναστάτε γη-
 νημίνης, τὴν κισσὸν θεῶν κατήγαγε,
 τυτέειν, ἐξ ὑπαρχῆς τὴν θρησκείαν ἀ-
 ποκαθίστηεν, οὐδὲ παρῶν μόνον ὡς συ-
 δετήσων ἢ ὄφθαλμοῦ δόξαι, ἀλλὰ
 καὶ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους ἐδίδαξε, καὶ τοῦ
 εἰχέει ὑψίστου, καὶ τὴν πομπὴν διατά-
 ξατο, καὶ τὴν τινὰ τῷ ἱερῶν ὁπ-
 μιλείαι.

γράψας γάρ ον . Σολομών ὁ τῷ πρῶτῳ τῇ
 τῇ κυρίῃ τῶν ἀποδομητῶν, ὅπως Δαβὶδ
 ὁ πατὴρ αὐτῆς πρεσβυμῆσατο μόνον πι-
 εῖν, καὶ ἰδὼν λαὸν δὲ, αὐτὸν πλείονων ὑπερέμ-
 νησκα ἢ ὄρησκαίας, καὶ τὸ πλεονάζον ἐν συ-
 βείαις τῷ πρῶτῳ ὅτι ἡ Αβιάθαρ ἐκκρίνας ἡ Σε-
 δωκὸν ἀπέδειξεν ἐπίσκοπον αὐτῶν λαοῦ
 τὰ ὅτι τῷ ναοῦ διὰ τὴν τῆς ἱερέων ὀλιγα-
 ρίαν αἰσχρὰ μαμολυσμένον . Ἐξ αἰτίας βα-
 σιλεὺς καθαρὶστῆσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἱ-
 ερωπείας καὶ σκυβαλιτῶν ἐκείνου,
 καὶ τοὺς λύχνους ἀναφθῆναι, καὶ τὰ θυμα-
 αῖμα θυμαδῶσαι, καὶ πάντα κτλ. ἰδὼν ἄρ,
 χαῖον ἔδος ἱερευεῖας, πρὸς τὸ καὶ τῇ
 χαλκοῦ ὄφιν, ὅπως ὁ λαὸς ἀγρία
 πρὸς τῶν πρὸς τὴν, καθαρῶς καὶ λα-
 οῦ συντεῖς ἔσθ. Ὁ ὅτι Ἰωσαφάτ καὶ βα-
 σιλεὺς αὐτὸς ὑπαρχὼν τὰ ὑψηλὰ καὶ
 τὰ ἄλση κατασχέψας ὑφάνιζεν, ὡς ἑ-
 μαθεὶς ἐκείνων τὴν τοῦ θεοῦ λατρεί-
 αν ἐμποδιζομένῳ, καὶ τὸν λαὸν
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ναοῦ ἀνδραγαθῶς
 τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ὄντος, ἐφ' ὃν
 ἔδει αὐτὸν ἀνὰ ἑαυτὸν ἔτθ παρλα-
 χόθεν εἶναι. Ἰωσίας δὲ βασιλεὺς τοῦ
 ἱερέ-

ἱερέας καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῶν αὐτοῖς
καθηκόντων ὀπιμαλῶς ὑπεμίμησ-
κει. Ἰωάννης δὲ τοὺς ἱερεῖς τῆς ἀσελ-
γείας καὶ ἀκολατίας ἰσχυρῶς ἀνε-
χραίτισεν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐξωλεσά-
τους ἐκείνους προφήτης ἀπεσπεύα-
σε. Καὶ τί δεῖ πλείω καταριθμεῖσθαι ἐκ
τῶν ἀρίων γεσφῶν; ὁ μνηστὴρ τὰ χαλα-
ραστῆν, ὃν τρόπον διώκη) ἐν τῇ εὐαγγελίῳ
ἡ θεὸς Ἐκκλησία, ἐς ὅσον περ δὴ-
σαν ὁ χριστὸς ἐγεννήθη.

Τὸ πάλαι μὲν αὐτοὶ αὐτοκράτορες χει-
ριστοὶ σκώδους τοῖς ἐπισκόποις ἐπηγ-
γελλοντο, Κωνσταντῖνος μὲν τῷ Νίκαιᾳ,
Θεοδοσίος δ' ὁ πρῶτος τῷ Κωνσταν-
τινουπόλεως, Θεοδοσίος δ' ὁ δεύτερος τῷ
Ἐφ' σίγῳ Μαγίστρου δὲ τῷ Χαλκηδονί-
ᾳ. Καὶ τῷ Ραφαὴλ σκώδοντινα προφά-
νητος. οἷον ἐς μὴρίεον, ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ
ἱερώσυμος ἐλέξων αὐτὸν λέγει, φησὶ, τίς
μείνῃ τῷ αὐτοκρατόρει σκωδῆσαι
σοσέταξεν; καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν τῇ τῆς
Παύλης ὀπιμαρίῳ μνημονεύς γεσφῶν
ων λινῶν, δι' ὧν οἱ αὐτοκράτορες ἀμα-
ρῆς Λατίνους καὶ τῶς Ἑλληνικὰς ἐπισκόπους

Ῥώμῃ μετιπύμαστο. Μόνθ δὲ πω-
 τακοσίαν ἐστὶν ὁ Ἀυτοκράτωρ καὶ τὰς
 τὰς ἱερὰς συνελεύσεις, καὶ τὰς ἐν ἱ-
 πποκόπων συνόδους ὥς καὶ μακροῖ-
 χου μὲν θαυμάζειν τὸ φορτικὸν τῆ Ῥο-
 μαίου Ἐπισκόπου, ὅτι ὁ σαφῶς διελή-
 ῥων μὲν ἀκαρείων ἐστὶ ὄντων τῶν Ἀυτο-
 κράτορι μόνον, νυνὶ δὲ παῖσι κοινῇ τῆς
 ἀρχῆς προσήκον, ἐπειδὴ καὶ οἱ βασι-
 λεῖς μέρεθ τι διεξέζατο τὸ Καυσαρ-
 α μαγαλειότηθ, τῷ δὲ δήσαντες ἔτοι-
 μόπως ἐαυτῶν μόνω προσλογίζεσθαι,
 καὶ νομίζει τὸ ἱερὸν πεπιπνύειν, καὶ ἄλλοι
 τὸ αὐτὸ καὶ τὸ συνόδους συλλέξουσιν προ-
 αῖρουν ὁπωσδήποτε ἀφοσιώσας ἐπι-
 κα τοῖς πάντεσ βασιλευσιν, ὥς τις ἐν
 αὐτῷ διεξωδόντων ἐκμανύσκειν. Ἐπειδὴ
 τοίνυν ὁ Ἀυτοκράτωρ φερδινάνδθ
 ἔτω μῦται καὶ ὁπρὸς ἐς τὴν φύσιν,
 ἀπὸ δὲ διμαί, τὰ καὶ ἀρχιερέων πη-
 γάσματα κινδύνοισι ἡδημένθ, ὥς καὶ
 ἀνέχεσθαι ἐπηρεάζεσθαι. Ἐπειδὴ Ἀρχιερεῖς
 οὗτοι, ἄλλως καὶ διὰ τὸ προσπολιτευσ-
 μασσώην ἐπηρεάζειν, καὶ τὰ ἄλλα βία περι-
 πείζουσιν ἐκ ἐχθρῶν.

Ναὶ ρήσινεν ἄν τις ὑπολαβὼν, τὸτ'
 Ἀυτοκράτορας τὰς συνόδους κατέστη,
 δηλοῦντι τῷ Ῥωμαίῳ ἐπισκόπῳ μηδέ-
 που τῷ ὅλῳ ἐγκρατῆς γινόμενῳ πλὴν
 ἐδὲ πνιχθῆναι συνεκαδέχοντο τοῖς
 ἐπισκόποις, ἕθ' ὅλως ἐν τῷ μεταξὺ βυ-
 λού, ὃς ποτέ τρωσε τὸ ῥοπλὸν αὐτοῦ ἐν-
 κῶς ἐποίησεν. Παντὸς μὲν οὖν καὶ μάλ-
 λον, καὶ γὰρ Θεοδώρητον δ' Ἀυτοκράτορος
 Κωνσταντίνου μὴ ὅτι συνεκαδέχοντο ἐν
 τῇ Νικαίᾳ συνόδῳ, ἀλλὰ καὶ ὑπέδειξε
 τοῖς ἐπισκόποις, ὡς δεῖ τὸ ἀμφοσβητή-
 σιν διάγνωσιν ποιεῖν ἐκ τῶν ἀποστο-
 λικῶν καὶ προφητικῶν βιβλίων. Πρό-
 κειται φησὶ ἢ τῷ ἁγίῳ πνεύματι δι-
 δαχθῆναι, ὅπως φεῖ τῷ δεινῷ διαλεγό-
 μενοι, πάντῃ ἐπακολουθῶμεν· αἱ γὰρ οὐαί-
 γλιχθῶσι σὺν τῷ ἀποστολικῷ βίβλοις, ὅ-
 τι τῷ ὁρῶντι τῷ χριστῷ δηλοῦν ἡμῶν
 ἰσχυρῶς, ποῖα δεῖ φρονεῖν φεῖ τὸ διῶ γνῶ-
 μης. Καὶ Σωκράτης φησὶ τὸ Ἀυτοκρά-
 τορα Θεοδόσιον ἐκείνῳ μόνον ἐν ταῖς
 ἐπισκόποις, ἀλλὰ καὶ τῷ δὲ κληρὸν διορί-
 σασθῆναι, καταπαρεχόμενα μὲν τὰ τῷ
 αἰρετικῶν σωτήρια, καὶ τῷ Καθό-
 λικῳ.

λικῶν γράμῳ ὁτι κυρῶτα. Ἐν δὲ τῇ
 Χαλκηδονίᾳ σωβόλῳ Διδάσκαροι, Ιωβ-
 ράλ·ν, Θαλάσσιος ἐπισκόποις ὄντας αἱ
 πολιτικαὶ ἀρχαὶ κατέκριναν ὡς ἀρεῖ-
 κες, καὶ τὴν τάξεως ἥς ἐπαήνοντο ἐν τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ, διέγνωσαν ἀφαιρῆσαι. Πρὸς τού-
 τας καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἐν τέλει ὡς πολι-
 τικῶν μὴ μόνον σωεκαθέζετο τοῖς ἐ-
 πισκόποις ἐπὶ τῇ Γ' σωβόλῳ Κωνσταν-
 τιν πολιτανῆς, ἀλλὰ καὶ σωεψιφίζετο
 οἱσι γὰρ, Ἀνέγνω καὶ σωεψιφισάμεν.
 Ἐπὶ δὲ τῇ Ἀρμενικανῆς σωβόλῳ τῇς
 δευτέρας, οἱ τῇ ἀρχιεπίσκοπον ὀρίσθαι,
 Παβρίκιοι δὲ ὡς ὄντες, ἔχοντες δὲ σφε-
 τέραν ἐκθροισκίαν γράμῳ ἀπερ-
 νοῖτο, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἱππο τοῖς Ἐπισκόποις
 πλὴν ψήφον ἐτίθεν· περὶ γὰρ τὰ τέλει
 ὡς πῶς γέγραπται. Πέτρος Μαρκελλί-
 νος, Φήλιξ, Λιβήριος ἄνδρες ἐκδε-
 ῶται, καὶ οἱ ὀπιφανέστατοι τῇ Γ' ἡμερᾷ
 ἔπαρχοι καὶ Πατείκιοι σωεψιφίσαντες.
 Στάγειος, Ὀπλίαν, Παυλάριος,
 Δεόδατος, Καειάδων, Μάρκελλος οἱ
 πάντες σωεψιφίσαντες.

Ἀρα οὖν ἔξεσι μὲν τοῖς ἐπαρχοῖς

καὶ

ἔτι τοῖς Πατριαίοις ἐν συνόδῳ ψῆφον κέρ-
 ρην, τοῖς δὲ Αυτοκράτορσιν καὶ τοῖς βα-
 σιλεύσιν ἡ ἐξέστη· Καὶ μετὰ ταῦτα περὶ
 μαλὶν ἔτα περὶ ἡλίων ἡ καὶ ἡ ἑλίου το-
 σούτα μακρολογεῖν, ἢ μὴ ἀεὶ πρὸς
 ἐκείνους ὅτι συνῆκεν ἡμῖν ὁ ἀρχὴν, οἱ
 εἰδότες καὶ τὰ πάριων φανερώτατα καί-
 περ ὁρῶσι καὶ βλέπουσιν, ὅμως διὰ τὴν φι-
 λοφιλίαν καὶ φιλοπρίαν ἐξαργεῖδεν· Ἀυ-
 τοκράτωρ Ἰουστινιανὸς εὐχόμενος ἔθηκεν
 ὅτι ἐπανορθῶσαι τὰ ἁγία ἱερῶν ἦεν, καὶ
 τὴν ἀκολασίαν αὐτῶν ἀνασέλλειν, καὶ
 Χριστιανὸς τε καὶ Καθολικὸς ὢν· Ἀυτο-
 κράτωρ, ὅμως δύνω Πάππας Πέτρον
 μὲν διαδοχῆς, Χρῆστος δὲ ὁππρόθεν, τοῖς
 Σιλυήειον καὶ τὸ Ὀϊσίλιον τὴν ἀρχὴν ἐξ-
 ἡλάτην· Εἰτα πίνω οἱ κατεξουσιάζον-
 τες ἁγία ὁπισκόπων, οἱ ὡς θεῶν τὰς
 ἀμφὶ θρησκείαν ἐντολὰς κομίζοντες, οἱ
 τὸ θεῶν κτεῖν ὁ ἀπαρμόντες, οἱ ψαλμὸς
 ἱερὸς σωλάουσιν, οἱ τοῖς ἱερεῦσι ὁπι-
 σατῶντες, οἱ τὸν ναὸν ἀκοσμοῦντες, οἱ
 περὶ τὸ θεοτεβείας διμυροῦντες, οἱ ναὸς
 καθαρίζοντες, οἱ τὰ ὑψηλὰ καταρροῦ-
 ντες, οἱ τὰ ἀλση φλέγοντες, οἱ τὸν ἱερῆς

πεδαισῶτες, καὶ τὸν νόμον, καθ' ὃν καὶ
 διάγειν αὐτὸν, εἰσφύροντες, οἱ τὸν ἀν-
 βεῖς τῆς θεωρητικῆς ἀποκρίνοντες, οἱ τὸν
 ὀπισκόπους ἐκκρίνοντες, οἱ τῆς ὁδοποι-
 πων συνόδους ἀδροίζοντες, οἱ τοῖς ἐπι-
 κόποις συγκαθήμενοι, καὶ τῶν ἐκδηλοῦ-
 ὑπομοιμηθέντων, οἱ τὴν αἵρεσιν ἐπι-
 σκοπῶν τιμωροί, οἱ μηχανιστοὶ ἐπι-
 δρασκείας· οἱ ψαφίζοντες καὶ τὰς γρα-
 μας ἀποθανόντες, οἱ τὰ ταῦτα πάντα
 ἀφ' ἑαυτῶν αὐτονομῶς ὁρῶντες καὶ ὅπως
 ποιῶντες, ἄρα οὐ φέρονται τούτοις μηδ'
 ὅλως πρὸς ἡκίαν τὴν τῆς δρασκείας ὁδοποι-
 λειαν; ἢ τὸν Χριστιανὸν ἄρχοντα τὸν
 τριαδὶ παραγματοποιούμενον ἀπακλῆν, καὶ
 ἀσβεστῶς παρανομεῖν ἐρεῖν; Ἀλλὰ μὴ
 οἱ ἀρχαῖοι καὶ χριστιανότατοι τῆς Ἀν-
 τοκράτορος καὶ βασιλέως τὰ ταῦτα δια-
 χειρήσασιν, μηδὲ μὲν πῶποτε ἢ ἀσέβειαν
 ἢ ἀκοσμίαν φέροντες ὁρῶντες. Καί
 τίς ἐν ἡγετορικωτέροις ἀρχοντας, ἢ
 φερόμενα λαμπρότερα ζήλῃσιν;
 Ὡς οὖν ἐκείνοις τούτοις ἐξῆν μετὰ
 πολλοῖς, καὶ τὰ κοινὰ διοικῶσι τί
 σήμερον πλημμελῶσιν οἱ ἡμέτεροι.

ἀρχοντες, δις διὰ τὴν αὐτὴν τιλαγ-
 μένοισι τάξιν, ὅμως ταῦτα πρῶτον ἐκ
 ὅσων εἰσὶν; ἢ ποῖα ποῖ πυγχαίνουσιν ἔτοι-
 ὄντες τὴν τε παιδείαν, καὶ τὴν κρίσιν, καὶ τὴν
 ἀκωσυνήν, ὅπως νομίζομεν, τοῖς παλαι-
 οῖς καὶ τοῖς νεωτέροις ὁπσάκοις μὴ
 ἴσθ' ἀρχόντων συμβαλεῖν ἐπὶ θρησ-
 κείας, αὐτοῖς γὰρ καὶ χειρὶαντες ἐπισ-
 λῆς ταυτῇσι τὴν τιμὴν ἀπαξιῦσιν, ἐπὶ
 τὰ μφισβητέριον γινώσκουσιν, ἐπὶ τῇ
 σφετέρῃ σωφροσύνῃ μετατρέψαντες;
 οἰκότες ἐπὶ σαφῶς ὁρίσαντες ὅσα τὰ
 αὐτῶν, καὶ τὴν βασιλείαν σφετέραν ἐκ-
 εἰς μακρὰν ἀπολέειν μέλλουσιν. Εἰ γὰρ οὐ
 μεγίστων πρὸς τὴν αὐτὴν διὰ τὴν κρείον
 ἡλικίας, ἢ ἀνδρόνιο καὶ σωφροσύνης τὰς ἐ-
 κείνων τίχνας, ὡς ἡλικίαν ὁρῶσι ἴσθ' ὅτι
 Χρὶς ἐν ἡλικίᾳ, ὡς ὁπσάκοις, καὶ
 παισι λῶς ἀποσβέννυσιν τὸ φῶς τῆς ἐ-
 ναγγελίας, ὡς αὐτῶν διὰ γρηθείας λε-
 ληθότως φανερὸν ἐστίν, καὶ τὴν εἰσόδον εἰς
 τὴν βασιλείαν ἐμπεράτουν· ἐκ αὐ-
 τῶν ἐκαστὸν ὅτι ἔστιν ἡλικίαν ἀ-
 νομαζόμενοι, ἢ ἔστιν ὁ βεβαιῶς χλιδά-
 ζόμενοι γὰρ διὰ τὴν ἐκείνοις διὰ τὴν ἀγνο-
 ας

αὐτῶν κερτῶσαι αὐτῶν, καὶ ὑποχρεῖται ἔχου-
σιν.

Ἡμεῖς μὲν ἔν (ὡς εἶρη) ἡ θρησκεία
μετὰ πλάξαι αὐτῶν, ὡς περὶ τῶν μὲν αὐτῶν δια-
ζόμενοι, ἀλλὰ βροδέως καὶ μετὰ αὐτοῦ ἐν
κρηνομένης βυλαδόμενοι, μὴ δὲ ἔξ ἀρχῆς
οὗτο ποιῆν ἐπεχρήμεθα αὐτῶν, ἢ μὴ τὸ
πρόδηλον καὶ ἀναμφίλογον θέλημα τοῦ
θεοῦ, τὸ ἐν τῇ ἀγίᾳ γραφῇ ἡμῶν ἐκ-
φανερῶδες, ἢ τε σωτηρίας ἡμετέρας κηδε-
μονία σωτηρίας ἡμετέρας. Εἰ δὲ ταύτης ἀρε-
τήν αὐτῶν ἐκκλησίας, ἢ καὶ δοτικὴ λέγειται,
αὐτῶν ὅτε καὶ διαβάλλουσιν ἡμᾶς πρὸς τοὺς
καὶ ἰερεῖς ἐν δυνάμεναι ὁμοῦς ἡμῶν ἐπὶ τῇ
δοκῇ ὅτι καὶ πᾶσι τοῖς ἐυφροσύνῃ, καὶ ὁμοῖς
καὶ τῇ αὐτῶν ζῶντες ὁρεγόμενοι, ὅπως
αὐτῶν μὲν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἢν αὐτῶν
τεῖν ἐνεδίχετο, ἢν αὐτῶν ὁ Χριστὸς ἀρε-
μαρτητος ὡν ἔτι πάλαι περὶ εἰρηκται ἀ-
μνηστῆσαι, ἢν αὐτῶν οἰδαμεν ὅτι ἀγίων πα-
τέρων, ὅτι ἀποστόλων, ὅτι Χριστὸς αὐτῶν, τῆς
πρωτοτύπου ἐκκλησίας ἀποστολικῆς. Περὶ
σηλθόμεν ὅτι ὅσον μάχης ἐνεχάρις, πρὸς
τῇ ὅτι ἀποστόλων ἐκκλησίας, τῇ ὅτι πᾶσι
λαοῖν καὶ δοτικῶν ὁπισκοπῶν καὶ πατέρων,
897,

ἀλλ' ἡ ἰσχυρὰ ἀκέραιον ἐπ' ἔσθ', καὶ κατὰ Τερ
 ραντινὸν ἀγρίῳ παρθένον, εἰδωλολα-
 εῖαι τ' ἀπάσης, καὶ τ' πατρῶν καὶ δεινῶν
 ὑψηλῶν καὶ θαλασσιῶν. Οὐ μόνον ἔ-
 σθ' ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ μυση-
 ῖα, καὶ τ' δημοσίων παρθεῶν τὴν πύ-
 λην ἐν μιᾷ μετὰ πρὸς τὰ ἐκείνοις
 ἐπιπλοῦς μέγα καὶ τ' Χριστὸν μιμύμε-
 ροι, καὶ πάντας τοὺς ἐν περὶ τῆς, τ' ἀρθεῖαν
 αὐτῶν χάρις ἀπαρημελημένη, καὶ
 ἀποδαρμένη, εἰς τ' ἀρχαίαν καὶ πρὸς τὴν
 ἀλάσασιν ἀειπλάζον. ὅπως ἐκείνη τ'
 ἀποκοδομένη τ' ἀρθεῖας ἀρκίον, ὅθεν
 ἀρθεῖα τὸ πρῶτον ἀρχὴν ἔλαβεν.
 Οὐ γὰρ ὁ συλλογισμὸς (οἱσι Τερτελ-
 λανός,) κατὰ πασῶν αἰρέσεων ἰσχυρὸς.
 Πᾶρ ὁ, πρῶτον εἰλικρινὲς τὴν ὕψι-
 ρον, κίβδηλον. Εἰρηναῖος πολλὰκις ἐ-
 ὑψύρετο τὰς παλαιότητας ἐκκλησιῶν,
 εἰς ἐκὸς ἀναμνηστικὴς διατελεῖν, δια-
 ῖν τ' Χριστὸν ἐγγυέσαι γαρομένης. Τί ἔν καὶ
 τῆμερον ταύτην ἐποιεῖ; τί πρὸς τ' τ' πα-
 λαιῶν ἐκκλησιῶν τύπον ἐκ ἐφαρμο-
 ζομένη αὐτῆς; τί νυν ἐλέγουμεν τὰ
 ὅσα πρὸς τὴν ὁπισκόπων καὶ πατέρων
 κα-

καθολικῶν ἐν τῇ πόλει καὶ Νίκαιαι συ-
νόδῳ παμπληθεῖ λεγόμενον, ἥδη ἀ-
χαῖα κερτεῖται;

Ἐσθραε τοίνυν τῷ αὐτῷ ἀποκρίσας
ἰα βυλόμεν· ἐπισκευάζει, ἐκείνου
λεν ὡς ἰερεῖον· καὶ ὁ ὄντος ἐκείνου
Ἀρτίμιδος γὰρ πάντων κληῖς ἐλαμ-
πυτάτου· μετὰ τὰ ἱερά καὶ τὰ ἱερὰ
λόμενος ἀποκαθιστάναι πρὸς τὸ ῥόδιον
ἐπιμύει, καὶ ὁ ἴσως πυθόμενος τῶν
ἐνθάδε ἐκτόμβας, Σαλωναίαν, Λα-
κτισίαν, Περσίδα, καὶ τὰς ἱερὰς
τιχὰς τῆς Νεμῆος Πομπηίας βίβας ὅτι
ἐνθάδε γὰρ ἱερὸν, οἱ σοφῶς γὰρ
ἀποκρίσας διωκθεῖν τὸ τῆς παλαιᾶς
ἐκείνου, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ Σολομὼν
καὶ πῶς δεῖαν διατάξιν ὁκοδόμη, καὶ
τὰς παλαιὰς τιχὰς καὶ ἱερὰ, ἀφ' ὧν
δεῖς αὐτὸς πρὸς Μωσὴν ῥητῶς ἐγείρει
Ἀγγαῖον· ὁ Προφήτης, ἐπειδὴ ὁ γὰρ
δὲ ἡδὴ τῷ Ἐσθραε κατηγτίδῃ, καὶ
τοῖς λαοῖς ἐυλογεῖ ἐυθεροσώτης ὡς
δεῖς ἰδὼν ἐκείνου πῶς ἐκείνου ἐπὶ τῇ
σάββῃ τῆς διὰ παρτοκράτορος ἐυεργετῆ
δακρύοντας ὅμως ἀπέδιδε πάντα
ἀπὸ.

ὅτι οἱ ὠκύνοντες, καὶ τὰ πρότερον οἰκο-
 νήματα τὰ πρὸ τοῦ διαφορεῖσθαι τὰ
 ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἐωρακότες,
 ἰδέσθαι ἀνεμιμήσκοντο, παρὰ πολὺ
 ἐκείνου τῷ χρόνῳ ἀπολελείφ-
 θαι. Τηνικαὶ ταῦτ' ἡγούμενοι τὰν ἀξί-
 ος ἀνεσκαδαῖναι, ὅταν ἐφάμιλλοι
 ᾖ τῷ πρὸς τὸ πᾶσαν παράδειγμα,
 ὡς καὶ ἀρχαῖς μεσσοπείπειαν. Ὁ
 ἄρχος Γιάλλος καθαρὶζεν ἐν ἐσάμονος ἰδ-
 ωτακὸν δ' οἶκον ἦν πρὸς τὸ Κορινθίων
 ἀνασμένον, καὶ Χριστὸν διὰ ταξίν οὐλοῖς
 παρὰ ἰδῶσι φάσκων ἐλθὲν ὡς καὶ
 ἄλλοι, καὶ κατέδωκεν ὑμῖν. Καὶ ὁ Χρι-
 στὸς τὰ ψαλμοὺς φαρμακίαν ἐλέγξων.
 ἡ φησὶ πρὸς τὸ ἀρχὴν ἐπανελθεῖν,
 καὶ ἀρχὴς ἐχέτω ἐν ἑνὶ καὶ πάλιν
 αὐτῇ τῶν ἱερῶν αἰσχροκαρδίᾳ καὶ
 παρὰ ἐξίαν ἐπιπλήτων ὡς φησὶν, ἀπὸ
 ἀρχῆς ἦν ὁ καὶ πρὸς αὐτὸν οἶκος, ὅπως
 ἡ πᾶς ὁ λαὸς ὁσίως καὶ ἀγαθῶς τὰς ἐν-
 χὰς ἀναπέμψουσιν καὶ αὐτὸν δὴ τρέ-
 πον ἐδίδου ὑμᾶς αὐτῷ χριστῷ. ἵσχυ-
 ρι εἰς τοῦτο μὴ ἐκλίσηκαί τις, ὅπως
 γίνηται πᾶσι λησῶν καὶ πάν-
 τας

τας ὅ, συλλήβδην εἰπεῖν, ἐν τῇ ἀγίᾳ
 γρηγορίας ἀξίεπαιροι καὶ διοσιβίης ἀρ-
 χοῦτες δι' ἐκείνο μάλιστα ἐσκωμάζοντο
 ὅτι περὶ πάντη ἐν τῇ ὁδοῖς. ὅτι Δαδία
 πατρὸς ἐαυτῆς ἤκουον ὅτι πρὸς τὰ ἀρ-
 χοῖα ἐπαυηλδόντες τῷ ἀρλεσκίᾳ ἐκ-
 καλῆς ποιοῦν.

Οὐκ ἔν ἡμῶς ἐπεὶ δὲ σωωσθῆναι
 πάνθ' ὑπὸ τέλει ἀνάστα γέννημα,
 καὶ μηδὲν ἔτι ἐν τῷ θεῷ ναῶν λαοῖς,
 πλὴν ἢ ἀκρᾶ τιν' ἐρείπια, σπρυγῶν-
 τα τῇ ἐδὲ κῆρυδι περὶ ζῆν, ἐι τοιαύτως
 ζηλώσμεν ὁκλησίαι, αἷς εἴ ἡ πρῶτον
 δαμνῶν πῶτεθ' ἡμῶν ἡκέναι μηδὲ τὰ
 κατ' ἐλπίαν Μίαντες, μηδὲ τὰς ἀγνώστες καὶ
 βαρβάρους περὶ δόχαις, μηδὲ τῇ μυσ-
 τερῶν διαφθορᾶν, μηδὲ τοιαύτως ἰναι
 ὑδλὸς ἐγκέναι. καὶ τῇ κυρίᾳ ναὸν ἀν-
 δρῶν καταρτίζοντες ὅτι βδολοῦμεν, διμέλει
 ἐλὲν ἡξιοῦμεν ἄλλο ζητῆσαι, πλὴν τὸ
 ὅτι τῇ Ἀποστόλων πρὸς πᾶσι κατα-
 βλημένον, τὸ σωθῆναι ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστῷ.
 Ἐπεὶ ὅ, ἐπεὶ δὲ ὅς ἡκούσαν τῇ θεῷ φθεγγε-
 μένῃ ἡμῶν ἐν τῷ αὐτῷ ῥήματι, καὶ καλῶ-
 δόμεν τὰ λαμπερὰ τῇ πηγαίᾳ καὶ περὶ
 τύπῃ

ὅπου ἡ ἐκκλησία τοῦ σώματος· ἡ δὲ κα-
 θολικὴ συνόδος προσεδόξα λίαν ἑτέκ-
 νητος ὑπῆρχε, καὶ ἰδὲ ὑποβησόμενον καὶ διὰ
 πολλὸν ἀτηκμήσθαι πρὸς τὸ πάντων
 αἰετοῦ, ἐπεὶ διὰ σαφὲς τὸ θεῖον βέλησιν ἐ-
 ρηκότας δεινὸν ὥσπερ ἰδὲ ὑπερακριβῶς
 καὶ σμικρολόγως τὸ ἀνθρώπινον ἰσχύος
 διορεῖται τὰς ἐξ ηἱρέων ἰσχύων συν-
 ἔνεα, μηκέτι προσαναδέμενοι τῇ σαρκὶ
 καὶ αἵματι, προσελάβομεθα ποιεῖν, ὅ ἡμεῖς
 οὐ ποιεῖν ἐνδέχεται, συχνῶς δὲ πολλοῖς
 ἡμεῖς ἐντεῶν ἀνδρῶν καὶ καθολικῶν
 ἐπὶ κόπων πεποιήται, δηλοῦντι, ἐγ-
 χωρίῳ συνόδιῳ τῇ ἐκκλησίᾳ βοηθῆ-
 σαι. καὶ ἵδμεν γὰρ πρὸς παλαιὰς πατέ-
 ρας ὡς πῶς τὰ μυστηριώδη δοκί-
 μαζοῦν εἰσδόντες πρὶν δικυμαστικῶς
 σωῶσθαι ἀφροδιῆται. Περιγίγνονται
 γὰρ εἰσέτι καὶ σήμερον κατόντες τινὲς ἐν
 ταῖς κατὰ μέγαν συνόδοις γυρομε-
 νοι, οἳ ἐν Καρχηδόνι ὅτι Κυπριανῶ, ἐν
 Ἀγκύρᾳ, ἐν Νεοχυσαρείᾳ, ἐν Γάγγρᾳ,
 καὶ ἰδὲ ἐν Περλαγορίᾳ (καθὼς ἐνίστα-
 σθαι) ὡς τὸ ἀκέραιον καὶ τὸ ψιλὸν ὁ-
 ρομα τῆς κατὰ Νίκειαν Οἰκουμενικῆς
 συ-

σωβόδου ὁσούτως ἐν πάσαι τοῖς Παλα-
 ταιοῖς, καὶ Δυνατοῖς ἀπύκτου, οἷον
 καὶ μόναι αὐτοῖς διαλεγόμενοι. ὡς
 τὸς ᾧ Ἀυτοκράτορ Θεοῦ Κωνσταντῖνος τῷ
 ἐπισκόπῳ Ἀυξεντίῳ Ἀρμενῶ ὀνιφα-
 νερώς προσκειμένη, ὁ Ἀδατάσι Θεοῦ
 γιανὸς ἐπίσκοπος Θεοῦ πρὸς τὸν καὶ δόξαν
 σωβόδου, ὅτι ἐν αὐτῇ μνηστὴρ αὐτῷ ἐπίσκο-
 πόν, διὰ τὸ ᾧ Ἀυτοκράτορ Θεοῦ δυνά-
 μιν, πῶς τε τῷ ἄλλων φιλοφεικίαν, ἀλλὰ
 πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ δυνάμεις
 πρὸς ἐκκαλέσασθαι, τετέστι, τὸ ἐγχαίρειν ἐν-
 νοδον. ὡσαύτως ἐν ψήφισμα ὑπὸ τοῦ
 Νίκωνος σωβόδου, διὲς ἀνὰ πάντας ἐπὶ
 τοῦ τὸ Καρχηδονίας ἀπαξ τὰ ἐλάχιον
 ἐπισκόπων συνελεύσεις ποιῆσαι καὶ
 ἐλάσαι ἐκκλησίας ἐπὶ τὴν γένεσιν
 ἢ Χαλκηδονίας σωβόδου, ὅπως ὡς καὶ
 ματὰς ψευδοδόξιας καὶ ὡς νομίσματα
 τὸ αὐτὸ κατασβέσειεν, ἔαν ἐκφω-
 ῖ ὑπάρξον. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
 Σεκύνδου καὶ Παλλάδιος τὸ Ἀνεκλι-
 σίαν σωβόδου παρητύγαν αὐτὸν καὶ δι-
 κλὴ ἐκ τῶν Ἀμειβόσι Θεοῦ ὁ Μεθωλα-
 ρήσιος Ἐπίσκοπος ἀπικρίθη, ὅτι

ῥεῖλοι καιρὸν δοκεῖν ἢ ξέρον, ὅτι περ δι-
 πρὸς ταῖς δυσμαῖς ἐπισκοποὶ σωβ-
 ρυνοῦν καὶ ἀσθενεῖαν, ἢ σωλευούσης ἐγ-
 χροῖν, τῷ πρὸς τὸ πρὸς ἐκείνους ἔστιν ἡ
 ὁδὸς τῆς ἐπισκοπῆς ἐπισκόποι, παρὰ τῇ
 τῇ ἑλληνικῇ πολλὰς γὰρ. Τὸν αὖ-
 τὸν τρέπον καὶ ὁ Κάρολ' μέγας Ἀυ-
 τοκράτωρ ἐν Γερμανίᾳ σωβόδον ἔθετο-
 σιν ἀντὶ παλαιᾷ καὶ Νίκαιαν σωβόδον
 τῇ Δουλιέρᾳ, αἱ δὲ οὐδὲν ἀναιρέσεις.
 Οὐ μὲν περὶ τῶν ἡμῶν γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἐστίν.
 ἔχομεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἐν Ἀγγλίᾳ
 σωβόδους ἐπὶ χωρίοις, καὶ τὰς ἐκκλησίας
 ἡμῶν διωκόμεν καὶ τὸν παλῆον νόμον.
 Ἀλλὰ μὴν τί δὲ μακρολογεῖς; αἱ μέ-
 γισται δὲ ἐκείναι καὶ περιπληθεῖς σωβό-
 δους, ἐφ' αἷς δὲ ἔτι μᾶλλον φρονῶσι, πρὸς
 ἀπάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ὁπερ ἡμεῖς
 τὴν γῆν χειρὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν ἡ συ-
 νελύουσιν ἰδίαι, καὶ σωβόδους ἐπιχόρειοι
 δοκοῦν; Ἐάν γὰρ τάχα συνελθόντες τῶν
 οἱς τ' αὐτὸ Ἰταλία, Γαλλία, Ἰβηρία,
 Ἀγγλία, Γερμανία, Δανία, Σκωτία
 περιλείπονται ἢ Ἀσία, Ἑλλάς, Ἀρ-
 μηνία, Περσίς, Μιδία, Μεσποταμία,
 Ἀρ-

Αἰγυπτοῦ, Αἰθιοπία, Ἰνδία, Μαυρι-
 ταιία καὶ ἄλλὰ πάσαι ἱερὸν καὶ
 τὸ χειριστῶν καὶ ἐπισκοπῶν εὐρεῖν ἐ-
 πίς ἂν τῇ σωφρονέντων πιατότων σω-
 δον καδολικῶν ὁτομάζοι; ἢ ποσὶ των τῶ
 οἰκουμενῆς ιερῶν ἀπόντων, πῶς ἐλ-
 ρεῖ ἀληθεύει, τὸ, σύμπασαν τῆς
 κυμένῃ οὐκ ὁδοξοῦν αὐτοῖς; ἢ πῶς πῶ
 πασῶν ὕστατη σωοδοῖς ἢ πρῶτην ἐπὶ Τε-
 δέντε γεγεννημένη; πῶς καδολικῶν
 γοῖτο ἂν, ὅπου ἐκ πάντων ἐθνῶν καὶ ἐπὶ
 κρατειῶν χειριστῶν πιασθέντων
 μόνον ὁπίσκοποι σωεληλῶσαι, καὶ τῶ
 των ἐνιοὶ μὲν ἔπω δεῖροι τοῦ λόγου, ὡς
 κινδυνεύειν καὶ τῶ γεομασίῃ καὶ ἀπο-
 μαρτυρηθῆναι, ἔπω δὲ πεπαιδευμένοι, ὡς
 μηδὲ πῶ ποῖς τὰς ἱερὰς γραφὰς ἀν-
 τιστάς;

Πλὴν ὁπωσὺν ἔχει πάντα, ἢ α-
 λήθεια. τὸ Ἰησοῦ χριστοῦ μηδαμῶς ἀν-
 κρέματα ἀπὸ τῇ συμβόλων, ἢ καὶ Παύ-
 λου εἰπεῖν, ἅπ' ἀνθρώπων ἡμεῖς
 ἔργων οἷς χρεῖται τὸ θεῶ ἐκκλησίας
 πμέλσαν πειθεῖς, σωφρονεῖν ἢ δὲ λαοῖς
 ἀλλὰ τὸ καδολικῶν ἀπολεηθῶσι,

τῆς διαβολῆς ὑποτάσσεται τῷ θεῷ, καὶ τῷ
 Χριστῷ αὐτῷ σαλπικαίῳσι, καὶ τῇ ἐκκλησί-
 ᾳ, ὅθεν τῷ κυρίῳ διατρίβεται τὰς διατε-
 λαῶσιν ἐν θεῷ, ἀλλὰ καὶ αἰδοῦναι αὐτὸν,
 καὶ καὶ ἀντιπαρατίθενται αὐτῷ πῶς ἀπε-
 γράσσεται, ὅτι αὐτὸς ἀπὸ τινος ὑπερέχοντος
 ἐκλήκτον. ψαυδῶς ἀντιπαρατίθενται αὐτῷ.
 Διατάσσεται γὰρ ὁ θεὸς ἐκ ὅπου αὐτὸν
 συνῶδον, ἀλλὰ καὶ συνῶδον ἀκουσθῆναι
 αὐτῷ βασιλείᾳ, καὶ πᾶσι καὶ ὅπου πλείον
 εὐξήσεται. Ἐν ἀνδραγαθίᾳ καὶ πλείον
 λαοὶ (φροσὶν ὁ Σαλαμὼν) ἐνδυμύσταις, ὅ
 διὰ τῷ κυρίου βασιλείᾳ μένειν στερεά. Μήτε
 σοφία, μήτε φρόνησις, μήτε βούλησις
 καὶ τῷ κυρίῳ. Ἰὰ παρὰ ἀνθρώπων ἀ-
 ποδομὴ δυνάμεως (φροσὶν Ἰακώβου) ἐν μένου-
 σιν, ἐν τῷ θεῷ ἀκαθαρσίᾳ καὶ καὶ ἐκκλη-
 σίᾳ, ἰακώβου δυνάμεως καὶ αὐτὰ δὲ βάβα-
 κιν, ὅθεν τῷ τῷ Ἀποστόλῳ καὶ Περσῶν
 δεμνίᾳ. καὶ συνῶδεται ὑπὸ τῷ γονι-
 αίου αἵματος, Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πολλοὶ
 δὲ πλείον ἐν τῷ θεῷ, καὶ μετὰ πᾶσι
 καὶ κατὰ τὸν αἵματός τινος ἐκ τῷ ἱερο-
 σύμῳ, ὅθεν ὁ διάβολος ἐξήγαγε τὴν θεο-
 ληψίαν καὶ πτωχεύειν τὴν Σοφίαν
 I φιλία

ἡμῖν δοκεῖ σύμπασιν τῇ ἀρετῇ χρόνον
κατάστασιν; πλὴν τῆς ἐνυπνιδίου
πόρεως τῆς Βαβυλωνικῆς ἀπόλειαν,
καὶ τῆς θεῆς ἐκκλησίας ἀνασταλὴν, καὶ
πλὴν τυφλότητα καὶ ῥαθυμίαν τῇ δι-
σκόπων, ἐπὶ τῇ ῥαθυμίαν, καὶ πλὴν
ἀοκνον τῷ λαῷ σπουδῇ ἐξεπίπλους
ὡς πρεσβεῖ προφητικῷ πνεύματι προ-
αγγέλλειν, καὶ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ὄψιν
ποιεῖν βεληθῆναι. Τίς γὰρ τὸν τοσούτον
ἔστι τυφλός, ὅς ἐστι μὴ ἰδεῖν, ἢ ὅτι αὐτοὶ ἑ-
αυτοὶ εἰσιν οἱ διδάσκαλοι ἐκείνοι, ὑφ' ὧν
(καθὰ φησιν Ἰερώνυμος) ἐξηπάτηται
καὶ κατακακοῖμυται ὁ λαός; ἢ ὅτι Νινι-
βί, τὴν τίσιν, ἢ αὐτῶν Ῥώμη, ποτὶ μὲν πε-
ρυκισμένη, νυνὶ δὲ τὸ προσωπῆον ἀ-
φρημένη, ἅμα μὲν ἐνδυνάστεον καὶ ἀ-
ρᾶται, ἅμα δὲ πάλιν ἐλάσσον ὅπως;
ἢ ὅτι εὐσεβεῖς ἄνθρωποι διὰ τοῦ
θωτοῦ Ἐυαγγελικοῦ, καὶ τῆς τοῦ
θεοῦ φωνῆς οἶον ἐκ βαθείας τινός
ἡσυχίου ἐξεγερθέντες, πῶς μὲν τισιν
πρὸς διδασκαλίαν συμβόλους οὐ στεί-
λονται, ἰσχυρὸς δὲ ὅτι πᾶσι τῇ καρδίᾳ
ἐστὶν ἐβάδισον.

Ἀλλὰ μὲν (φῆσιν ἄν τις) ὅτι
 τῶν Ῥωμαίων ἀρχιερέων γινώσκοντες ἡμῶς
 ἂν ἀσπάζεσθαι ἡμεῖς πείθεσθαι ὁμιλοῦμεν
 ὅτι ἐκείνους γινώσκοντες μόνους τοὺς
 θεοῦ καὶ ἀσμεν τοὺς χριστιανούς κοινον
 ἔχοντες ἐκείνους εἶναι τοὺς ἱερεῖς Λευιτικῆς
 ἡ ἑσπερίας ἐν Δευτερονομίᾳ ἀντιβου-
 λον, παρ' ἧς δὲ συμβαλὴν καὶ κρίσιν ἀλλή-
 λων ἐν τοῖς ὑποθέσει καὶ πραγμασίαις
 ἀντιθέτον· οἱ τὴν ἀσπασίαν τῇ ἐκείνων
 κρίσει· δεῖν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ ἀδελφοῦ
 ἀναρῶντες ἐκείνους, οἱ τὴν πράξιν, καὶ
 δεῖν μηδὲν ἀποβύθιον εἶναι· τὸ καὶ
 εἶναι ἐν ἑαυτοῖς, ἐκείνους ὅτι βασιλεύοντες
 ἐπὶ τῇ γῆς· ἐκείνους ἴσα Χριστῷ καὶ
 δεῖν αὐτοὺς δεδωκέναι· ἡ αὐτοὺς εἶναι βα-
 λευτέρους τοῦ, τὸ λαοῦ, καὶ τοῦ Χριστοῦ κα-
 ρίς ἐκείνου μηδὲν εἶναι πῖστον, μηδὲν
 ἀνελπίστα, μηδὲν ἐκκλησίαν· ὅτι αὐ-
 τοὺς ἀποδοῦναι, τὴν ἀδελφότητα καὶ ἀντι-
 ναι τὴν αὐτῆς σωτηρίας· Ταῦτα μὲν δὲ
 καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ τὴν ἀρχιερέων ὁμιλοῦντες
 μὴ πάντες γὰρ ἡμεῖς· μάλιστα γὰρ ἂν
 ποιεῖν, μάλιστα γὰρ ἔχοντες· αὐτοὶ οἱ
 αὐτοὶ τὸ Χριστὸν λέγουσι,

Ἡμεῖς ὅμως τὸ λυσιπλῆθ' ἔ-
ρακα, μὴδ' ἡδονῆς τιν' ἀνδραποίνης,
ἀσθενήκαμεν τῷ ἀρχιερέως· μάλλον δ'
ἤδε τοιοῦτ' ἂν ἐγένετο, ὥς μὴδ'
δαῖς δεῖναι ἀποστάσις. Ἀλλὰ γὰρ
εἰς τοῦτο αἰεὶ τὸ πρᾶγμα, ὥς
μὴ ἔδυνάμην ἡμᾶς πρὸς τὸ Χριστὸν ἐλ-
θεῖν, τὰ μὲν ἡ λιπώτατος ἐκείνοι· ἐδὲ μὲν
αὐτοῦ ἐκείνους ἀλλὰ λίγα, συνθήκας ποιῶν
ἀξιοὶ πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ οἷα τὸ πύλαι-
ον ὁ Νάας ἐν Ἀμμανιπὼν βασιλεὺς
πρὸς τὸν Ἰακωβίαν, ἡγουμ, ἐφ' αἷς ἐκ-
κρίπτειν ἡμῶν τοῦ δεξιῶς ὀρθαλμοῦς.
Βούλεται γὰρ ἡμᾶς ἀφαιρῆναι τὰς
ἀγλαίας χειρᾶς, καὶ τὸ ἐναγγέ-
λιον τῆς σωτηρίας ἡμετέραι, καὶ πᾶ-
σαν ἣν ἔχομεν ἐπ' ἡμῶν Χριστὸν ἐλ-
πίδα· εἰ δέ μὴ, τίς οἰρήσειν ὑδαμοῦς
αὐτὸν γένεσθαι.

Καὶ μὲν ἐπειδὴ τινες δορυλλῆσαι δι-
ηνεκά, ὅτι, ὁ Πάσπας τοῦ Πέτρου
διὰ τοῦτ' ὡς τὸ ἄριστον πνεῦμα ὁ ἴδιον ἐν
κόλπῳ φερόμενος, οὕτω δὲ πονοφανε-
ρίαν καὶ λήρη ἐοικέν. Ἡ γὰρ θεῶν χά-
ρις ὁσάκις καὶ διουσιβεί ψυχῶν, ἀλλ'

ὑπερδιδόχαις, ἢ διαδοχαῖς ἐπιγγέλλεται.
 Χρήματα μὲν (φησὶν ἱερώνυμος) διω-
 τάτερον ἀπεργάζονται· ἂν ἐπίσκοποι
 ὅμως ᾗ πάντες ὁτινεσοῦν ἐπίσκοποι
 τοῦ ἀποστόλων διάδοχοι πυγχανέσιν
 ὄντις. Ἐὰν ᾗ δὲ ὁ τόπος καὶ ἡ ψυχὴ κα-
 διέρωσις ἀρκῶσιν, ἀμίλει καὶ ὁ Μανασ-
 σῆς τοῦ Δαβίδ, καὶ ὁ Καϊάφας τοῦ Ἀαρὼν
 ὅτι διάδοχοι· καὶ πολλάκις ἡδωλοὶ
 ἔσθηκαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. Ἀρχιδάμοθ
 ὁ Λακεδαιμόνιος πολλὰ μὲν ἐσιμνολο-
 γεῖτο, οἱ ἄρα οἱ Ἡρακλῆα τὸ γένος
 ἀναφίξων. ὁ Νικόστρατος ᾗ τοῦ ἐξελί-
 γχην πῶς ἐκείνους ὑπερβαλὼν ἦν καὶ
 μέγιστος ὁκνῆς τοῦ Ἡρακλίου τοῦ ἀποστό-
 λου, ἐκείνους μὲν γὰρ εἶλε πρὸς κακὴν καὶ
 αἰνθρώπων, σὺ δὲ κακὸς ἐξ ἀγαθῶν ἀνι-
 φαίνεις. Καὶ τοῖς φαρισαίοις λαμπρο-
 νομίνοις ὅτι διαδοχαῖς, καὶ πρὸ γένου καὶ
 σπέρματος τοῦ Ἀβραάμ, ὁ Χριστὸς ἀπεκρί-
 νη· ζητεῖτέ με ἀποκρίναι, ἀνδρώπων,
 οἱ πῶς ἀλάθειαν ὑμῶν λευάληκα, ἢ
 ἤκετα ὅρα τοῦ θεοῦ· τοῦ τοῦ Ἀβραάμ ἐκ
 ἐποπτεῖν. ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ Δια-
 βόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐκδημιᾶς τοῦ πατρὸς
 ὑμῶν

ὅμοι' ἰδέσθαι πρῶτον.

Ὅθεν μὲν αὖτ' ἵνα μάχῃ πρὸς ἐν-
δωμῶ ταῖς διαδοχαῖς, ἄρα μόνος ὁ
Πάππας διελύκει τὸν Πέτρον, ἐν τίνι
δὲ περιγυμᾷ, ἐν τίνι θρησκείᾳ, ἐν
τίνι ληστεργίᾳ, ἐν τίνι βίου μέρει
διελύκει αὐτὸν, τί πάποι' ἢ Πέ-
τρος τῷ Πάππᾳ, ἢ Πάππας τῷ Πέτρῳ
παρεμφερέει; ἢ μὴ τὰ χατὰ τοῦ λέγειν,
ὡς ὁ Πέτρος ἐν Ῥώμῃ διατελεῖν ἐλάττω
ἐνηγγελίζετο, ἐλπίσας τὸ σῶσθαι ἐ-
ποιμάνειν· ἀλλὰ τίς ἐλπίσας ἀφ' ἑαυτοῦ,
τίς τ' ἦν ἐμψύων βασιλεὺς, τίς τ' ἐν-
σαυρὸς τῷ διαόντι ἑαυτῷ κατεκρύφατο,
μὴναι δ' ἐκτελέσειν ὅτι ἐκ Λατινῶν, καὶ
πάντα καθαρῶς διακρίματα κατα-
μετρήσας, καὶ τρόπον τινὰ δακτυλοδεικ-
τῆσαι τὰς πολυπλόκους τῶν ἐκείνῳ πρῶ-
τοιων ἰδέας, τὰς μὲν τῶν θελαίων ψυχῶν
εἰς κόλασιν ἐπέμψας, τὰς δὲ ἐπὶ μωδῶ
ᾧ διαχρῆμα καὶ τὸ δοκῆν ἡλὸς δέξασθαι
ἰστίαν δ' ἰστίαν ἐν αἰτίαις ζωτικαῖς ἐλπί-
σεσιν ἰστίαν δίδωκε, τὰ δὲ ἱερὰ μυστή-
ρια ἡγεμαίᾳ φωνῇ καὶ ἀλλοκότῳ ἱψιδυ-
ρίσας· τὴν δὲ ἐνχαρισίαν πᾶσι δυστα-

ὅσους ἐδίον ἄλλοι ποιῆσαι.

Ἦν μὴ ἴσως ἐκεῖνο λέγειν ὡς
λοιπὸν, ὅτι ὁ Πάππας πάντας ποιῆσαι
ἀπάλας πρὸς Πέτρον συνίσταται πιποτη-
κότι ἡρώων, ὅτι διαδραμὼν πᾶσαν τὴν
οἰκὸν ἐκείνην ἐυαγγελίζεται μὴ δημοσία
μόνον, ἀλλ' ἰδίᾳ καὶ οἴκῳ· ὅτι ἐφί-
σησιν ἐνχαίρας, ἀγαίρας, ἐν δόξῃ, καὶ
μὴ δόξῃ· ὅτι ἐργὸν ἐυαγγελιστῶν ποιῆσαι,
καὶ τὴν χριστοῦ διακονίαν πληροφορεῖται,
καὶ κατὰ σκεπὸς ὅτι τὸ οἶκον Ἰσραὴλ, ὅτι
τὰ λόγια καὶ τὰς φωνὰς θεοῦ παραλα-
βὼν τὰς αὐτὰς ἀπαύτως πρὸ λαοῦ δια-
δίδωσιν· ὅτι ἅλα ἐστὶ τῆς γῆς, ὡς τὴν
κόσμον, μὴ θ' ἑαυτὸν ἐβόσκει, ἀλλὰ πᾶσι
ποιέμενον· ὅτι ἐκ ἐμπλέκεται τὴν θείαν
πραγματείαν, καὶ ἐκτελεστικὰς τὴν λαὸν
τὴν κυρίᾳ μηδὲ ζῆλῳ διακονεῖται, ἀλλὰ
διακονεῖται μᾶλλον· ὅτι πάντας ὅσους κα-
πας ὡς ἴσους καὶ ὁμοτίμους αὐτὸν ἔχει,
ἐκτελεστικὰς τὴν πᾶσι ἀρχαίς, ἅτα θεο-
δότοις· ἀποδίδωσι τὴν πρὸς Καίσαρι πρὸς
Καίσαρος, καὶ πρὸς τὸν λαόν, ὅτι καὶ πρὸς τὸν
παλαίον· Ῥωμαίων ὅτι ἀκόπως ἀποδο-
σίσει· ἡ αὐτοκράτορα κυρίᾳ αὐτῶν
σαρκοῦς· ἔαν μὴ τοῖσιν καὶ οἱ Πάππας

οικοῖνα τὰ περιηρημένα, καὶ ὁ Πέτρος ταῦ-
τα τὰ ἄρπ λεγόμενα πεποίηκε, δῆλον
ὅτι αὐτὸς τῷ Πέτρῳ καὶ τῇ διαδοχῇ τῆς φλυ-
αργίας πλεονεξίαν ἄλλως, καὶ τῷ
ὑποχώρησιν ἡμετέραν μεμφόμενοι μα-
ταίως, καὶ Δίαπειρῶν ἡ πάλιν αὐτὸς πρὸς
τῷ ἑαυτῷ κοινωνίαν ἐπαράγειν.

Κοβιλιῶν δὲ τινὰ γινέσθαι φασὶ Λακα-
δαιμόνιον, ὃς ἐπὶ σωθήκας πρὸς τὴν βα-
σιλείαν Περσῶν πρεσβεὺς ἐκπιμπόει
ἐπειτα καὶ ἀμφὶ αὐτὸν Μεγιστὰς κυ-
βεύοντας ἐνέσκειν, αὐτὸς δὲ μάλα,
ὅς τις ἔχεν, ἀπεκρίθη ὑπερβόησεν· ἱερ-
οὐδὲς ἢ ἔρετα ἢ δημοσίῳ ἡμέλει
παραγμάτων; ἀπεκρίθη, ὅτι αἰχρὸν
τῇ σφετέρᾳ πολιτείᾳ ἡ γένεσθαι πρὸς
κυβδτὰς σωθήκας ποιεῖν. Ἐπὶ τῷ
βυλοῖμαθ' ἡμεῖς ὡς τὸ Ἀρχιερεῖα καὶ
ταῖς αὐτῇ πλάνας ἐπαλεθεῖν, καὶ μὴ οὐ
πρὸς κυβδτὰς, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τε-
κίς σωθήκας ποιεῖν. Δηλονότι οὐτο
μὴ μόνον αἰχρὸν ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ὁλόκλη-
ρον ἀνείη, καὶ τὸ διδόν παρρηγίξον, καὶ
ταῖς ἡμῶν σωτηρίᾳς κατασφάζον
καὶ ὅτι ἀποσβεσθῶσι. Ἡμεῖς γὰρ ἀπὸ τοῦ

ρήσας αὐτὸ ἐκείνη, ὅτι ἰσχυρὸν πολ-
 λὲς ἦν αἰῶνας ἐκτελεῖν τὰς ἐκείνου
 οὐκ ἔστιν ἀλλὰ ζοῦντος ὡς ἀνταμάρτυ-
 ρος διαίεσθαι, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐκείνην ἐκείνου
 ἰσχυρὸς ἐστίν, ὅτι βασιλεύσιν, ὅτι
 αυτοκράτορσιν, ὅτι ὅλην τὴν κλήρον, ὅτι
 σύμπαντι τῷ λαῷ, καὶ πάντ' ἐπὶ οἱ χι-
 λίας ψυχὰς εἰς τὸν συγκελεύκοι ὅτι
 ἐξουσίαν ἔχον περὶ αὐτῶν μὴ μόνον
 εἰς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγγέλους
 διὰ καὶ τὰς πορεύεσθαι φησι καὶ ἐπὶ ἑρ-
 χεσιν, περὶ μὲν ψυχὰς εἰς καθαρῶ-
 εἶον, καὶ πάλιν τὰς αὐτὰς ἀνάγειν, ὅτι
 τὸ αὐτὸ ἐστὶν βελομένη. ὅτι Γρηγόριος δια-
 ρήσας μὲν ὑποκρίσιν ἡ ἀνιχνύειν πρόδρο-
 μος καὶ πρόμαχος· φησὶ δὲ καὶ τὸ πῶς
 αὐτὸν ἀποχρῆσαι τὸν κατὰ τοὺς αἰ-
 ῶνας ὅτι κορυφαίον ἐκείνων, ὅτι τῷ
 εὐαγγελίῳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ καὶ πο-
 ρεῖται ἀνδισαμένον, τὸ, τὸ πῶς αὐτὸν ἡ
 ἀποχρῆσθαι, καὶ πορνεύον ἐκουσίως αὐ-
 τὸν ἀποχρῶν, ἢ μὴ τὸ ἀκαταστάσις αἰ-
 ψιν, καὶ τὸ ἀιχμάλω, καὶ τὸ πῶς πλῆθος δόξ-
 ας ἡυλαβῆντο· ἐκείνη δὲ τὸ πλε-
 τῶν ἀποχρῆσθαι, ὅτι μηδὲ πο-
 ῖν

ἡμῶν ὑποχρῶ, ὅς ὑπὲρ ἑαυτῶν μηδὲν
 ἔτι χρὴ ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἡ τὸ δαυδο-
 νιστὶς τὸ πῦρ, καὶ τὴν διαδοχὴν. Καὶ
 τότε τρεῖς αὐτοὺς ἀποχρῶσθαι πάντων
 διακρίματα ποιῶντες· ἐπεὶ καὶ οἱ βασι-
 λῆς ἡμετέροις καὶ εἴ τινας τῶν ἐξουσί-
 ας καὶ πίστης τῆς Ῥωμαίων ἐπισκόπου
 ὅτι μάλα κατακρίνεται ἐπὶ τὸν δαυδο-
 κῆναι τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζυγῆς τῆς
 Ἀρχιερέων ὑποχρῶσθαι ἡδὴ πα-
 λαὶ διηγήσονται. Ῥωμαῖοι γὰρ ὁποιο-
 ποι τῶν Ἑρρίκων βασιλέων πατέρων, τῶν
 δαυτέρων διαδοχὰς τῆς καραλῆς ὑπο-
 λόμενοι καὶ πᾶσι τῶν ὀκτώ μετὰ
 ὀκτώ, κατὰ γὰρ ἐξουσίαν ἐν ἰδιότητι γῆρας
 τῶν αὐτῶν τοποτηρηταῖς ταπει-
 νῶς ἰκέτε δίκην ὑποπείδου, ἵνα καὶ
 τοῖς ἀρχομένοις κατατάσσεται φανεῖν.
 Καὶ κατὰ τὴν βασιλείαν Ἰωάννη τῶν Ἐ-
 πισκόπων, καὶ Μοναχῶν, καὶ δὲ καὶ τῶν
 Μεγιστῶν εἰσὶν ἐς ἐρώμελλον, καὶ τῶν
 λαδὸν τὸ ὀρεκτικὸς τὸ πρὸς ἐκείνους γ-
 νημέρης ἀρίστων· καὶ δεινὰτατα ὀρ-
 νομήματα, τὸ τέλει, ἐχθρὸς τῶν
 ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ζῶν ἀπὸ ἐρημίας.
 Ἐπὶ

Ἐτι δὲ πρὸ Ἑρρίκου οὐδὲν βασιλεὺς
 μεταστώτων χαλεπωτάτοις ἔρασ ἐ-
 παρόμενοι, τότε μὲν ἐπαρίσταντο ἀπὸ
 τῶν Καίσαρα, τότε δὲ τοῦ Φράγκου,
 καὶ τῶν ἡμετέρων, ὅπου γὰρ αὐτοῖς
 ἦν, ἐλεηλάτουν, καὶ ἐξενδραπέδιζον
 εὐήθεις διὰ μετὰ καὶ ἀνέκτους ὄντας.
 ἢ ὅτι τοιοῦτοι ὄντες βασιλεὺς ἀρετὰ-
 λους καὶ μορμολυκούς διεδίπνουν, ἢ
 ὅτι πλικάνῳ βασιλείαν ἤλπιζον
 ἔτι βασιλεὺς ἀθρόον ἐν ἀκαρεῖ χυτά-
 βροχθεῖν. Ἐπειμὲν δὲ τούτοις ἐξαρ-
 κέμενοι σήμερον τῶν χάραν διασ-
 μελογεῖν ἐπὶ ἡρώδης, καὶ μεγάλας ἐν-
 τέρθεν προσόδας ἀδικήτατος καὶ ἐ-
 λόντες ἔλαβον. Τούτων μὲν οὐκ ἔστιν ἔτι
 μακρὸν φιλίαν ἀνέμεναι, εἰ καὶ ταῦτα μὲν
 ἐκεῖνοι γονιεύοντες ἡμᾶς καὶ φονακί-
 ζόντες ἐφείλοντο, δίκαιοι μὲντοι ἔ-
 μεν τὰ αὐτὰ καὶ τὸν αἰῶνα κο-
 μιζέμεν, εἰ δὲ δὴ οἱ βασιλεῖς ἡμέτεροι
 ἐν τῷ σκότεινῳ ἐμπεσόντες χρόνῳ
 ὑπεχθόντες τῇ δόξῃ τῆς φιλαν-
 θύμου ὀκείνην δεινότητα, ἐν σκία
 ἔμενεν ταῦτα ἐκείνῳ καὶ φιλοδαμό-
 ῳ

ἐχαρίζονται, ἀλλὰ γὰρ μὴν εἰσαδίδως ὑπὸ
 τοῦ βασιλέως τοῦ πάλαι αὐτῶν εἰληχό-
 των τιμῶν, τό, τι ἀμφοτέρωθεν κατα-
 γένοικόντων, εἰκότως ἀνὰ φαιρηδαίη.
 Δώρησις γὰρ ἀκυρὸς ἐστίν, ἀνὰ μὴ δοκιμά-
 σῃ αὐτῇ ἢ περιείρεσις τοῦ δωρησαμένου.
 περιείραν δ' ἐτοίμῃ καὶ δολερῇ, ἥ τις δι'
 ἀγνοίας πλανᾶται καὶ ἐμποδίζεται.

ΜΕΧΡΙ μὲν οὖν διότι διεξήλθομεν
 ἐφ' αὐτῇ, ὡς ὑδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον,
 εἰ ταυτὶ ἢ χριστιανὴ θρησκεία πωπ-
 δαπαῖς περὶ πᾶσι λαιδορίαις καὶ βλα-
 σφημίαις πρὸς χριστὸν καὶ τοῖς ἀποστό-
 λοις ὡς ἀπλήσια συμβεβηκέναι ὅπως
 καὶ ἐν ἀντιδίκων ἡμετέρων κρυφαῖς
 μὴ λαοδάνης ἀποσκευασθεῖς καὶ θει-
 κωδύμενος· διεξήλθοντες καὶ ἐν ἡμε-
 ρα τῆς ἡμετέρας θρησκείας μέση· τί περὶ
 τοῦ θεοῦ πατρὸς, τί περὶ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ Ἰησοῦ
 χριστοῦ, τί περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τί περὶ
 τῆς ἐκκλησίας, τί περὶ τῆς μετῃ, τί περὶ
 τῆς λειτεργίας, τί περὶ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, τί
 περὶ τῆς πλεονείας, τί περὶ πάσης τῆς Χρι-
 στιανικῆς πίστεως φρονήμεν. Ἐπὶ τούτοις δ'
 εἴρη, ὅτι πάσαις τῆς παλαιᾶς αἰγίστης
 ταῖς

τὰς ἡτοὶ ὑπὸ τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ἢ τῶν ἀρ-
 χαίων συνόδων καταγεγραμμένας ὡς λοι-
 μές τιναι τῶν ψυχῶν ἀλιτῆρις μύσαι-
 λόμας· ὅτι πλὴν ἐκκλησιαστικῶν παιδα-
 γωγίαν ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων μογόντες παι-
 ῖδας παρὶν ἀφανίζομένους, αὐτοὺς, ὅσους ἴδον
 ἡμῖν διωκτῶν, ἀποκαλέσθημεν· ὅτι ἰὰ τὴν
 τῆ βίον παρενομήματα καὶ τὸν παῖδα
 καὶ τὸν σφόδρα καθεστηκότας νόμους
 τῶν γυμνασίων τιμωρίας ἀνενδύτως κο-
 λαζόμεν· ὅτι τῶν αὐτῶν πολιτῶν καὶ ἀ-
 στασίων, ἢ τῶν παρὰ τὴν πόλιν, ἢ ὅτι οὐκ
 παρενομήσεις ἢ μετὰ ἀξίας διατηρεῖ-
 μεν· ὅτι τῶν ἀρχόντων ἐξουσίαν καὶ τὸν ἡ-
 μῶν ἐφικτῶν, ἀκέραιον φυλάσσομεν· ὅτι
 ἀπὸ ἐκείνης ἐκκλησίας, ἢ τῶν ἡτοὶ ἀπὸ
 λαὸν λησῶν ἐποίησεν, ἐν τῇ μηδὲν ὑπὸ
 μηδὲ τῇ ἐκκλησίᾳ παρεμφερές ὑπὸ
 χεῖν, ἢ αὐτοὶ ὁμολογῶσι πολλὰ δια-
 μῆτρειν· ὑπὸ τῆς λαῶν καὶ ἀπὸ τῶν
 τῶν Σοφιστικῶν, ἢ Ἀβραάμ τῶν Χρηστικῶν, ἢ
 λογικῶν ἐνεκεν, ἀλλὰ παρὰ θεῷ χρη-
 ματιζόμενοι ἀποκαχωρήκαμεν· ὅτι τὰς
 ἱερὰς βίβλους ἐξιδύοντες, αἱ εὐ ἱσμεν
 ἀφύσους ἔχουσιν, καὶ ἀσφαλῆ τινος
 δρῶν.

θρησκείας τούτου· ἐξεδρόντες πρὸς τὴν
 τῷ ἁγίῳ πατέρῳ καὶ τῷ ἀποστόλῳ
 πρωτότυπῳ ἐκκλησίᾳ, τυτέσι, πρὸς
 τὰς ἀρχάς, ἔτοιμα τὴν πηγὰς ἐπι-
 ληλύδα μὲν ὅτι τὴν ἀνδιετίαν καὶ ὁμο-
 δοξίαν τῆς Τειδεντίνης συνόβῃ, ἐν ἣ μὴ
 διὰ ἐνωρῶ μὲν ὁρῶν καὶ κατὰ τὴν γὰρ
 μένιν, ἢ πάντες ὁμολοῦντες εἰς ἑνὸς κυ-
 μῶν, ἢ τῷ ἡμετέρων ἀρχόντων φρίσ-
 βει, κατεφροσύνησαν, ἢ μηδὲν τῷ δι-
 ολόγων ἡμετέρων ἀκράδασιν ἐπὶ τῷ
 πάντα πρὸς ἐχθρὰν ἐπεσπῆτο καὶ φιλο-
 πρίαν, ἢ καὶ φεισμένα μὲν· ἀλλὰ μὴ
 σάμφοι τοῦ ἁγίου πατρός, καὶ τοῦ
 φεγγόνος ἡμῶν, οἷς διὰ ταύτῃ πολλὰ
 καὶ ἡδὴ πεπνίχται, διὰ συνόδου ἐπι-
 χαρίε τὰς ἐκκλησίας ἡμετέρας ἀποκα-
 τεστήσαμιν ὅτι τὸ ζυγὸν καὶ τὴν πύλιν
 διὰ τῶν Ῥωμαίων ὁπισκόπων, τῶν μηδὲ Χρι-
 στοῦ, μηδὲ Πέτρου, μηδὲ ἀποστόλων, μηδὲ
 λως ὁπισκόπων μηδὲν ἐοικότως, φρενι-
 κόνως ἀπιστοῦσάμεθα, ἅτι δὲ καὶ τὴν
 ἀρχὴν αὐτῶν ἐνοχοὶ ὄντες· πελάτατον,
 ὅτι διηλθὼς πάντα τὰ κεφάλαια τῆς Χρι-
 στιανῆς θρησκείας ὁμογνωμονῶν καὶ τὸν
 θεόν

ἰδὲν δὲ ἐκ μιᾶς γλώττης καὶ ψυχῆς
 διακρίνωμεν, ὅτι παλὸν τὸ κυρίον ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπειδὴ οὖν οὐκ ὄντες καὶ διο-
 ρηθεῖς ἄνθρωποι, τὰς αἰτίαις ὁρᾷ, δι' αἷ-
 σιάντων μὲν ἀποχαιρέσωμεν, παρ' ἡμῶν
 δ' αὐτοῖς τὴν θρησκείαν ἀποχαι-
 ρήσωμεν, ἡμεῖς δὲ θαυμαστοὶ ὑμῶν δο-
 κεῖν, ἐν τῇ Χριστῷ ἡμετέρῳ μακρῶν ἢ
 ἐν θείῳ πνεύματι πειθαρχεῖν ἔγνωμεν. Ὁ
 Παῦλος ἡμετέροις ἡμῶν μὴ σκευδαῖς
 ἐκαστοῦ τῆς ἐπεροδίας καὶ ἀπο-
 πιστανήμενοι, ἀλλὰ οὐ γινώσκοντες τοῖς
 μάστιγα καὶ ἑλπίαι ἐμποδίζοντας πα-
 ρὰ τὴν διὰ Θεοῦ, ἢ ὅτι τὸ
 Χριστῷ καὶ τῷ ὁποῦν βλαβερά ἡγοῦσιν. Ἡ δὲ
 οὐδ' ἐπὶ πάλαι καὶ ἀπὸ γλαυκῆς τῆς οὐλῆς
 ἀνίσταται, ὥστε αἱ τέτοιαι ἀπάται
 καταλύονται καὶ ἀποτρέπονται τὴν ὁ-
 ψιν καὶ τὴν ὁδὸν τῆς Ευαγγελίας. Καὶ
 μὴ οἱ καὶ ἐπὶ τῇ ἐπὶ ἡμετέροις οὐκ ἐμμε-
 νῶν καὶ ἐκπεσμένων πυγμῶν, ὅ-
 μως ἐν κῶλῳ καὶ ὅτι ἐξ αὐτομάτου π-
 ροσιδύει. Τοιγάρτοι τὰ πάντα μὲν καὶ
 νομίζουσιν ὡς εἰδὴ γεγονός μακρῶν
 δ

ἥ δι' ἐνδοκνησὶ τὸ Ἰησοῦ χρεῖς ἐν αὐτῷ
 γάμον εἰς ὅλκω τὴν γλῶσσαν ἔρηπεν αὐτῶν
 κόντων ὀλίγη δὲ ἴσχυς ἀπάντων διαδιδόσκει
 ὥστε ἀνθρώπους ὑπὸ τῆς δούλης ἐρμηνείας
 διεπιστάτων ἐκείνων ἀντίθετος ἀντίθετος
 ποιῆσθαι. Οὐκ οὐκ φιλοπονεῖ, ἡ χρημῶ-
 των, ἡ χρεῶν, ἡ ῥαγιστικῆς ἐνταῦθα
 ἐνταῦθα ἡσυχία. ἐπὶ τοῖς τοῖς μὲν ὁμο-
 νοι τοῖς ἀφ' ὧν ἀπολαύουσιν, ἡμῶν δὲ
 πολλῶν φεισόμενοι ἐπὶ μὲν αὐτῶν ὅ-
 τις · ἐδ' αὖ περὶ εἰρήνης καὶ ὁμοθυμα-
 νος οἰχόμενοι, ἀλλὰ δεῖν ἐγγί-
 ναι, ἐπὶ τῇ καὶ ἀνθρώπους εἰρήνην περὶ
 τὴν διδόντα ἡμῶν ἀρετῆς. Γλυκὺ μὲν (ὅτι
 σὺν Ἰλαρίος) τὸ εἰρήνης ὄνομα, πάλιν
 ὅτι ἐστὶν ὁ διάφορος εἰρήνης καὶ ἡ
 λεία, τὸ γὰρ ἐκείνων βελούδιον, τὸ
 πικρὸν καὶ χρεῖς, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ
 ἀλύθειαν περιέχει, καὶ περὶ τὴν τὴν
 ψευδοδοξίαν ἐπιπλαζέσαι, τοῦ δὲ χρε-
 σιανὲς προσηγομένους, τοῦ δ' ἀνθρώ-
 πους ἀναφανδὸν ἐπὶ διδόντα συγγένους, οὗ
 το δὲ περὶ μὴ ὅτι εἰρήνη, ἀλλὰ βαρύνει
 διελθὲς περὶ οἰκίαν. Ἐστὶ περὶ Νάξου.
 ζῆλον ἀλυσσάμενος εἰρήνην, καὶ ἀνάπαυ-

ἵσται περὶ ὀφείλωτος διχοστασία· χρηρ μὲν γὰρ
 ἡρηνίω δώκειν, ἔχ' ἀπλῶς μόντ' ἂν,
 ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἔξῃσι καὶ προσήκει· καὶ Χει-
 ρὸς γὰρ ἐκ οἰρηνίω ἀλλὰ μάχαιραν εἰς
 τὸ κόσμον ἐσεγκεῖν ἔφη. Διότι διὰ τὴν
 ὁ Πάσθας ἀξιώσῃ πρὸς ἡμᾶς δια-
 λαλῆσθαι, αὐτὸς πρὸς τὴν Διαλλαχὴν
 τῶν πρὸς τὸ θεῖον. Ἐνταῦθα γὰρ φύοντ' αἱ
 χρίσματα, (ὡς φησὶν ὁ Κυβειανός) ὅτι
 τὴν κεφαλὴν ἐζηῦσον, ἐκ τὴν π-
 γνὴν τὴν ἱερῶν χειρῶν μετῴσθη, ἐκ
 ἐμμένουσι τὴν ἐξουσίαν διδασκᾶν ἐκ-
 πολαῖς· ὅτε ἰσχύει πόλεμον ἐκ οἰρηνί-
 ω οὐκ ἰσχύει καὶ τὴν ἐναγγελίαν ἀφελῶ-
 τι μὴ καὶ ἐκκλησίας μέτεσι. Ἐκεῖνοι
 πῶς ἐκπλεύσει μόνον τὸ ὄνομα τῆς
 οἰρηνίας· ἢ γὰρ ἐπὶ τοσούτῳ σπουδάζουσι,
 μηδὲν ὅτι μὴ γαστρίων ἀπορροαίαν τὴν χ-
 ρὴν ὑπὸ καὶ ῥαδίως ἂν ταῦτα σωθήσονται,
 τὸ φιλομῆαι καὶ γαστρίων καὶ ἀσπί-
 αι ἐκπεδῶν ποιοῦντων. Θορυβῶν γὰρ
 δηλονότι πῶς ἀήμασιν ἀπρὶξ προσ-
 πυρεῖται, καὶ τοσαύτη χιτλαίνουσι,
 ἐφ' ὅτ' αὐτοὶ ποιεῖντα ἔτι μάλλον
 αἰσθῶν ἀναλίσκον. Μέμφοι γὰρ ἡ-
 μῶν

μῦθι ἰσοκλήγεταί τοι, Δατρείοι, ἀπο-
 δέκλαι, ματρωποὶ, καὶ ἄλλοι δὴ πλείονες, οἱ
 τὸ πεισμένον εὐσέβειαν νομίζουσιν, οἱ τὴν
 αὐτῶν κοιλίαν δαλεύουσιν, ἀλλὰ μὴ τὴν
 Ἰησοῦ χειρῶν. Ἐπεὶ μὲν γὰρ τοῦ παρελθόν-
 τος χρόνου ἐράττιον ὅπου ἐπέπνευ-
 σεν πικρότεροι, νυνὶ δὲ ὁ, πᾶν ὁ Χεῖρας
 καρδαίη, σὺ τοῦ σφετέραν λογίζονται
 ζημίαν. Καὶ μὴν ὁλοφύρεται καὶ αὐτὰς ἡ
 Ἀρχιερεὺς τὴν εὐπεθείαν κατὰ φύσιν, ἡ
 δὲ μέντοι δὴ πᾶς τὰς ἐαυτῶν προσόδους
 ἐν τῷ παρόντι βραχυτέρας ἢ τὸ παλαι-
 ον ἔσχαρχεσθαι· ἀνθ' ὅτου καὶ ἡμᾶς οὐ
 μῦθος καθίστησι παντοίας ἐπιτελέωνται
 δουρίας, καὶ οὐ καὶ τὸ εἰρήσινος καταδυνα-
 ζοί, ὅπως τοῖς τὰ ἀληθὲς ἡκιστα σωθῶσι
 ἀνυπερέβληται τὴν χάριν δεκῶμεν. Ἡ-
 μῖς μὲν τοὶ παῖτα μὲν ἐκ ἐπιχειρημάτων
 καὶ γὰρ ἡ χάρις δὴ τὰ τὸ εὐαγγέλιον ἐπι-
 σχώμεθα, πλὴν δὲ τοῦ διῶ. δόξαν σωτη-
 ρίᾳ τῆς παρ' ἀνθρώπων εὐφημίας.
 καὶ σαφὲς εἰδότες ὅτι διὰ τὴν
 κοινὴν ἀληθείαν ὄντα, μήτε τοῖς σωτηρί-
 σιν οἰοῦντες ἰσμεν βλάπτειν, μήτε τοῖς
 διοὺς καταμαρτυρῆσαι. Ἐὰν γὰρ ἡμῶν
 ἀπὸ

ἀπαρνώμεθα τὸ Ἰησοῦ χριστοῦ εὐαγγέ-
 λιον ἐνώπιον ἀνθρώπων, καὶ κήρυσ-
 μας ἀπαρνεύει τὸ ἀνάμνησθαι ἐνώπιον τοῦ
 πατρὸς ἐκ τῆς. Καὶ τίνα καὶ εἴτινες
 ἀσχαλλοῦσι καὶ δουλοκρατοῦσι πᾶσι
 τοῦ χριστοῦ διδασκαλίας· αὐτοὶ μὲν ἐκτί-
 νοι τυφλοὶ καὶ τῆς τυφλότητος εἰσιν ὁδηγοί, καὶ
 ὅτι ἀλήθειαν κηρύττειν ὁμῶς δεῖ, καὶ φα-
 νερώς ἐξομολογεῖσθαι, καὶ τὸ διὰ τῆς ἡσυχίας
 δεῖ ἐν γνωμῶντος ἀναμνησθαι. Ἐπειτοὶ γὰρ
 μὴ ὅπως δώσωσιν ἐαυτοῖς λόγον, καὶ
 τῆς σωτηρίας ἐνδυμνηθῶνται τῆς
 σφετέρης, καὶ παύσονται μισῶντες
 καὶ διώκοντας τὸ εὐαγγέλιον τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.
 μή πως ἄρα ἐκείνου ἀντιπεξελθόντες,
 καὶ τοῖς ἐαυτῶν ἡμωμένοις, καὶ ὅτι τὸ
 τέλος ἀπαλλάξιν· ὁ μὲν γὰρ θεὸς ἐκ ἀ-
 νίξεταί χλευαζόμενος, οἱ δὲ ἀνθρώποι
 ἐκ πολλῆς ἤδη τῆς γυνώμενης διανοήθη-
 σαι, καὶ ὅτι ὅτι αὐτῶν ὅσον μᾶλλον καταπι-
 ῶνται, τοσούτω μᾶλλον διαφερόντως
 ἐκρήγνυνται. καὶ γὰρ, ἐχθρόν τε τὸ πρὸς
 θεῷ ὑποπυγχαίνει διὰ τὸ ἐκείνων ἀ-
 πιστίαν. Εἰ δὲ καὶ τὸ λοιπὸν ἀμά-
 λακτοι διαγίνονται μεθ' ὅλους τοῦ
 χρι-

μῦθοι ἰνδουλχεταίοι, λατρεῖοι, ἀπο-
 δέκται, μαστροποι, καὶ ἄλλοι δὴ πλείονες, οἱ
 καὶ πεισμένον εὐσεβείαν νομίζουσιν, οἱ τῶν
 αὐτῶν κοιλία δὲ λυγροῦσιν, ἀλλὰ μὴ τῶν
 Ἰησοῦ χειρῶν. Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ παρελθόν-
 τος χρόνου ἑράριον ὅπου ἐπέπαιον
 οἱ πιετότεροι, νυκτὶ δὲ ὅ, πᾶν ὁ χειρὶς
 καρδαίη, τὴν τοῦ σφετέραν λογιζοῦνται
 ζημίαν. Καὶ μὴν ὁλοφύρεται καὶ αὐτοὶ ἐν
 Ἀρχιερεὺς καὶ ἐν τεθείαις κατὰ φύσιν, ἡ
 δὲ μέντοι δὴ πᾶσι τὰς ἐαυτῶν προσόδους
 ἐν τῷ παρόντι βραχυτέρας ἢ τὸ παλαι-
 ον ὑπαρχέουσιν· ἀνθ' ὅτου καὶ ἡμᾶς οὐ
 μῦσος καθίστησι πᾶσι τὰς ἐπιμελείαν λαι-
 οδρίας, καὶ οὐ καὶ τὴν οἰκίαν κατὰ δυνά-
 ζει, ὅπως τοῖς τὰ ληθὺς ἡκιστα σωθῶσιν
 ἀνυπερέβληται καὶ χάριαν δεκῶμεν. Ἡ-
 μῖς μὲν τοὶ παῖτες μὲν ἐκ ἐπιχειρημάτων
 καὶ γὰρ ἔχοντες δὴ τὰ τὸ εὐαγγέλιον ἐπι-
 σχυνόμεθα, τὴν δὲ τῶν διῶν δόξαν περι-
 μώμεθα τῆς παρ' ἀνδράπων εὐφημίας.
 καὶ σαφῶς εἰδότες ὅτι διὰ τὴν
 κοινὴν ἀληθῆ ὄντα, μήτε τὸς σωθεῖσιν
 οὐκ οἶοιτ' ἐσμεν βιάζεσθαι, μήτε τοῦ
 διοῦ καταμαρτυρῆσαι. Ἐὰν γὰρ ἡμῖν

ἀπαρ-

ἀπαρνώμεθα τὸ Ἰησοῦ χριστοῦ εὐαγγέ-
 λιον ἐνώπιον ἀνθρώπων, κακῶν ὅ-
 μῶς ἀπαρνώμεθα ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ
 πατρὸς ἐκείνου. Καὶ πείνω καὶ ἐτίνας
 ἀσχαλῶσι καὶ δουλοπασχάτωσι πᾶσι
 τοῦ χριστοῦ διδασκαλίας· αὐτοὶ μὲν ἐκεί-
 νοι τυφλοὶ καὶ τῆς τοφλῶν εἰσιν ὁδῶν, καὶ
 ἡ ἀλήθεια κηρύσσεται ὁμῶς δεῖ, καὶ φα-
 νερῶς ἐξομολογεῖται, καὶ τὸ διακρίνον
 δεῖ ἐγνωμένως ἀναμένειν. Ἐκεῖνοί γε
 μὲν ὅπως δώσωσιν ἐαυτοῖς λόγον, καὶ
 τῆς σωτηρίας ἐνδυμνηθῶνται τῆς
 σφετέρας, καὶ πείσονται μισῶντις
 καὶ διώκοντις τὸ εὐαγγέλιον τοῦ υἱοῦ τοῦ
 μήπως ἄρα ἐκείνου ἀντιπεξελθόντες,
 καὶ τοῖς ἐαυτοῦ ἀμυνομένοις, καὶ ὅτι τὸ
 τέλει ἀπαλλάξουσιν ὅ μὲν γὰρ Θεὸς ἐκ ἀ-
 νήκεται χλευαζόμενος, οἱ δὲ ἄνθρωποι
 ἐκ πολλῆς ἡδὴ τῆς γυνόμενα διενοήθη-
 σαν, καὶ ὅτι αὐτὴ ὅση μάλλον καταπι-
 ῆζεται, τοσούτω μάλλον διαφερόντως
 ἐκρήγνυται. ὁ γὰρ, ἐχθρόν τι τὸ πᾶν
 θεῷ ὑπογυχάσκει διὰ τὸ ἐκείνου ἀ-
 πισίαν. Εἰ δὲ καὶ τὸ λοιπὸν ἀμά-
 λακτος διαγίνονται μεθ' ἐν ὅλῳ τοῦ
 χρι.

χειρὶς εὐαγγελίου ἐνδιδόντες, ἐπι-
λῶνται δὲ καὶ αὐτοὶ περὶ αὐτῶν
καὶ τοὺς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
κυρίου.

Πλὴν ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ χειρὶς τοῦ ὁρθοδόξου ἐκεί-
νου αἰσιν ἀνοίξας, τὸ ἰδεῖν αὐτοῦ
τὸ μακάριον ἐλπίδα, πρὸς ἡν ἐκλήθησαν
ἵνα σὺμπαντες ἅμα δοξάζωμεν τὸ
ἀληθινόν Θεόν, καὶ ὁ κύριος ἐξαράξῃ
ἡμᾶς ἐκ τῆς γῆς, Ἰησοῦν χειρὶν ὁ
πατὴρ αἰμα τοῦ ἀγίου πνεύματος πί-
στις καὶ δόξα εἰς τὸν αἰῶνα τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ

Errata sic corrigenda.

Pag. 2. Lin. 14. εἴτουν. 3. 5. ὕμ.
9. 13. ἐλάττων: 12. 20. ἑμαυτοῦ. l. vlt.
ἄτιμ: 21. 18. αἶψα: 22. vlt. ἡδυσ: 23.
18. ἀντιπῶν. 30. 13. παλαιὸν. 36.
3. χρυσόστομον. 38. 11. ὅπως. 39. 11.
ἡμ: 56. 9. d. comma post ἰδμοις.
13. αἶψα: 57. 3. μεταπαιδομ: 20. πα-
λαιόν. 60. 7. ἀμύτ: 8. ἕκ. 61. 1. -μέ-
νους. 62. 18. d. comma p: ἐκπύων.
65. 2. ἰδέα. 3. d. comma p: διαλύπω-
ν. 68. 5. Ev. 24. γίνεθ. 69. 13. ἔρε-
ων. 72. 18. ἀπαρεργεῖ. l. vlt. ὁπότις
18. vlt. ἑμμελῶν. 123. 23. ἀνομάδης
135. 15. ἔναγχ: 139. 10. φλέβας.
144. 7. ὁπῶν: 145. 4. ἀμπεφυγῶν.
5. ἐχρήν. 147. 17. σίλοβος: 148. 24.
ἑσπερος: 151. 2. πλημ: 170. 23.
ἑ. 187. 9. ἀντιπῶν.

χειρὶ ἐναγγελίῳ ἐνδιδόντες, ἐπι-
λῶναι δέ σιν καὶ ἀμύβτωλοι περιάξουσιν
αὐτοὺς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ.

Πατρὸς ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡ-
μεῶν Ἰησοῦ χειρὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκεί-
νοιοι ἅπαντες ἀνοιξάτω, καὶ ἴδωσιν αὐτοὺς
καὶ μακάριον ἐλπίδα, πρὸς ἣν ἐκλήθησαν
ἵνα σύμπαντες ἅμα δοξάζωμεν τὸν ἁ-
ληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν αὐτοὶ ἐκράδαν ὡς
ἡμεῖς ἐπεμψεν, Ἰησοῦν χριστόν, ὁ μὲν
πατὴρ δὲ ἅμα τῷ ἀγίῳ πνεύματι πᾶσι
τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰ-
ῶνος. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ

Errata sic corrigenda.

Pag. 2. Lin. 14. ἡ τουν. 3. 5. ὕψος
9. 13. ἐλάνθον: 12. 20. ἑμαυτον. l. vlt.
ἄτιμ: 21. 18. ἀνθ: 22. vlt. ἡ δὲ
23. 18. ἀνθ: 30. 13. θαυδὲσθ. 36.
3. Χρυσόστομον. 38. 11. ὁ πωρ. 39. 11.
ἡμ: 56. 9. d. comma post ὅμοις.
13. αἰρεσι: 57. 3. μεταπειθομ: 20. πα-
λαιῶν. 60. 7. ἀμύτ: 8. ἕκ. 61. 1. - μί-
νυς. 62. 18. d. comma p: ἐκπύων.
65. 2. ἰδέα. 3. d. coma p: διατίπω-
σις. 68. 5. Ev. 24. γίνεθ. 69. 13. ἔν-
αν. 72. 18. ἀπαρεργεῖ. l. vlt. ὁ πότις
18. vlt. ἑμωρδον. 123. 23. ἀνομάδης
135. 15. ἔναγχ: 139. 10. φλέβας.
144. 7. ὁ σῆς: 145. 4. ἀμπελεργεῖς.
5. ἑχρήν. 147. 17. σίλοβος: 148. 24.
ἑσέχω: 151. 2. πλημ: 170. 23.
ἑς. 187. 9. ἀνοκδδης.

